

**R. P. Ildephonsi Peñafiel E' Societate Jesu, Quondam In
Cusquensi Collegio Sacrae Theologiae Primarij
Antecessoris ... Theologia Scholastica Naturalis**

Peñafiel, Alonso

Lugduni, M.DC.LXXIIX.

Disputatio VII. De divisione Entis impossibilitas, & in quo essentia ejus
consistat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95892](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95892)

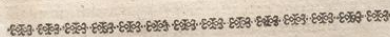
3. Item datur malum oppositum oppositum bono convenienti, quod consistit in disconvenientia respectu alicuius, cuius malitia iam in privativo; iam in positivo consistit, siccitas, & calor suis entitatibus positivis disconvenientes sunt aqua, & sic hæc disconvenientia in positivo consistit. Malitia disconvenientiæ privativa est carentia frigiditatis, seu humiditatis in aqua, & carentia vitæ in homine, & ut universalis definiatur, nihil aliud est quam carentia convenientiæ respectu alicuius, vel rei convenientis, itaque aqua habet duo mala, & siccitatem, & calorem, quæ sunt malum positivum, & carentiam frigiditatis, & humiditatis; unde si aqua haberet simul humiditatem & siccitatem, calorem & frigiditatem, non haberet tantum mali, ac si haberet tum siccitatem, tum carentiam humiditatis, & siccitatem in malis pœnæ damnatorum tormenta sunt illi mala positiva, non solum quia privant lætitiâ, ut ait Augustinus: sed quia tam horridi cruciatus se ipsis sunt disconvenientes damnatis, v.g. ignis per alligationem, vel elevationem, non solum corpora damnatorum: sed etiam animas, & spiritus cruciatibus afficiunt.

4. Ultimo hoc malum dividitur in malum morale, & physicum; physicum, ut calor, & carentia, frigiditatis, ut diximus in aqua. Morale, ut peccatum mortale, seu culpa lethalis, cuius formalitas consistit in carentia, seu privatione rectitudinis debite actui ut quo, potentia ut quid, de quo latissime 1. 2. agitur.

DISPUTATIO VII.

De Divisione entis in possibile, & actuale.

QVÆSTIO I.

Quid sit formaliter possibilitas, & in quo essentia eius consistat.

SECTIO I.

Sententiæ Adversariorum ponuntur.

P RIMA sententia asserit possibilitatem formaliter esse negationem primariam, & immediatam actualis existentia, ac proinde esse contradictorium immediatum illius, cum connotatione tamen existentia pro statu extractionis extra causas. Hæc sententia falso attribuitur Patri Suarez, ut ex ipsius verbis postea citandis patebit, imo nullius auctoris est, non solum eorum qui sua scripta typis mandarunt, imo ni fallor, neque eorum, qui in scriptis metaphysicam discipulis reserant, præter unum solum metaphysicum Neotericum, alioqui doctum in hoc negotio minus solidum, in cuius sententia oculis usurpabitur quantum humanæ mentis acumen machinetur, si difficultatum abstrusarum pondere, & argumentorum firmissimis lateribus nimirum quantum

opprimatur, huius auctoris vestigijs, firmissime insistant, qui tanquam latentes perbiberunt.

Probatur primo, quia illam (ut ipsius auctoris verbis utar) conceptis verbis docuit Aristoteles *nono metaph. c. 3.* quando protulit, non entium quædam potentia sunt, non autem sunt, quoniam endeleychia (id est actu) non sunt, ex quo loco manifeste probatur nostra conclusio. Creatura possibilis ex Arist. est potentia solum ens: ergo actu est non ens: sed non ens formaliter est quædam negatio entis: ergo creatura possibilis est formaliter negatio quædam entis. Primum antecedens ostendit Aristoteles inde, quia quæ endeleychia, id est, actu non sunt, non sunt ens actu, quia per endeleychiam, sive per actualitatem existendi res sunt formaliter entia: atqui creaturæ possibiles non sunt endeleychia: ergo neque sunt entia actu: ergo ut sic dicunt formaliter negationem sive carentiam actualitatis, & existentia.

Secundo, quia creatura possibilis, lapis, v. g. in se, & ex se est possibilis, & non ab omnipotentia Deizimo ideo illam omnipotentia potest producere, quia ex se non repugnat produci: ergo in se, & ex se habet aliquod esse, quod sit, vel in quo fundetur illa non repugnantia: sed hoc nequit esse positivum actuale: ergo est negatio aliqua; tunc sic, negatio est alicuius positivi negatio, sed hoc positivum aliud esse non potest ab actuali existentia ipsius lapidis: ergo possibilitas est negatio actualis existentia. Minor sic probatur, quia in lapido solum considerari potest esse possibile, & esse actuale, & existentiale eius: sed possibilitas lapidis non negat esse possibile ipsius lapidis, alias ipsa possibilitas lapidis esset impossibilitas lapidis; negat ergo solum esse actuale, sive actualem ipsius lapidis existentiam.

Tum etiam, quia sicut negatio non opponitur immediatè alteri negationi; ita neque immediate illam removeret: ergo possibilitas lapidis non remouet ipsum esse possibile.

Dices esse negationem repugnantia.

Sed contra, quia negatio repugnantia non est negatio, sed positivum: ergo negatio quæ importat formaliter possibilitatem creaturæ, non est negatio repugnantia per se ipsam formaliter. Antecedens probatur, quia negatio negationis non est negatio sed positivum, quia duæ negationes simul sumptæ non negant, sed affirmant; unde nonnullus, idem est, ac aliquis, & necnon, idem est ac sic: atqui repugnantia est negatio: ergo negatio repugnantia est negatio negationis, ac proinde non est negatio sed positivum.

SECTIO II.

Nostra sententia ponitur.

Conclusio: possibilitas non est formaliter, & primario negatio existentia. Hæc sententia est communis, & certa.

SVBSECTIO I.

Auctoritate probatur conclusio.

Auctoritas sumitur ex Divo Thoma 1. par. 6 quæst. 25. art. 3. in corpore, ubi post multa sic ait.

Quæst. I. Quid sit formaliter possibile. 413

ait. Vnde quidquid potest habere rationem entis continetur sub possibilibus absolutis, respectu quorum Deus dicitur omnipotens, nihil autem opponitur rationi entis nisi non ens; hoc igitur repugnat rationi possibilis, quod subditur Divinæ omnipotentia quod implicat in se esse, & non esse simul, hoc enim omnipotentia non subditur, quia non potest habere rationem factibilis, nec possibilis.

7 Explicans autem ipse Angelicus Doctor in part. quæst. 9. art. 2. quomodo possibile subdatur omnipotentia, sic ait: omnes creaturæ antequam essent non erant possibiles esse per aliquam potentiam creatam, sed per solam potentiam divinam, in quantum Deus potest eas in esse producere, explicans autem quid sit creaturas possibiles producere sic ait quæst. 3. de potentia. Ex hoc ipso quod quidditati esse tribuitur non solum esse, sed ipsa quidditas creari dicitur, quia antequam esse habeat non est. Idem asserit quæst. 1. & 2. de potentia. 4. contra Gentes, & multis alijs in locis, ubi semper eadem pene verba repetit.

8 Quibus tria clarissima docet, primum possibile ut possibile esse ens, & contineri sub ente. Secundum non ens, id est negationem entis in actu, quod est existens (hoc enim absolute ens dicitur ut & ipsi adversarij fatentur) repugnare possibili, & non esse factibile, nec possibile. Tertium est quod possibile adiungitur esse, quod asserit illis verbis. Ex hoc ipso quod quidditati esse tribuitur, quæ quidditas antequam esse haberet, non erat.

9 Ex quibus evidenter sequitur, contradictorium entis in actu, seu negationem existentia non esse possibilitatem rei, siquidem est repugnantia maxima essendi, & absolute, & simpliciter non est ens totaliter, & adæquate, quia totaliter, & adæquate est negatio entis. Deinde ex secundis verbis sic argumentor, quia ex Divo Thoma possibilitati, seu quidditati possibili adiungitur esse seu existentia, ut patet ex verbis nuper citatis: sed contradictorio existentia, hoc est negationi primarie actualitatis non potest coniungi existentia, imo repugnat maxime talis coniunctio, quia contradictorium immediate destruit suum oppositum, quapropter vnum contradictorium cum altero contradictorio sibi immediato opposito nullo modo, neque divinitus, aut per potentiam absolutam potest coniungi: ergo possibilitas in sententia Divi Thomæ nullo modo est contradictorium existentia.

10 Etiam est expressa sententia Aristotelis lib. 9. metaph. cap. 1. ubi dividens ens, sic ait. [Sed quoniam ens partim dicitur quid, aut quale, partim potentia, & actu] & paulo post eodem cap. explicans quid sit ens potentia sic ait. Quod igitur potentia ipsumque posse multis modis dicatur, quo pacto in Geometrica, & possibilis, ubi clare ait Aristoteles possibile esse ens: ergo possibile non est contradictorium entis simpliciter, quod est existens. Amplius explicat suam mentem ipse Aristoteles eodem lib. cap. 3. dum sic ait, ut aliquid possibile sit, illud autem est possibile, cui si is actus evenierit, cuius potentiam habere dicitur, nihil evenit impossibile.

11 Quibus verbis primo asserit id quod privatum est potentia non esse possibile, dum præterea ait cap. 3. si id impossibile est quod potentia privatum est id sane, quod non sit impossibile erit fieri: sed negatio existentia negata est potentia ut

existat, vel sit, quia per se ipsam non est potens existere cum sit negatio existendi, neque etiam est potens per existentiam cuius contradictorium est, quia vnum contradictorium, nec dicitur posse esse, nec potens esse propter alterum contradictorium, quia vnum contradictorium est destructivum alterius, quia est non esse formale alterius: ergo illa negatio existentia absolute non habet potentiam ut existat: ergo non est possibilitas existendi in sententia Aristotelis, sed potius quantum est ex se est impossibilitas existendi.

SVBSECTIO II.

Ratione prima probatur nostra conclusio.

Q Via possibilitas rei est ratio formalis sub qua omnipotentia Dei tribuit esse existentia, id est existentiam creaturæ, seu est id formaliter, ratione cuius omnipotentia producit creaturam, & reddit ipsam existentem: sed negatio primaria existentia, quæ est contradictorium illius non potest esse ratio formalis, sub qua omnipotentia tribuit esse existentia, & reddit creaturam existentem: ergo negatio existentia, seu contradictorium immediatum illius non est possibilitas creaturæ.

Maiores est evidens, (licet negetur ab adversarijs in hoc negotio secutentibus, offunduntur enim huius demonstrationis radiantibus luce, ac veluti nocturnæ tantæ claritatis splendorem effugiant, ac proinde negando illam maiorem demonstrationi tenebras offundere nituntur, cuius conatus, hac ratione labefactantur) & sic demonstratur, quia illa est ratio formalis sub qua alicuius potentia, quæ constituit obiectum terminativum talis potentia in esse potentis, & capacis terminandi actionem, & actum illius potentia, & ratione cuius ipsum obiectum terminat talem actionem; sed existentia creata, quæ est obiectum terminativum omnipotentia, constituitur in esse potentis, seu capacis terminandi actionem omnipotentia per possibilitatem, & ratione huius illa existentia terminat actionem productivam omnipotentia: ergo possibilitas creaturæ est ratio formalis sub qua omnipotentia, seu est ratio formalis quare omnipotentia producit creaturam, & reddit ipsam existentem. Maior est evidens, nam ideo intelligibilitas est ratio formalis sub qua intellectus, quia est id, per quod constituitur formaliter obiectum terminativum intellectus in esse capacis terminandi actum intellectus, & idem est de amabilitate respectu voluntatis, de odibilitate respectu odij, de visibilitate respectu potentia visiva, & tandem de sensibilitate respectu omnium sensuum: ergo illa est ratio formalis sub qua alicuius potentia, quæ constituit obiectum terminativum illius in esse capacis, & potentis terminare actionem, & actum talis potentia, & ratione cuius terminat talem actum; minor illa sic demonstratur, quia existentia creaturæ constituitur per possibilitatem in esse possibilis produci à Deo, sed possibile produci à Deo est capax, seu potens terminare actionem omnipotentia: ergo existentia creaturæ per possibilitatem constituitur in esse capacis, & potentis terminare actionem, & actum omnipotentia Divinæ. Maior est evidens ex ipsis terminis, quia sicut existentia constituitur intelligibilis per intelligibilitatem,

& visibilis per visibilitatem, ac tandem appetibilis per appetibilitatem, ita existentia creaturæ constituitur formaliter in esse possibilis produci à Deo per possibilitatem.

14 Minor illa sic demonstratur, quia nihil aliud est possibile produci à Deo, quam quod potest produci ab ipso, sicut nihil aliud est intelligibile ab intellectu Divino, quam quod potest intelligi ab ipso, & idem est de visibili, & ideo peccatum est odibile à Deo, quia potest odio haberi ab ipso, sicut è contra Spiritus Sanctus non est odibilis à Patre, neque à filio, quia non potest odio haberi ab illis: sed quod potest produci à Deo est potens produci ab ipso, & capax ut producat ab eodem; ergo possibile produci à Deo est capax seu potens ut producat ab ipso: tum sic, id quod est potens produci à Deo est potens terminare actionem Dei, seu est potens esse terminum actionis divinæ: sed possibile ut possibile produci à Deo, est potens produci ab ipso: ergo est potens terminare productionem divinam, seu actionem productivam omnipotentia, itaque possibile produci à Deo, capax ut producat à Deo, potens produci ab ipso, & potens terminare actionem divinam sunt synonyma, ac proinde ab eadem ratione formali debent constitui, sicut gladius, & ensis: sed existentia creaturæ constituitur per possibilitatem in esse possibilis produci, seu in esse potentis produci: ergo per eandem possibilitatem constituitur esse potentis terminare actionem divinæ omnipotentia.

15 Vergetur ac declaratur amplius, quia illa ratio formalis, quæ se habet ex parte obiecti terminativi omnipotentia, seu cuiuscunque potentia constituitur cum tali obiecto vnum concretum, & significatur per nomen in *bili*, simile denominationi potentia, est ratio formalis sub qua tale obiectum terminativum attingitur à potentia, & ipsum obiectum terminat actionem talis potentia, ut videre est in sensibilitate, intelligibilitate, appetibilitate, &c. quæ propter rationes dictas sunt rationes formales sub quibus talium potentiarum: sed possibilitas creaturæ est ratio formalis significata per nomen in *bili*, quando ponitur in concreto, hoc est concretum quod constituitur ab illa simile denominationi, quam habet potentia Dei, nam si hæc vocatur potentia illud possibile dicitur, & constituit vnum concretum cum existentia creaturæ, quæ est obiectum terminativum omnipotentia: ergo possibilitas est ratio formalis sub qua omnipotentia.

16 Evidentius ad hominem sic argumentor, quia ipsi adversarii dicunt facultatem creaturæ esse rationem, sub qua omnipotentia, verba eorum hæc sunt. Ratio igitur formalis sub qua omnipotentia producit rem, est facultas ipsius: sed possibilitas creaturæ est facultas ipsius: sed productibilitas eiusdem; ergo possibilitas creaturæ est ratio formalis sub qua omnipotentia. Minor sic demonstratur, quia possibilitas creaturæ est id per quod constituitur creatura in esse potentis existere, sicut amabilitas est id per quod constituitur creatura in esse potentis amare: sed possibilitas creaturæ non est id, per quod constituitur creatura in esse potentis existere ut sic, quia hoc est commune Deo, & creaturis: sed potius potens existere per existentiam, quæ debet fieri, causari, & produci à Deo seu effici ab ipso, hoc est per existentiam factibilem, producibilem, & creabilem: ergo possibilitas creaturæ est factibi-

litas, producibilitas, vel creabilitas illius. Patet hæc consequentia, quia possibilitas eo quod sit capacitas ad existendum denominatur possibilitas: sed est capacitas ad existendum factibiliter, seu producibiliter, & causaliter, hoc est ad existendum per existentiam, quæ non potest aliter esse, nisi per effectiorem, causalitatem, & productionem: ergo possibilitas creaturæ non est quomodocumque possibilitas: sed etiam factibilitas, causalitas, & producibilitas existentia, nam omnis illa ratio quæ se habet ex parte existentia constituitur in ipsam in esse potentis in actu exercito existere, eo modo quo est potens existere creatura est possibilitas eius: sed nullo alio modo est potens existere creatura, nisi per effectiorem, productionem, & causationem à Deo: ergo possibilitas creaturæ est factibilitas eiusdem.

Vergetur, quia Deus est possibilis à possibilitate, quæ non connotat effectiorem, causationem, & productionem: sed potius connotat existentiam, quæ à se est, sine ulla productione, & effectione; unde hæc possibilitas non est factibilitas, nec producibilitas: sed possibilitas creaturæ ut distincta à possibilitate Dei connotat existentiam possibilem, seu producibilem per effectiorem, causationem, & productionem: ergo possibilitas creaturæ est factibilitas, producibilitas, & causalitas creaturæ, seu est capacitas per quam non repugnat fieri, causari, & produci creatura; itaque creatura, & Deus conveniunt in non repugnantia ad existendum, seu in capacitate ad existendum, seu in esse possibilis, à quibus ratio possibilitatis, ut sic abstrahitur, per quam constituitur res ut sic in esse possibilis, aut non repugnantis existere ut sic, quæ ratio participatur à possibilitate divina, & à possibilitate creaturæ, & contrahitur ad illas, per differentias proprias utriusque: sed differentia possibilitatis divinæ est connotatio existentia, quæ non est per effectiorem: sed à se omnino sine causa: ergo differentia possibilitatis creaturæ est connotatio existentia factibilem per creationem à causa; unde Deus est possibilis & non factibilis, creatura est possibilis, factibilis, & creabilis, quare sicut Deus non repugnat existere, ita creatura non repugnat existere, & sic conveniunt in non repugnare existere: sed cum hac differentia, quod Deus non repugnat existere existentia quæ ex se est, & creatura non repugnat existere existentia facta, seu producta ab alio: ergo sicut possibilitas Dei est infactibilitas, & incausabilitas, seu improducibilitas, ita è contra possibilitas creaturæ est factibilitas, producibilitas, & producibilitas existentia creatæ: sed producibilitas factibilitas, & causalitas creaturæ, seu existentia creatæ non est contradictorium illius: ergo neque possibilitas creaturæ potest esse contradictorium rei; quæ demonstratione manifesta convincuntur aliqui in manuscriptis distinguentes in creatura possibilitatem à factibilitate.

Confirmatur amplius, quia possibilitas in omnium sententia, etiam adversariorum est potentia logica, ut creatura fiat à Deo, & sic ratione illius creatura, seu existentia illius non repugnat produci à Deo, neque dicit implicationem ut actus omnipotentia terminetur ad creaturam producendam: sed potentia logica, ut aliquid producat ab aliquo à potentia, seu fiat ab illa est ratio formalis sub qua talis potentia: ergo possibilitas, quæ est potentia logica (sive positiva, sive

Quæst. I. Quid sit formaliter possibile. 415

sive negativa, quia ad præsens institutum quodcunque sufficit, & dicit non repugnantia, ut actio omnipotentia exerceatur circa creaturam tribuendo illi existentiam, erit ratio formalis sub qua omnipotentia dat esse existentia, & ipsam existentiam creaturæ. Maior patet, minor sic probatur, quia dirigibilitas actus intellectus in ordine ad directionem syllogisticam, & artificium logicum est ratio formalis sub qua logica, & idem est de dirigibilitate ligni respectu artis fabrilis. Item sanabilitas hominis est ratio formalis sub qua medicina, quia sunt potentia logica ex parte actus intellectus ligni, & corporis, ut virtus logica, seu potentia illius artis fabrilis, & medicina exerceantur per actus proprios circa talia obiecta: ergo potentia logica, quæ se tenet ex parte obiecti alicuius potentia, ut ipsa potentia exerceatur circa tale obiectum est ratio formalis sub qua talis potentia.

19 Et ratio evidens est, quia & contra invisibilitas est ratio formalis, quare Angelus non possit videri oculis corporeis, unde visibilitas debet esse ratio formalis, quare coloratum, & lucidum possit terminare visum, & est ratio formalis sub qua terminetur ad illud obiectum: ergo similiter fit possibilitas est capacitas passiva, seu potentia logica, ut obiectum producat ab omnipotentia, erit ratio formalis sub qua omnipotentia, sicut impossibilitas, & non alia ratio est ratio formalis quare omnipotentia non possit venari circa chimeram, quia ex parte omnipotentia non deficit virtus ad omne illud, quod possibile fuerit: ergo possibilitas erit ratio formalis quare vel sub qua potentia tribuit esse existentia.

20 Nam illud idem per quod potest formaliter obiectum terminare actionem potentia, & per quod formaliter distinguitur ab impotenti, vel impossibili est ratio formalis quare potentia possit producere, & exercere suam actionem circa illud, nam per idem formalissime potest fieri creatura a Deo ac omnipotentia ex parte creaturæ potest exerceri circa ipsam, & est ratio formalis sub qua ipsius potentia, nam eadem numero visibilitas, quæ est ratio formalis constituendi obiectum in esse potentis videri, eadem est ratio formalis sub qua potentia visiva videt obiectum: ergo similiter cum possibilitas sit ratio formalis sub qua constituitur obiectum in esse potentis produci, erit etiam ratio formalis sub qua omnipotentia tribuit esse creaturæ.

21 Vergetur, quia contrariorum eadem est disciplina, & ratio, sed solum quia in chimæra deficit possibilitas seu factibilitas, deficit in eadem ratio formalis sub qua omnipotentia tribuat esse chimære: ergo solum ex vi possibilitatis opposita impossibilitati, quæ datur in chimæra, dabitur in existentia creaturæ ratio formalis sub qua omnipotentia, sicut bene valet sola carentia visus est ratio formaliter constituendi non videntem hominem: ergo ipsa forma visus opposita tali carentia, & cæcitati sola erit ratio formaliter constituendi videntem.

22 Tandem, quia omnipotentia activa correspondet potentia passiva, quæ sit ratio formalis sub qua talis potentia activa: sed omnipotentia Dei est potentia activa: ergo ex parte obiecti omnipotentia, quæ est existentia creaturæ correspondet potentia passiva, ut fiat existentia à tali potentia activa, & quæ sit ratio formalis sub qua omnipotentia: sed hæc non est alia nisi possibi-

litas: ergo possibilitas est ratio formalis sub qua omnipotentia. Minor sic probatur, quia potentia illa passiva quæ correspondet activæ in obiecto ipsius, & est ratio sub qua potentia, est ut supra dixi, semper significata per nomen, cuius terminationis finitur in *bilitas*, ut amabilitas, intelligibilitas, &c. & est similis denominationis denominationi potentia, & actioni talis potentia, quæ informando obiectum constituit concretum finitum in *bile*, ut amabile, visibile, &c. sed in existentia creata sola possibilitas finitur ut diximus, & constituit concretum in *bile* simile denominationi potentia, & actus eiusdem: nam v. g. possibilitas constituit cum existentia quæ est obiectum omnipotentia hoc concretum possibile simile denominationi potentia, nam sicut audibile assimilatur potentia auditiva, ita etiam possibile à Deo assimilatur Dei potentia, & quia talis potentia respectu existentia possibilis non est potentia ut sic, sed potentia factiva, & causativa, seu creativa existentia, quæ denominatur à possibilitate possibilis, non solum denominatur possibilis ut sic, sed etiam possibilis, factibilis, causabilis, & creabilis, ita ut in tali existentia sub tali ratione formali prædicatum possibilis correspondeat virtuti divinæ, quatenus potentia, & ipsa existentia ut factibilis correspondeat ipsi potentia divinæ, quatenus factiva: ergo adæquata ratio sub qua omnipotentia constitutiva existentia in esse obiecti capax terminandi actionem omnipotentia divinæ, non solum est possibilitas ut sic: sed etiam possibilitas, quæ factibilitas est, quia quidquid est formaliter in concreto, est formaliter in abstracto constitutivo talis concreti, quidquid enim est in effectu formali, quatenus tali ut quod, est in ratione formali constitutiva illius ut quo, quia nihil continetur in effectu quatenus talis, quod non contineatur in causa qua tali, &c. sed existentia in concreto, & ut est effectus formalis possibilitatis, & ut constituitur ab illa in esse possibilis, est possibilis factibilis: ergo possibilitas eius est factibilitas: sed per vos factibilitas existentia est ratio formalis sub qua omnipotentia: ergo possibilitas creaturæ est ratio formalis sub qua omnipotentia: ergo male negarunt adversarii maiorem nostri primi syllogismi, quæ continet hanc veritatem.

Dicunt adversarii respectu existentia creatæ 23 dari duplicem rationem, quæ possibilitas dicitur, seu factibilitas, primam vocant in transitivam, & aiunt esse idem quod existentia, & essentia actualis rei, & hanc vocant esse rationem formalem sub qua omnipotentia, & ab hac asserunt præcipue denominari rem factibilem.

Secundam possibilitatem asserunt esse transitivam, quæ nihil aliud est quam contradictorium existentia, & essentia actualis, ac proinde contradictorium immediatum factibilitatis in transitive, & hanc etiam asserunt esse factibilitatem rei, & non esse rationem formalem sub qua omnipotentia.

Sed contra hanc solutionem insurgo primo, & 25 in primis falsum est dicere contradictorium existentia posse vocari possibilitatem transitivam, quia alias duo contradictoria eodem nomine gauderent, saltem secundum rationem communem, quod est omnino falsum, quia sicut duo contradictoria nullo modo conveniunt inter se ratione maxime, & immediata oppositionis, quam habent inter se, ita similiter non debet dari unum nomen

nomen in quo conveniant, & per quod conveniant inter se in aliqua ratione significantur, quia vel tale nomen est verum vel falsum, si falsum non loquimur de eo, verum non potest esse, quia nomen verum est id, quod significat rem eo modo quo est in se. Sed à parte rei nullo modo conveniunt duo contradictoria: ergo à partem rei non potest dari aliquod verum nomen, quod vere significando, ut vnum terminetur ad duo contradictoria, quia ex unitate nominis veri terminati ad duo obiecta colligimus illa obiecta convenire inter se in aliqua ratione, quæ significetur per tale vnum nomen: nam obiecta in ea ratione qua opponuntur per vnum nomen verum non significantur ratione oppositionis quam habent inter se.

26 Exemplis clarissimis hoc demonstratur, homo & brutum secundum vnam rationem significantur per vnum nomen, animal videlicet, quia in ratione animalis, seu viventis sensibilis conveniunt, & non opponuntur, sub alijs autem rationibus non possunt vno nomine significari vere; videlicet, quatenus homo est rationalis, & brutum est irrationale, quia in illis rationibus non conveniunt, sed opponuntur contrarie, & idem est in nigredine, & albedine, quæ contrarie physice opponuntur; ipse enim, quia partim conveniunt in ratione qualitatis ut sic per vnum nomen significantur, & quia partim differunt, & opponuntur in esse albedinis, & nigredinis in illis rationibus nullo modo eodem nomine significantur exprimens albedinem ut albedinem, & nigredinem ut nigredinem; si autem in nulla ratione convenirent, sed in omnibus rationibus opponerentur, nullo modo vno nomine significantur, quia autem oppositio contraria est minima omnium oppositionum, quæ comparatur cum aliqua convenientia, ideo patitur huiusmodi denominationem, vel ut melius loquar, comparatur cum illa.

27 Quod è contra contingit in oppositis privativis, quæ quia in nulla ratione aut superiori, aut inferiori conveniunt: sed potius adæquate opponuntur, nullo modo vno nomine sub ratione expressa illarum significantur, ut videre est in vita & morte, in cæcitate & visu, in tenebris & luce, quæ tam diversis nominibus appellantur; unde maxime erraret qui vocasset vitam nomine mortis, transitive, vel intransitive; ac proinde perperam erraret, qui carentiam visus potentiam visum transitive vocaret, aut visum, carentiam transitive, & lucem tenebras transitive, aut è contra carentiam lucis in aère transitive lucem vocaret, solum quia est terminus à quo productionis lucis, qui destrui debet per introductionem lucis, cuius intolerabilis erroris causa, & ratio adæquata esset sine dubio oppositio talis inter huiusmodi extrema, quæ sicut non conveniunt in re, non possunt convenire in eodem nomine.

28 Tunc sic, magis opponuntur duo contradictoria, ac magis totaliter, & adæquate adversantur, & magis immediate quam opposita privativa; ergo si ratione oppositionis vnum extremum privativum non potest significari nomine alterius, etiam si millies addatur particula transitive: ergo à fortiori, & aequiori iure non poterit vnum contradictorium denominari nomine alterius, etiam si addatur millies particula transitive, quapropter intolerabilis error erit non

hominem, seu negationem primariam, & immediatam hominis vocare hominem transitive, & negationem Dei vocare Deum transitive, quæ deliria statim ac apparent, evanescent suam falsitatem præferentes ad aspectum etiam tenuissimæ lucis rationis: sed per vos existentia, seu essentia actualis creaturæ est factibilitas, seu possibilitas, quæ est ratio formalis sub qua omnipotentia: ergo contradictorium essentia, & existentia actualis, scilicet negatio immediata & primaria existentia, & factibilitatis intransitive, non poterit vocari factibilitas, & possibilitas transitive, eo quod sit terminus à quo productionis essentia, & existentia actualis, sicut v. g. nullus Catholicus audet dicere substantiam panis, quæ destruitur per consecrationem in Hostia esse vere Christum Deum, & hominem transitive, licet substantia panis sit terminus à quo Christi vere Dei hominis ex vi consecrationis ponendi in Hostia; imo, quia substantia panis aliquo modo opponitur cum Christo ponendo in hostia eo quod sit terminus à quo talis positionis, (quia ut vera philosophia docet inter terminum à quo, & ad quem datur oppositio, ratione cuius per adventum termini ad quem destruitur terminus à quo) non potest dici panis est Christus transitive, etiam si talis oppositio non sit maxima: sed inter negationem existentia, seu factibilitatis intransitive, & ipsam existentiam, & factibilitatem intransitivam datur immediata adæquata totalis, & maxima oppositio: ergo talis negatio contradictoria non potest dici factibilitas, seu possibilitas transitive, sicut, v. g. quia lux est visibilitas coloris, negatio lucis, seu contradictorium illius existentia non potest dici visibilitas transitive propter rationes dictas.

Deinde, quia possibilitas alicuius actus, vel alicuius denominationis appellatur taliter, quia est capacitas passiva, ratione cuius talis res reducenda est ad talem actum, vel denominationem, ut patet ex rationibus supra positis, & exemplis, quibus hæc veritas supra illustrata manet in visibilitate, amabilitate, &c. sed ex vi contradictorii negativi non redditur capax res, ut reducat ad talem actum oppositè contradictorium alterius: ergo primum contradictorium negativum non potest dici possibilitas subiecti in ordine ad suum contradictorium; unde negatio existentia non potest esse possibilitas existentia transitive.

Nec valet dicere contradictorium per modum privationis posse denominari possibilitatem alterius contradictorii, ac proinde posse constituere subiectum in esse capax ad recipiendum alterum sibi contradictorium, quia privatio est carentia cum capacitate ad recipiendum formam cuius est privatio.

Sed contra, quia etiam si tenebræ sint privatio, & non pura negatio lucis; non possunt denominari lux possibilis, aut lumen transitive, sicut mors non potest dici vita transitive, nec possibilitas, aut capacitas vite transitive, tandem peccatum formaliter, quod est privatio rectitudinis non potest dici actus virtuosus possibilis transitive, & ratio à priori est, quia privatio ut privatio non includit nec dicit in se formaliter capacitatem formæ oppositæ: sed potius quantum est ex se formaliter adæquate dicit destructivum

structivum formæ sibi oppositæ; unde quantum est ex vi propriæ informationis reduplicative sumptæ constituit subiectum in esse incapacis formæ, quia subiectum reduplicative, ut privatum, & quatenus tale simul non potest habere formam oppositam.

³² Solam enim dicimus privationem connotare extrinsece, vel tanquam terminum extrinsecum sibi capacitatem in subiecto ad habendam formam oppositam privationis; quare hæc capacitas omnino distincta, & adæquate ac totaliter differens à tali carentia, seu privatione erit potius possibilitas talis formæ seu potentia passiva ad illam quam ipsa carentia, cui potentia passiva correspondet propria potentia logica, quæ immediate denominat formam possibilem oppositam privationi; itaque sicut privatio licet indicet immediate, & connotet in subiecto immediate capacitatem ad formam sibi oppositam, quæ quia talis est, & quia coniungitur cum forma aliquo modo extrinsece, posset dici possibilitas formæ, & mediate indicet possibilitatem, seu potentiam logicam, ratione cuius formæ, quæ nondum producta est non repugnat existere, & est vera possibilitas formæ intrinseca, nihilominus tamen ipsa privatio, quæ omnino opposita est formæ, & quæ potius ad tuinam formæ tendit quantum est ex se quam conducit aliquo modo ad existentiam illius, nullo modo potest dici facultas seu possibilitas transactiva formæ: ergo à fortiori contradictorium, quod nullo modo est privatio, etiam si aliquo modo per modum privationis concipiatur, nequaquam poterit dici conformiter ad rationem possibilitas transactiva eiusdem existentie.

³³ Dices, verum esse quod talis negatio existentie proprie non possit dici possibilitas existentie, nihilominus tamen non dari aliam possibilitatem priorem existentie, sed sufficere ipsam existentiam ad denominationem possibilem, quia ipsa in se est possibilitas, seu facultas intransitiva rei.

³⁴ Sed contra manifeste, quia existentia dicitur ab æterno possibilis actu in mea sententia, quia Deus potest producere actu creaturam ab æterno, ut late demonstro in physicis, quam non posset producere pro tunc, si pro tunc non esset possibilis creatura, & in tua sententia licet non concedatur creaturam esse producibilem ab æterno, propterea ab æterno, nihilominus de presenti ab æterno fuit possibilis, ut posset produci in tempore, itaque ab æterno actu possibilis est creatura, unde existentia quæ tunc non est de presenti denominatur possibilis: ergo possibilitas, quæ est forma denominans de presenti actu est, quia nulla forma actu potest denominare, nisi actu ipsa sit, & ideo colligimus manifeste futuritatem ab æterno de presenti dari, & sine controversia secundum fidem ab æterno actu dari prædestinationem Virginis Mariæ in Matrem Dei, quia actu ab æterno prædestinata est in talem maternitatem, & actu constituta est in prædestinatæ esse ad maternitatem divinam; sed in omnium sententia ab æterno actu est possibilis: ergo ab æterno datur possibilitas existentie creatæ, quæ ex tunc actu denominet illam possibilem, quæ actu non est, sed facultas, seu possibilitas intransitiva non est actu ab æterno, quia est idem in tua sententia quod essentia, & existentia actualis, & essentia, & existentia actualis secundum nostram

R. P. Hæph. de Pen. asiel, Theol. Schol. Tom. I.

fidem non est actu ab æterno, sed tantum erit, ac proinde non potest denominare actu, sed ad maximum potest de futuro; unde ab æterno non est verum dicere Petrus est existens, sed solum erit existens si existentia sit futura; si autem non sit futura solum erit verum dicere potest existere: sed per vos facultas intransitiva non est actu ab æterno sicut non est actu ipsa existentia, cum qua identificatur: sed maximum erit in tempore, sicut existentia æqualis: ergo solum poterit denominare de futuro; ac proinde ratione illius non erit verum dicere ab æterno est actu facultas aut possibilis, sed solum erit facultas, vel possibilis supposito quod sit futura, si autem nec sit futura, sicut quia non est actu ab æterno, non potest dici actu facultas ratione illius, ita nec poterit dici erit facultas, sed maximum dicitur, poterit esse facultas: atqui ab æterno est verum dicere existentia creaturæ est actu possibilis: ergo forma constitutiva illius est actu ab æterno, quia forma quæ actu non est, actu non denominat, sed forma constitutiva existentie in esse possibilis est possibilitas: ergo ab æterno datur possibilitas existentie per quam denominatur existentia de presenti possibilis ut dixi, sed non est talis forma per vos ut in solutione dixisti negatio, seu contradictorium existentie: ergo alia possibilitas datur ab æterno distincta à possibilitate intransitiva, quæ ab æterno actu non datur, & distincta à negatione existentie, quia negatio existentie per vos ab æterno non potest denominare simpliciter existentiam actu possibilem ut diximus.

Ultimo sic urgetur contra totam solutionem, ³⁵ quia possibilitas est id per quod existentia est capax ut habeat esse à Deo, ita ut tota ratio, & ultima formalitas per quam redditur apta formalissime existentia ad habendum esse, & ut actu sit à Deo, est possibilitas: sed capacitas, & ultima ratio constitutiva alicuius in esse apti ad aliquod esse non potest esse contradictorium talis esse: ergo possibilitas non est contradictorium esse existentie, quia contradictorium non disponit, nec reddit aptum subiectum, ac suum contradictorium, sed potius quantum est ex se reddit ineptum. Quapropter existente vno contradictorio in vno subiecto simul non potest advenire alterum contradictorium, alias possent esse simul, quod est evidenter falsum; ut patet ex illo principio, impossibile est idem simul esse, & non esse. Ex alio autem capite capacitas, seu ratio formalis, per quam constituitur subiectum in esse capax, & apti ita disponit ad actum cuius est capacitas, ut adhuc reduplicative sumptum illud subiectum cum capacitate possit coniungi cum actu cuius est capacitas, & ideo est verum dicere, Deus adhuc ut possibilis est existens, & Petrus existens est possibilis: imo evidens est argumentatio, Petrus existit: ergo non implicat neque repugnat existere ac proinde est possibilis, & ratio à priori est, quia possibilitas est capacitas, seu aptitudo ad existendum: atqui capacitas, & aptitudo alicuius actus non destruitur, sed potius perficitur per actum, ut videre est in omnibus potentijs tam activis quam passivis, siue sint in ordine ad actus extrinsecos, siue intrinsecos; nam intellectus, quatenus est potentia intellectus non solum non destruitur per adventum intellectus, sed potius perficitur per illam; item ipse intellectus, & voluntas, quatenus sunt potentie passivæ intellectus, & volitionis perficiuntur, & non de-

G g g Arcusur

fit uantur per intellectiōem, & volitionem, & idem est de potentia materiæ respectu formæ, quis enim rationalis potest dicere, quod ex eo quod videatur paries actus desinat esse visibilis, & destruat visibilitas in illo; nam aptitudo, & capacitas disponens ad actum connotat actum tanquam finem suæ connotationis; unde forma substantialis est finis potentia materiæ, & intellectio est finis potentia intellectus; ac proinde talis potentia, seu capacitas disponens ad actum connotat talem actum per connotationem connectionis, ac proinde per connotationem, tum quæ inducat consequentiam affirmativam, tum quæ possit inducere unionem inter talem potentiam conducentem ad actum, & actum ipsum: ergo non potest destrui talis capacitas, seu aptitudo positiva, per talem actum: sed possibilitas est id per quod creatura redditur formaliter apta, & capax existentia: ergo possibilitas est aptitudo, & capacitas ad existentiam: ergo respicit existentiam ut terminum connexionis, quæ inducat possibilem consequentiam affirmativam, & unionem inter ipsam, & existentiam: ergo tantum abest quod destruat talis aptitudo, & capacitas per adventum existentia, quin potius perficiatur per illum. Ex quo evidenter sequitur talem aptitudinem non esse contradictorium existentia, quia vnum contradictorium propter summam repugnantiam cum alio, nec potest disponere ad illud, nec potest perfici per illud, & tandem necessario per ipsum destruitur.

36 Nullus enim cordatus potest dicere quod albedo ut octo reddat aptum subiectum, & disponat formalissime ipsum ad nigredinem ut octo, & calor summus ad frigiditatem summam, peccatum ad gratiam, cæcitas ad visum, & hoc ita, ut si nondaretur vnum ex illis oppositis non posset subiectum recipere aliud, alias Adam nunquam vidisset, quia non præcessit in illo cæcitas, nec vixisset, quia antea non fuerat mortuus, neque nix esset alba, quia ante non habuit nigredinem disponentem ad albedinem, quæ omnia sunt summa absurda contra lumen naturæ, & ratio evidens est, quia ubi datur oppositio non datur principium disponendi ad alterum oppositum: sed potius datur principium destruendi sibi oppositum, & quantum est ex se removendi dispositionem conducentem ad oppositum, quis enim dubitet subiectum tunc esse minus aptum ad videndum, ac quando habet cæcitatem, & tunc esse minus aptum ad frigiditatem ut octo, ac quando est calidum ut octo, sicut tunc esse impeditum ad gratiam, & ineptum ad illam quantum est ex vi peccati, ac quando habet ipsum, imbuaturque, & afficitur eiusdem sceleris macula? sed possibilitas est sola, & adæquata ratio, quæ disponit amplius, quæ formaliter reddit creaturam aptam ad existendum, nam antequam creatura existat, v. g. ab æterno, loquamur de Gabriele Angelo, nihil datur ex parte Gabrielis, nisi non repugnantia ut fiat a Deo, seu possibilitas, ut existat, quæ non repugnantia non est immediata negatio repugnantia, neque primaria negatio illius ex vi cuius, sive sit positiva, sive negativa, & c. est capax Gabriel Angelus, & est aptus ut producat a Deo, & ut creetur ab ipso, quia sicut omnipotentia divina est virtus, quæ potest producere, & creare quicquid non repugnat, & implicat contradictionem, ita ut

nihil amplius ex parte divinæ omnipotentia requiratur, sic similiter illa creatura erit creabilis, & producibilis a Deo, quæ est possibilis, (sive positive, sive negative, ut abstrahamus ab opinionibus, de quibus infra latissime agendum) & ratione talis possibilitatis non implicat contradictionem produci, & non dicit repugnantiam ad existendum: ergo solum adæquate totaliter ex vi possibilitatis, ante quam creatura existat, est apta ad existendum, & est capax ut producat a Deo formalissime.

Quod amplius sic demonstro, ideo enim chimæra, & non propter aliam rationem est impossibilis, & est improducibilis a Deo, quia non habet possibilitatem, & est privata ut ita dicam possibilitate seu aptitudine ad existendum, ut docuit expresse Aristoteles lib. 9. metaph. cap. 3. ibi: Id impossibile est, quod potentia privatum est, sic ille: ergo & contra, illud erit creabile, & producibile a Deo, seu aptum produci ab ipso, quod habuerit possibilitatem, quia sicut negatio possibilitatis est causa negationis productibilitatis in chimæra, ita affirmatio possibilitatis in Angelo est causa affirmationis productibilitatis, & factibilitatis in Angelo, ac proinde aptitudinis ad existendum in ipso, ut patet ex illo axioma, sicut negatio est causa negationis, ita affirmatio est causa affirmationis; nam hæc omnia sinonima sunt creatura possibilis, creatura apta ad existendum, creatura capax, & apta ut producat a Deo, creatura, quæ non implicat neque repugnat produci a Deo; nam si ab adversariis interroges, quid significet hoc nomen concretum: sine dubio respondebunt idem significat possibile, quod potens existere, & si est possibile creatum idem significat ac potens existere per productionem divinam.

Sed Angelus ex vi possibilitatis ab æterno est possibilis: ergo ex vi possibilitatis ab æterno est aptus ad existendum: ergo possibilitas est aptitudo ad existendum: ergo possibilitas connectitur cum existentia, & petit unionem cum illa, & non solum non destruitur per adventum illius: sed potius perficitur per existentiam, ac per consequens evidenter sequitur non esse contradictorium existentia, quia vnum contradictorium necessario destruitur per adventum alterius: sed negatio existentia est contradictorium illius: ergo non est aptitudo, capacitas, & potentia passiva ad existentiam: ergo non est possibilitas ut existat: ergo falsissime asserunt adversarij, dum negationem existentia appellant, & vocant possibilitatem transactivam existentia; nam sicut aptitudo ut lux videatur, vocatur visibilitas, ita similiter contradictorium lucis, seu negatio primaria eiusdem non potest appellari cum veritate visibilitas transactiva.

SVBSECTIO III.

Minor primi, & præcipui syllogismi, & superioris demonstrationis, & c. sui sectionis præcedentis probatur.

Primo, ideo visibilitas, audibilitas, & in tua sententia factibilitas intransitiva non possunt esse contradictorium visionis, seu esse visus, auditionis, & esse auditus, ac tandem existentia, quia sunt rationes formales, sub quibus potentia visiva

visiva videt obiectum, & constituit ipsum in esse
visi, & potentia auditiva audit, ac tandem omni-
potentia Dei producit existentiam, & ipsa existen-
tia habet esse à Deo, imo sine dubio irridetur à
sapientibus qui assereret cognoscibilitatem, &
amabilitatem Divinam esse contradictorium amo-
ris divini, & intellectus Divinae circa ipsum
Deum, ac proinde esse contradictorium Dei in-
tellecti, & amati à se ipso, cuius ratio non est alia,
quasi à posteriori, aut à priori immediate, nisi
quia amabilitas & intelligibilitas divina sunt ra-
tiones formales sub quibus Deus se intelligit, &
amat, & est amatus, & dilectus à se ipso: sed nega-
tio existentiae est contradictorium immediatum
existentiae: ergo negatio existentiae non potest
esse ratio formalis, sub qua omnipotentia tribuit
esse existentiae, & reddit creaturam existentem: sed
ut subsecutione superiori late demonstravimus, possi-
bilitas creaturae est ratio formalis sub qua omni-
potentia tribuit existentiam creaturae, & accipit
esse, & existere à Deo ipsa creatura: ergo possibi-
litas creaturae non potest esse negatio, seu contra-
dictorium existentiae, & contra, negatio existen-
tiae non potest esse ratio formalis sub qua omni-
potentia, & ratio formalis ex parte creaturae, qua-
re omnipotentia tribuit existentiam ipsi crea-
turae.

Ratio à priori non immediate, sed radicaliter
est, quia vnum contradictorium, v.g. negativum
est ratio ex se maxime destructiva, & ablativa
esse alterius contradictorii, imo est formalissime
ipsum non esse alterius, sed quod est maxime de-
structivum, & ablativum alicuius, & est non esse
formalissimum illius non potest esse simul indu-
ctivum, seu conductivum, aut dispositivum, ad hoc
ut alterum contradictorium habeat esse, nec po-
test esse ratio formalis dandi esse alteri contra-
dictorio: ergo vnum contradictorium, v.g. negati-
vum non potest esse ratio formalis sub qua con-
tradictorium illius habeat esse à potentia pro-
ductiva illius, neque potest esse ratio sub qua ta-
lis potentia tribuit esse, vel ratio quare talis vir-
tus constituit contradictorium in ratione habenti-
tis esse. Hæc consequentia est evidens, quia vnum
contradictorium, ut patet ex maiori, & minori,
non potest esse simul destructivum esse, & indu-
ctivum ad esse sui contradictorii, nec potest si-
mul esse remotivum, & ablativum esse, & simul
dispositivum, & preparativum ad ipsum esse si-
cut v.g. impossibile est quod simul removeat esse,
& simul det esse, quia sicut vnum contradicto-
rium non potest dari, quin destruat alterum,
ita non potest disponi ad vnum contradictorium
quin removeantur dispositiones ad alterum con-
tradictorium, & sic nullo modo potest vnum
contradictorium disponere ad aliud, nec prepara-
re ad illud, aut quantum est ex se reddere aptum
subiectum ad illud, sed potius reddit subiectum
impeditum, & ineptum ad tale contradictorium:
sed ratio formalis sub qua vnum contradicto-
rium accipit esse à potentia productiva illius est
tota, & adæquata ratio inductiva preparativa, &
conductiva, & ut ita loquar ultimo dispositiva,
& per quam adæquate totaliter tale contradicto-
rium ex parte sua est capax ut habeat esse à tali
potentia, ut subsecutione superiori vidimus, &
exemplis clarissimis illustravimus: ergo vnum
contradictorium non potest esse ratio formalis
sub qua alterum contradictorium recipit esse à
sua potentia; sed negatio existentiae est contradi-
ctoria.

R. P. Ideph. de Penafiel, Theol. Schol. Tom. I.

torum existentiae: ergo negatio existentiae non
potest esse ratio formalis sub qua omnipotentia
tribuit esse existentiae, & existentia habet esse ab
omnipotentia.

Quod autem idem ipsum non possit simul esse
destructivum alicuius ablativum esse ab illo ma-
xime, & immediate oppositum illi, & pariter
conductivum, inductivum, preparativum, ultimo
dispositivum ad esse eiusdem; ac tandem tota ra-
tio adæquata, & sola quare contradictorium ha-
beat esse, patet manifeste ex ipsis experimentijs,
quis enim potest dicere calorem, qui disponit ad
ignem esse simul contradictorium ignis, & orga-
nisationem perfectam, quæ conducit ad vitam
esse simul contradictorium vitæ? certe nullus,
quia iam realiter idem secum pugnaret, & natura
sibi ipsi contradiceret, quis enim ignoret dati-
vum, & inductivum ad esse, & destructivum si-
mul eiusdem esse; & quod ratio formalis non ef-
fendi aliquid, & ratio formalis effendi illud ipsum
non pugnent maxime inter se? nam adeo evidens
est oppositio, ut etiam secutientes eam videant:
ergo idem non potest esse simul destructivum ef-
fendi, & dispositivum ad idem esse, & ratio forma-
lis effendi, & simul ratio formalis non effendi.

Tum sic, ratio formalis sub qua existentia pro-
ducitur à Deo est ratio formalis effendi existentia,
quia ex vi illius, & ratione eiusdem, & propter
ipsam accipit existentia esse ab omnipotentia
Divina, & solum propter carentiam illius chi-
mera non potest habere esse à Deo; sed negatio
existentiae est ratio formalis non effendi existen-
tia, seu non est ratio formalis effendi ipsa: ergo
negatio existentiae non potest esse ratio formalis
sub qua ipsa existentia producitur à Deo in esse
habet esse à Deo, & Deus illi tribuit esse, nam sicut
nullo alio modo potest omnipotentia formaliter
destruere negationem existentiae nisi ipsa formali
existentia, ita existentia non potest alio modo de-
strui formaliter, nisi negatione existentiae, & sicut
nullo modo potest dici negationem existentiae
esse ipsum esse existentiae, nec dare esse existentiae,
alias esset & non esset, daret & non daret simul
esse existentiae, ita similiter non potest dici nega-
tionem existentiae eo quod sit maxime destructi-
va existentiae, quia est maxime opposita illi, ac
proinde ex sua natura preparativa ruinae illius
esse simul conductivam, preparativam, & dispo-
sitivam ad esse talis existentiae: ergo negatio exi-
stentiae non est ratio formalis sub qua Deus tri-
buit existentiae suum esse, seu obiectum motivum
omnipotentiae attribuendum esse ipsi existentiae,
v.g. nullus potest dicere peccatum mortale esse
rationem formalem motivam sub qua Deus ius-
tificat peccatorem, & tribuit illi gratiam sancti-
ficantem, quia qui talia diceret perperam, & pe-
riculose in fide catholica loqueretur, & ratio ma-
nifesta est, quia peccatum ratione suae malitiae, &
propter oppositionem maximam quam habet
cum gratia quantum est ex se, est destructivum
gratiae, & impeditivum, ut gratia habeat esse in ani-
ma iusti, quapropter in conversione Divi Pauli,
& in iustificatione ipsius maxime enituit, splen-
dit, aut floruit divinae bonitatis, & misericordiae,
claritatis radiantis splendor, quia quando Divus
Paulus maxime incapax, maxime ineptus, maxi-
me indispotus, & impeditus ad iustificationem
voluit maximum ac pretiosum iustificationis do-
num illi tribuere, quæ maior indignitas, ineptita-
do, impedimentum, & indispotio solum erat
existentiae.

Ggg 2 existentia

existentia sceleris, & peccati mortalis in Paulo, & odium magnum, quod contra Christum, & legem divinam habebat; unde tanquam mentis inops iure quidem optimo reputaretur à cordatis, qui diceret ratione peccati mortalis esse peccatorem dispositum, & præparatum ad gloriam, & ad gratiam, quia hæreticam propositionem diceret, & tota ratio est, quia peccatum ex eo quod habeat oppositionem moralem cum gratia quantum est de se est destructivum gratiæ.

- 43 Sed negatio existentia eo quod sit contradictorium immediatum existentia magis opponitur illi quam peccatum gratiæ: ergo iure optimo irridendus est, qui assenserit negationem existentia esse præparationem ad existentiam seu esse capacitatem, & aptitudinem totalem ex parte ipsius existentia ut habeat esse: sed ratio formalis sub qua existentia habet esse à Deo, & omnipotentia Divina tribuit ipsi existentia esse est tota, & adæquata aptitudo, capacitas, & potentia logica, ratione cuius existentia est capax, & apta ad essendum: ergo similiter illudendus est ille, & deridendus, qui assenserit negationem existentia esse rationem formalem sub qua existentia accipit esse à Deo, & Deus tribuit esse existentia.

SVBSECTIO IV.

Secundum argumentum principale ponitur.

- 44 **Q**uia hoc est vnum concretum Petrus possibilis, seu essentia possibilis Petri: atqui impossibile est, ut formalitas alicuius concreti resultantis ex tali formalitate, & ex materiali ipsius sit contradictorium talis materialis concreti, quod denominatur à formali illius: ergo impossibile est quod possibilitas quæ est formale illius concreti existentia possibilis, aut possibilis essentia sit contradictorium existentia & essentia, quæ est materiale talis concreti: sed negatio existentia, & essentia est contradictorium illius: ergo negatio existentia non potest esse possibilitas formaliter constitutiva existentia, & essentia in esse possibilis.
- 45 Quod autem existentia sit materiale illius concreti possibilis patet evidenter, quia illud est materiale illius concreti quod recipit effectum formalem à formalitate illius, ac tandem quod denominatur à tali formalitate, ut videre est in pariete, qui denominatur albus in hoc concreto albo ab albedine, sed existentia denominatur possibilis à possibilitate quæ est formale concreti possibilis: ergo existentia est materiale illius concreti. Minor illa sic patet. Primo, quia id recipit denominationem possibilis, quod potest à Deo produci, & quod potest existere; imo esse possibile nihil est aliud quam ipsum posse existere: sed entitas positiva, & realis Petri, v.g. quæ postea existit, est quæ potuit à Deo produci, & illa sola est quæ potest à parte rei existere: ergo illa est, quæ denominatur possibilis: ergo possibile in recto, seu subiectum possibilitatis est ipsum ens verum, & reale, quod postea existet, aut existeret si produceretur.
- 46 Dices: illud ens nihil est modo: ergo non potest denominari modo possibile concedo antecedens, & nego consequentiam, quia aliqua sunt denominationes, quæ non requirunt actualem existentiam obiecti supra quod cadunt, ut in hac

denominatione cogniti: idem enim Petrus, qui heri existit, hodie dicitur cognitus, & præteritus; & Petrus ipse hodie non existens, significatur in recto in his concretis; item Antichristus dicitur hodie futurus, & ipse qui modo non existit est subiectum denominationis huius futuri: ergo bene etiam poterit, & modo, & ab æterno denominari possibile ipsum ens positivum, quod existeret si produceretur, licet nec ab æterno, nec modo existat. Ratio est quia quando dicimus id quod denominatur possibile esse ipsam entitatem positivam rei, & eandem, quæ existeret, nihil aliud contendimus, quam id quod in recto intelligimus, & significamus nomine possibilis esse ipsam entitatem positivam, quæ existeret, ut autem aliquid cognoscatur, seu significetur per conceptum non requiritur ut existat, ut paulo ante dixi, & per se patet ex cognitionibus, quas de rebus non existentibus habemus, & quibus ipse res positivæ non existentes correspondent: ergo similiter poterit bene esse concretum, seu materiale possibile ipsum ens positivum, quod existeret licet modo non existat.

Secundo probatur, quia ens possibile potest ⁴⁷ prædicare de existenti, & è contrario, ut hic Petrus existens est qui fuit possibilis: sed si non esset idem materiale possibilis cum ipsa re positiva actu existente, non possent invicem prædicari: ergo idem est rectum vnius, & alterius. Respondetis, ut possint invicem prædicari non requiri esse positive idem, sed sufficere esse negative idem, id est, non esse duo positiva distincta. Sed contra, homo, & non ens sunt indistincti in hoc sensu, id est non sunt duæ entitates positivæ distinctæ, & tamen non possunt invicem prædicari: ergo nec possibile posset de actuali affirmari præcise, quia realiter essent indistincti negative. Ratio à priori, quia pet *re est* non solum negatur distinctio realis, sed affirmatur identitas realis, quæ non potest esse inter extremum reale, & negativum.

Minor primi, & præcipui syllogismi sic demonstratur, quia materiale, & formale alicuius concreti debent vniri inter se, saltem per connotationem connexionis: sed ea quæ vniuntur ad constituendum vnum totum nullo modo dicunt oppositionem contradictoriam inter se, quæ est maxima omnium oppositionum: ergo formale concreti quod vnitur materiali concreti non potest esse contradictorium talis materialis. Minor sic probatur, quia ea quæ dicunt oppositionem contradictoriam se destrunt ad invicem ratione maximæ oppositionis & repugnantia: sed ea quæ se destrunt immediate nullo modo possunt inter se vniri: ergo ea, quæ inter se vniuntur ad constitutionem vnius concreti, non possunt dicere inter se oppositionem contradictoriam.

Vergetur, quia formale alicuius concreti ita ⁴⁸ vnitur cum materiali eiusdem concreti, ut formale tribuat effectum formalem tali materiali, cui vnitur: sed vnum contradictorium non potest ita vniri alteri ut tribuat illi suum effectum formalem primarium, ut videre est in non Deo, seu in negatione primaria Dei quæ non potest vniri Deo, ita ut ipsi Deo tribuat effectum proprium formale, alias Deum faceret non Deum, ac proinde destrueret Deum; unde quia in homine datur negatio Dei, quæ est contradictorium Dei, & ipsa negatio Dei tribuit effectum formalem primum proprium homini constituit hominem in ⁴⁹ esse

esse non Dei: ergo si negatio Dei seu contradictorium Dei vniatur cum Deo, tribuereturque ipsi suum effectum formalem, faceret Deum non Deum, ac proinde destrueret ipsum materiale; & sic non resisteret vnum concretum ex ipsis: ergo vnum contradictorium non potest vni cum altero contradictorio, ita ut tribuat illi effectum formalem proprium, ut resulet ex illis vnum concretum.

Declaratur amplius; quia albedo ut albedo non potest ita vni cum nigredine, ut ipsam nigredinem, & (non solum subiectum nigredinis) reddat albam, item calorem summum non potest ita vni frigiditati summæ, ut illa reddatur calida summa tribuatque calor ipsi denominationem propriam, & effectum formalem sibi proprium, item curvitas non potest vni rectitudini ita ut faceret rectitudinem curvam, & ratio est quia tales formalitates opponuntur inter se contrariæ videlicet clarius, & evidentiùs licet tenebræ possent vni acri, nihilominus nullo modo possunt vni luci, ita ut ipsam lucem reddat tenebræ, sicut neque mors potest vni cum vita, ita ut vitam reddat mortuam tribuendo illi suum effectum formalem, & denominationem propriam, ita ut ex vi talis vniionis resulet vnum concretum, quia habent oppositionem privativam inter se: sed duo contradictoria non habent oppositionem contrariam ut nigredo, & albedo, &c. neque privativam, ut mors, & vita, sed potius maiorem oppositionem contradictoriam, videlicet quæ est omnium maxima, ratione cuius magis immediate opponuntur, pugnant, & repugnant extreme: ergo multo minus possunt ita vni, ut vnum contradictorium denominet alterum, & tribuat illi suum effectum formalem; ratione cuius resulet vnum concretum ex utroque.

Deinde, quia licet amor possit vni aut denominare aliquod subiectum antequam sit, nullo modo potest vni aut denominare odium respectu eiusdem obiecti, imo possibilitas ipsa non potest vno modo chimæram, quæ non est; nec potest esse, denominare formaliter, & reddere illi suum effectum formalem, sive per actuale vniionem, sive per connotationem connexionis; ita ut ex possibilitate, & chimæra resulet vnum concretum scilicet possibile, cuius nulla ratio potest dari, nisi oppositio quæ datur inter possibilitatem, & chimæram, nam ut subiectum recipiat effectum formalem à forma, debet esse capax talis effectus, & vniionis ad formam: sed vnum oppositum non est capax alterius, maiori scilicet incapacitate, quæ potest dari, scilicet repugnantia: ergo non potest vnum oppositum recipere effectum formalem, & denominationem ab alio, quod à fortiori videtur in duobus contradictorijs, ratione cuius ex illis non potest coalescere vnum concretum, v.g. licet ex homine, & negatione Dei, ex homine, & negatione lapidis possit resultare vnum concretum, scilicet homo non Deus, aut non lapis, aut homo fundamentaliter distinctus à Deo, & à lapide, nihilominus certissimum, & evidentiùs est, nullo modo posse adhuc divinitus vni inter se, hominem, & negationem eiusdem hominis, ita ut ex illis resulet vnum concretum sive per connotationem extrinsecam connexionis, sive per vniionem intrinsecam actuale ratione oppositionis quam habent inter se; exemplo morali declaratur, quia ad hoc ut fiat vnum compositum morale, aut mysticum, & ad hoc, ut coeant duæ

partes mysticæ, aut morales ad constituendum vnum etiam per extrinsecam vniionem, aut connotationem, debent habere partes convenientiam, concordiam, & amicitiam moralem; quare si datur repugnantia moralis inter illas discordia, contrarietas, & oppositio non potest ex illis fieri vnum corpus mysticum, & vnum compositum morale, & ideo ex Mahumetanis, Mauris, & Christianis, &c. non potest fieri vna Ecclesia, & vnum corpus mysticum, quia Mauri, Mahumetani, Pagani, & Christiani pugnant in fide, & repugnant maxime secundum fidem, quæ est ratio formalis constituendi Ecclesiam.

Sed duo contradictoria realiter maxime ac immediate pugnant, & repugnant inter se: ergo ex illis nullo modo convenientibus, nullamque concordiam, & amicitiam, ut ita loquar, inter se habentibus, nequaquam poterit fieri vnum concretum; præterea, quia ut duo vniantur ad vnum, debent ita ad invicem pertinere, ut vnum connotet aliud per connotationem connexionis: sed vnum contradictorium non connotat aliud per connexionem, sed per repugnantiam; unde secundum Dialecticos non sunt termini pertinentes sequela, sed potius pertinentes repugnantia: ergo nullo modo potest fieri vnum ex illis, ita ut vna pars denominet aliam.

SVBSECTIO V.

Amplius arguentur dicta.

Quia omne medium formale vniendi duo extrema inter se, neque debet esse oppositum alicuius extremi vniibilis per ipsum, neque debet pugnare cum ipsis, neque destrui per adventum illorum; sed potius ita debet convenire cum ipsis ut vniatur utrique extremo, & simul permaneat cum utroque vniito: sed possibilitas existentia est medium formale, ratione cuius existentia creaturæ vnitur intrinsece cum actione per quam Deus producit existentiam; & existentia accipit esse à Deo: ergo possibilitas nullo modo potest esse opposita existentia, neque pugnare cum actione productiva Dei, sed potius necessario debet attingere utrumque extremum, & vniere secum utroque, & existere permanenter cum ipsis vniitis inter se: qui contradictorium existentia, & negatio immediata illius, neque potest coniungi cum existentia, neque cum actione productiva existentia: sed potius debet necessario destrui per adventum existentia: ergo contradictio existentia, aut negatio eiusdem non potest esse possibilitas existentia. Maior huius syllogismi est evidens, quia duplex solum genus medij vniendi potest dari; aliud per modum dispositionis, ut est quantitas, & reliquæ qualitates, v.g. quæ disponunt ad vniendam materiam substantialem cum forma substantiali, cuius exemplum est organisatio, quæ est vltima, & perfecta dispositio ad vniionem materię cum forma, & organisatio, quia tale medium vniendi est, nullo modo pugnat cum materia vel forma; neque per adventum vniionis formæ, & vniionis ad materiam destruitur, sed potius vnitur cum utraque, & perseverat cum utrisque vniitis inter se, attingendo utrumque extremum, & vniionem; aliud medium vniendi est formale & proximum, & hoc est duplex, primum in actu primo, scilicet potentia, seu capacitas quam habet materia ut vniatur

Ggg 3 cum

cum forma. Secundum est exercitium illius capacitatis, v. g. ipsa receptio, seu unio, & utrumque medium unendi attingit intrinsece utrumque extremum unium, & permanet cum illo, & nullo modo pugnat cum aliquo ex illis extremis alias pugnet, & non pugnet cum illo; pugnet ut vos dicitis, non pugnet, quia attingeret utrumque, & educeret ad perfectionem illius: ergo omne medium formale unendi duo extrema inter se neque debet esse oppositum alicuius extremi, vniibilis per ipsum, neque debet pugnare cum ipsis neque destrui per adventum illorum, sed potius ita debet convenire cum ipsis, ut uniat utrique extremo, & simul permaneat cum ipso.

53 Minor prima, & præcipua ex supra late dictis patet manifeste, quia existentia ratione sua possibilitatis potest produci à Deo, & de facto ratione illius producit à Deo: sed in tantum producit à Deo existentiam, in quantum terminat intrinsece actionem divinam productivam existentiae, & in tantum terminat actionem illam in quantum existentia per modum termini uniat intrinsece tali productione: ergo possibilitas est ratio formalis sub qua uniat existentia cum actione productiva Dei, vel quare uniat cum ipsa: sed ratio formalis quare uniat cum alio est medium formale unendi utrumque extremum: ergo possibilitas est medium formale unendi existentiam intrinsece cum actione productiva Dei.

54 Vigetur, omnis potentia, seu capacitas passiva per quam unum extremum est aptum, & capax unendi se cum altero, est medium formale talis unionis, saltem in actu primo; ideo enim potentia obediendialis, quam habebat humanitas Christi ad unionem hypostaticam, & quam habet anima ad unionem cum gratia sunt media formalia ad talem unionem, quia reddunt animam, & humanitatem aptam, & capacem ad talem unionem: sed possibilitas existentiae est capacitas, seu potentia passiva per quam redditur existentia vniibilis cum actione divina, quia ex vi illius redditur producibilis à tali actione, & producibile ut producibile est vniibile, sicut productum est unum cum actione, cum autem ex vi possibilitatis reddatur existentia capax, ut producat, & dicitur capax ut uniat utrumque extremum, sicut est contra, impossibilitas quam habet chimæra reddit hæc in capacem, ut uniat utrumque extremum, & producat à Deo: ergo possibilitas existentiae est medium formale unendi existentiam cum actione divina.

SUBSECTIO VI.

Aliud argumentum principale ponitur.

55 **O**Via si possibilitas esset negatio existentiae, & contradictorium illius esset repugnantia ad existendum, vel esset repugnans existentiae: sed repugnantia ad existendum realiter est impossibilitas, & impossibilitas non est possibilitas: ergo negatio existentiae non est possibilitas, nec potest esse. Minor est evidens, quia sicut possibile est quod non repugnat existere, vel non repugnantia existendi, sic impossibile est quod repugnat, vel est repugnans existere: unde sicut possibilitas, quia constituit possibile in esse non repugnantis existere est non repugnantia ad existendum, ita similiter impossibilitas, quia constituit impossibile in

esse repugnantis existere, est repugnantia ad existendum, v. g. identitas Dei cum creatura est impossibilitas opposita possibilitati, & incompatibilis cum illa in una & eadem entitate, sicut impossibile est quod idem sit rationale, & irrationale: ergo repugnantia respectu existentiae est impossibilitas, & non possibilitas existentiae. Maior sic demonstratur, oppositio contradictoria est repugnantia summa, & immediata duorum, quorum unum est negativum, & alterum positivum, tam in ordine ad identitatem inter se quam in ordine ad existendum in uno subiecto simul cum tali impossibilitate, ut nec per potentiam Dei absolutam possit aliter evenire, vel tolli hæc repugnantia, & impossibilitas, & ideo summa, & maxima omnium repugnantiarum nuncupatur: sed possibilitas est negatio existentiae, & sic est contradictorium negativum illius: ergo est summa, & maxima repugnantia existentiae, & talis negatio est summa, immediata, & maxime repugnans existentiae.

Vigetur clarius, quia formalis repugnantia 56 quæ datur in contradictorio negativo respectu positivi, v. g. in negatione existendi respectu illius non est per aliquid distinctum superadditum supra terminum negativum, quia neque est alia negatio, cum eadem ratio sit huius, quam primæ negationis, nec entitas positiva tam relativa quam absoluta, quia positivum non fundatur, nec subterminatur in negativo, & ultimo, quia est immediata repugnantia, & oppositio, quia contradictorium negativum non opponitur contradictorio positivo mediante aliquo, ut ex terminis patet, & supra de unitate late demonstratum manet: ergo repugnantia negationis respectu positivi, cum non sit positiva ratio in negativo, quia idem non est sibi oppositum, nec ali-quod medium distinctum inter negationem, & positivum restat necessario ut sit ipsa ratio negationis formaliter quæ est contradictorium positivum formaliter; unde evidenter sequitur, negationem existentiae esse ipsam formalissimam repugnantiam, & oppositionem ad existendum, vel ad existentiam, sicut & distinctio formaliter negationis respectu positivi contradictorii est formalissima ipsa negatio sine aliquo addito, ut supra late probatum manet: sed repugnantia ad existendum, & repugnantia maxima existentiae est impossibilitas in sententia omnium, etiam adversariorum: ergo negatio existentiae, quæ quia contradictorium est illius, est summa, maxima, & immediata repugnantia existentiae, & ad existendum erit ex se, & quantum in se impossibilitas maxima existendi; unde in illo subiecto, in quo datur quantum est ex se, & in quantum est sibi, reddit illud impossibile respectu illius, quare nullo modo possibilitas ad existendum erit.

Vigetur, in chimæra impossibilitas nihil est 57 aliud, quam quod sit negatio intrinseca existentiae, & sic quod sit repugnantia, ut coniungatur chimæra cum existentia realiter, quia idem est chimæra, ac illa repugnantia ad existendum, ut adversarij explicant; unde ipsa per se uniat utrumque esse est repugnantia ut existat, & ut uniat utrumque ipsa existentia sive media unione intrinseca, sive identitate, sive extrinseca coexistentia, & conjunctione utriusque, media qua reddatur chimæra intrinsece aut extrinsece existens; sed in contradictorio negativo, scilicet negatione existentiae est summa & immediata repugnantia, ut coniun-

Quæst. I. Quid sit possibile formaliter. 423

gatur cum existentia, siue per identitatem, siue per unionem physicam, siue saltem per extrinsecam simultaneam coexistentiam à parterei, quia statim ac verificatur existentia est actu à parte rei verificatur non est negatio existentiae à parte rei: ergo in negatione existentiae datur illa impossibilitas, & repugnantia, quæ in chimæra datur ad existendum: ergo est impossibile ut chimæra quantum est ex parte sua, quia illa repugnantia non distinguitur realiter ab ipsa negatione existentiae: ergo non potest esse possibilitas, quia impossibile est quod idem sit possibilitas, & impossibilitas existentiae.

SUBSECTIO VII.

Solutio Adversariorum refutatur.

⁵⁸ Hoc præfens, & supradicta argumenta, quæ mihi denuo excogitaveram ad funditus labefactandum, & quæ Author huius opinionis non viderat, aliqui eius discipuli solvere nixi sunt solutionibus supra positis, quas supra evidenter refutavimus, simili autem pertinacia præfens argumentum in huncmodum solvunt, & his verbis. Distinguo maiorem, esset repugnantia ad existendum intransitive concedo maiorem, transitive, & per modum puræ negationis, nego maiorem, & distingo minorem; sed repugnantia ad existendum est impossibilis, repugnantia per modum privationis, & intransitive nego minorem, repugnantia per modum negationis puræ tam transitive, quam intransitive concedo minorem.

⁵⁹ Sed contra manifeste, quia secundum tuam solutionem etiam chimæra erit non repugnantia, seu non repugnabit existere transitive, quia illud non repugnat existere transitive cuius connotatum non repugnat existere intransitive: sed connotatum chimære non repugnat existere intransitive: ergo chimæra non repugnat existere transitive. Maior est definitio non repugnantiae transitive; probatur minor, connotatum chimære est existentia rei: sed existentia rei non repugnat existere intransitive, alias non esset existentia: ergo connotatum chimære non repugnat existere, intransitive. Maior est evidens, quia vel connotatum chimære est possibilitas quod negamus, vel est impossibilitas, & tunc sequitur quod una negatio excludat aliam, quod etiam negamus: ergo connotatum chimære est existentia.

⁶⁰ Deinde sic insurgo, quia idem respectu eiusdem non potest esse repugnantia, & non repugnantia: sed contradictorium existentiae ex se, & per se est repugnantia existentiae, quia est maxima oppositio illius: ergo simul non potest esse non repugnantia existentiae eiusdem, quia alias esset affirmatio, & negatio respectu eiusdem; unde in eadem ratione verificarentur duo contradictoria simul vera; unde idem simul esset, & non esset, quod est contra evidentissimum principium metaphysicum, tum sic possibilitas de se, siue per identitatem, siue per unionem, siue per connexionem, siue primario, siue secundo est non repugnantia ad existendum, & ideo possibilitas formaliter constituit existentiam in esse non repugnantis existere; nam si interrogas, Quid est existentia possibilis sine dubio respon-

debitur tibi ab adversariis, est existentia, quæ non repugnat, aut non implicat esse, unde creatura possibilis per id ipsum per quod constituitur in esse possibilis constituitur in esse non implicantis, seu non repugnantis existere, quod demonstratur ex definitione omnipotentiae, quæ est virtus, quæ potest facere omne, quod non implicat contradictionem; vel quod non repugnat existere, ubi per illud, quod non implicat, & quod non repugnat explicatur obiectum omnipotentiae, quia definitio illius est connotando obiectum proprium omnipotentiae; nam definitur in ordine ad proprium obiectum eo modo quo omnes potentiae; sed obiectum omnipotentiae est possibile formaliter: ergo possibile formaliter est non repugnans existere, quare si adhuc per intellectum præcindas ab obiecto omnipotentiae omnem quaecunque aliam formalitatem, & solum relinquis in illo esse non repugnans existere manebit, in esse obiecti omnipotentiae, quod poterit sine dubio omnipotentia producere: sed id quod potest omnipotentia producere est possibile: ergo formalissime, id quod non repugnat existere est possibile, quia id formalissime, & præcise est impossibile sine vilo alio requisito quod potest produci à Deo: sed id formalissime, & præcise sine alio requisito potest produci à Deo quod non implicat existere: seu quod non repugnat existere per existentiam creatam: ergo id formalissime, & præcise sine vilo alio addito est possibile, quod formalissime est non repugnans existere: sed non repugnans existere constituitur formalissime per non repugnantiam ad existendum: ergo possibile constituitur formaliter per non repugnantiam ad existendum, quia quando aliqua extrema sunt vnum formalissime, ut disgregativum visus, & album constituuntur per eandem formalissimam rationem, & non per aliam: unde per eandem albedinem formalissime constituitur album, & disgregativum visus: sed non repugnans existere, & possibile formalissime sunt idem: ergo per eandem formalitatem constituitur possibile, ac non repugnans existere: sed possibile constituitur per possibilitatem: ergo per eandem possibilitatem constituitur non repugnans existere: ergo possibilitas est non repugnantia ad existendum siue primario, siue secundo, siue identice, siue formaliter; atqui contradictorium existentiae seu negatio existentiae est maxima, & immediata repugnantia existentiae: ergo non potest esse possibilitas. Patet consequentia, quia possibilitas est non repugnantia ad existendum, & negatio existentiae est repugnantia existentiae: sed eadem formalitas non potest esse negatio, & affirmatio eiusdem, ac proinde non potest esse simul repugnantia existentiae, & negatio repugnantiae existentiae: sed non repugnantia existentiae est negatio repugnantiae existentiae: ergo eadem possibilitas, quæ est non repugnantia existentiae, non potest esse simul primaria repugnantia existentiae, quia alias idem esset affirmatio, & negatio eiusdem simul: sed negatio seu contradictorium existentiae est primario repugnantia existentiae: ergo possibilitas non est negatio, seu contradictorium existentiae.

Si autem iterum Respondeas eandem possibilitatem posse esse repugnantiam existentiae intransitive, & simul non repugnantiam existentiae transitive, ratione cuius distinguitur possibilitas

sibilitas ab impossibilitate, quæ tam transitive, quam intransitive est repugnantia existentie, eo quod impossibilitas est negatio puræ existentie, possibilitas autem est negatio existentie per modum privationis, itaque utraque negatio convenit in ratione negationis ut sic, distinguuntur autem per differentias supradictas, puræ, & non puræ negationis.

62 Sed contra manifeste, & insurgunt omnia argumenta facta contra solutiones ad primum nostrum argumentum applicatas; nam vnum contradictorium nullo modo potest denominare aliud, nec transitive, nec intransitive; item vnum oppositum privativum non potest esse alterum oppositum, aut transitive, aut intransitive, v. g. visus non potest esse transitive cæcitas, sicut cæcitas non potest esse transitive visus, & sic de reliquis, ut supra late adduximus, videantur ibi data opera in lucem edita, quibus lubens supersedeo, ne actum agatur, solum hæc pauca repeto, ut hæc solutio adversariorum, quæ eadem est ac supradicta cõvellantur, ac labefactatur eo modo, quo supra eadem aliter posita oppugnata manet evidenter itum sic, cæcitas, mors, & tenebræ non solum sunt negationes per modum privationis, sed potius sunt propriissime privationes, ac proinde meliori modo habent id, ad quod confugiunt adversarii ad suam solutionem fundandam, nam ipsi eo quod negatio existentie non sit pura negatio, sed potius assimilatur privationi, ideoque sit per modum privationis, dicunt sufficere ad hoc, ut possit vocari talis negatio existentie, quæ repugnantia existentie est non repugnantia eiusdem existentie, sed licet sint propriæ privationes, nullo modo possunt transitive, aut intransitive vocari, aut esse formæ, quarum privationes sunt, solum quia opponuntur vera oppositione negativa licet minori, quam contradictoria repugnantie, quæ maxima omnium oppositione, contradictoria nimirum appellari, aut esse transitive, aut intransitive repugnantia existentie ex eo solum, quod aliquomodo assimilentur oppositis privativis, nam si ipsum privativum oppositum per se ipsum non potest denominari alterum oppositum transitive, aut intransitive, multo minus poterit contradictorium, eo quod sit aliquomodo simile illi, ac per consequens per modum illius denominari transitive alterum oppositum contradictorium.

Exemplo clarissimo declaratur, nam si aliquis diceret imaginem pictam hominis esse Deum, aut Angelum, quia ad modum hominis est, eo quod assimilatur aliquomodo homini; certe hac demonstratione convinceretur manifeste per te pictura illa eo solum potest esse, & denominari transitive Deus, quia est ad modum hominis, & habet analogiam ad illum; sed Petrus est in se homo: ergo a fortiori poterit dici Deus transitive, aut transitive Angelus, quia propter quod vnumquodque tale, & illud magis, sicut quia pictura nivis, eo quod sit ad similitudinem nivis, per te calefacit, a fortiori ipsa nix debet calefacere, quia perfectiori modo habet rationem nivis, sed falsum est dicere, quod homo sit Deus, vel Angelus transitive: ergo falsum est dicere quod pictura hominis, quia est ad modum illius sit Deus, vel Angelus transitive: ecce manifesta demonstratio, cui similis est supra posita contra adversarios, nam si vnum oppositum contradictorium potest

esse, & denominari alterum transitive solum, quia est ad modum privationis: ergo ipsa privatio a fortiori erit alterum oppositum proprium, quia propter quod vnumquodque tale, & illud magis, sed cæcitas, mors, & tenebræ licet sint vere, & propriæ privationes nullo modo possunt esse transitive visus, transitive vita, & transitive lux, propter oppositionem quam habent inter se: ergo a fortiori, & multo minus poterit vnum contradictorium esse, & denominari alterum transitive, aut intransitive, quia habet maiorem oppositionem cum suo contradictorio, quam vnum privativum cum altero, etiam si sit admodum oppositi privativi, cum ex vna parte talis similitudo nihil adiuvet ad talem denominationem, & ex alia parte maxima oppositio, quæ datur in illo funditus destruat, & radicitus convellat non solum denominationem, sed etiam fundamentum ad illam; sed negatio existentie, quia est contradictorium immediatum illius est immediata, & maxima repugnantia existentie: ergo non potest esse neque denominari suum immediatum contradictorium, scilicet negatio repugnantie existentie, hoc est non repugnantia existentie, siue transitive, siue intransitive, etiam si sit repugnantia per modum privationis, quia datur oppositio vera, & realis negativa, quæ tollit omnem communicationem in esse, & in denominatione.

Amplius videtur, quia impossibilitas neque transitive, neque intransitive potest vocari possibilitas, eo solum quod habet oppositionem contrariam metaphysicam cum possibilitate, & ideo barbare loqueretur qui diceret, chimæra est impossibilis intransitive, & est possibilis transitive, cuius ratio non est alia nisi iam assignata, scilicet oppositionis contrariæ; sed maior oppositio datur inter repugnantiam, & non repugnantiam, quia est oppositio contradictoria, quam inter possibile, & impossibile: ergo a fortiori nullo modo poterit repugnantia esse, aut vocari non repugnantia, v. g. licet homo sit non Deus, non lapis, nihilominus tamen non potest esse, neque transitive neque intransitive non homo, sicut Deus, licet sit non homo, non Angelus, non creatura, nullo modo potest esse neque transitive neque intransitive non Deus; imo eo quod intransitive est Deus, etiam transitive, & quomodocunque concipiatur debet esse Deus, & non negatio Dei: sed negatio existentie per vos intransitive est repugnantia existentie: ergo nullo modo potest esse transitive non repugnantia existentie: ergo nullo modo potest constituere creaturam in esse non repugnantis, quia id quod forma nullo modo in se continet in abstracto, nullo modo potest communicare in concreto; imo si repugnantia posset esse non repugnantia transitive, repugnans existere intransitive posset esse non repugnans transitive; unde impossibile intransitive posset esse possibile transitive: sed chimæra est impossibilis intransitive: ergo chimæra posset esse possibilis transitive, quod magis chimæricum est quam ipsa chimæra: sed impossibile non potest esse possibilitas transitive, aut intransitive propter oppositionem quam habent: ergo si repugnantia existentie habet maiorem oppositionem cum non repugnantia eiusdem existentie, æquiori iure nullo modo poterit, neque transitive, neque intransitive esse non repugnantia existentie, &c. Sed negatio existentie est omnimoda, & maxima repugnantia

nantia existentie: ergo neque transitive, neque intransitive potest esse non repugnantia existentie, ac proinde non poterit esse possibilitas ad existendum; sive transitive, sive intransitive.

Ratio videtur à priori, quia tunc datur transitus de vno extremo ad aliud sive in esse, sive in denominationibus, quando aut datur convenientia vnius in altero, per continentiam, vt v.g. Deus vocatur creatura eminenter, quia continet creaturam, & intellectus vocatur intellectio in actu primo, quia continet intellectiorem per modum causæ efficientis, hoc est, quia habet convenientiam continentis cum contento, aut quando datur convenientia connexionis, & pertinentiæ sequela, vt v. g. in mea sententia negatio aptitudinis positivæ ad existendum, quæ & non repugnantia est, dicitur existentia in actu primo, quia illa possibilitas habet convenientiam connexionis cum existentia, & est capacitas seu potentia logica ad existendum; item Verbum divinum accipit denominationes ab humanitate Christi, & humanitas Christi à Verbo divino per communicationem idiomatum, ratione strictissimæ unionis hypostatice, quæ maxima convenientia est, & sic de reliquis, itaque ad hoc vt detur transitus vnius rei ad aliam, & vt vna res transitive sit & dicatur alia debet dari convenientia aliqua inter illas: sed inter duo extrema contradictorie opposita, vt g. inter repugnantiam, & non repugnantiam, eo quod adæquate, & totaliter disconveniant sine vlla convenientia, imo immediate & maxime pugnent, nulla datur convenientia, nulla concordia, nulla denique amicitia vt ita loquar: sed maxima discordia, & maxima inimicitia, & pugna: ergo nullo modo datur transitus à repugnantia ad non repugnantiam, & è contra à non repugnantia ad repugnantiam, aut in nomine, aut in esse, ratione cuius nullo modo potest transitive esse aut vocari repugnantia nomine non repugnantie. Vnde perperam diceret qui assereret repugnantiam esse non repugnantiam transitive.

64 Præcipue, quia ideo non potest esse repugnantia non repugnantia intransitive, quia est negatio non repugnantie seu contradictorium illius, ac tandem propter oppositionem maximam, quæ datur inter repugnantiam, & non repugnantiam: sed formalitas oppositionis pugnat contradictio- nis, & negationis quæ datur in vno contradictorio tota est non absoluta, neque est vt sit in ipso, sed potius est vt transeat ad suum contradictorium, quia omnis oppositio est in ordine ad alterum oppositum: ergo si intransitive non potest esse vnum contradictorium alterum, neque denominari nomine alterius propter illam pugnam, & oppositionem propter eandem pugnam, & oppositionem, quæ semper transitive est ad aliud, repugnantia non poterit dici, neque esse transitive non repugnantia.

65 Nam illud quod vnum oppositum habet, quatenus opponitur alteri nullo modo potest convenire alteri; unde, quia frigiditas in summo quatenus opponitur calori in summo constituitur tali formalitate, & nomine nullo modo poterit sive transitive, sive intransitive convenire calori summo, alias convenirent & non convenirent, opponerentur & opponerentur in illa ratione, & sic nullus Philosophus ausus est dicere calorem summum esse transitive frigiditatem summam, & in-

R. P. *Idaph. de Penafiel, Theol. Schol. Tom. I.*

transitive solum calorem summum; sed repugnantia est, & vocatur taliter, quatenus immediate & maxime opponitur suo contradictorio sine vlla convenientia cum illo, sed potius cum adæquate, & totali disconvenientia cum non repugnantia: ergo nullo modo potest dici, & esse transitive, aut intransitive non repugnantia: ergo neque transitive, aut intransitive poterit dici possibilitas, quia possibilitas dicit non repugnantiam: atqui repugnantia est negatio existentie: ergo negatio existentie non potest esse possibilitas, neque transitive, neque intransitive; ac proinde non potest denominare creaturam possibilem: ergo, alia negatio est possibilitas distincta à negatione existentie.

Quia negatio existentie quantum est ex se 66 est quedam impossibilitas, seu repugnantia, ac proinde quantum est ex se constituit rem repugnantem existere, quare possibilitas quæ ab æterno est, quando est in statu possibilitatis, prout in tali statu repugnat existere, vel repugnat coniungi cum existentia, quia simul non possunt esse possibilitas carens existentia, & existentia; unde si ipsa negatio existentie posset denominare existentiam, & tribuere illi suum effectum formalem, sicut ipsa est repugnantia existentie, ita faceret & constitueret ipsam existentiam in esse repugnantis sibi ipsi, sicut si negatio hominis coniungeretur homini, & vniretur illi, constitueret ipsum sine dubio non hominem; ac proinde maxime repugnantem sibi ipsi, quia repugnantia illum effectum potest tribuere in concreto, quem habet ipsa in abstracto: sed ipsa in abstracto est repugnantia solum adæquate, & totaliter, quia solum adæquate est negatio, & contradictorium; aut privatio existentie: ergo si aliquam denominationem tribuit existentie, est repugnantis sibi ipsi, quod est omnino absurdum, & sic nullo modo potest tribuere denominationem existentie, & multo minus denominationem sibi oppositam, scilicet non repugnantis, quia vna forma non potest dare denominationem oppositam sibi, vt v.g. calor nullo modo potest denominare frigidum: ergo denominationem quam habet existentia non repugnantis non accipit à negatione existentie, sed ab alia ratione: sed hæc non est alia nisi possibilitas: ergo possibilitas non est negatio existentie, sed alia negatio, quam postea explicabimus, quibus omnibus funditus labefacta manet solutio adversariorum, nam si vera esset, plura iam posita inconvenientia ex illa sequerentur.

Dices esse non repugnantiam illam negationem, quia connotat existentiam.

Sed contra, & hoc est ignorantia terminorum, 67 quia illa connotatio est connotatio repugnantie negationis cum existentia, quia cum connotatio sit, respectu alterius debet esse, vel pertinentis cum pertinente, vel impertinentis cum impertinente, & disparato non impertinentis, seu disparati cum disparato, quia v. g. Dæmon, vt Dæmon non connotat viridem, & ratio evidens est, quia nulla fit consequentia à disparato ad disparatum, quæ sit in connexis, & in connotantibus: ergo est connotatio pertinentis, non pertinentis sequela: ergo repugnantia. Quod non sit pertinentis sequela evidens est, quia vnum contradictorium non est pertinens sequela, seu convenientia cum altero, vt cæcitas cum visu, Deus cum non Deo: ergo est repugnantia, & non cuiuscunque: sed maxime, & immediate, quæ

H h h

quæ est contradictoria, imo illa connotatio non distinguitur ab ipso contradictorio: sed contradictorium constituitur per illam, v. g. contradictorium negativum in esse negativo: sed illud esse negativum est maxima repugnantia ex se existentia: ergo illa connotatio est ratio formalis per quam constituitur intrinsece negatio in ratione repugnantia summæ ad existentiam; unde sicut illa connotatio intrinsece constituit negationem illam in esse repugnantia, ita extrinsece oppositum contradictorium constituit alterum in summa, & immediata repugnantia sui, nam quia existentia est positiva entitas, negatio existentia est contradictorium illius, quia si per impossibile alterum extremum non esset positivum, illa negatio non esset contradictoria immediate illius, quia iam essent duæ species negationis, vnaque negatio, vt ipsi aiunt, non est contradictorium immediatum alterius, nec vna species alterius specie negativa: ergo sicut connotatio negationis ad positivum est intrinseca ratio constituendi negationem in esse contradictorii; unde in esse maxime repugnantia, & in ipsa formalissima repugnantia ad existendum, sic connotatum extrinsecum illius connotationis constituit extrinsece in illo esse repugnantia, sicut quia potentia visiva, & materia prima constituantur intrinsece per connotationem, seu relationem in suo esse ad formam substantialem, & ad visibile, extrinsece constituantur à visibili, & à forma in esse materiae, & in esse potentia visiva; unde si negatio existentia constituitur in repugnantia, per connotationem, vel quia connotat vnum contradictorium ipsum connotatum contradictorium extrinsece constituit aliud in esse repugnantia sui: ergo illa connotatio, nec illud connotatum possunt constituere negationem existentia in ratione non repugnantia existentia, sicut v. g. quia ipsa essentia cæcitas, & repugnantia vnius, & per connotationem ad visum constituitur, quia illa connotatio est ipsa entitas seu essentia cæcitas in esse repugnantia respectu visus non potest iterum ab ipsa constitui, nec primario nec secundario in esse non repugnantia visus, quia constitueretur in esse contradictorii, & non contradictorii respectu visus, quod est impossibile, sicut impossibile est idem simul esse, & non esse.

68. Item illa connotatio constituit esse negationis in ordine ad contradictorium: sed non constituit in esse convenientis respectu contradictorii, quia contradictorium nullam habet convenientiam cum alio: ergo constituit in esse destructivi summi, & maximi repugnantis alteri propter connotatum, & connotationem: ergo propter illam non potest constitui in ratione non repugnantis, quia idem in esse, & non esse constitueretur ab eodem: sed per repugnantiam constituitur in esse impossibilis respectu existentia: ergo non constituitur per illam in esse possibilis: sed non est aliud per quod constituatur in esse possibilis: ergo nullo modo est possibilis in ordine ad connotatam existentiam, sicut v. g. cæcitas, quæ est negatio visus; & vt sic est contradictorium illius, non potest constitui in esse possibilis respectu visus in ordine ad visum: sed negatio existentia est contradictorium existentia: ergo non per illam in esse possibili constituitur.

69. Præterea, quia cum aliquid definit esse per adventum alterius, vnum non est in ordine ad al-

terum: sed possibile secundum adversarios definit esse cum advenit existentia: ergo illud non constituitur in esse possibilis per ordinem ad illam, nec per connotationem ad illam: ergo possibile non est in ordine ad existentiam: ergo in ordine ad non existentiam, quod est summum absurdum. Maior est evidens, quia vnum oppositum non potest esse in ordine ad aliud vt ad terminum, quem spectat: sed vt ad adversarium, quem destruat.

Aliqui ex adversariis asserunt negationem existentia, quia ex se propriissime repugnantia existentia est solum dici, & denominati non repugnantiam transitive, ratione termini quem connotat; unde idem est secundum hos transitive ac terminative, ac si dicant ideo esse non repugnantiam (quia talis negatio habet pro termino connotato, in quem quasi convertitur, quia ad positionem existentia destruitur talis negatio) & in hoc sensu asserunt ignem, in quem convertitur lignum denominare ipsum lignum transitive, & sic lignum vocari ignem transitive, aut terminative, quam denominationem asserunt non esse strictissimam, & propriam, sed latam, & & impropiam.

Sed contra primo, & incipio ab his ultimis 71 verbis: ergo propriissime non denominatur existentia antequam actu sit possibilis ab ipsa negatione existentia. Patet consequentia, quia nulla forma impropria potest denominare, aut constituere proprie aliquid concretum in ea ratione, qua impropria est, v. g. amicitia prati, licet possit constituere pratum in esse amicitia, nihilominus non potest constituere ipsum in esse identis proprie, quia propria amicitia formalis est, & improprie risus; item efficacia Divina potest constituere Deum in esse efficacia, & non in esse ignis consumentis, quare quando in scriptura dicitur Deus noster ignis consumens est, illa locutio non est propria: sed metaphorica, & allegorica, quia efficacia divina non est propria forma ignis, sed metaphorica: sed per vos repugnantia existentia non est proprie, sed improprie repugnantia: ergo non potest constituere, & denominare ab æterno existentiam in esse non repugnantis proprie: atqui illa est proprie, & vere non repugnans esse: ergo ab alia formalitate propria debet non repugnans proprie denominari. Sed forma denominans creaturam non repugnantem existere est propria possibilitas: ergo propria possibilitas non est negatio, seu contradictorium existentia.

Quod autem possibilitas denominet, & constituat creaturam in esse non repugnantis, patet ex supradictis, quia idem est possibile ac non repugnans existere: ergo idem est vel identice, vel consecutive necessario possibilitas, ac non repugnantia.

Illam propositionem videlicet, quod existentia creata, aut creatura sit proprie, vere, & rigorose non repugnans patet evidenter, quia creatura quæ idem est ac existentia creata est proprium obiectum divinæ omnipotentia: sed proprium obiectum divinæ omnipotentia est quod proprie non repugnat existere, aut quod non implicat existere, vt patet ex definitione omnipotentia, quæ est virtus productiva illius quod non implicat, aut non repugnat existere, &c. ergo creatura propriissime est non repugnans existere.

Contra primam partem solutionis sic infargo, 71 quia

quia per vos negatio existentiae, quae proprie repugnans existentiae est, solum est transitive, aut terminative non repugnans: ergo solum potest denominare suum concretum transitive aut terminative non repugnans, & minime intransitive, & formaliter, v.g. si lignum solum transitive est ignis, & denominat ipsum ignem, solum potest denominare illum ignem transitive, & non intransitive, ac formaliter ignem; ratio à priori est, quia forma eo modo debet dare effectum formalem, & denominationem in concreto quo ipsa fuerit in abstracto, & minime opposito modo ac est ipsa in abstracto, & ideo albedo, quia opponitur nigredini, & habet esse, & oppositam denominationem illi non potest constituere, & denominare nigrum in concreto: sed negatio existentiae solum est non repugnans transitive, aut terminative in abstracto, & minime est non repugnans intransitive, & formaliter: sed potius denominatio non repugnans intransitive est adeo opposita denominationi, quam habet ipsa ut solum conveniat contradictorio illius quatenus contradictorium illius est, ratione oppositionis maximae quam habet cum illo: ergo negatio existentiae solum debet denominare existentiam creatam in essentia non repugnans transitive seu terminative, & nullo modo potest denominare creaturam formaliter, & intransitive non repugnans, quod adeo verum est, ut si creatura non fuerit capax talis denominationis nullam tribuat illi, & multo minus oppositam, quam in se habet, v.g. si albedo non potest tribuere denominationem albi, quia subiectum incapax est illius, nullo modo potest tribuere denominationem oppositam illi, scilicet nigri, & ideo debet relinquere subiectum sine vlla denominatione opposita sibi, alias forma, & effectus formalis opponerentur inter se contrarie, & causa tribueret effectui aliquid quod in se non continet, quod est contra evidentissimum illud axioma, seu principium lumine naturae notum, nemo dat quod non habet, neque exhibet quod nullo modo continet.

Sed creatura seu existentia creata nullo modo potest dici, neque esse transitive, aut terminative non repugnans: sed potius est formaliter, & intransitive non repugnans: ergo nullo modo constituitur, aut denominatur à negatione sui, seu à contradictorio proprio in esse non repugnans, & possibilis: ergo aliunde denominatur ab aeterno possibili: seu non repugnans formaliter, & intransitive, & haec erit non repugnans formalis, & propria, & non negatio existentiae, quae autem sit haec, postea videbimus.

Minor illa in qua est difficultas, sic demonstratur, quia illud est non repugnans transitive, seu possibile transitive, &c. quod in se non existit, neque producit: sed est terminus à quo illius quod in se producit, & existit, vel potest existere formaliter: contra vero illud est non repugnans, & possibile formaliter, & intransitive, quod in se existit, potest existere, potest produci, & potest terminare actionem divinam: sed existentia seu creatura positiva non est terminus à quo illius, quod existit: sed potius in se existit in se potest existere, & in se propriissime, & formalissime producit, imo impossibile est quod sit non repugnans existere transitive, & terminative, quia impossibile est quod sit negatio, seu contradictorium immediatum non repugnans intransitive, aut formaliter, ratione cuius incapax

est denominationis non repugnans transitive.

Tertio sic argumentor, quia per vos esse non repugnans transitive denominatur à termino, qui in se est non repugnans proprie, & formaliter: ergo iterum non potest terminus ipse constitui, & denominari ab ipso non repugnante transitive. Patet consequentia manifeste, quia causa in ea ratione qua est causa constitutionis, & denominationis alicuius extrinsece, aut intrinsece non potest iterum intrinsece, aut extrinsece constitui, aut denominari ab ipso effectu constituto, & denominato ab ipsa, alias ipsa causa ultimo à se ipsa constitueretur, & sic esset causa sui ipsius, & distingueretur à se ipsa; unde esset & non esset ipsa simul, quod est contra evidentissimum illud axioma metaphysicum, impossibile est idem simul esse, & non esse, quia quod est causa causae, est causa causati: sed ipsa existentia constituit per vos contradictorium proprium in esse non repugnans; & iterum ipsum contradictorium constituit existentiam in esse non repugnans: ergo de primo ad ultimum constituitur existentia à se ipsa in esse non repugnans: sed hoc est absurdum: ergo non à suo contradictorio, sed ab alia sibi propria non repugnans, & ab alia propria possibilitate constituitur in esse possibilis, & non repugnans: ergo propria, & vera possibilitas non est contradictorium existentiae.

Exemplis claris demonstratur totum hoc, quia potentia visiva per visionem intrinsecam, & propriam constituit patientem extrinsece visum, non potest iterum paries visus constituere ipsam potentiam visivam in esse videntis, sed potius, quia ipsa constituit patientem visum ipsa per visionem propriam quam habet ex se, & non à patiente denominatur videntis; item, quia lignum denominatur transitive ignis ab igne, iterum non denominat ipsum ignem, nec constituit ipsum in esse ignis, & quia aliquo modo homo ridens constituit primum in esse ridens, non potest constitui iterum ab ipso primum ridens in esse ridens, sed potius homo constituitur per risum sibi proprium in esse ridens: sed contradictorium existentiae dicitur non repugnans transitive, quia habet terminum, qui intransitive non est repugnans: ergo iterum ipse terminus non repugnans non potest formaliter constitui in esse non repugnans ab ipso contradictorio, quod à se constitutum iam erat ante quod fundatur in illo principio evidentissimo metaphysicae, propter quod unum quodque tale, & illud magis, id est, quidquid est propter aliud ita debet esse, ut illud aliud à se sit: sed negatio existentiae est non repugnans propter existentiam: ergo existentia ipsa non potest esse non repugnans ab ipso contradictorio, sed à se ipsa, ut v.g. quia omnis creatura habet esse à Deo, Deus non debet habere esse à creatura, sed à se, & quia album habet esse ab albedine, albedo non habet esse ab albo formaliter, sed potius à se est albedo formalissime, & quia in mea sententia existentia est possibilis à possibilitate; iterum ipsa possibilitas non est ab existentia, sed à se ipsa: ergo si negatio existentiae est non repugnans per ordinem ad existentiam: ergo ipsa existentia iterum non debet esse non repugnans ab ipsa negatione existentiae, sed à se ipsa per possibilitatem quam in se, & à se habet distinctam à negatione existentiae: ergo negatio existentiae non est propria possibilitas: ergo alia possibilitas datur, quam postea assignabimus.

SVBSECTIO VIII.

Principale argumentum ponitur.

78 **Q**uia Deus ab aeterno cognoscit negationem & terminum negatum existentiae exercitae cuiuslibet creaturae, siue in tempore creandae, siue nusquam creandae; tum sic, formet Deus ab aeterno hanc propositionem de termino negato, terminus negatus talis negationis est possibilis fieri intransitive à me, estne vera, an falsa hac propositio: si falsa: ergo quia terminus repugnat fieri intransitive à Deo: ergo implicat quod de facto ab ipso intransitive fiat, quod est manifeste falsum: ergo falsum est dicere esse falsam illam propositionem, aut repugnare terminum intransitive fieri à Deo: erit ergo vera: ergo quia obiectum est intransitive producibile à Deo, & cum talis denuntiatio detur antequam terminus actu producat, & fiat, imo etiam si nusquam sit actu producendum, reliquum est ut detur aliquid vere producibile à Deo, & possibile fieri intransitive ab illo antequam producat & fiat, imo etiam si non sit producendum, & faciendum hoc concretum est verum aliquid quod nunquam est faciendum, vere proprie, & rigore est factibile à Deo, potest fieri à Deo, est possibile produci ab ipso intransitive: sed hoc non potest esse contradictorium existentiae, quia illud neque ut quo, neque ut quod est non repugnans formaliter, & intransitive: ergo aliud est quod non repugnat intransitive distinctum à contradictorio existentiae: sed quod non repugnat intransitive est vere, proprie, & rigore possibile, & non repugnans intransitive, & formalis est vera, & propria possibilitas: ergo vera, & propria possibilitas seu possibile est distinctum à contradictorio existentiae: ergo contradictorium existentiae seu negatio illius non est possibilitas de qua agimus.

Vergetur, & confirmatur amplius, quia privatio, seu negatio per modum privationis, ideo est talis & non pura negatio, quia est carentia cuiusdam esse, quod potest existere, & non existere, quare si interrogem ego, cur negatio visus in pariete sit pura negatio, & carentia visus in homine sit privatio, & non pura negatio; tu si philosophus es, respondebis, quia est carentia potentiae visivae, quae potest esse, & non esse, ac proinde carentia in subiecto capaci habendi, & non habendi talem potentiam visivam; itaque hoc certissimum est in bona Philosophia, privationes, & negationes se habere ad modum relationum, quae totum suum esse habent, & accipiunt à terminis; ita negationes, & privationes habent suum esse eo modo quo sunt formae quas negant, & eo modo quo sunt subiecta, quae connotant; è contra vero non potest dici quod forma, vel terminus negatus per talem negationem, & carentiam, debeat regulari cum privatione, & negatione: sed potius ex se, & à se est talis; unde si interrogem, cur homo sit capax visus, & cur potentia visiva possit esse, & non esse in homine: non debet responderi, quia carentia talis potentiae visivae est privatio, indigna enim responsio Philosophi; sicut enim & multo magis si aliquis interrogaret, cur pater sit pater? & responderet aliquis, quia habet filium genitum, & postea iterum interrogaretur ab eo, cur iste sit genitus: perperam res-

ponderet qui diceret, quia datur relatio paternitatis ad ipsum, & ratio est manifesta, quia posterius bene potest definiti per prius, quia habet totum suum esse in ordine ad illud, propter dependentiam quam habet ab ipso, prius autem, quia nullo modo dependet à posteriori, praecipue quando sumitur ut quid absolutum, non debet definiti proprie per posterius; sed per praedicata constitutiva illius: sed terminus negatus per negationem, & privationem, quia specificat illas est suo modo causa finalis, seu formalis extrinseca: ergo est prior negatione, & privatione: ergo non potest definiti, & cognosci per privationem: sed per praedicata constitutiva illius; tum sic, existentia creaturae, ut distinguitur à chimera, habet pro opposito negationem, seu privationem; de hac autem si interrogem, quare carentia existentiae ab aeterno sit privatio, & carentia entitatis chimerae sit negatio? optime respondebitur si dicatur, quia existentia creaturae, à qua specificatur negatio illius, vel ex qua colligitur quale sit esse illius potest esse, & entitas chimerae non potest esse; si autem iterum interrogemus, quare entitas creaturae potest esse, & entitas chimerae non potest esse? non debemus recurrere iterum ad ipsam negationem quae est posterior ipsa existentia in intentione: sed potius dicendum est, quia ex productione, seu existentia creaturae non sequuntur duo contradictoria simul, sicut sequerentur ex productione chimerae, itaque ideo existentia creaturae potest produci à Deo, quia non implicat contradictionem in se, & ex se: ergo in intentione prius est totum hoc concretum creaturae non implicans contradictionem, seu non repugnans, quam hoc negatio illius existentiae per modum privationis, sicut prius est esse genitum, quam relatio paternitatis in tua sententia, quia per ordinem ad illum constituitur; unde male diceret tu si assereres esse genitum, quatenus esse genitum est, aut constitui, aut denominari extrinsece, vel intrinsece à paternitate; nam si hoc diceret, hac demonstratione convinceretur genitum, ut genitum, quia est specificativum, & distinctivum paternitatis est prius ipsa paternitate in intentione: sed quod est prius ut prius, praecipue quando illud prius est absolutum, non dependet à posteriori, & sic non potest constitui ab illo: ergo genitum ut genitum, non potest constitui à paternitate: sed ab aliquo omnino priori ipsa paternitate, & quod habeat ex se genitum, & non emendicatum à paternitate, quae argumentatio sine dubio est evidens.

Ergo similiter haec est demonstratio contra te, 79 existentia in intentione prius est suo contradictorio, quatenus est obiectum omnipotentiae, ac proinde quatenus potest fieri ab omnipotentia, seu quatenus non implicat (quia synonyma sunt obiectum omnipotentiae, quod potest fieri ab illa, & quod non implicat fieri ab ipsa) contradictorio suo, seu negatione per modum privationis, talis existentiae non implicantis, quia distinctivum & suo modo specificativum talis negationis, quatenus distinguitur à pura negatione chimerae, est existentia, quae est obiectum omnipotentiae: sed est existentia, quae est obiectum omnipotentiae: sed ita neque constituitur à posteriori, & quia est absolutum ab omni relatione ad illud, non indiget ipso ad sui cognitionem: ergo existentia, ut obiectum omnipotentiae, & quatenus potest produci à Deo, vel quatenus non implicat ab aeterno non

non constituitur à contradictorio suo, seu à propria privatione: sed potius debet constitui à praedicatis prioribus ipsa privatione, sicut v.g. potentia visiva, & subiectum capax illius non constituitur à privatione: sed à proprijs praedicatis prioribus ipsa privatione, quae posterior est in intentione, capacitate subiecti ad habendam potentiam visivam, & potentia seu capacitate potentiae visivae aut visus ad existendum in oculis: ergo potentia ut producat à Deo, seu non implicatio ut producat à Deo per quam constituitur existentia creaturae in esse obiecti omnipotentiae, sunt priores intentione ipsa negatione per modum privationis existentiae: ergo potentia ad essendum, & non implicatio ut sic distinguuntur ab ipsa privatione existentiae, quia quod est prius distinguitur à posteriori: ergo privatio existentiae non est ipsa potentia ad essendum, quae explicatur, vel dicit non implicationem ad existendum: sed potentia ad existendum, seu non implicatio ut producat à Deo ex parte creaturae est non repugnantia ad essendum, ac proinde est possibilitas: propria & rigorosa, nam sicut sinonima sunt potius produci à Deo, non implicans produci à Deo, non repugnans, & possibile, ita similiter potentia ad essendum, non implicatio, non repugnantia, & possibilitas sunt sinonima: ergo possibilitas propria, & rigorosa, & non repugnantia ad existendum distinguuntur à privatione existentiae, & sic privatio existentiae nullo modo est possibilitas creaturae.

⁸⁰ Quod autem supposito, quod concretum possibile potius existere, & non implicans existere sit prius privatione, aut negatione existentiae debeat necessario potentia ad existendum, possibilitas, & non implicatio per quam constituitur tale concretum esse prior ipsa negatione existentiae per modum privationis, evidentius, & manifestius patet, quia quod est prius priori respectu posterioris à fortiori debet esse prius ipso posteriori, v.g. avus est prior patre priori nepote: ergo à fortiori avus debet esse prior nepote, quia si vinco vincentem te à fortiori vincam te, & quod est causa causae est causa causati: sed illa potentia, & non implicatio, &c. est prior concreto, priori privatione existentiae, quia est causa constitutiva talis concreti: ergo à fortiori ipsa potentia est prior, seu non implicatio tali privatione.

⁸¹ Urgetur, privatio aut negatio per modum privationis distinguitur à negatione pura chimerae, quia haec est negatio potentis existere, & illa est negatio non potentis existere: ergo potius, & non potius existere sunt tales non ratione privationis: sed propter se, & ex se ut iam supra diximus ex illo axioma, propter quod unumquodque tale, & illud magis: ergo in esse potentis existere non est constituta ab ipsa privatione: sed potius ab aliqua formalitate quam habet à se: sed illa formalitas est possibilitas: ergo possibilitas non est privatio existentiae, ne idem per se ipsum, & à se ipso causetur clarius, ut iam diximus illa privatio distinguitur à negatione chimerae, quia respicit terminum distinctum à chimera: ergo terminus ille iterum non est distinctus à chimera à priori ratione privationis: sed potius ratione sui, sicut, v.g. contentia compositionis essentialis, quae datur in materia prima respectu formae, vel respectu unionis ad ipsam distinguitur à carentia, seu negatione unionis essentialis, quae datur in Deo, quia materia prima essentialiter est

vnibilis, & Deus est invnibilis; si autem iterum aliquis diceret, materia prima est vnibilis, & Deus non est vnibilis à priori, quia Deus habet negationem puram vnibilitatis, materia autem prima habet privationem, falso responderet, quia causa à priori invnibilitatis Dei essentialis, & potentiae unionis essentialis, seu vnibilitatis materiae primae non est privatio, seu oppositum talis unionis: sed potius in Deo est eius ratio completa, & in materia prima incomplementum essentialis, quod habet: sed privatio existentiae est talis, & distinguitur à negatione existentiae in chimera, quia haec est carentia potentis existere, & illa est carentia, seu negatio non potentis existere: ergo falso diceret qui assereret ideo à priori distingui & constitui, in esse potentis existere existentiam, & chimera in esse impotentis existere, quia existentia habet pro opposito privationem, & chimera negationem: ergo constitutum formale ipsius existentiae in esse potentis existere, quatenus distinguitur à chimera non est privatio existentiae, & ratio manifesta est, quia unum oppositum non constituitur essentialiter per aliud quando unum oppositum est absolutum, & est perfectus suo opposito; quis enim potest dicere hominem esse animal rationale à priori, quia contradictorium eius non homo, & non animal rationale: aut quis potest dicere Deum constitui in esse Dei, quia habet contradictorium quod est non Deus sit vel non sit: quomodo voluerint adversarij, certe nullus cordatus, quia Deus non per suum contradictorium; sed per suam divinitatem quae distinguitur omnino à contradictorio Dei: sed existentia creaturae, quatenus est obiectum omnipotentiae, & ut distinguitur à chimera essentialiter est possibilis, & essentialiter non repugnat esse: ergo possibilitas, seu non repugnantia est de essentia existentiae, ita ut sit constitutum essentialiter illius: patet evidenter hoc, quia id per quod distinguitur essentialiter unum ab alio est de essentia illius quod distinguitur ab illo v.g. quia anima rationalis distinguit hominem ab equo essentialiter physice, anima rationalis est de essentia hominis physice, & quia independentia distinguit Deum à creatura essentialiter est de essentia Dei illa independentia: sed existentia Petri v.g. distinguitur essentialiter à chimera per possibilitatem, & non repugnantiam, ita ut si Petrus v.g. non haberet possibilitatem, & non repugnantiam repugneret, & non esset possibilis, ac proinde esset chimera: ergo possibilitas, & non repugnantia sunt de essentia existentiae, seu de essentia entis realis, & ideo quidditative ens reale constituitur à possibilitate, & non repugnantia ad essendum; unde ens reale in tota sua latitudine definitur sic, est id quod non repugnat existere, seu quod est obiectum omnipotentiae, aut quod potest produci à Deo (loquimur enim de ente reali creato.)

Sed unum contradictorium neque adaequate, & neque inadaequate est de essentia, aut constituit essentialiter alterum contradictorium, neque est de quidditate illius, quis enim tantum delirium auderet dicere, affirmando contradictorium Dei esse de essentia Dei, & de quidditate ipsius, & negationem hominis esse de essentia hominis, & de completa definitione illius: ratio autem est manifesta, quia id quod est de essentia alicuius formaliter denominans illud, & constituens ipsum, licet aliquando sit separatum ab illo, ut materia mea

H h 3 prima,

prima, quæ fuit separata à me, nihilominus petit in perfectioni statu intrinsece constituere illud, & componere ipsum, & minimum coexistere simul cum illo: sed vnum contradictorium nullo modo potest vni cum altero, nec coexistere simul cum illo: ergo vnum contradictorium non est de essentia alterius, vt constituat formaliter ipsum, & distinguat illud formaliter ab alio, eo modo quo non repugnantia, & possibilitas constituit formaliter ens reale, & distinguit illud ab ente chimærico, & impossibili: sed negatio entis realis, seu existentia distincta essentialiter à chimæra est contradictorium immediatum illius: ergo non potest esse de essentia existentia, quatenus distinguitur à chimæra: sed existentia quatenus distinguitur à chimæra est existentia possibilis reduplicative, & formaliter: ergo negatio existentia possibilis non est de essentia illius, quatenus possibilis: ergo negatio existentia possibilis, quatenus possibilis non est possibilitas per quam constituitur in esse possibilis, sicut ens reale non potest constitui in esse entis realis per negationem entis realis: sed possibilitas vt probatum est, & patet ex terminis est de essentia formalissime existentia possibilis vt possibilis, eo modo quo albedo est de essentia albi vt albi, quia forma est de essentia concreti, quatenus talis, & de essentia effectus formalis illius: ergo evidenter, & manifeste sequitur contradictorium existentia realis, aut negationem immediatam, & primariam illius nullo modo esse possibilitatem, seu non repugnantiam ad essendum. Vnde possibilitas quæ est de essentia existentia realis nullo modo destruitur, quando datur existentia realis, sed potius est in statu perfectiori, quod patet evidenter, nam id quod est prædicatum essentialiale est vnum, & idem quotiescumque verificatur, quia prædicata essentialia sunt invariabilia: sed quando existentia existit est verum dicere non repugnat existere intrinsece essentialiter: ergo non repugnantia simul est cum existentia, & est prædicatum essentialiale illius: ergo est invariabile: ergo est vnum, & idem prædicatum non repugnantia, seu possibilitas, quæ nunc verificatur de existentia, ac possibilitas, & non repugnantia, quæ ab æterno verificatur de existentia, sicut animal rationale, quod verificatur de homine quando existit est idem, quod sub conditione verificatur per te ab æterno de ipso homine, quia vnum constitutum essentialiale non habet duo prædicata essentialia eiusdem denominationis diversa inter se, ex quibus vnum destruitur per aduentum alterius, vt duas materias primas, duo animalia rationalia, sed vnum & idem eiusdem denominationis invariabile, & immutabile: ergo eadem est non repugnantia, &c. sed non repugnantia, quæ actu verificatur, quia est simul cum existentia non est contradictorium existentia: ergo contradictorium existentia nulla non repugnantia existentia est.

SUBSECTIO IX.

Aliud argumentum principale ponitur.

³⁴ **P**ossibilitas non destruit nec potest destrui per positionem, & aduentum existentia: ergo possibilitas non est contradictorium illius: consequentia est manifesta, quia vnum contradictorium destruitur adveniente altero, vt adveniente

non homine destruitur homo, & adveniente visu, destruitur non visus: sed adveniente existentia non destruitur possibilitas: ergo possibilitas non est contradictorium existentia: antecedens sic demonstratur per adversarios, vt late probant, & his verbis asserunt *tractatu 2. met. disp. 1. §. dico 6.* esse creaturarum possibilem convenit illis æqua necessitate, ac esse divinum Deo, quod sic probant, & recte, Deo convenit suum esse maxima necessitate, quia in illo esse Deus est à se simpliciter independentens: sed creaturæ possibiles in suo esse sunt etiam à se simpliciter independentes: ergo convenit illis maxima necessitate: ergo non est magis necessarium Deus in suo esse, quam creaturæ possibiles in suo: tum sic, sed Deus propter summam illam necessitatem provenientem ab independentia simpliciter nullo modo potest destrui: ergo nec creaturæ possibiles posita existentia, vel quocunque alio modo non possunt destrui. Hæc consequentia sic probatur, ideo Deus per nullius positionem potest destrui, quia Deus est summe necessarius, quia est summe, & simpliciter independentens, & à se in suo esse: sed creaturæ possibiles non sunt minus necessariae, sed æquali necessitate sunt in suo esse ac Deus, quia sicut Deus est à se sine dependentia ab alio, quia Deus, vt supra diximus, sicut non potest facere quod ipse non sit, sic non potest facere vt impossibile non sit impossibile: sed Deus, vt diximus, propter illam necessitatem per nullius positionem est destructibilis: ergo creaturæ possibiles, vbi est æqua ratio formalis necessitatis, habebit æque effectum vel quasi effectum formale illius, scilicet quod non possit villo modo destrui etiam per positionem alterius, quod hoc exemplo evidenter convincitur, sicut homo est albus, vel calidus, vt duo propter albedinem seu calorem vt duo existentes in ipso: sed in equo dantur, & existunt æque calor, & albedo vt duo: ergo equus erit calidus, & albus vt duo æque ac homo, quia vbi est eadem ratio formalis est idem effectus, vel quasi effectus formalis: ergo similiter in creaturis possibilibus si datur æqua independentia, & necessitas, æque erunt indestructibiles, etiam per positionem alterius, vt est Deus.

Respondent adversarij, dari duplicem necessitatem, aliam quæ est independentia ab aliqua causa, aliam id est incapacitas, vt destruat per positionem contradictorij, creaturæ possibiles sunt æquales Deo in prima, non autem in secunda.

Sed contra, & non statur proprijs Verbis, quæ 85 alibi posita fuerant ab ipsis adversarijs, nam necessitate, quam ipsi posuerant circa creaturas possibiles, *dico illo 6.* erat necessitas non desinendi villo modo, & in hac æquales posuerant creaturas possibiles cum Deo: ergo falso nunc solvunt non sibi coherendo argumentum positum: antecedens sic patet, quia huic argumento Basilij Ponce his Verbis respondent, argumentum sic se habet [magis distat Deus à non esse, quam creaturæ possibiles: ergo Deus maiori necessitate est, quam illæ.] Respondent, nego quod Deus distet magis à non esse, quam creaturæ possibiles: sed Deus, quia maxime distat à non esse, ita distat à sua destructione, & sic est necessitas Deus, vt nec per positionem alterius destruat, & ita necessarius, vt non solum necessitate independentia, sed etiam incapacitatis, vt destruat, sicut, quia Deus maxime distat ab esse Angelico, est incapax vt convertatur

tur in Angelum, vel perveniat ad esse Angelicum: ergo si distat maxime à non esse, est incapax ut perveniat ad non esse sui, & sic est incapax destructionis, sive per positionem sui contradictorij, sive alio modo: sed æque per vos creaturæ possibiles distant à suo non esse, sicut Deus, siquidem non magis distat Deus à suo non esse, quam creaturæ possibiles à suo: ergo sicut Deus propter illam distantiam non potest destrui nec pervenire ad non esse etiam per positionem sui contradictorij, & propter hoc est summe necessarius necessitate incapacitatis, ut destruat illo modo, creaturæ possibiles quæ sunt in hac ratione formali distanti à non esse, & à sua destructione æquales cum Deo, æquales erunt etiam in necessitate indestructibilitatis, quæ est effectus, vel quasi effectus, vel ipsa formalis necessitas, vel ipsa formalitas distantie à non esse.

86 Præterea, quia ideo Deus habet hanc secundam necessitatem, quia habet independentiam, quæ vocatur prima necessitas, sic enim à Theologis 1. p. & à met. 1. lib. met. demonstratio huius secundæ necessitatis effarmatur, Deus est à se, & independens in suo esse, & nullo subditur in habendo suum esse: ergo non potest destrui ab aliquo; quia quod non habet causam sui esse, sed à se illud habet, & à se non possit privari illo esse, sic etiam non subditur in conservatione, vel destructione sui esse, & in habendo, vel non habendo suum esse: unde impossibile est, quod villo modo destruat Deus, & sic evidenter sequitur esse immortalem Deum: ecce demonstratio, quæ probatur ab omnibus sanctis Patribus, Theologis scholasticis, & metaphysicis summa necessitas opposita destructibilitati in Deo, quocunque modo quæ sic applicatur creaturæ possibilis in illo esse, quod est in statu possibilitatis ab æterno æque non dependet ab alio, sed à se habet, & non subditur alteri in habendo illud esse, quia non accipit illud ab aliqua causa etiam à Deo: ergo non potest destrui ab aliquo villo modo, quia quod non habet causam sui esse, sed à se illud habet, &c. sic etiam non subditur in conservatione, vel destructione sui esse, & in habendo, vel non habendo esse villo modo: ergo sicut ibi est demonstratio apud omnes illa convincens necessitatem secundam in Deo ex vi independentie, sic erit hic demonstratio convincens ex vi independentie æqualis in creatura possibili, ac in Deo, quia ubi est idem medium formale eadem conclusio in diversam materiam concluditur, v.g. Pater æternus est indestructibilis, quia est independens: sed Verbum Divinum est etiam independens æqua independentie: ergo æque omnino est indestructibile, ac Pater æternus quacunque destructione, imo è contra si aliquis diceret, ut secundus Dæmon post Luciferum, Luciferum esse æqualem Deo in prima necessitate independentie: optime, & evidenter concluderetur, Lucifer non potest destrui villo modo, & è contra si potest destrui à Deo, Lucifer non est independens à Deo: ergo non est Deus, quia quod subditur in hoc, quod possit ab illo tolli, vel non tolli ab illo esse, optime concluditur non habere esse nisi per dependentiam ab alio: ergo si creaturæ possibiles destruantur à Deo: ergo illa possibilitas non est à se: sed à Deo, quia si esset à se, non tolleretur ab alio illud esse, v. g. privatio visus actualis secundum esse actuale il-

lius non est à se, & independens, quia posita potentia visiva, & visu à Deo destruitur illa actualis privatio, seu carentia visus, & idem est de tenebris respectu lucis, & quia entitas positiva Angeli potest destrui positione sui contradictorij, non per concursum positivum: sed per subtractionem concursus, evidenter sequitur illam substantiam Angeli, quia non habet hanc, secundum necessitatem indestructibilitatis villo modo non habere primam necessitatem independentie: ergo si creatura possibilis potest explicari illo esse à Deo, & destrui per positionem sui contradictorij, evidenter sequitur non habere hanc secundam necessitatem, ex quo evidenter colligitur non habere primam independentiam simpliciter sicut Deus, quia ex prima necessario sequitur secunda, & sic à prima ad secundam evidens fit illatio, ut vi dere licet in demonstratione omnium Sanctorum, & Theologorum, & sicut à posteriori ex secunda necessitate in Deo colligitur evidenter prima necessitas independentie in Deo secunda necessitas indestructibilitatis in ipso.

Dices, ideo Deus suo esse spoliari non potest, nec desinere esse, etiam per positionem sui contradictorij, quia est à se, & est positivum, creatura vero possibilis spoliari potest, quia esse illud independens est negativum.

Contra, quia illud solum quod est medium sufficiens ad erudiendum aliquid in conclusione veræ, & propriæ demonstrationis, & ad vniendum in conclusione subiectum cum prædicato est ratio sufficiens, & adæquata solum, & non aliud, quare subiectum in conclusione demonstrationis veræ sit capax prædicati in illa conclusione, & non potest dici quod ratio, vel causa illius vniens subiectum cum prædicato sit medium simul cum subiecto conclusionis ad hoc ut ipsum subiectum constitutur per prædicatum, v.g. in hac demonstratione, omne quod est rationale est risibile: sed Petrus est rationalis: ergo Petrus est risibilis; ubi tota, & adæquata ratio quare Petrus sit risibilis, & eruat illa conclusio est rationale, quod est medium formale, quis enim amens posset dicere, non esse rationale solum causam erudiendi, & quare constitutur Petrus à risibilitate in conclusione: sed etiam Petrum cum rationali; unde interroganti, quare Petrus est risibilis, & quæ sit ratio adæquata quare in illa entitate Petri sit risibilitas? dicat esse Petrum, & esse rationalem, aptius enim responderet, ideo materiale Petri constituitur in esse risibilis à risibilitate, & pullulat ipsa risibilitas in illo, quia est rationalis, & ratio evidens secundum bonam logicam est, quod adæquate distinguitur medium formale à toto consequenti conclusionis, & sic medium non ingreditur conclusionem; sed in hac demonstratione omnium Theologorum, omne ens independens, & à se, est necessarium, & indestructibile: sed esse positivum Dei est independens, & à se: ergo esse positivum Dei est necessarium indestructibile, in qua demonstratione medium adæquatum, & formale est tantum independentia, & à se, ex quo medio in conclusione positivum esse Dei esse indestructibile, & necessarium hoc modo: ergo male responderet qui diceret, quare positivum Dei est necessarium, & indestructibile, quia est positivum independens, iam enim medium integraretur in veram, & propriam demonstrationem à medio, & à subiecto illius.

lius conclusionis, & sequerentur etiā absurda, nuper dicta syllogismo antecedentitergo adequata, & sola ratio formalis, quare positivus Dei sit indestructibile, tam ad responsum, quam ad conclusionem scientificam, & veram erit sola independentia, & à se, & mala responsio adversariorū: sed esse negativum creaturarum possibilem habet eandem rationem formalem independentiæ, & à se: ergo in conclusione vera demonstrativa poterit esse subiectum illius prædicati indestructibile, quia illa materia, quæ est capax medij formalis alicuius prædicati, licet distinguatur ab alia materia, est capax illius prædicati alterius materiæ, etiam realiter distinctæ à se, quod sic demonstratur. Omne quod est ens à se, est indestructibile necessarium: sed Pater æternus est à se independentis: ergo Pater æternus est necessarius indestructibilis. Muta materiam Patris æterni in Verbum Divinū, & eodem modo demonstrative colliges conclusionem; imo si per impossibile Angelus esset capax independentiæ, & à se, esset capax illius rationis formalis, & esset capax prædicationis illius necessitatis: ergo si negativum creaturarum possibilem est capax medij independentiæ, erit etiam capax essendi subiectum prædicationis sequentæ ad illud medium formale, & non valebit respondere, quia Deus est positivum independentis, indestructibilis; creaturæ autem possibiles, quia sunt, negativum ens sunt, & independentis non sunt tale, hoc enim manifesta petitio principij est, sicut esset si aliquis concederet Angelum esse independentem, & interroganti, quare esset positivum Angeli non esse indestructibile, & esse Dei, quia positivum Angeli est positivum Angeli independentis, vel est independentis Angeli, & positivum Dei est independentis positivum; imo ideo non potest poni contradictorium negativum Dei, & esse impossibile, & sic non potest destrui Deus, quia esse positivum Dei est à se, & independentis, & necessarium primo modo, & sic est necessarium in suo esse positivo, est impossibile alterum contradictorium; unde non poni potest, per cuius positionem destruat positivum contradictorium: sed creatura possibilis est in suo esse negativo à se, & independentis, & sic primo modo est necessarium: ergo ex illo sequitur secundus modus necessitatis, id est indestructibilitas; unde non poterit poni contradictorium positivum illius, ad cuius positionem destruat esse negativum illarum, sicut contingit in Deo, ut diximus; unde si sit negativum, si sit positivum esse, propter independentiam erit absolute indestructibile.

88 Quod sic evidenter convincitur: indivisio à se, quæ in sententia adversariorum constituit Deū formaliter vnum, & negatio peccati crudelitatis, & erroris in Deo sunt formaliter negationes. De prima certum est apud adversarios, & ideo dicunt in Deo vnum non addere positivum; sed negativum, & nihilominus illæ negationes non possunt destrui in Deo, nec per positionem sui contradictorij, & hoc quia sunt negationes in Deo independentes, & à se, & sic est impossibile summ contradictorium, nam quidquid in Deo est independentis est, & nihilominus illud esse est negativum, & non positivum; ergo dum tamen sit independentis, quomodocunque sit, si sit positivum, si sit negativum, erit indestructibile, nam ideo indivisio à se ut diximus est indestru-

ctibile, licet sit negatio, nam eo quod Deus est independentis indestructibilis: sed etiam in quantum vnum transcendentaliter est independentis; ergo in quantum vnum erit indestructibile: sed in quantum vnum dicit negationem: ergo in quantum dicit negationem est independentis ab alio; unde illa negatio independentis erit, quia quidquid constituit Deum est independentis ut Deus: ergo in tantum illa negatio est indestructibilis ut Deus, in quantum ut independentis constituit Deum in esse vnius indestructibilis, secundum quod vnum transcendentaliter est: sed esse negativum creaturarum possibilem habet illam rationem independentiæ, & à se, sicut esse negativum unitatis Dei: ergo erit indestructibile, sicut illud negativum, ita ut sit impossibile poni contradictorium illius negativum, licet illud negativum non sit positivum independentis, quia quando vnum contradictorium est indestructibile, est impossibile alterum: sed existentia actualis non est impositibilis, & improductibilis, cum de facto ponatur, & producat; ergo existentia actualis non est contradictorium possibilitatis, nec possibilitas negatio existentie actualis.

89 Vergetur amplius per adversarios Deus ita connectitur necessario cum creatura possibili, ut deficiente possibilitate, deficiat connexio necessaria Dei, & deficiente connexione, deficiat omnipotentia, & deficiente omnipotentia, deficiat & destruat Deus: sed de facto per vos producta existentia destruit creatura possibilis: ergo de facto destruitur omnipotentia, & destruitur Deus, quod est hæreticum.

Dices non deficere omnem possibilitatem: sed loco possibilitatis logicæ subrogari physicam, quæ est existentia cum qua perseverat connexio, & non deficit; unde non deficit Deus.

90 Contra, quia connexio quam Deus habet, necessaria est cum illo esse creaturarum possibilem, de quibus adversarius dixerat *conclusione 6.* esse independentes, & æquales hæc necessitate simpliciter cum Deo, nam postquam *eadem q. 1. sect. 4. tract. 2. Dico 6.* hæc verba protulit, esse creaturarum possibilem convenit illis æqua necessitate, ac esse Divinum Deo, conclusione immediate sequenti sic ait, *Dico septimo*, æqualis hæc creaturarum possibilem necessitas in suo esse non est sine connexione necessaria cum esse divino, quæ tanta est ut illis impossibilibus, & deficientibus Deus deficiat, & sit impossibilis: sed existentia actualis exercita, quæ immerito possibilitatis logicæ non est æqualis cum Deo in aliqua necessitate, quæ nec habet necessitatem independentiæ cum producat à Deo, nec habet necessitatem indestructibilitatis, quia de facto corrumpitur ergo connexio necessaria, quam habet omnipotentia Dei non est cum existentia exercita, nec cum possibilitate physica: sed cum logica, quæ saltem habet primam necessitatem independentiæ: sed illa possibilitas etiam cum qua potest habere necessariam connexionem destruitur adveniente existentia, & deficit, & non est dum destruitur: ergo deficit, & destruitur connexio, quia destructum extremo connexionis, necessario destruitur ipsa: sed destructa connexione destruitur Deus: ergo si de facto possibilitas destruitur, destruetur etiam de facto Deus in illorum sententia, v. g. si non essent creaturæ possibiles: sed omnes ab æterno fuissent non possibiles.

Quæst. I. Quid sit possibile formaliter. 433

possibiles, & ut verbis eiusdem auctoris loquar probatione secunda partis conclusionis 7. ubi sic ait, probio virtutem eminentialem producendi creaturas defuturam Deo deficiente possibilitate illarum, virtus enim eminentialis producendi creaturas est virtus primæ causæ: sed impossibili effectu, & deficiente possibilitate illius deficit, & est impossibilis virtus causæ: ergo deficiente, &c. Hoc argumentum demonstratio vocatur ad probandam connexionem Dei necessariam: tum sic, destructa possibilitate deficit, & non est possibilitas, sicut destructo homine deficit, & non est homo, & destructa existentia, seu actualitas deficit, & non est actualitas, & existentia in illo ipso esse, quod destruitur: quis enim dicat nunc esse D. Petrum, quia iam Divus Petrus in suo esse actuali destructus est: sed creatura possibilis in illo esse possibili destruitur: ergo in illo esse possibili non est: ergo connexio cum illo esse non est: ergo virtus illius connexionis non est: ergo Deus, cuius est virtus non est, quod est manifesta hæresis: ergo clarius, & suavius est dicere non destrui possibilitatem adveniente existentia.

91 Quod sic amplius concluditur, quia connexio non potest dari in Deo, vt omnipotente ad illud quod non est possibile, sicut non potest dari connexio inter intellectum divinum, & illud quod non est cognoscibile, quia non est intellectus ad cognoscendum quod non potest cognosci, sicut potentia generativa in divinis non potest connecti cum Spiritu Sancto, quia Spiritus Sanctus ingenerabilis est à Patre, & quod non est generabile non est obiectum illius, & connexionis inter potentiam, & obiectum: sed quod non est possibile, nec actuale non est obiectum omnipotentia, alias chymara esset obiectum omnipotentia: sed possibile ex se non est actuale existens, quia est contradictorium existentis, & in illo esse possibile destruitur, & illud quod destruitur, in qua ratione destruitur non est, quia destruitur formaliter adveniendo non esse illius: ergo possibili absolute, & omnimodo non est possibile dum est existentia: ergo dum est existentia non est connexio in Deo necessaria, quæ ab æterno fuit cum illo esse possibili: sed quod ante fuit, & nunc non est, vere destructum est: ergo connexio quæ ab æterno intrinsece fuit in Deo, nunc in hoc instanti destructa est: vnde destructa erit essentia, & omnipotentia Dei, quæ non potest persistere sine connexione, nam connexio est in vtrumque extremum ita vt non possit esse in vno tantum extremo, & si connexio necessaria est vtrumque extremum ita indefectibile debet esse, vt nullo modo possit deficere, & destrui aliquod illorum, quare vno ore fatentur omnes Theologi nullam connexionem necessariam posse dari in Deo ad creaturas actu existentes, nec ad privationes actuales rerum, v.g. nec ad visum, nec ad cæcitatem actuales. Vnde certum est apud omnes scientiam visionis non esse necessariam in Deo, quoad terminationem, quia terminatur ad creaturas actu existentes vel futuras, in quo distinguitur à scientia simplicis intelligentiæ, quæ necessaria omnino est quoad terminationem, & ratio est manifesta, quia connexio, & vni est vt sunt extrema ambo, cum non solum vnius, sed duorum connexio sit, sed solum vnum est necessarium, & indefectibile, alterum vero destruitur: ergo connexio non potest esse necessaria, quod late probatum manet in Logica vtrum obiectum

R. P. Ideph. de Peñafiel, Theol. Schol. Tom. I.

formale illius sit ens rationis: ergo existentia exercita, quæ defectibilis est non potest esse extremum capax connexionis necessaria, quia est defectibilis, & destruitur, licet illi succedat possibilitas logica, sed etiam destruitur possibilitas logica: ergo licet illi succedat actualitas existentia, & hæc alternatio sit perpetua, nec illa, nec ista poterunt esse extrema capacia connexionis necessaria, quia non est maior ratio vnius, quam alterius, v.g. si Deus creasset Angelum ab æterno sine intellectu, nec illa negatio intellectus, seu privatio, nec intellectus posset terminare connexionem necessariam in Deo, licet ambo non possent deficere æternaliter, & semper ab Angelo, hoc est alternatio vtriusque, quia si destruitur privatio intellectus, necessario subrogatur intellectus, & deficiente intellectu subrogatur privatio illius, & ratio est, quia vnumquodque non est indefectibile, sed iam hoc, iam illud deficit, & corrumpitur, & connexio vt connexio non sit ad hoc vel ad illud, sed ad illud necessario sicut possibile, quod æquale cum Deo est, & sic vocatur illa connexio necessaria non est tatum propter Deum, quia etiam connexio, seu terminatio ad creaturas existentes, si ex parte Dei solum esset, absolute diceretur necessaria, & tamen non dicitur, quia vtrumque extremum non est indefectibile, sed etiam possibile quod est alterum extremum illius connexionis omnipotentia non est indefectibile, & indefectibile, licet sit indefectibilis alternatio possibilitatis, & existentia non erit connexio necessaria, quia illa connexio non est ad alternationem, sed ad possibile, quod est obiectum, alternatio enim non est obiectum omnipotentia.

Nec obstat dicere quod vnum contradictorium 92 subrogatur loco alterius ad agendum vicem alterius, & ad hoc vt perseveret connexio necessaria, & terminatio cum hoc contradictorium terminet loco alterius illam connexionem.

Contra, quia vnum contradictorium non potest 93 subrogari ad gerendam vicem alterius in terminatione obiectiva alicuius connexionis, quia ad hoc vt vnum suppleat pro alio aliquod minus, necessario requiritur inter vtrumque aliqua convenientia & familiaritas, vt videre est in moralibus, inimicus enim nunquam subrogatur loco alicuius ad supplendas vices illius, & nihilominus sapissime contingit hoc inter amicos, & metaphysice, quis dicet ad connexionem, quæ datur in impossibili respectu non existentia posse subrogari existentiam, ita vt sicut connexio impossibilis cum non existentia sit convenientis cum conveniente, & inter ea quæ non repugnant inter se loco illius poneretur existentia vt terminaret non repugnantiam impossibilis, & convenientiam illius, ex illo enim sequeretur impossibile esse possibile, quia tunc impossibile conveniret cum existentia, & non repugnaret illi; vnde esset impossibile, & ratio à priori iam dicta, nimirum, quia contradictorium v.g. negativum est maxime adversarium, & destructivum alterius, & non esse illius formaliter, quia de causa villo modo non potest supplere vices alterius, quia sicut contradictorium destruit alterum, imo non potest non destruere omnia, quæ facit aliud, & omnia munera alterius, & sic impossibile est quod suppleat, & subrogetur loco illius, v.g. ad hoc vt Deus producat ex nihilo tanquam causa principalis, requiritur necessario in Deo existentia infinita, &

l i i inde

independens, quis enim amens posset dicere ad supplendam creationem ex nihilo, ut causam principalem posse subrogari contradictorium Dei quod est purum nihil, ita ut purum nihil possit ut causa principalis producere ex nihilo Angelum, in quo contradicitur illi principio, quod nihil est, nihil potest facere; item sequeretur quod iam Deus esset necessarius, & non necessarius: clarius & efficacius exemplum, amor Dei cum sua rectitudine formali est motivum divinæ voluntatis, & amoris, & terminat connexionem divini amoris, & terminationem illius: ergo posset subrogari loco huius terminantis, & connexi privatio rectitudinis amoris; unde peccatum posset formaliter amari à Deo, amari enim terminaret divinum amorem est, & quod terminat, sive loco alterius, sive loco sui amatur: sed manifesta hæretis est Deum posse amare culpam, & peccatum læthale formaliter: ergo in illa connexionem non potest subrogari contradictorium actus virtuosus: ergo falsum est dicere unum contradictorium posse subrogari loco alterius.

94 Ultimo confirmatur, quia vni vnum solum contradictorium debet assignari: sed existentia actualis si assignatur illi ut contradictorium, possibilitas necessario habebit duo contradictoria: ergo possibilitas non est contradictorium existentia. Maior est manifesta & evidens, quia sicut illud principium univiale; impossibile est idem simul esse, & non esse, non componitur nisi ex duplici tantum termino vnum negativum, & alterum positivum, quæ sunt contradictoria, immediata, & inter se adæquata, ita ut vni ut sic solum conveniat ut contradictorium negatio entis ut sic cum tota sua latitudine, ita aliquod particulare contradictorium adæquate opponitur tantum alteri contradictorio neganti adæquate illud positivum, v.g. homo, non homo; Petrus, non Petrus; album, non album. Minor sic probatur, impossibilitas opponitur existentia: sed non opponitur positivo: ergo nec relative, nec proprie contrarie: ergo solum refert ut negative positivo opponatur, id est, tanquam negatio, & positivum negatum, & tanquam repugnantia existentia, & existere, & non repugnanti existere, impossibile enim repugnat existere, & si existens repugnaret existere, quomodo existeret: sed repugnare, & non repugnare existere est oppositio contradictoria: ergo, &c.

95 Ultimo principaliter probatur, quia scientia simplicis intelligentiæ est necessaria simpliciter omni genere necessitatis, non solum quoad esse (quia in hoc etiam scientia visionis etiam est indefectibilis, quoad entitatem ex eo quod sit ipse Deus, qui non potest non esse) sed etiam quoad terminationem ad suum obiectum, ut distinguitur à scientia visionis, quæ licet quoad esse, & quoad entitatem sit necessaria, nihilominus quoad terminationem ad obiectum, & quoad obiectum ipsum non est necessaria: sed potius libera vocatur, quia obiectum illius est liberum, & potest esse & non esse; unde destructo obiecto, destruitur terminatio scientiæ ad ipsum, id est iam non terminatur scientia ad illud, quia ipsum iam non est: contra vero scientia simplicis intelligentiæ quoad terminationem, & quoad obiectum est omnino necessaria, & non potest desinere esse, & ideo quia est tam necessaria in sententia omnium Theologorum, asserunt adversarij, cum quibus pugnamus, esse proportionatam scientiam, ut per

illam possit produci Verbum divinum, cuius productio omnino necessaria est, & proinde requirit scientiam omnino necessariam, & omni ex parte indefectibilem, propter quam rationem asserunt contrarij ipsi, scientiam visionis esse improporcionatam productioni ipsius Verbi divini; unde dicunt scientiam visionis de obiectis existentibus, & absolute futuris non posse esse productionem Filij Dei, quia futura, & existentia absolute possunt esse, & non esse simpliciter, licet ex suppositione possint non esse; unde absolute potuerunt non esse, quia potuit Deus velle ut non fuissent; unde potuit scientia visionis de his obiectis non esse, & sic asserunt quidem optimo, hanc scientiam, ut distinguitur à scientia simplicis intelligentiæ, non habere eam proportionem necessitatis cum productione Verbi divini, quæ requiritur respectu talis productionis; nam productio Verbi divini sed Verbum productum ita necessarium est simpliciter in esse producti, ut nullo modo potuerit non esse productum à Patre: ergo productio ipsa ita debet esse necessaria simpliciter ut nullo modo potuerit non esse: sed productio Verbi divini est scientia de obiectis creatis in sententia horum: ergo talis debet esse, ut non potuerit non esse; sed scientia visionis ut distinguitur à scientia simplicis intelligentiæ, quatenus scientia de his obiectis existentibus, & futuris absolute est, potuit non esse, & ideo libera dicitur: ergo hæc scientia non est productio formalissima Verbi divini: ergo solum scientia simplicis intelligentiæ est per quam formalissime producitur Verbum divinum, quia in necessitate sola hæc est proportionata cum productione ipsius Verbi, ex eo quod adeo necessaria sit, ut nullo modo potuerit non esse; sed hæc differentia in necessitate non potest esse inter ipsas scientias quoad esse, & quoad entitatem illarum, quia utraque quoad entitatem est omnino necessaria: ergo solum differentia necessitatis est in terminatione ad obiecta, & in obiectis ipsis, quod adeo certum est, ut nullus reperiatur Theologus, qui hoc negotium in dubium possit revocare: itaque omnes unanimi consensu asserunt scientiam simplicis intelligentiæ, cuius obiectum est possibile esse omnino necessariam, & indefectibilem, tam ex parte suæ entitatis, quam ex parte obiecti, & terminationis ad illud in quo dicunt, distinguui hanc scientiam à scientia libera ut posuit quoad adeo certum iudico, ut oppositum temerarium sit.

Tunc sic, si vestra opinio de possibilitate esset vera, nullo modo scientia simplicis intelligentiæ, ut distinguitur à scientia visionis, & libera, esset omnino necessaria quoad terminationem, & quoad obiecta: sed hoc est falsissimum: ergo falsissima est vestra sententia. Maior sic probatur, quia per vos obiectum huius scientiæ, quod est possibile, non est omnino necessarium, sed potius adveniente existentia, destruitur, ac definit esse; atque eo modo est scientia, & terminatio ad obiectum, quo est ipsum obiectum: ergo si obiectum scientiæ simplicis intelligentiæ, quod est possibile non est omnino necessarium, sed potius definit esse, & destruitur per adventum existentia: ergo ipsa scientia simplicis intelligentiæ quoad terminationem non erit simpliciter necessaria, sed desinet esse. Maior est vestra sententia

Quaest. I. Quid sit possibile formaliter. 435

tia, quia cum doceatis, possibile esse contradictorium existentiae, dicitis, adveniente existentia desinere esse; nam termini contradictorii ita opponuntur, ut adveniente uno, necessario destruitur & alter, quia duo contradictoria non possunt esse simul; sed id, quod de facto destruitur, non est simpliciter necessarium primo genere necessitatis, ita ut implicet non esse: ergo possibile, quod de facto destruitur, non est simpliciter necessarium eo modo, quo diximus: v. g. ideo equus non est omnino necessarius, quia destruitur, adveniente contradictorio illius, quod adeo verum est, ut caelum, Angelus, & anima rationalis non habeant simpliciter, & absolute necessitatem ad essendum, de qua loquimur, etiam si de facto non destruantur, nec destruantur, quia solum possunt destrui divinitus, adveniente contradictorio illorum; & contra vero ideo Verbum divinum est omnino, ac simpliciter necessarium, quia nullo modo potest advenire contradictorium illius, per cuius adventum destruitur; sed per vos possibile adveniente contradictorio illius de facto destruitur: ergo de facto non est necessarium simpliciter eo modo, quo requiritur ad hoc, ut scientia simplicis intelligentiae dicatur simpliciter necessaria quatenus distinguitur a scientia visionis. Minor illa prima sic demonstratur.

47 Quia licet scientia divina quoad terminationem non specificetur ab obiecto, nihilominus connectitur cum illo ut desinente illo, desinat scientia; ut videre est in scientia visionis, quae ideo desinit esse quoad terminationem, quia obiectum illius desinit esse. Exemplo etiam declaratur in omnipotentia, quae ex eo quod in sententia adversariorum, qui in hoc sequuntur Patrem Suarez connectatur cum creaturis possibilibus, licet non dependeat, nec specificetur ab illis, habet eandem necessitatem, ac obiectum in essendo, quare si per impossibile desineret esse possibile, desineret etiam ipsa omnipotentia, non solum quoad terminationem, seu respectum ad possibilia (quia hoc est certum in omni schola) sed etiam quoad ipsam entitatem omnipotentiae, nam destructis creaturis possibilibus, asserunt hi auctores cum P. Suarez destruendam esse omnipotentiam quoad entitatem, ac proinde in illo caso impossibili destruendum fore Deum; sed non minus connectitur in vestra sententia scientia simplicis intelligentiae cum possibili, quam omnipotentia cum eodem: ergo destructo possibili dicendum est omnino destrui scientiam illam, non solum quoad terminationem, & respectum quoad illud obiectum: sed etiam quoad entitatem a paritate rationis, cum non detur maior ratio unius, quam alterius: ergo scientia se habet eodem modo, quoad necessitatem saltem in terminatione, ac se habet obiectum.

48 Ratio autem a priori huius est, quia scientia non potest esse sine obiecto, ex eo quod sit viva representatio illius, representatio enim ex eo quod alicuius representatio sit, necessario petit id quod representet, sine quo nec esse, nec intelligi potest talis representatio, ideo enim scientia intuitiva Dei existentiae exercitae non est dum destruitur existentia, licet non desinat esse quoad intrinsecam entitatem scientiae, quia tantum desinit quoad obiectum, & terminationem ad illud, & nihilominus est simpliciter, & absolute independentis; sed obiectum scientiae simplicis intelligentiae quatenus distinguitur ab obiecto scientiae visionis, quod est possibile, destruitur, & non est, adveniente existentia, quae est obiectum scientiae visionis, & libera; ergo scientia simplicis intelligentiae non est quoad terminationem, & obiectum, licet sit independentis, ac per consequens ut distinguitur a scientia visionis, & libera; non erit simpliciter necessaria ut a Theologis ponitur; sed potius erit omnino aequalis in necessitate cum scientia visionis; nam sicut scientia simplicis intelligentiae in entitate est Deus, ita etiam scientia visionis, & sicut illa est independentis ab obiecto, etiam haec: atqui per vos etiam obiectum scientiae simplicis intelligentiae desinit esse sicut obiectum scientiae visionis: ergo in omnibus erit aequalis in necessitate scientia visionis cum scientia simplicis intelligentiae: atqui scientia visionis nullo modo dicitur a Theologis simpliciter necessaria omnino, quia deficit illi solum necessitas opposita desitioni quoad terminationem, & obiectum: ergo similiter, licet scientia simplicis intelligentiae quoad entitatem, & independentiam sit omnino necessaria, nihilominus non vocabitur necessaria simpliciter, & absolute quia deficit illi necessitas quoad terminationem, & obiectum; imo vocabitur simpliciter contingens, & libera, sicut scientia visionis, quod periculosum est in fide; nam in materia tam gravi nullo modo recedendum est a communi sensu Theologorum; quia singulare iudicium contra omnes Theologos temerarium vocatur, temeritatisque qualitatem incurrit, ut patet ex dictis in Physicis, & in Logica, ubi data opera explicatum est, Quid sit temeritas, praecipue tractatu de toto.

Respondent adversarii scientiam simplicis intelligentiae dici necessariam, quia loco illius succedit scientia visionis.

Sed contra manifeste, quia potius haec est exclusio, quam solutio, quia non sufficit huiusmodi successio scientiae visionis loco scientiae simplicis intelligentiae, ad hoc ut scientia simplicis intelligentiae dicatur omnino, ac simpliciter necessaria eo modo quo a Theologis dicitur, & appellatur, nam etiam quando desinit scientia visionis loco illius succedit scientia simplicis intelligentiae, & quando desinit scientia existentiae exercitae positive, succedit scientia actualis negationis exercitae illius, quia sicut Deus est infinite cognoscitivus, non potest non cognoscere existentiam exercitam actualem; ita similiter dum destruitur existentia exercita, non potest non cognoscere negationem actualem exercitam illius, & nihilominus scientia visionis cui succedit scientia simplicis intelligentiae, non est necessaria simpliciter: sed libera, & contingens ex eo quod desinit esse quoad terminationem obiecti, & quia terminatur ad quoddam obiectum quod destruitur ad positionem sui contradictorii; ergo a paritate rationis, licet loco scientiae simplicis intelligentiae succedat scientia visionis, & haec alternatio sit perpetua, & necessaria, cum tamen ipsa scientia simplicis intelligentiae, ut distinguitur a scientia visionis, quae illi succedit, desinat quoad terminationem, quia terminatur ad quoddam obiectum, quod absolute destruitur per adventum sui contradictorii, talis scientia simplicis intelligentiae non erit simpliciter necessaria, sicut nec est simpliciter necessaria scientia visionis propter eandem rationem; & ratio manifesta a priori est, quia denominatio necessarii simpliciter in uno non debet colligi nec sumi ex eo, quod destruetur illo,

illo, vel desinente ipso succedat alterum, alias tenebrae essent necessariae simpliciter, quia destructis illis succedit lux, & lux etiam esset necessaria, quia destructa illa succedunt tenebrae: Item homo esset necessarius, quia destructo homine, necessario sequitur negatio illius, ex eo quod negatio hominis, & homo opponantur immediate, quare impossibile est, ut destructo homine non sequatur negatio hominis, & in hoc sensu explicatur à D. Thoma axioma illud evidentissimum metaphysicum, quodlibet vel est, vel non est, quia necesse est ut verificetur vnum ex duobus contradictorijs; imò nihil esset nisi necessariam simpliciter, quia destructioni vnius succedit alterum minimum negativum, & nihilominus nullus visquam ausus est dicere, hominem, & non hominem, lucem, & tenebras esse omnino necessaria, ex eo quod homini destructo succedat non homo; necessitas enim vniuersalisque simpliciter potius ab indefectibilitate, & indestructibilitate propria debet desumi, quia quod alterum succedat ipsi destructo non tollit destructionem ipsius, nec facit quod destructio non sit posita in actu, quia ad praeteritum non datur potentia; sed potius indicat vere esse destructionem: ergo non tollit destructibilitatem ipsius: sed potius indicat destructibilitatem illius, & supponit ipsum esse destructibile vere, & proprie; sed quod est destructibile non est necessarium simpliciter; sed potius est contingens, ut ex terminis patet, quia potest esse, dum non destruitur, & potest non esse dum destruitur: ergo scientia illa simplicis intelligentiae, quae quoad terminationem, & obiectum potest definire esse non est dicenda necessaria simpliciter, quia illi succedit scientia visionis.

¹⁰⁰ Dices, non ideo praecise scientiam simplicis intelligentiae esse necessariam simpliciter, quia illi succedit scientia visionis; sed potius quia destructo primo possibile negativo succedit alterum positivum possibile, quod est obiectum eiusdem scientiae simplicis intelligentis.

Sed contra, quia ex hac solutione solum sequitur loco vnius scientiae simplicis intelligentiae succedere aliam scientiam simplicis intelligentiae; non autem tollit primam scientiam non desinere esse patet manifeste, quia destructo obiecto alicuius scientiae, desinit esse terminatio scientiae ad ipsum, quia desinit actu representari tale obiectum per illam scientiam; nam si talis scientia representaret illud obiectum eo modo, quo antea representabat, exprimendo tale obiectum actu esse, sine dubio illa scientia esset falsa, quia representaret obiectum aliter ac est, scilicet actu esse illud possibile, quod iam non est ex eo quod destructum sit, v.g. scientia visionis quae terminabatur ad existentiam Petri viventis, destructo Petro, non terminatur ad ipsum, ut antea terminabatur, quia esset falsa illa scientia; sed potius illa scientia iam desinit esse, & iam non terminatur ad existentiam Petri, quia existentia illa Petri, quae est obiectum talis scientiae iam non est, quia destructa est: sed etiam per vos, adveniente existentia, desinit esse illud possibile primum negativum, quod antea dabatur, ac non est: ergo terminatio scientiae simplicis intelligentiae ad ipsum iam non est: sed desinit esse, quia desinente obiecto, necessario debet desinere terminatio ad ipsum, ut patet ex exemplis supra adductis: ergo scientia simplicis intelligentiae, quae terminabatur ad illud possibile primum negativum, quod

iam non est, ex eo quod adveniente existentia destructum est, desinit esse quoad terminationem ad ipsum: ergo scientia simplicis intelligentiae potest esse, & non esse: ergo contingens, & libera est, sicut scientia visionis saltem quoad terminationem: ergo quoad terminationem saltem non est simpliciter necessaria; patet consequentia, quia illud primum possibile negativum, ad quod terminatur scientia simplicis intelligentiae vere destruitur per vos: ergo antequam destrueretur potest destrui, quia omnis actus secundus praesupponit potentiam ad illum; unde quia Petrus moritur, antequam moriatur, potest mori, imò si antequam moreretur, non posset mori, nullo modo moreretur: ergo possibile illud primum negativum, quod proprie, & vere destruitur, potuit destrui antequam destrueretur, erat: ergo ex se tale possibile potest esse, & non esse: ergo tale possibile est contingens, & non est simpliciter necessarium necessitate, de qua loquimur hic: sed eo modo est quoad terminationem ad aliquod obiectum scientia, quo ipsum obiectum est quoad necessitatem: ergo scientia simplicis intelligentiae, quae terminatur ad illud possibile primum negativum, quod est contingens, & non simpliciter necessarium erit etiam contingens, & non simpliciter necessaria; sicut per vos si Leo possibilis non esset possibilis, aut esset contingens, & non necessarius in esse possibilis, etiam omnipotentia quatenus terminaretur ad illum non esset simpliciter necessaria, sed contingens, quia scientia, vel potentia habet proportionem in necessitate, & contingentia cum obiecto, tunc sic.

¹⁰¹ Ex eo quod illi primo possibili postquam destruitur succedit alterum possibile positivum, non desinit primum positivum destrui, imò quia vere destruitur, illi succedit alterum: ergo ex eo quod illi succedat alterum non desinit esse contingens; sicut quia Patri mortuo succedat filius, non ideo patet desinit esse contingens, quia contingens ex propria definitione est illud, quod erat, & poterat non esse, ac tandem destruebatur, ut contingit in possibili illo negativo: sed quod est contingens, non est necessarium simpliciter: ergo primum illud possibile negativum non est necessarium simpliciter ex eo quod illi destructo succedat alterum positivum; imò quia illi destructo succedit alterum, illud cui succedit alterum, non est simpliciter necessarium, quia si tale esset, nullo modo destrueretur, ac per consequens illi destructo non succederet alterum, quia succedere ita illi, supponit esse destructum illud; sed id quod est simpliciter necessarium, neque destruitur nec potest destrui: ergo implicat ex ipsis terminis aliquid esse necessarium simpliciter ex eo quod illi destructo succedat alterum.

¹⁰² Sed eo modo est, ut iam saepe dixi quoad necessitatem, & contingentiam terminationis scientiae, quo est obiectum ad quod terminatur scientia: ergo scientia simplicis intelligentiae, quae terminatur ad illud primum possibile obiectum negativum, erit etiam contingens, & non necessaria simpliciter ex eo quod tale obiectum non est simpliciter necessarium, etiam si illi succedat alterum obiectum; unde haec alternatio successiva possibilium facta ab ipsis adversarijs nihil protegit ipsos.

¹⁰³ Deinde, quia scientia, quae succedit scientiae terminatae ad possibile non est scientia simplicis intelligentiae:

Quaest. I. Quid sit possibile formaliter. 437

telligentia: sed visionis quia scientia illa, quæ succedit terminatur ad existentiam de novo productam; sed scientia visionis, & non scientia simplicis intelligentiæ terminatur ad existentiam; ergo illa est scientia visionis: ergo scientia prima simplicis intelligentiæ, ut simplicis intelligentiæ absolute definit esse, & non extenditur ad hoc secundum obiectum quoad terminationem simplicis intelligentiæ; etiam extendatur quoad entitatem ipsius scientiæ. Explicatur exemplo animæ rationalis, quæ quando est in corpore humano unita aliquibus partibus, & acquiritur alia pars de novo, licet extendatur quoad entitatem ad illam partem de novo acquisitam; nihilominus non extenditur quoad unionem, per quam erat unita partibus antea existentibus, quia unio ad illas partes est determinata ad illas, quia est ultima actualitas ad ipsas; unde illa unio nullo modo potest extendi ad alias partes, sicut potest extendi, & extenditur entitas animæ rationalis ad illas, quia ipsa nec est actualitas nec actualis unio ad illas, sicut est unio ipsius animæ; unde absque una parte corporis, destruitur unio animæ rationalis ad illam, licet non destruat entitas animæ rationalis, ita similiter licet eadem entitas scientiæ simplicis intelligentiæ, quæ terminabatur ad obiectum primum possibile negativum, quod destruitur, extendatur ad obiectum quod illi destructo succedit, scilicet ad existentiam, nihilominus non extenditur sub ratione scientiæ simplicis intelligentiæ: sed potius sub ratione scientiæ visionis, quia terminatio ad primum obiectum, quia est determinata repræsentatio illius, non extenditur ad hoc obiectum; unde talis terminatio definit esse cum obiecto proprio destructo, quare ad obiectum de novo productum per aliam terminationem extenditur: ergo scientia simplicis intelligentiæ sub ratione talis scientiæ, & sub ratione terminationis ad obiectum possibile quod destructum est, definit esse, & loco illius succedit scientia visionis: ergo scientia illa prima simplicis intelligentiæ sub tali denominatione, & ratione formali, non est simpliciter necessaria, ex eo quod succedat alia scientia, quæ visionis dicitur terminata ad existentiam; siquidem illud est simpliciter necessarium quod nullo modo potest in se desinere esse, & illud est contingens, quod ita est ut possit desinere esse, & cui destructo potest succedere alterum: sed scientia illa potest desinere secundum propriam terminationem ad proprium obiectum, scilicet possibile negativum, quia ipsum possibile potest desinere esse, & de facto definit esse: ergo talis scientia sicut tale obiectum sunt contingencia in se, licet illis succedant alia, quia quod alia succedant loco illorum non tollit in ipsis destructibilitatem propriam a qua contingencia debent dici, neque eis tribuunt indefectibilitatem per quam deberent nominari simpliciter necessaria.

104 Confirmatur, & suppono scientiam, quæ succedit primæ esse scientiam simplicis intelligentiæ, nihilominus prima scientia quæ terminatur ad possibile negativum, iam non est quoad talem terminationem, quia terminatio scientiæ connectitur necessario cum proprio obiecto; sed primum obiectum primæ scientiæ definit esse per adventum secundæ obiecti: ergo prima scientia quoad primam terminationem definit esse: sed prima scientia quoad terminationem ad primum

obiectum est simplicis intelligentiæ; ergo scientia simplicis intelligentiæ definit esse: ergo contingens est, & non simpliciter necessaria, etiam si scientia alia simplicis intelligentiæ succedat illi, v. g. si per impossibile in vestra sententia desinere esse idæa leonis, ex eo quod leo per impossibile redderetur impossibilis; sine dubio illa idæa esset contingens, & non esset simpliciter necessaria, etiam si illis succederet alia idæa de novo alterius rei, quæ antea erat impossibilis, & nunc de novo per impossibile redderetur possibilis, quia contingens vel necessarium non dicuntur talia ex eo quod illis succedat alia vel non, quia talis successio est valde extrinseca, & per accidens ad rationem contingentiam vel necessitatis, quia hæc sumitur à propria intrinseca indefectibilitate, & non ab extrinseco succedente, sicut illa sumitur à propria defectibilitate, & non ab alijs quæ intrinsece hoc sunt in rebus contingentibus, &c.

Item secunda scientia simplicis intelligentiæ quæ terminatur ad existentiam de novo productam, quam falso dicitis esse positivum, possibile etiam definit esse quoad terminationem ad existentiam, quia definit ipsa existentia cui necessario connectitur talis terminatio: ergo non solum prima scientia simplicis intelligentiæ: sed etiam hæc secunda scientia, quæ succedit alteri est contingens: ergo nulla scientia datur in Deo respectu creaturarum sive possibile sive actualium, quæ sit simpliciter necessaria: sed potius omnis scientia est contingens; quod est falsissimum.

Ultimo vergetur, quia in vnaquaque re non datur nisi unica possibilitas: ergo falsum est dicere quod datur vna possibilitas negativa, & altera positiva. Consequentia est evidens supposito antecedenti, quia vna possibilitas negativa, & altera positiva; ita separantur realiter, ut vna adveniente desinat alia, ratione cuius non sunt eadem: sed distinctæ possibiliter, ac proinde minimum in vestra sententia possibilitas est duplex: sed in vnaquaque re sola datur vna possibilitas: ergo chimericum est dicere vnam dari in vnaquaque re possibilitatem negativam, & alteram positivam.

Antecedens sic demonstratur, quia unico actui logico, vna solum potentia logica obiectiva correspondet, & non duplex: sed in vnaquaque re datur vnus actus logicus: ergo in vnaquaque re datur vnica potentia obiectiva logica: sed potentia obiectiva logica correspondens actui logico obiectivo est possibilitas, & actus logicus est existentia quæ tantum est vna in vnaquaque re in sententia omnium; nam ridiculum esset dicere in Petro, v. g. dari duplicem existentiam, & ratio est manifesta, quia existentia Petri non distinguitur à parte rei ab ipso Petro, & ab ipsa entitate Petri: sed Petrus non est duplex, sed vnus; neque habet duplicem entitatem, sed vnam: ergo non habet duplicem existentiam, sed vnam: ac proinde in vnaquaque re datur vnus actus entitativus logicus obiectivus: ergo in vnica re datur vnica possibilitas correspondens tali actui ut potentia, seu capacitas obiectiva logica, potentia enim illa seu possibilitas proportionem habet in unitate numerica cum sua existentia, quare sicut impossibile est quod vna sola res sit plures, & habeat plura esse, & plures existentias, ita etiam impossibile est ut vna res habeat plures possibilitates.

Declaratur hoc, impossibile est ut in eadem luce, & in eodem numero colore imbuto eadem luce detur duplex visibilitas: sed solum datur vnica, etiam si dentur plures visiones terminatae ad ipsam, quia vni visibili vna visibilitas seu capacitas, ut videatur, sufficit ad plures visiones, & ratio est à priori, quia visibilitas sequitur tanquam proprietas ipsam entitatem coloris, imbutam luce: ergo sicut datur vnus color, & vna lux in vno visibili, ita datur vnica visibilitas: sed ita se habet respectu rei possibili visibilitas, sicut se habet respectu rei visibilis visibilitas: ergo sicut vna res habet vnā visibilitatem, ita vna resexistens, aut possibilis habet vnā visibilitatem, præcipue quia visibilitas est ratio formalis sub qua omnipotentia ut producat existentiam vnus rei, & communicet vni rei possibili vnā existentiam seu vnum esse simpliciter: ergo in vnica re possibili accipiente vnā existentiam ab vna omnipotentia, debet dari sola vna visibilitas.

108 Patet hæc consequentia manifeste, quia omnia ea à quibus specificatur, & quæ essentialiter respicit, non habent dualitatem, sed potius vnicitatem numericam: ergo visibilitas quæ essentialiter ordinatur ad illa, non est duplex, sed vnica, neque habet dualitatem; sed potius vnicitatem numericam: antecedens est certum, nam visibilitas rei duo respicit solum omnipotentiam Dei & existentiam rei: sed omnipotentia est vnica, & non plures, & existentia vnus rei est vnica, & non plures: ergo ipsa visibilitas est vnica, & non plures. Declaratur amplius, ideo existentia Petri est vnica, & non plures, quia omnipotentia quam respicit tanquam propriam causam, est vnica, & non plures, & Petrus quem constituit est vnicus, & non plures: sed etiam omnipotentia quam respicit visibilitas est vnica, & existentia Petri quam respicit est vnica etiam, & non plures: ergo ipsa visibilitas Petri est vnica, & non plures.

Vltimo sic vrgetur, quia licet pluribus actibus sufficiat vnica potentia, v. g. vnica materia prima ad plures formas, vnicus intellectus ad plures intellectiones, vnica voluntas ad plures volitiones, nihilominus vnico actui non correspondent plures potentia intrinsece, ut vni intellectioni non correspondent plures intellectus, quia sufficit vnicus; frustra enim fiunt per plura quæ possunt fieri per pauciora: sed existentia Petri, quæ est actus possibilitatis Petri, est vnica, & non plures: ergo visibilitas Petri, quæ ut potentia, & ut capacitas propria, & non communis alijs indiuiduis, correspondet tali existentia, erit vnica, & non plures; ac proinde fictitium, & chimericum est dicere in vnaquaque re dari puplicem visibilitatem, vnā positivam, & alteram negativam, quæ succedat vna alteri destructæ.

SVBSECTIO X.

Vltimum argumentum principale ponitur?

109 **Q**uia si possibile definit esse per adventum existentia: ergo iam non est possibile: ergo est impossibile. Patet consequentia, quia negatio quæ non est possibilis, nec potest iterum redire impossibilis est, sicut illud animal quod non est rationale, necessatio irrationale est, & non solum infinitanter non rationale; sed illa negatio cum

destruitur non est possibilis: ergo est impossibile, quod autem non sit possibilis, patet manifeste, quia id quod erat, & definit esse iam non est quod erat quando definit esse, quia amittit illud esse quod habebat antequam destrueretur, v. g. Petrus qui antea erat talis quando destruitur, iam non est Petrus sicut antea: sed illud possibile negativum quod antea erat possibile, adveniente existentia definit esse possibile: ergo iam post destructionem non est possibile, ac proinde erit impossibile, quia non potest redire iterum, quod est summum absurdum; alias iam existentia excreta creatura esset necessaria, & indestructibilis etiam à Deo per potentiam absolutam, quod est summum absurdum contra fidem; ac proinde viro Catholico omnino fugiendum. Sequela sic probatur, quia quando vnum contradictorium est impossibile, alterum contradictorium est necessarium, & omnino indestructibile, quia non destruitur vnum contradictorium, nisi per adventum alterius; quare si adventus alterius est impossibilis, contradictorium illud est indestructibile; ac proinde necessario existit, ideo enim existentia Dei est necessaria, quia contradictorium eius est impossibile, & ideo negatio existentia in chimera est necessaria omnino; ac proinde omnino indestructibilis adhuc divinitus, quia existentia eius est impossibilis. Maior illa præcipua evidens est: nihil enim est impossibile, v. g. nisi quod non potest iterum redire, & produci, v. g. in sententia Thomistarum, motus successivus destructus est impossibilis, quia non est, & non potest iterum redire, ideo enim chimera etiam est impossibilis, quia non habet esse nec potest habere illud: sed illa visibilitas dum destruitur non habet esse possibile: ergo dum non habet esse possibile non potest produci, nec est possibile redire, ac proinde erit impossibile: ergo ex suppositione quod visibilitas destructa est omnino impossibilis est, quia omnino redire non potest iterum.

Dices falsum esse quod illud quod destruitur non possit redire, & ideo sit impossibile.

Sed contra Primo, quia illud quod non est possibile non potest redire, quia quod non est possibile non potest habere esse: sed quod non potest habere esse, non potest redire iterum: ergo illud possibile quod ex eo quod destruitur iam non est possibile, ex eo quod destruitur iam non potest redire; sicut in sententia Thomistarum, quando motus destruitur, quia ex eo quod destruitur non est possibile, ex eo quod destruitur iam non potest redire, & ratione destructionis, iam est impossibile.

Secundo contra, quia illud quod potest redire, & produci debet habere visibilitatem, ratione cuius possit redire; sed illud possibile destructum non habet visibilitatem: ergo potest, dum destruitur non potest redire, maior est evidens, quia omne quod est debet habere rationem formalem essendi, v. g. paries ad hoc ut possit videri, & intelligi, debet habere visibilitatem, & intelligibilitatem: sed visibilitas, & ratio formalis habendi esse illud quod non habet esse: ergo omne quod potest habere esse, & potest redire debet habere rationem formalem possibilitatis, v. g. si album actualiter destruitur, & non est, & cæcitas actualis, si actualiter destruitur, possunt iterum redire, & esse, quia habent visibilitatem suæ actualitatis: & contra, ideo chimæra non potest produci

duci, & esse, quia non habet rationem formalem possibilitatis; nam si illam haberet, omnipotentia Dei posset ei dare esse, & existere; ergo illud quod non habet possibilitatem, non potest iterum redire: sed possibilitas dum destruitur non habet possibilitatem, quia nec habet seipsam, nec habet aliam possibilitatem, non habet seipsam, quia destructa est in illa possibilitate; sed album dum destruitur in esse albi non habet illam albedinem, & existentia dum destruitur non habet esse existentiae, in qua destructa est; ergo similiter possibilitas dum destruitur non habet esse possibilitatis, & etiam, quia si est possibilitas, dum destruitur, possibilitas erit simul cum suo contradictorio, quia contradictorium possibilitatis est dum destruitur possibilitas, nec habet aliam possibilitatem, quia una possibilitas non habet aliam ex eo quod ad unam rationem formalem non datur alia, sicut ad visibilitatem non datur alia visibilitas, & ad actionem & unionem non datur alia actio & unio, alias procederet in infinitum in possibilitatibus; & ratio evidens à priori est, quia possibilitas est primum esse seu prima radix, & primum fundamentum ac totale principium totius esse; sed ad primam radicem, & primum principium ac primum esse non datur aliud esse aliud principium, sicut ad primum fundamentum non datur aliud fundamentum, seu alia radix à qua accipiat esse tale primum esse, quia iam illud esset primum, & non esset primum esse; unde destructo primo esse, & prima radice essendi, nec prima radix nec primum esse iterum possunt habere esse, quia non datur aliud, ratione cuius pullulet, & iterum reviviscat illa prima radix, & primum esse destructum.

113) Exemplis illustratur clarissimis, si per impossibile Deus nunc destrueretur, nunquam posset habere esse, quia ex eo quod est primum esse, & prima radix non habet aliud esse nec supponitur aliud esse, in virtute cuius Deus destructus haberet iterum esse de novo; nam cum Deus ex eo quod sit primum esse non sit ab alio sed à se, non potest iterum habere esse si semel destruitur in suo esse; nam si ab aliquo haberet esse, vel esset à se vel ab alio; non à se quia ipse non est ex eo quod destructus sit, ac proinde non habet esse, & cum nemo det quod non habet, ipsum sibi non poterit dare esse, quod non habet.

114) Nec ab alio, quia primum esse seu primum principium ex eo quod independens ab omni alio sit, non potest ab alio accipere esse, alias esset ab alio, & non ab alio; esset primum, & non primum esse; dependeret, & non dependeret ab alio, quæ omnia sunt absurda immediate opposita evidentissimo illo principio, impossibile est idem simul esse, & non esse: ergo quod est prima radix essendi, si semel destruitur, nullo modo potest redire; ac proinde reditur omnino impossibile: sed possibilitas rei seu esse possibile est prima radix, primum fundamentum, primum principium totius esse à se ipso; ergo si semel supponatur destrui manet non possibile, & impossibile, ac proinde nunquam poterit redire.

115) Clarus exemplum, si amputentur, & scindantur rami arboris, vel brachia vitis, ut in more possum esse lipis ac consoribus notum est, possunt rami iterum pullulare, imo quotidie pullulant ac gemmant vites in virtute radicis permanentis; si autem evellatur radix, & destruitur ipsa arbor vel vitis, quia est primum fundamentum,

& primum principium totius esse vitis vel arboris, nec rami nec radix possunt iterum pullulare, & ratio evidens est, quia cum radix sit primum esse illius arboris seu vitis, & quatenus tale non presupponat aliud esse, quod conservetur, & permaneat destructa radice, in cuius virtute contineatur, & à quo possit iterum habere esse, ideo manifeste sequitur quod semel destructa, & evulsa radice non possit iterum radix pullulare, neque rami iterum redire, quod è contra evenit in ramis; rami autem seu brachia arboris dum amputantur, possunt iterum redire, quia presupponunt, & relinquunt radicem conservatam, & permanentem in terra, in cuius virtute conservantur, & continentur rami, ratione cuius continentia possunt iterum redire ad esse propter esse radicis, quod supponunt; radix autem nullum aliud presupponit esse cum sit primum esse à quo possit habere esse, & ideo nullo modo potest iterum enasci seu pullulare; unde semel destructa radice redditur impossibile naturaliter reviviscencia arboris; sed possibilitas in esse possibilitatis, quatenus distinguitur ab existentia est prima ratio à se ut Deus, & est prima radix omnis rationis essendi; ergo destructa semel possibilitate, non poterit iterum redire, licet existentia tam negativa quam positiva etiam si semel destruantur, quia sunt quasi rami possibilitatis possint redire in virtute possibilitatis non destructa.

SECTIO ULTIMA.

Argumenta adversaria solvuntur.

AD locum Aristotelis: probatur prima sententia, Respondetur concedendo quod Aristoteles diceret aliqua entia esse solum potentia, ut possibile in statu possibilitatis, quia non est actu ens cum sit potius negatio entitatis positivæ, quia cum actu ens constituatur per existentiam, & possibile in statu possibilitatis non habeat illam, sed potius dicat privationem existentiae, quam potest habere, & cui potest coniungi ut constituat rem; ideo non est ens actu, sed ens potentia, quia est possibile ut coniungatur cum actualitate essendi; sed non debet hoc ita intelligi, ut dum dicitur non ens actu, intelligatur esse primario negationem existentiae, sed potius ideo esse non ens actu, quia actu non habet entitatem actualem seu existentiam, per quam formaliter res in esse entis simpliciter actualis; hanc autem privationem existentiae habet possibilitas separabiliter à se ipsa, quia est cum aptitudine habendi existentiam, sicut v.g. homo dicitur non videns, non ex eo quod homo sit primario, & formaliter negatio visus, cum evidenter constet non esse negationem sed potius positivum animal rationale, vocatur autem non videns ex eo quod habeat actualiter, accidentaliter tamen, & separabiliter negationem visus per modum formæ existentis in homine, & quia forma quomodocumque sit in subiecto denominet illud, non mirum quod possibile denominetur non ens actu, non quia essentialiter primario ac formaliter sit negatio existentiae, sed quia pro statu illo separationis ab existentia habet negationem talis existentiae, quæ negatio destruitur adveniente in tempore existentia, & hæc improprie, & lato modo solet dici status possibilitatis, cum talis propriè non sit, quod

quod patet clarissime, quia v.g. status animæ rationalis non dicitur proprie ac formaliter ipsa privatio unionis, licet lato etiam modo dici soleat status separationis animæ, & tunc etiam dicitur status coniunctionis animæ quando anima est unita, & in hoc sensu nec separationis status solum per antonomasiam dicitur status animæ, nec coniunctionis status dicitur talis per antonomasiam, licet status coniunctionis propior sit animæ rationali, cum in statu coniunctionis adipiscatur ac consequatur suum finem naturalem constituere nimirum hominem.

117 Status itaque proprius animæ rationalis, est actualis eius existentia, seu actualitas propria indistincta à parte rei ab essentia actuali ipsius animæ, ut ait Divus Thomas 1. parte quæst. 75. & prima secunda, ac tandem secundo contra Gentes: ergo similiter negatio unionis cum existentia seu privatio illius non potest dici status possibilitatis, cum potius status possibilitatis deberet dici per Antonomasiam coniunctio cum existentia, cum in eo statu perficiatur possibilitas acquiratque suam ultimam perfectionem ac finem constituendo rem creatam in suo esse.

118 Itaque status possibilitatis est propria actualitas negativa, secundum quam denominatur actu ab æterno possibilitas, & vocatur à multis existentia negativa illius, minimeque distincta à parte rei ab ipsa possibilitate, quia sicut in rebus positivis actualitas non distinguitur ab essentia positiva actuali, sic similiter in rebus negativis, ut videre est in cecitate, & tenebris, quarum existentia negativa, seu actualitas non distinguitur à parte rei ab ipsa essentia actuali cecitatis, & tenebrarum, & eodem modo contingit in vacuum supra cælum: ergo possibilitas ab æterno habet suam actualitatem à qua formaliter constituitur in esse actualis possibilitatis, & denominatur actu possibilitas ab æterno, quæ actualitas negativa in tali possibilitate non distinguitur ab ipsa possibilitate, seu essentia illius, quæ nihil aliud est nisi possibilitatem esse actualem negationem aptitudinis positive ad existendum.

119 Ad primam rationem distinguo consequens; possibile est actu non ens, id est non includit actu aliquid positive entitatis, concedo; non est ens actu, id est, est negatio formaliter intrinsece, & primario actualitatis, & positive existentie nego, v.g. cecitas actu non est ens, quia nihil positivum habet in se, nihilominus tamen primario non est negatio existentie, sed potius negatio visus; ad minorem eodem modo responderetur: ad consequentiam distinguo, est formaliter negatio entis, id est existentie vel totius latitudinis entitatis, nego; est negatio aptitudinis positive ad existendum primario, concedo; ad probationem eodem modo responderetur.

120 Ad secundam rationem concedo totum antecedens, & consequens si de esse secundum quid loquatur; conceditur item minor, & consequentia, & maior postea posita, negatur minor ut patet ex supradictis; ad probationem nego suppositum illius, quod negatio illa, videlicet quæ possibilitas est, debeat esse respectu illius, quod aut habet actu, aut potest habere: sed potius respectu illius, quod nec habet, nec potest habere, id est respectu aptitudinis positive ad existendum, semper enim negatio propria, & essentialis in aliquo subiecto est respectu illius, quod impossibile est respectu talis subiecti, vel est negatio peccati,

creaturæ, & accidentis in Deo, in quo distinguitur negatio à privatione proprie sumpta, quia privatio in subiecto arguit capacitatem, & potentiam in illo ut habeat id cuius privatione afficitur.

Ad confirmationem transeat antecedens, & concedo consequentiam, illa autem solutio sicut non est pro nobis, ita neque eius oppugnatio est contra nos, quia possibilitas in nostra sententia non est primario immediate formaliter negatio existentie.

QVÆSTIO II.

Utrum possibilitas sit quid positivum.

SECTIO I.

Sententia contraria cum suis probationibus.

PRIMA igitur sententia in hac re est, quæ asserit ens possibile esse aliquid positivum: sed in explicando hoc positivo variant illius patroni, primo igitur Pater Albertinus tom. 2. quæst. 1. asserit probabiliter affirmari posse, essentias creaturarum in statu possibilitatis non esse omnino nihil, nec habere solum esse potentiale in causa: sed ab æterno habere etiam esse in terminum positivum actuale, & absolutum quidditativum suæ essentia; atque adeo ab æterno solum fuisse negationem existentie exercita, non vero negationem essentia eo modo quo affirmant Thomistæ, quod in materia prima nunc datur tota essentia illius, datur tamen negatio existentie quam habitura est eadem materia prima sub forma equina, & per consequens eadem materia prima entitative, & formaliter secundum suam intrinsecam, & essentialia, quæ est sub una forma, manet postea sub alia; ita ut tantum mutet existentias, quæ sunt quasi status ipsius materie primæ; ita similiter asserit Albertinus quod eadem essentia entitative formaliter, & intrinsece, quæ erat sub statu possibilitatis sit postea sub statu existentie tantum permutationem statuum, qui sunt extra essentiam rei. Deinde asserit conclus. 2. hoc esse actuale essentia esse à parte rei extra intellectum divinum nullo modo causatum ab illo efficienter, quod statuit contra Scotum.

Secundo Basilius Ponze Augustinianus variarum disputationum, parte 1. quæst. 8. cap. 8. asserit possibilitates rerum esse ipsas entitates rerum à se ipsis extra causas existentibus, eatenus solum distinctas in statu possibilitatis, quatenus diversa prædicata vel diverso modo eadem prædicata illis attribuuntur; itaque author iste asserit illud esse positivum creaturarum possibile esse à se independentem à Deo actualiter, licet sit dependens possibiliter, & per possibilem dependentiam, & causalitatem seu in actu signato, & non in actu exercito, ut alij asserunt, atque ideo asserit esse illud positivum potentiale, distinctum realiter ab esse Dei, ut unum ens positivum ab alio ente positivo.

Hanc Basilij sententiam videtur sequi Pater Granado tom. 2. in primam partem, tract. de divina potentia, disput. 7. sect. 2. quatenus illam maxime laudat,

laudat, eandem sententiam videtur sequi Pater Hurt. *disp. 7. metaphysicae, sect. 1. §. 11. conclus. 4.* ubi sic inquit. Haec res factibiles quae sunt aptitudines seu non repugnantia ad essendum non sunt, nec negatio, sed conceptus aliquis positivus; quomodo autem fiet hoc cum his quae ipse dicit *sect. 2. eiusdem disputationis, conclusio 1.* ens in potentia esse simpliciter non ens; & totam illam sectionem consumit, probando non solum fuisse ab aeterno negationem existentiae rei: sed etiam negationem essentiae; & per consequens in tempore non solum produci existentiam: sed etiam essentiam; quod optime probat, quae dicta difficile conciliari possunt, nisi dicamus quod *in sect. 1.* quando asserit esse possibile conceptum positivum loquatur terminative; & ratione connotati; & quod in *sect. 2.* loquatur de possibili formaliter, & in se ipso, non enim est credendum quod in tam brevi intervallo contraria, & sibi opposita dicat Doctorissimus hic Pater.

4 Haec etiam sententia faveret Pater Vasquez *tom. 2. in primam partem, disp. 143. cap. 4. num. 26.* quatenus hoc asserit, deinde rem non implicare contradictionem, & si negatione explicetur, negatio tamen non est, quia est obiectum divinae omnipotentiae, quod obiectum positivum debet esse, quia omnipotentia quid positivum respicit; hanc etiam defendit Pater Herizze *tr. 11. de scientia Dei, disput. 5. cap. 2. qui num. 13.* asserit tam repugnantiam quam non repugnantiam posse esse quid positivum.

5 Secunda sententia asserit ens possibile habere utramque rationem positivam, scilicet, & negativam: asserunt igitur Doctores huius sententiae quod ens possibile, quatenus comparatur cum impossibili sit aliquid positivum, quatenus vero comparatur cum existenti sit aliquid negativum. Haec sententia tribuitur Gaetano *de ente, & de essentia cap. 4. quest. 6.* sed haec sententia vi minus probabilis iam est relicta ab adversariis.

6 Unde prima sententia probatur ab Albertino hoc argumento, quod hic author principium vocat in hac materia, quod his verbis ponit.

7 Et quare quare lapis non habeat repugnantiam ad existendum, & chimera habeat illam, & si respondeas, quia hoc est hoc, & illud est illud. Sed contra primo nam iterum quaeramus quid sit hoc esse hoc, & illud esse illud, quia vel est ipsum suum esse actuale, vel potentiale in causa; si actuale habetur intentum, creaturam scilicet possibilem, esto per non repugnantiam ad existendum explicetur esse tamen in se, & formaliter actuale aliquid positivum distinctum ab esse Dei.

8 Si vero dicatur esse ipsum suum esse potentiale in causa, inquiramus ulterius quare chimera non habeat hoc esse potentiale in causa? non enim provenire potest hoc ex defectu, & imperfectione causae, quia virtus omnifactiva Dei est virtus simpliciter infinita sine aliqua imperfectione, & defectu: ergo provenit ex ipsa repugnantia chimerae, quia videlicet lapis habet intrinsecam connexionem terminorum qua chimera caret.

9 Tunc sic, connexio illa intrinseca terminorum in lapide est quaedam unio: ergo actus respondere debet illi res aliqua cuius illa sit unio, quia repugnat intelligi modum aliquem esse actum quin simul intelligatur res aliqua actu, quam

R.P. *Idaph. de Penafiel, Theol. Schol. Tom. I.*

modus ille afficiat, & modifiet; atqui connexio illa actu convenit lapidi in statu possibilitatis: ergo lapis in statu possibilitatis est res aliqua actu.

Dicunt aliqui connexionem illam fundari in 10 esse potenciali, quod lapis habet in causa: sed contra, quia qui ita respondent committunt circulum quemdam viciosum, quia quando ab illis quaeritur, quare chimera non habeat hoc esse potentiale in causa? respondent, quia chimera non habet intrinsecam connexionem terminorum, quam habet lapis. Deinde cum quaeritur de fundamento intrinsecae connexionis terminorum dicunt esse illud potentiale, quod habet lapis in sua causa, & ulterius respondent quod ideo in causa datur illud esse potentiale, quia lapis non repugnat esse circulus, &c.

Dicunt alij impossibilitatem sive negationem intrinsecam connexionis terminorum in chimera provenire ex formali repugnantia quam habet chimera ad non existendum, & non per respectum ad Deum ut ad causam; lapidem vero habere possibilitatem seu illam intrinsecam connexionem per respectum ad Deum ut ad causam; unde cum chimera repugnet esse effectum Dei non habet impossibilitatem, & repugnantiam per respectum ad Deum ut ad causam, lapis vero cum possit esse effectus Dei, habet suam non repugnantiam ad essendum per respectum ad Deum ut ad suam causam.

Sed contra asserit Scotus, quia sicut affirmatio est causa affirmationis, ita negatio est causa negationis: ergo si potentia activa Dei est causa possibilitatis creaturarum; impotentia erit causa impossibilitatis chimerae, atque ideo repugnantiam chimerae esse, quia non datur in Deo potentia factiva illius, quod sine incommodo affirmari non potest, quia Deus est infinitus simpliciter in ratione potentis, atque ideo per unam simplicem virtutem operari potest, quod in se non implicat contradictionem: ergo non ex eo chimera non potest fieri à Deo, quia in Deo non datur virtus: sed quia in se repugnat: ergo è contra ideo potest facere lapidem, quia in se non repugnat.

Secundo probatur, quia haec propositio, homo est animal rationale, est propositio aeternae veritatis, conformaturque debet suo obiecto per aeternitatem: sed per illam non enuntiat hominem posse esse animal rationale: sed actu esse tale, ut indicat copula illa de praesenti est, quando dicimus, homo essentialiter est animal rationale: ergo homo etiam in statu possibilitatis actu est animal rationale: sed animal rationale est quid positivum, quia est principium operationum positivatum, scilicet vivendi, sentiendi, & ratiocinandi: ergo homo quid positivum est secundum esse possibile.

Confirmatur, unum nihil non potest esse magis nihil quam aliud: atqui si creatura possibilis non esset formaliter aliquid positivum, unum nihil esset magis nihil quam aliud, fieret enim magis nihil esse chimera quam creaturam possibilem, cum illi repugnet existere, huic vero non: ergo creatura possibilis est aliquid positivum.

Secundo confirmatur, unum extremum contradictorium non potest converti, neque transire in aliud contradictorium: sed si creatura possibilis esset aliquid negativum, & nihil id fieret,

K k k

ret, quoties Deus ab statu possibilitatis ad statum actualitatis illam extraheret, quia illud quod erat negativum faceret positivum: ergo creatura possibilis non est quid negativum.

16 Tertio confirmatur, inter obiectum, & potentiam intervenit necessario proportio aliqua: ergo inter creaturam possibilem, & omnipotentiam, & intellectum divinum, quarum obiectum est creatura possibilis ab aeterno debet dari proportio illa. Tunc sic, ab aeterno intellectus divinus, & omnipotentia est aliquid actuale, & positivum: ergo & creatura possibilis debet esse aliquid actuale, & positivum.

17 Tertio principaliter probatur, quia negatio non est capax factibilitatis, quia id est capax factibilitatis, quod est capax terminandi positivum influxum: positivus vero influxus solum est ad positivum terminum: sed creaturae possibiles in statu possibilitatis sunt in se capaces factibilitatis, & ita denominantur à potentia infinita Dei: ergo in statu illo in se erunt quid positivum formale.

18 Confirmatur primo, quia id ipsum quod aliquando fit est quod est possibile: sed quod fit est homo positivus: ergo possibile est positivum quid. Antecedens sic probatur, quia quod actu est secundum omnia quae habet, actu fuit possibilis: alias non esset quia esset impossibilis, cum tunc fuerit non possibilis.

Confirmatur secundo, ens possibile connectitur cum omnipotentia Dei tanquam effectus cum sua causa: ergo est quid positivum, quia effectus causae positivae positivus est. Antecedens sic probatur, quia haec connectio non potest esse in ratione puri termini, quia hoc est relativorum, nec in ratione puri obiecti sine efficientia in illud, quia non potest aliquid connecti cum potentia effectiva, nisi ut fiat vel producat: ergo connectitur in ratione effectus.

19 Et si dicas illam possibilitatem non esse effectum Dei, sed existentiam connotatam ab ipso esse effectum.

20 Contra, quia vel illa existentia connotata est possibilis vel actualis; non actualis, quia possibilitas ab aeterno fuit, & non erat tunc existentia actu, in principio enim creavit Deus caelum, & terram; neque existentia possibilis, quia illa etiam negativa est sicut prima, & contra illam eadem difficultates emergunt ac contra primam: ergo falsa est solutio.

SECTIO II.

Nostri sententia ponitur, & probatur.

21 **P**ossibilitas rerum quae ab aeterno fuit, & actu est, non est aliquid positivum: ita eximus noster Doctor Pater Suarez tom. 1. metaphysicae, disp. 31. sect. 2. & 3. num. 1. ubi sic ait: [Principio statuendum est essentiam creaturarum, seu creaturam de se, & priusquam à Deo fiat, nullum habere in se verum esse reale, & in hoc sensu praeciso esse existentiae essentiam non esse rem aliquam: sed omnino esse nihil: hoc principium non solum verum est, sed etiam certum secundum fidem:] sic Pater Suarez. Si ergo est certum secundum fidem in sententia illius, esse creaturam possibilem ab aeterno, & antequam fiant à Deo esse omnino nihil: ergo in sententia illius

secundum fidem est certum creaturam possibilem ab aeterno non esse aliquid positivum actu, & num. 3. sic ait. [Nec potuit in mentem alicuius Doctoris Catholici venire quod essentia creaturae ex se, & absque efficientia libera Dei sit aliqua vera res, aliquid verum esse reale habens distinctum ab esse Dei.] ubi totam positivam rationem excludit à possibilitate ab aeterno. Haec sententia communior est inter Doctores, quos ne prolixè procedam relinquo.

Probatur primo auctoritate Aristotelis 9. metaphysicae, c. 3. ubi sic ait: [Non entibus non attribuitur ipsum moveri: sed alias quasdam praedicationes ut intelligibilia, & desiderabilia esse, non entium enim quaedam potentia sunt, non autem sunt quoniam endelechia actu non sunt] quibus verbis expresse significat Philosophus ex his quae simpliciter sunt non entia quaedam esse talia, ut neque actu neque potentia entia sint ut chimera, quaedam vero, quae licet actu non sint entia, sunt tamen potentia entia, quoniam endelechiam actu non habent, id est actualem existentiam. Tunc sic, idem est positivum ac ens, ut supra latissime probatum manet: sed ex sententia Aristotelis ens possibile seu possibilitas entis quatenus non existit actu, seu non habet existentiam actu, non est ens: ergo actu non est quid positivum, quod confirmat clarissime ipse Philosophus lib. 2. metaphysicae, cap. 4. ubi sic ait. [Non ens autem in potentia ens endelechiam non habet, nihil igitur actu negatio entis est; endelechia enim affirmatio necesse est.] Quid clarius: quid evidentius ad nostram sententiam confirmandam? Philosophus enim his verbis, ens in potentia, vocat non ens, & negationem entis, & opponit illud endelechia, affirmando endelechiam esse affirmationem: sed affirmatio est quid positivum: ergo existentia quid positivum est: ergo si ens possibile contraponit existentiae in hoc quod tribuit existentiae: ergo possibilitas in qua non datur affirmatio, sicut datur in endelechia negatio erit, ac proinde non erit quid positivum; alias possibilitas esset affirmatio sicut endelechia, quod absolute negat Philosophus. Hanc eandem sententiam amplectitur Divus Thomas 1. parte, quaest. 5. art. 1. ad 1. his verbis. [Nam cum ens dicat aliquid proprie esse in actu, actus autem proprie ordinem habeat ad potentiam secundum hoc, aliquid dicitur ens secundum quod primo discernitur ab eo quod est in potentia tantum.] Quibus verbis Angelicus Doctor docet illud esse ens actu quod discernitur ab ente in potentia, ita ut ens in potentia non sit actu ens: sed ens est positivum: ergo ens in potentia non est positivum: sed potius negatio positivae rationis.

Clarius tamen Sanctus Anselmus in monologio 23 cap. 8. id docet his verbis. [Hoc igitur modo non inconvenienter intelligi potest, si dicitur creatrix essentia univversa fecisse de nihilo, sive quod univversa per illa facta sunt de nihilo, id est quae prius nihil erant nunc sunt aliquid.] Sic Anselmus, ubi manifeste nostram tueretur sententiam, docendo creaturas antequam factae fuerint à Deo nihil ex se habuisse, nullumque esse possedisse, quia nihil ex se erat, quia ex se solum negatio erat: sed positivum esse est verum esse: ergo creaturae antequam producerentur à Deo, nihil positivum habebant, quod aureis verbis docuit Divus Thomas quaest. de potentia, art. 5. ad 2. ubi sic

SUBSECTIO I.

Ratione probatur nostra sententia.

sic ait. [Ex hoc ipso quod quidditati esse tribuitur, non solum esse, sed ipsa quidditas creati dicitur, quia antequam esse habeat, nihil est nisi forte in intellectu creatis, ubi non est creatura, sed creatrix essentia.] Sic ille, ubi aperte docet ante productionem rerum nihil præcessisse in creatura, ut patet ex illis Verbis, quia antequam esse habeat nihil est, nisi forte in intellectu creatis; ubi non est creatura sed creatrix essentia: ergo si in sententia Divi Thomæ creatura antequam producat nihil erat, nullum esse habebat: sed esse est affirmativum, & affirmativum est positivum: ergo creatura antequam crearetur nihil positivum habebat, sed habebat suam possibilitatem antequam crearetur: ergo possibilitas non est positivum.

²⁴ Quod etiam docetur ac decernitur cap. Firmiter de summa Trinitate, & fide Catholica, ibi [creator omnium visibilium, & invisibilium, spiritualium, & corporalium, qui sua omnipotentia virtute simul ab initio temporis utramque de nihilo condidit creaturam spirituales, & corporales, Angelicam videlicet, & mundanam; sic ibi, ubi definitur omnem creaturam tam spirituales quam corporales productam esse ex nihilo. quæ verba universaliter verificanda sunt de omni creatura in toto rigore, quia continent decretum fidei; interrogo enim à vobis quid significant illa verba de nihilo? nam non possunt universaliter verificari, ita ut sensus sit de nihilo, id est ex nullo præsupposito subiecto; nam licet in hoc sensu possint verificari de creatura pura spirituali, quia hæc in toto rigore creata est, ac proinde nullum præsupposuit subiectum, ex quo produceretur, nihilominus creatura pura corporalis completa, v.g. animal, brutum, arbor, & reliqua, quæ in principio produxit Deus, non sunt producta ex nullo præsupposito subiecto, sed potius sunt producta ex materia prima præsupposita, quia non sunt creata toto rigore: ergo in alio sensu verificanda sunt verba decreti, sed non sunt in alio nisi in hoc, videlicet quod omnis creatura antequam facta sit, nihil fuerit ex se, ita ut nullum esse habuerit ante totalem productionem ipsius, neque præsupposuerit aliquid verè esse reale: sed esse positivum actuale est verum esse, & non potest dici esse nihil præcipue cum sit esse essentiale per vos; quod comparatum cum existentia excellentius est: ergo secundum decretum hoc non potest dici, creaturam, antequam crearetur, habuisse verum actuale positivum esse: sed antequam crearentur, & totaliter producerentur à Deo habuerunt esse possibile, & propriam possibilitatem: ergo esse possibile quod habuerunt ante productionem, & possibilitas quam præsupposuerunt antequam conderentur à Deo nihil est, hoc est nullum esse positivum est.

²⁵ Quibus concordat locus ille Evangelij Ioannis, Sine ipso factum est nihil, id est quod à Deo non est factum, nihil esse seu nullum esse positivum habere; unde recte dicunt sancti Patres, quidquid à Deo factum, non est vel Deum esse, vel nihil esse, Iustinus in expost. fidei. Cyrillus lib. 1. in Ioannem, cap. 6. August. lib. 1. de Trinit. cap. 6. sed esse possibile seu possibilitas creaturæ ut distinguitur ab existentia non est facta nec producta à Deo, & ex alio capite non est Deus: ergo nihil positivum est, sed potius negatio entis positivi.

R. P. Ideph. de Penafiel, Theol. Schol. Tom. I.

Primo omne esse actu positivum vel est à se ²⁶ vel à Deo; sed illud esse positivum, quod fingitur impossibili ab æterno actuale nec est à se nec à Deo: ergo non est verum ens positivum actuale. Maior est evidens, quia ens adæquate dividitur in ens creatum, & increatum, quod idem est ac ens ab alio, ita ut præter hæc membra duo non detur aliud membrum dividens ut sic positivum, & actuale, & ratio evidens est; quia hæc duo entia dicunt ex diametro oppositionem; unde si absolute est ens positivum, debet esse aut creatum aut non creatum: sed non creatum ut purum negativum (de illo enim non loquimur) nec infinitanter, & indeterminatum, quia membrum dividens determinatum tale est: ergo debet esse ens increatum. Minor sic probatur quoad primam partem, quia ut supponunt adversarii illud esse possibile actuale positivum creaturæ est distinctum à Deo: ergo esse Dei, & creaturæ esse est duplex: sed utrumque est esse increatum: ergo utrumque est Deus; unde dabitur duplex Deus, quod est hæreticum, cum fides Catholica solum credat in unum Deum.

Secunda pars sic patet, quia omne ens ab alio ²⁷ actuale est ens actualiter productum: sed illud esse positivum est actuale ab æterno, & est actuale necessarium, & indestructibile, possibile enim in hoc distinguitur ab existente, quia hoc est liberum, illud autem necessarium, & necessario habens esse: ergo ab æterno est aliquid productum, & creatum necessario à Deo extra Deum, quod continet duplicem apertam hæresim, ut ex consensu Ecclesiæ docet Pater Suarez. Prima est contra articulum illum, in principio creavit Deus cælum, & terram, ubi aperte dicitur, tempore incepisse omnia creata; nullumque fuisse ab æterno. Secunda quod aliquid necessario à Deo extra se producatur, & quod non solum Verbum divinum, & Spiritus sanctus necessario ab æterno procedant, sed etiam creaturæ.

Urgetur ac declaratur amplius tota hæc ratio, ²⁸ quia possibilitas formaliter rerum creatarum fuit ab æterno: ergo possibilitas formaliter rerum non est ens reale positivum. Antecedens conceditur ab adversariis, & ratio illius est, quia si possibilitas non fuisset ab æterno, incepisset in tempore: ergo vel ante illud tempus fuisset impossibilis, & hoc non, quia implicat quod illud quod semel est impossibile aliquando fiat possibile; ideo enim chymæra per totam æternitatem, & per totum tempus subsequens erit impossibilis, quia semel ab æterno fuit impossibilis. Probatur prima consequentia, quia vel possibilitas fuit ab æterno ab alio vel à se; sed neque primum, neque secundum: ergo possibilitas non est quid positivum. Maior est evidens ex supradictis, omne enim ens est à se vel ab alio, quia vel est dependens & causatum, vel independens & incausatum; si dependens & causatum est ab alio, quia quidquid causatur, ab alio fit, & causatur; id enim intelligimus per ens ab alio; si independens, & incausatum à se; ideo enim Petrus, v.g. existens est ab alio causatus, quia est dependens, & ideo Verbum divinum est à se, & non ab alio causatum, K k k 2 quia

quia est independens. Probatur minor quantum ad primam partem eisdem, quia nec Deus produxit illum necessario, quia Deus omnia extra se operatur, secundum consilium voluntatis suae, hoc est libere neque libere produxit, quia in principio omnia creavit. Probatur minor quantum ad secundam partem, si illud esse positivum creaturarum esset independens, esset Deus: atqui hoc est haereticum: ergo non est independens. Probatur maior, omne id quod est ens independens est à se & imparticipatum, & omne quod est huiusmodi non est secundum, sed primum ens: atqui omne quod est primum, & non secundum ens, est Deus: ergo illud quod est independens est essentialiter Deus. Maior patet, ideo enim Pater aeternus est à se imparticipatus, ac proinde primum, & non secundum ens, quia est independens. Minor patet, nam ideo Verbum Divinum est Deus essentialiter, & infinitum, quia esse essentialiter, & in sua essentia est à se, & imparticipatum, & ideo Petrus est finitus essentialiter, quia est dependens, & participatus, vel dicant adversarii unde poterit probari quod Deus sit infinitus secundum essentiam, nisi quia habet esse à se, & imparticipatum essentialiter, & quare creatura non possit esse infinita simpliciter secundum essentiam, nisi quia est participata essentialiter, ut constat ex dictis supra: hoc enim est medium vnicum, quo Theologi probant Deum esse infinitum simpliciter, & secundum essentiam, ut videre est in eximio nostro Doctore *disp. 3. Metaphysicae*.

29 Ergo cuicumque applicetur hoc medium debet sequi idem consequens; patet evidenter consequentia, illud est medium necessarium, & infallibile in demonstratione, ex quo in omni materia sequitur idem consequens: sed esse à se, & imparticipatum essentialiter est medium necessarium, & infallibile in demonstratione, quia probatur Verbum Divinum esse ens infinitum secundum essentiam, ut asserunt omnes Doctores Theologi: ergo in quacumque materia hoc medium necessario debet inferre idem consequens. Maior est evidens, ideo enim ens est medium necessarium, & infallibile in demonstratione ad colligendam unitatem, & veritatem, quia in quacumque materia infert idem consequens ut est ens: ergo unum, & verum, & ideo animal non est medium necessarium, & infallibile in demonstratione ad colligendum risibilitatem, quia licet in homine necessario connectatur cum risibilitate, nihilominus non infert idem consequens in omni materia, ut est animal: ergo risibile, & ideo negari potest, concessio antecedenti, in quacumque materia, & ratio horum est evidens, quia medium in demonstratione praecipue metaphysica ita connectitur cum consequenti, ut adhuc per potentiam Dei absolutam aliter fieri non possit; imo contrarium implicet apertam contradictionem.

30 Sed esse à se, & imparticipatum essentialiter secundum omnes Doctores Theologos est medium infallibile, & necessarium in demonstratione metaphysica ad colligendam infinitatem Dei secundum essentiam: ergo in omni materia debet inferre idem consequens, & si in aliqua materia non infert, etiam in Deo poterit negari: sed possibile per vos est ens reale positivum essentialiter à se, & imparticipatum: ergo est infinitum simpliciter secundum essentiam; Ex quo ulterius sequitur quod sit existens à se, quia omne imparticipatum essentialiter est tale quod est parum tutum in fide.

Dices illud esse possibile positivum actuale esse se increatum, & imparticipatum secundum essentiam, non tamen secundum existentiam; quia secundum illam creatum est, & ideo non esse Deum, Deus enim nullo modo creatur.

Sed contra primo: ergo illud esse possibile essentialiter est infinitum. Patet consequentia, omne illud quod est imparticipatum, & à se essentialiter sub ea ratione, qua est imparticipatum, est infinitum essentialiter: sed Petrus v. g. secundum essentiam est imparticipatum, & à se essentialiter: ergo secundum essentiam est infinitum essentialiter. Maior est evidens, ideo enim Deus non solum secundum existentiam: sed etiam secundum essentiam, & secundum quodcumque praedicatum illius est infinitum essentialiter, quia secundum omnia illa praedicata est essentialiter imparticipatum, & à se: sed Petrus secundum essentiam positivam realem actualem est essentialiter imparticipatus, & à se: ergo Petrus secundum essentiam essentialiter est infinitus: ergo est Deus secundum essentiam.

Urgetur amplius ac declaratur, quia in existentia Dei, & datur ratio communis existentiae, & differentia à se, qui conceptus saltem virtualiter à parte rei distinguuntur, quia per communem conceptum existentiae convenit à parte rei cum existentia creata, & non convenit à parte rei cum existentia creaturae per differentiam à se, ut ex terminis patet: interrogo à vobis quare existentia Dei sit infinita essentialiter: an per communem conceptum existentiae, an per differentiam à se; non primum, quia alias etiam creatura in qua datur conceptus communis existentiae esset infinita essentialiter, quia quidquid convenit superiori, convenit omni contento sub illo, secundum illud axioma, dici de omni: ergo secundum; unde haec est vera causalis, quia existentia Dei est à se, & imparticipata est essentialiter infinita: sed propositio causalis aequivalens universali: ergo haec est vera propositio, omne illud quod est à se, est infinitum essentialiter, praecipue quando causalis illa nullo modo fundatur in subiecto propositionis: sed solum in praedicato, ita ut ratione solius praedicati conveniat subiecto formalitatis aliqua, de qua disputatur, & tale praedicatum est medium infallibile ad inducendam talem formalitatem in subiecto, v. g. si haec esset vera causalis, ideo homo est risibilis, quia substantia esset vera haec universalis, omne id quod est substantia est risibile; unde solum ideo omni illi subiecto conveniret risibilitas, quia conveniret causa infallibilis risibilitatis, quae per illam causalem propositionem explicatur; imo quia falsam esse colligimus illam universalem propositionem, omnis substantia est risibilis, necessarium colligimus falsam esse illam causalem aequipollentem, homo ideo est risibilis, quia est substantia.

Sed essentia Dei est à se, & imparticipata: ergo essentia ut distinguitur ab existentia propria, est infinita essentialiter, quia cui convenit causa necessaria alicuius effectus, convenit illi effectus talis causa: sed essentia Dei (supponamus per possibile vel impossibile distinguere à propria existentia, quia ad praesens institutum est impossibile extirpationem) convenit aeternitas, quae in existentia Dei est causa necessaria infinitatis essentialiter: ergo talis essentia ut distinguitur ab existentia Dei est infinita

Quæst. II. Quid sit possibile, positivumne? 445

infinita essentialiter, sicut quia rationalitas est causa necessaria cui animal in homine sit animal intellectivum in omni subiecto, in quo fuerit rationalitas, dabitur ratio intellectiva, & quia ipsa rationalitas in homine est causa necessaria risibilitatis, ubicumque fuerit rationalitas dabitur risibilitas sive subiectum rationalitatis sit homo, sive lapis, &c. sed existentia Dei convenit infinitudo essentialiter non propter rationem existentiam, sed potius propter rationem aseitatis: ergo in quocumque subiecto fuerit aseitatis, erit infinitum essentialiter, ratione talis aseitatis, ut v. g. quia sapientia Dei, & iustitia ipsius quatenus distinguuntur ab existentia, sunt à se, sunt infinita essentialiter, propter quam rationem etiam essentia Dei, cui convenit aseitatis, convenit etiam infinitudo essentialiter, quod sic patet, nam licet essentia divina conveniret existentia vel aliud quodcumque prædicatum, non esset illa essentia infinita, & solum redditur infinita, quia habet prædicatum aseitatis, non ratione existentia, sed ratione sui, nam sicut modo nostro concipiendi in casu posito impossibile essentia esset prior propria existentia, ita prius deberet habere infinitudinem essentialiter, quia quod est prius in ea ratione, quæ prius est non dependet à posteriori, neque constituitur ab illo: sed ratio formalis infinitudinis est aseitatis: ergo prius haberet aseitatem essentia divina, quam existentia, sicut nostro modo intelligendi prius est essentia divina à se, & infinita quam immensitas, & voluntas divina, unde male assereret, qui diceret essentiam divinam constitui in esse infinita essentialiter per infinitatem immensitatis, & voluntatis, & ratio non solum esset, quia essentia est prior ut diximus, sed etiam quia infinitudo essentia nostro modo intelligendi est distincta ab infinitudine attributi, quæ non est prædicatum essentialiter Dei.

Clarius patet in relationibus divinis, relatio enim quæcumque est à se, & infinita, & nihilominus non potest constituere essentiam in esse à se, & infinite, quia infinitudo relationis est infinitudo notionalis, & posterior ipsa existentia: atqui infinitudo existentia non est infinitudo essentia, sed potius infinitudo posterior essentia: ergo non potest constituere essentiam in esse à se essentialiter, & infinito; itaque sicut existentia divina, & voluntas divina, quia habent aseitatem, sunt infinita; ita etiam essentia divina est infinita essentialiter, quia habet propriam aseitatem essentialiter. Unde sicut immensitas divina non constituit essentiam divinam in esse essentia divina, sed potius in esse immensa, & voluntas divina non constituit essentiam in esse essentia, sed potius in esse volentis, & sicut aseitatis, & infinitudo voluntatis, & immensitatis non constituunt essentiam divinam in esse à se, & infinite; ita etiam licet existentia constituat in esse existentis, non tamen constituit in esse essentia, ac per consequens neque infinitudo, & aseitatis existentia constituit essentiam in esse infinita, & à se, sed potius sicut existentia per suam aseitatem est infinita, ita etiam essentia per suam immediatam aseitatem erit infinita.

35 Ex quibus evidenter colligitur Deum non esse infinitum essentialiter, quia habet existentiam à se, sed potius, quia habet essentiam à se, hoc est quia inter prædicata essentialia habet prædicatum aseitatis.

36 Ergo quicquid fuerit à se, ea ratione qua fuerit

à se, erit infinitum: sed Petrus secundum essentiam positivam actualem, est à se impatiens, & independens etiam si habeat existentiam dependentem, & participatam: ergo secundum essentiam erit infinitus etiam si secundum existentiam sit finitus.

Sicut è contra in sententia adversariorum v. g. Basilij Ponze, & aliorum Thomistarum qui patrocinantur huic opinioni, aliquid potest esse quoad essentiam finitum, etiam si quoad existentiam sit infinitum; nam finitudo aut infinitudo existentia in sententia horum, non conducit ad finitudinem aut infinitudinem essentia, v. g. humanitas Christi Domini, ut ipsi adversarii assunt non solum subsistit, sed etiam existit existentia Verbi divini, quæ est infinita essentialiter, & nihilominus humanitas est finita secundum essentiam: ego essentia finitudini non obest infinitudo existentia, sicut pluralitati essentiarum non obest unitas existentia, in casu quo Verbum divinum assumeret naturam humanam, & Angelicam simul; tunc enim duplex essentia creata existeret per unicam existentiam divinam: ergo pluralitas essentia nullo modo impediretur per unitatem existentia, sicut neque finitudo essentia per infinitudinem existentia: ergo è contra, quia oppositum est eadem disciplina, & ratio finitudo existentia Petri poterit compati cum infinitudine essentia Petri, neque poterit obesse illi, quia quod non obest d. finitoni alicuius non obest d. finitoni ipsius: sed quod existentia Petri sit finita, quia ab alio dependet, non facit quod essentia Petri non sit à se independens, & impatiens: ergo non tollit ab ea infinitudo per existentiam illius quæ est definitum entis à se independens, & impatiens.

Dices illam existentiam humanitatis Christi 37 non esse propriam, & connaturalem humanitati: sed potius alienam, & supernaturalem illi, ac per consequens ex tali existentia non bene argui infinitudinem essentia humanitatis: si autem existentia esset propria recte procederetur argumentum.

Sed contra, quia ex hoc ipso sic argumentor 38 contra ipsos, & probo existentiam divinam esse finitam, & à se, quia essentia divina est infinita, & à se, quia essentia non datur propter existentiam, sed potius existentia propter essentiam; ex quo sequitur essentiam exigere, & petere ex se proportionatam existentiam sibi, quia existentia propria essentia rei debet esse in eodem ordine cum essentia, cuius est primo, & per se existentia; unde si essentia est supernaturalis, existentia illius non est naturalis, sed supernaturalis ut videre est in unione hypostatice, & gratia habituali, & reliquis habitibus, & actibus supernaturalibus. Item si essentia rei est negativa, aut privativa, existentia illius non debet esse positiva, sed potius negativa, ut videre est in cæcitate, tenebris, & morte. Tandem si essentia est spiritalis, v. g. Angeli existentia illi proportionata, & connaturalis non potest esse corporea; & è contra si essentia est corporea, existentia non potest esse spiritalis, sicut si essentia est divina, existentia sibi propria debet esse divina, & non creata, & si essentia est creata ut humanitatis Christi, etiam existentia propria debet esse finita, & limitata; itaque in eodem ordine sunt essentia, & existentia: sed essentia creatura, v. g. Petri est à se independens, & impatiens: ergo existentia illi debita debito connaturali, 39

K k 3 litatis,

litis, illique proportionata est independens, & à se, sicut ipsa essentia: ergo absolute est Deus infinitus; nam si in hac materia non convincitur aperte, & evidenter talem existentiam proportionatam essentiae debere esse à se independentem; & imparticipatam, ac increatam; quia est essentia essentia imparticipata independentis, & increata; nullo modo poterit demonstrari in divinis dari existentiam increatam, imparticipatam, & infinitam, ex eo quod sit essentia essentia infinita, & imparticipata: sed evidenter demonstratur à priori ex essentia independenti, imparticipata, & increata Dei existentia ipsius independentis, & imparticipata: ergo similiter ex essentia creaturae independenti, increata, imparticipata, & à se evidenter demonstratur existentia ipsius creaturae independentis, increata, imparticipata, & à se, cum par sit utriusque ratio, neque maior ratio detur vnius quam alterius.

39 Quia ut bene ait Averroes 5. *Metaph.* in quo maxime laudatur à Divo Thoma 2. *contra Gentes*, ab eadem ratione formali existente in duplici subiecto non possunt effectus oppositi oriri, v. g. si ab albedine existente in pariete oritur in ipso segregativum visus, nullo modo potest ab albedine existente in homine oriri tanquam effectus congregativum visus, & si ex informatione lucis sequitur in aëre lucidum, tanquam effectus nullo modo potest ex informatione eiusdem, vel similis lucis oriri tanquam effectus in sole tenebrosus: sed potius sequitur effectus in sole lucidum, ut in aëre; tum sic, ratio positiva independentis à se existens in essentia Dei est ratio formalis quare datur in Deo existentia infinita perfecta independentis & à se: ergo ex simili ratione formali scilicet ex independentia, & positiva ratione à se existente in essentia creaturae possibilis, nullo modo poterit sequi existentia limitata, dependens, & finita, quae maxime opposita est existentiae Dei: sed potius sequitur necessario existentia independentis à se infinite perfecta, sicut in Deo; unde si consequens illud verum est in Deo ex illo antecedenti, ex eodem antecedente simile consequens erit verum in creatura, praecipue in nostra sententia; ubi non distinguitur esse essentiae positivae, & esse existentiae, quare sicut argumento bene potest demonstrari tam intellectum, quam voluntatem, tam misericordiam, quam iustitiam divinam esse perfectiones infinitas, quia sunt perfectiones entis, & essentiae independentis, imo quaecumque earum esse ipsum Deum, quia cum illa essentia Dei sit illimitata, quia à se, & independentis debet habere sibi identificatam omnem perfectionem, ac proinde quaecumque perfectio erit Deus, & esse infinita independentis, & à se: sed essentia creaturae possibilis est independentis, & à se positiva; ergo infinita, & illimitata: ergo includit identificatam sibi omnem perfectionem, quia ipsa identitas perfectionum perfectio est: sed existentia est perfectio essentiae, imo maxima perfectio illius: ergo habet sibi identificatam existentiam: ergo existentia est ipsa essentia à parte rei: sed illa essentia est infinita, & independentis: ergo existentia quae est idem cum illa essentia, erit infinita, & independentis, sicut convincitur esse infinitam existentiam Dei, quia identificatur cum essentia infinita.

40 Vergetur, & rogo utrum alter conceptus qui est essentia fiat secundum se tam vere ac proprie, quam sit existentia: an vero solum fiat existens,

sicut homo per dealbationem non fit in esse hominis: sed tantum fit albus vel in esse albi; si dicatur primum: ergo aliquid factum ab aeterno erit vere quod est haereticum; si vero dicatur possibilitatem positivam, seu essentiam non fieri in se: sed tantum fieri existentem; sic arguuntur: ergo absolute creatura dependet tantum à Deo accidentaliter, & non per se; sed hoc est absurdum: ergo, &c. Maior probatur, illud dependet accidentaliter ab alio, quod dependet solum in aliquo accidenti suo: sed si creatura dependet in aliquo accidenti suo, ergo dependeret solum in aliquo accidenti suo: ergo dependeret accidentaliter à Deo. Maior est evidens, ideo enim homo dependet accidentaliter à sole, quia dependet ab illo solum in accidente, scilicet in calore producto à sole in ipso homine: minor probatur manifeste in principiis contrariis, creatura dependet à Deo solum in existentia: sed existentia est accidentaliter respectu creaturae in sententia illorum est extra essentiam rei: ergo creatura dependet à Deo in aliquo accidenti: ergo dependet accidentaliter, & non per se à Deo.

Confirmatur, quia creatura non diceretur fieri absolute à Deo, neque ab illo produci: ergo falsa est solutio; antecedens probatur, ideo anima rationalis non dicitur absolute fieri à causa secunda, nisi addendo illud ut vivat, hoc est quod fit vniu illius, & sicut Verbum Divinum dicitur fieri hominem, quia fit humanitas, quae illi convenit quasi accidentaliter, & cum qua coniungitur non includendo illam intra suam essentiam: ergo similiter Petrus non fiet à Deo homo animal rationale, &c. sed fiet existens solum, hoc est existentia illius: ergo homo non est essentialiter creatura: consequentia patet, illud non est essentialiter creatura, quod non est essentialiter dependens, & participatum: sed homo essentialiter non est dependens, & participatum: ergo non est essentialiter creatura, quod quid absurdum excogitari potest, quod à viro non solum Catholico, sed etiam à Metaphysico non est perceptibile.

Confirmatur ulterius, vel antequam fiat Petrus 41 v. g. sola existentia illius exercita est in potentia vel essentia illius etiam est in potentia; si primum: ergo essentia est actualis: ergo aliquid ens actualis fuit ab aeterno independentis extra Deum, & sic creatura haberet aliquid non receptum ab ipso Deo; imo haberet id quod est praecipuum, scilicet essentiam, & reciperet aliquid minus praecipuum, nempe existentiam, & per consequens posset gloriari quod haberet suum esse, & praecipuum esse, non à Deo contra illud Divi Pauli, quid habes quod non accepisti? & si accepisti quid gloriaris, quasi non acceperis? ergo ut haec omnia absurda vitentur, dicendum est, quod etiam essentia positiva actualis, antequam fiat sit solum in potentia activa creatoris: ergo antequam fiat, datur negatio illius: ergo non potest dici de illa, quod sit; patet consequentia, ideo non potest dici quod sit existentia exercita antequam fiat, quia tantum est in potentia, sicut forma in potentia absolute non est forma; sed essentia antequam producat solum est in potentia: ergo quando res producit, absolute non est: ergo quando res producit, producit quicquid est in illa non solum sententiale, sed etiam essentiale: nam si solum secundum existentiale provt distinctum in vestra sententia

sententia ab essentia realiter fieri absolute dicitur creatura non facta neque producta à Deo.
43 Quia rem fieri secundum aliquem conceptum ab illa distinctum, potest sine dubio componi cum negatione absoluta productionis, & effectus sui essendo in se Deus: patet in Verbo Dei incarnato (ut supra diximus) quod factum est homo adeoque dependens secundum quod homo est, quod tantum significat humanitatem unitam Verbo dependere hierique à Deo; non autem ipsum Verbum, ac per consequens manet absolute in esse Dei, quia quatenus Verbum est, est independens: ergo similiter licet essentia Petri, v. g. fiat existens, ipsa tamen in se non est facta; nec dependens, quod est summum absurdum; quia alias Petrus aut forma non fieret, nec dependeret à Deo magis quam Verbum divinum; quia Petrus nihil aliud est quam sua essentia positiva actualis; existentia autem est extra essentiam rei, distinctaque ab ipsa essentia à parte rei, ut ipsi contrarii asserunt, ac per consequens talis existentia erit extra Petrum, sicut humanitas est extra Verbum, & ideo asserunt hi auctores nullam creaturam esse suam esse: ergo Petrus non fieret magis in se, quam Verbum factum est: sed factus est existens Petrus, sicut Verbum factum est homo, quod nihil aliud est, quam fieri aliquid prædicatum ab ipso distinctum, non tamen fieri rem in se ipsa; hoc autem est contra illa loca Scripturæ: omnia per ipsum facta sunt.

44 Sequeretur etiam positivam essentiam postulare actionem, & dependentiam actualem à Deo, ut solum ponatur existens, hoc est secundum maxime accidentali illi in vestra sententia; non vero ut absolute ac simpliciter sit ens positivum, & in se, & re ipsa sicut non dependet homo ab actione medici, nisi secundum sanitatem, quod est absolute hominem non dependere à medico, ex eo quod dependeat ab illo in quodam maxime accidentali homini, ita similiter homo non dependebit à Deo absolute: sed solum maxime accidentaliter, quia dependet ab ipso in existentia, quæ accidentalis homini est, ut vos asseritis: sed hoc est summum absurdum, alias creatura nullo modo distingueretur essentialiter à Deo, licet distingueretur existentialiter, & in vestra sententia accidentaliter, quia in vestra sententia existentia per quam solum distinguitur à Deo est accidentalis essentia: cum possit adesse, & abesse ab essentia sine corruptione illius.

45 Sequela sic demonstratur, quia licet alicui rei secundum aliquam rationem accidentalem, & quæ sit extra essentiam illius conveniat aliquod prædicatum; si convenit illi secundum essentiam prædicatum essentiale alterius rei, illæ duæ res non distinguntur essentialiter: sed Petro convenit prædicatum proprium Dei: ergo etiam si illi conveniat secundum existentiam ratio dependentiæ, non distingueretur essentialiter à Deo. Maior meo videri est evidens, quia ex eo quod Petro secundum essentiam, & essentialiter convenit prædicatum essentiale hominis, & proprium illius licet secundum albedinem conveniat illi aliquod accidens, est essentialiter homo eiusdem rationis cum alijs hominibus, & non distinguitur essentialiter ab Æthiope, & licet Verbo divino conveniat secundum modum unionis ad humanitatem ratio dependentiæ, & participati,

quia tamen secundum suam essentiam essentialiter est independens à se & imparticipatum, essentialiter est Deus: ergo si Petro convenit essentialiter secundum essentiam, prædicatum essentialiter, & proprium Dei erit Deus, & si non est idem, erit alius Deus; sicut quia Petro convenit essentialiter prædicatum essentiale proprium hominis, & quia non convenit idem prædicatum, quod convenit Ioanni; est homo distinctus à Ioanne: ergo similiter Petrus erit Deus distinctus à Deo, quod est hæreticum.

Vergetur, quia creatura omnino distinguitur à parte rei à Deo, & sic est vera hæc propositio, quicquid est in creatura non est Deus, unde creatura non solum distinguitur à Deo secundum existentiam: sed etiam præcipue secundum essentiam; unde Petrus non solum existentialiter: sed etiam essentialiter differt à parte rei à Deo, alias Petrus essentialiter esset Deus, & existentialiter esset creatura, quod est ridiculum: ergo tam essentialiter, quam existentialiter non habet constitutum Dei; quod est esse increatum, imparticipatum, independens, & à se, ne sit Deus v. g. Pater æternus est Deus sicut filius, quia habet pro essentia divinitatem (quæ nihil aliud est, quam esse imparticipatum, independens, positivum, & à se) sicut filius: ergo si possibile habet pro essentia esse positivum actuale ab æterno à se independens, & imparticipatum, ac per consequens increatum, habebit pro essentia divinitatem, sicut filius, & Pater æternus, & sic erit essentialiter tam Deus, quam Pater æternus, & filius; sicut Gabriel est tam essentialiter Angelus, aut Spiritus sicut Uriel, aut Michael, quia habet pro essentia entitatem substantialem incorpoream, completam, & perfecte intellectualem, sicut ipsi.

SVBSECTIO XI.

Ex principijs Adversariorum refutatur eorum solutio.

Efficaciter sic labefacto solutione supra datam, quia si standum est principijs contrariorum, Petrus non solum secundum essentiam: sed etiam secundum existentiam, est independens, imparticipatus, increatus & à se: ergo nulla est solutio illa, qua asseritur ideo Petrum non esse Deum, quia licet non dependeat quoad essentiam, dependet tamen quoad existentiam. Probatum antecedit, omne illud quod est possibile sub ea ratione, qua possibile est per vos est independens: sed existentia exercita propterea est possibilis: ergo existentia propterea exercita est independens. Maior est sententia adversariorum, quia possibilitates rerum sunt à se, & independentes. Minor est etiā evidens in illorum principijs, quia omne illud quod non repugnat existere per vos est possibile: sed existentia exercita propterea exercita non repugnat existere: ergo existentia exercita propterea exercita est possibilis. Maior est definitio possibilis, quam nobis opponunt omnes adversarii ad probandam ens possibile esse quid positivum, vel dicant quid possibile in illorum principijs. Minor est luce meridiana clarior, quia si existentia exercita propterea exercita repugnaret, esset impossibilis, quod implicatorem est, est enim ipsissima ratio formalis existendi.

existendi: ergo non repugnat existere: ergo existentia exercita provt exercita est possibilis. Ex quo sequitur secundum principia adversariorum tum quod sit independens à se, & imparticipatum, quod fuerit ab æterno existentia exercita provt exercita, quia omne illud quod est possibile, sub earatione qua est possibile, idem ipsum formalissime secundum adversarios fuit ab æterno: sed existentia exercita, provt exercita est possibilis: ergo existentia exercita, provt exercita eadem formalissime fuit ab æterno, quod est aperta hæresis.

Et si dicas quod licet existentia fuerit ab æterno non tamen provt exercita.

48 Sed contra, vel existentia exercita provt exercita addit aliquid reale supra existentiam, vel nihil addit reale: si nihil addit reale: ergo existentia exercita provt exercita secundum suam realitatem fuit ab æterno, quia existentia fuit ab æterno: sed existentia est existentia exercita provt exercita, quia est eadem formalissima entitas: ergo existentia exercita provt exercita fuit ab æterno.

49 Vel existentia provt exercita addit aliquid reale supra existentiam: sed quicquid addat fuit possibile: ergo fuit ab æterno illud additum reale. Probatur minor, illud quod addit vel est ens reale, vel non est ens reale, non secundum, quia existentia exercita provt exercita est aliquid reale: ergo illud quod addit est ens reale: ergo est possibile. Pater consequentia, illud quod addit non repugnat esse realiter, quia non est impossibile, alias non adderetur, quia quod additur potest addi, & impossibile non potest addi: sed omne illud, quod repugnat esse realiter est possibile: ergo illud quod addit existentia exercita, provt exercita supra existentiam est possibile: ergo illud quod addit existentia exercita provt exercita, supra existentiam fuit ab æterno: sed illud quod addit existentia exercita ut tali, supra existentiam, est ratio formalis exercitæ provt exercita: ergo existentia exercita provt exercita fuit ab æterno independens à se, & imparticipata, quia ab æterno nihil fuit productum, & dependens à Deo, quia quicquid productum est in tempore, est productum, & in tempore fuit dependens secundum illud *Gen. 1* In principio creavit Deus cælum, & terram.

50 Dices existentiam exercitam addere supra existentiam statum actualitatis, qui non fuit ab æterno.

Sed contra, & redit idem argumentum, ille status est ens reale, quia non est aliquid fictitium per intellectum, quia de his fictionibus non loquimur: ergo est possibilis: ergo secundum totum suum esse fuit ab æterno idem ipse formalissime status actualitatis. Pater consequentia, per vos illud ipsum esse formalissime, quod est actu, & est possibile fuit ab æterno: sed ille status formalissime actualis est possibilis: ergo idem esse formalissime illius status fuit ab æterno: ergo res non solum secundum esse essentia, sed etiam secundum esse existentia fuit ab æterno independens à Deo, quod est hæreticum.

Et si dicas quod status ille non est possibilis formaliter, sed actualiter.

51 Sed hæc solutio manifestè est contra tua principia, quia omne non repugnans per te est possibile: sed ille status est non repugnans esse realiter: ergo est possibilis, præcipue quia omne id quod

potest fieri à Deo, est possibile, quia possibile, & potentia Dei se inferunt necessario, ideo enim chymæra non est possibilis, quia non potest fieri à Deo: unde si per impossibile posset fieri, esset siue dubio possibilis: ergo omne quod potest fieri à Deo, est possibile: sed ille status actualis potest fieri à Deo: ergo potest fieri: sed ille status actualis per vos dependet à Deo, & actu fit: ergo potest fieri à Deo, quia si non posset fieri à Deo Deus non posset facere illum, quia posset facere ex parte Dei, & posset fieri ex parte creatura sibi mutuo correspondent: ergo si Deus posset facere illum statum, quia illum statum facit Deus, ille status poterit fieri à Deo, quia actu fit ab illo: ergo ille status non solum est actualis, sed etiam possibilis: sed quidquid est possibile est ab æterno, & quicquid est ab æterno est à se independens, & increatum: ergo status ille actualis est independens, & à se, &c.

Et si dicas quod etiam si sit possibilis ille status, non tamen fuit ab æterno in se: sed in suo connotante, idem dic de essentia actuali, quæ non distinguitur ab existentia, & ab illo statu, ut dicam infra.

Dices quod status ille fuit ab æterno, non actualiter sed in potentia.

52 Sed contra primo, quia redit idem argumentum, cum id per quod constituitur in esse actualis, & per quod distinguitur ab esse in potentia, fuerit ab æterno: sed quoties datur in aliqua duratione id per quod res constituitur in esse actualis, & per quod distinguitur ab esse in potentia, est ipsa res actualiter, & non in potentia tantum: ergo ab æterno res fuit non solum in potentia, sed etiam actualiter, & in esse actuali. Probatur maior, id per quod res est actualis, & per quod distinguitur ab esse in potentia, est ens reale non repugnans, & per consequens possibile: sed omne possibile per vos fuit ab æterno idem ipsum formalissime, quod nunc est actu: ergo illud per quod status ille constituitur in esse actuali, & per quod distinguitur ab esse in potentia, fuit ab æterno formalissime idem ipsum secundum omnem realitatem, quam modo habet. Probatur minor præcipue, ideo Petrus nunc non est in potentia, sed in actu, quia datur id per quod constituitur in esse actualis, & per quod distinguitur ab esse in potentia, & ratio est evidens, quia quoties in aliquo subiecto apto nato habere aliquem effectum formalem datur forma illius effectus formalis, necessario etiam datur talis effectus formalis: sed ab æterno datur id per quod constituitur res in actu, & per quod distinguitur ab esse in potentia, quæ est forma constitutiva effectus formalis actualitatis: ergo vel ab æterno fuit res actualiter, vel non omne illud, quod non repugnat idem ipsum formalissime fuit ab æterno, quod nos intendimus, & adversarij negant.

53 Contra secundo, quia vel quando dicitur quod res fuit in potentia, tum intelligitur quod ab æterno fuit potentia activa potens producere illud esse: sed cum negatione actuali illius esse, si licet modo dicitur, quod existentia exercita Antichristi nunc est in potentia, id est datur potentia in Deo ad producendam illam in tempore, & ex alio capite nunc datur negatio illius existentia exercita: quare absolute dicitur, quod non datur existentia,

existentia, & non potest dici quod datur nisi cum addito illo in potentia, quod est additum alienans, sicut quando dicitur, quod visio beatifica creata est substantia, & Deus in representando non potest dici absolute, quod est substantia, & Deus: sed potius in propositione absoluta est negandum esse Deum & substantiam, & est affirmandum esse accedens creatum, vel quando res dicitur quod fuit in potentia, intenditur quod præcesserit aliqua potentia passiva, receptiva illius rei, ad modum quod dicitur, quod forma materialis quando non est actualiter, est in potentia, hoc est datur potentia passiva in materia prima cum negatione actuali illius forme: sed cum actualitate materiæ primæ: & hoc non, quia hoc est quod probat argumentum manifeste meo videri.

55 Nimirum quod si fuit essentia rei ab æterno, deberet esse necessario existentia exercita provt exercita, & status actualitatis provt talis formalissime: sed hoc implicat, & est hæreticum: ergo essentia rei non fuit actu. Probatur maior, omnia principia, quibus adversarij probant quod fuit ab æterno actualitas essentia, probant etiam fuisse actualitatem existentia, vel nihil probant, quod certius existimo: ergo, &c.

56 Probatur antecedens, applicando præcipua argumenta contraria, ideo per vos datur ab æterno actualitas essentia, quia de illa sunt propositiones æternæ veritatis: sed etiam de actualitate existentia sunt propositiones æternæ veritatis: ergo actualitas existentia exercita fuit ab æterno. Probatur minor, hæc est propositio æternæ veritatis de existentia creaturæ: actualitas existentia exercita provt exercita non repugnat, quia si semel repugnat, semper repugnabit, unde si ab æterno repugnaret, non posset produci in tempore, ut contrarij argumentantur; item hæc etiam sunt propositiones æternæ veritatis, actualitas existentia exercita provt exercita, est ens reale positivum essentialiter. Actualitas existentia exercita provt exercita est ens dependens à Deo: ergo de actualitate existentia exercita provt exercita sunt propositiones æternæ veritatis. Probatur antecedens, illa est propositio æternæ veritatis, in qua prædicatur de subiecto aliquo prædicatum essentialiter: sed in his propositionibus supradictis de existentia exercita provt exercita, prædicantur prædicata essentialia: ergo sunt propositiones æternæ veritatis. Maior est evidens; ideo enim hæc est propositio æternæ veritatis, homo est animal rationale, quia in illa prædicatur de subiecto prædicatum essentialiter. Minor etiam est evidens: ergo de actualitate existentia exercita provt exercita sunt propositiones æternæ veritatis: ergo actualitas existentia exercita provt exercita fuit actualiter ab æterno, quod est hæreticum: ergo ex eo quod de aliqua entitate possint fieri propositiones æternæ veritatis, non sequitur quod fuerit actualiter ab æterno talis entitas.

57 Deinde essentia mea possibilis connotavit ab æterno existentiam exercitam provt exercitam, quia connotavit existentiam quæ in tempore extrahit illam ab statu possibilitatis ad statum actualitatis: sed existentia, quæ extrahit in tempore meam essentiam ab statu possibilitatis est existentia exercita provt exercita: ergo mea essentia possibilis connotabat existentiam exercitam provt exercitam: ergo existentia exercita

provt exercita fuit ab æterno, quia secundum adversarios non potest dari in aliqua duratione connotans sine connotato: sed ab æterno fuit connotans, existentiam exercitam provt exercitam: ergo ab æterno fuit existentia exercita provt exercita, quæ est connotatum illius.

Præterea cognovit Deus ab æterno existentiam meam exercitam provt exercitam: ergo ab æterno fuit existentia mea exercita provt exercita. Antecedens est evidens, quia idem cognovit Deus ab æterno quod cognoscit in tempore, quia nihil Deus cognoscit in tempore, quod non cognoverit ab æterno actu: sed in tempore cognovit Deus existentiam exercitam provt exercitam: ergo ab æterno actu cognovit Deus existentiam exercitam provt exercitam: ergo fuit ab æterno, existentia exercita provt exercita. Patet consequentia eodem tuo argumento, quia ideo fuit ab æterno res, & conceptus obiectivus per te, quia illum cognovit Deus ab æterno: sed etiam cognovit Deus ab æterno existentiam exercitam provt exercitam: ergo ab æterno fuit existentia exercita provt exercita.

Præterea inquiri quare existentia exercita provt exercita non repugnet, & quare repugnet chymaræ: Dices quod non repugnat ex se: ergo ab æterno fuit actualitas existentia exercita provt exercita. Patet consequentia, ideo per te datur ab æterno actualitas essentia, quia essentia ex se non repugnat: sed existentia exercita ex se non repugnat: ergo ab æterno fuit actualitas existentia exercita, quod negas, & est negandum iuxta principia nostræ fidei, in quo tuis principijs contradicis; & si dicas quod existentia exercita non repugnat ratione omnipotentia producentis illam in tempore, & ideo non fuit actualitas illius ab æterno, idem ego dicam de essentia quod non repugnat ratione omnipotentia, & ideo non fuit ab æterno, sed tota incipit esse in tempore, & quicquid tu responderis his argumentis de existentia exercita, respondebo ego tuis argumentis de essentia.

Deinde contra aliquos qui asserunt existentiam, & essentiam actualem non distinguere, & nihilominus asserunt effectum positivum quoad essentiam positivam fuisse ab æterno: probabo manifeste meo videri etiam fuisse ab æterno existentiam, quia essentia actualis per vos non distinguitur ab existentia exercita provt exercita, sed essentia possibilis non distinguitur per vos ab essentia actuali: ergo essentia possibilis non distinguitur ab existentia exercita provt exercita; maiorem, & minorem concedunt adversarij, contra quos modo pugnamus: consequentia est evidens, quia quæ sunt eadem vni tertio finito, & limitato, sunt eadem inter se: sed essentia possibilis, & existentia exercita provt talis, sunt eadem vni tertio finito, & limitato, nempe essentia actuali: ergo sunt eadem inter se realiter: ergo quicquid convenit realiter essentia possibili, convenit realiter existentia actuali exercita provt exercita: sed essentia possibili convenit esse ab æterno esse independentem à Deo, & c. ergo etiam convenit existentia exercita provt exercita esse actualiter ab æterno, & esse independentem à Deo, quod quam sit absurdum ipsi cæci viderint.

SUBSECTIO III.

Solutiones adversariorum refutantur.

61 **R**esponder Basilus Ponze possibile positivum non esse Deum, quia illud possibile dependet à Deo possibiliter, & in actu signato, non autem actualiter, & in actu exercito, hoc est non dependet per actionem actualem: sed per actionem possibilem.

62 Sed contra primo, quia in tantum potest dependere illud possibile possibiliter, in quantum potest dependere actualiter: sed si semel ponatur possibile ab æterno, & non dependens actualiter à Deo, nunquam potest dependere actualiter: ergo possibile non dependet possibiliter. Probat minor, quia illud quod actualiter producit in se sub ea ratione qua ita producit, non fuit ab æterno: sed essentia rei fuit ante actualem productionem, & ab æterno per vos: ergo sub ratione essentiae non producit actualiter. Maior meo videri est evidens, ideo enim essentia ut exercita producit in se actualiter & in tempore, quia ita est in tempore ut ante non fuerit. Minor est sententia Adversariorum, quia essentia rei fuit ab æterno secundum se totam, ita ut quicquid est sub statu essentiae fuerit sub statu possibilitatis, & cum sit eadem essentia actualis, & possibilis sit necessario, quod si essentia possibilis fuerit ab æterno, ita similiter essentia actualis fuerit ab æterno: ergo non incipit esse in tempore in ratione essentiae: ergo in ratione essentiae non producit in tempore: ergo non est actualiter producibilis in se ipsa essentia rei, sicut nec Verbum divinum est actualiter producibile in se per actionem incarnationis, quia non producit in se in tempore, nec incipit esse in tempore, & per consequens non est possibiliter producibile in se, & propter eandem rationem, nec animus rationalis est educibilis possibiliter in se, quia actualiter nunquam educitur in se ipso, & ratio huius est manifesta, quia illud quod nunquam potest habere aliquem actum non habet possibilitatem ad illum actum: sed essentia nunquam habet esse actualiter productum in se: ergo non habet possibilitatem ut producat in se: ergo non est producibilis in se possibiliter. Maior meo videri est evidens, nam ideo homo non est possibiliter equus, quia illi repugnat esse equum actualiter, & ratio est evidens in principiis contrariis, quia quicquid res habet possibiliter est in ordine ad actualitatem. Minor est sententia adversariorum.

63 Confirmatur, quando aliquid non est producibile in se, etiam si producat aliquid cum quo coniungitur non dicitur produci illud in se, & per consequens non dicitur producibile in se: sed essentia rei non producit in se: ergo etiam si producatur essentia, cum qua coniungitur, & cum qua identificatur, non dicitur produci in se. Maior est evidens, quia licet natura divina coniungatur per identitatem cum personalitate Filij, quae producit in se, nihilominus quia ipsa natura divina non producit in se, non dicitur producibilis in se, & ratio huius est evidens, quia quando alicui concreto convenit aliquid ratione unius partis vel constitutivi, illud predicatum non potest predicari de altera parte,

aut constitutivo, ut quia homini existenti, qui constituitur ex essentia, & existentia ratione existentiae convenit esse contingens, non potest dici de essentia hominis secundum adversarios, quod sit contingens, & quia Christus Dominus secundum humanitatem habet quod sit creatura, & minor Patre, non potest id predicari de Verbo divino quod est alterum extremum componens, & constituens concretum illud Christi Domini: sed essentia rei non producit in se: ergo licet producatur essentia cum qua coniungitur ipsa essentia, non producatur actualiter: sed ad summum communicabitur alicui, quod actualiter producit: ergo nec possibiliter est producibilis essentia: ergo est omnino independens à Deo, tam actualiter quam possibiliter: ergo est Deus ut probatum est.

Contra secundo, quia etiam existentia ut facta est efficaciter probatum est, meo videri in principiis contrariis non est producta, quia fuit ab æterno: ergo nullo modo res est producibilis.

Confirmatur dicta, & declarantur amplius, quia vel actio possibilis est ut actu producat illud esse actuale positivum possibilitatis ab æterno, vel ut possibilitas possit aliquando dependere, & produci in se vel solum in sua existentia; si primum: ergo Deus per possibilem actionem actu producit aliquid ab æterno quod est falsissimum, quia Deus in tempore producit, & nihil ab æterno actu fecit. Item si possibilis actio actu producit: ergo Petrus possibilis per actionem peccaminosam actu peccat, ergo possibilis Petrus actu odio habetur à Deo, ac proinde actu condemnatur ab ipso, quod est delirium Pelagianorum.

Deinde Petrus possibilis manducat, & currit, loquitur, meretur beatitudinem, & reliqua quae sunt ridicula maxime: sed his relictis praecipue argumentor contra hanc partem solutionis, nam si ab æterno actu producit illud actuale positivum possibilitatis per actionem possibilem: ergo possibile recipit actualiter suum esse ab æterno à Deo, & sic ideo erit possibilis Petrus, qui de se non erat possibilis, quia Deus fecit illum possibilem; unde posset etiam facere illum non possibilem, & aliud impossibile, ut est chymæra; primum est contra fidem aperte, secundum est contra lumen evidens naturae; nam ut supra probavimus, possibile de se est tale sine dependentia à Deo in esse possibilitatis, quia de se non repugnat, sicut chymæra de se non est possibilis: sed potius impossibilis, quia de se repugnat esse; nam si non repugnaret de se non posset repugnare ex parte omnipotentiae, quae infinite potens est, ac proinde potest producere quicquid ex se non repugnat, alias deficeret in Deo potentia, & virtus ad faciendum aliquid quod non repugnat ex se; unde non esset infinite potens cum aliquod obiectum factibile, & non repugnans fieri sit extra sphaeram omnipotentiae; unde Deus non esset omnipotens, cum omnia non possit facere, sicut scientia Dei si esset talis ut aliquod cognoscibile non posset cognoscere non esset infinita; sed finita, quia terminis cognoscibilitatis clauderetur, ac proinde non esset omnis scientia: ergo si illud, quod est impossibile, & non possibile est de se, & ex se tale, quod est possibile etiam de se erit tale, quia oppositorum eadem est ratio, & disciplina, alias Deus posset facere ut possibile non esset possibile, & impossibile

Quæst. II. Quid sit possibile, positivumne? 451

possibile redderetur possibile, & condemnare perverum Iudam vel Antichristum ut esset per quatuor aut decem annos chymæra, eo modo quo damnantur ad trirèmes scelerari, & chymæra seu impossibili concedere privilegium ut esset per quatuor aut tres annos possibilibus; hæc enim ridicula sunt inde sententia ex qua illa sequuntur, erit irritanda.

66 Explicatur amplius hoc ipsum, quia chymæra est de se impossibilis ex se, & non ab omnipotentia, in qua est infinita virtus ad producendum quicquid non implicat contradictionem: ergo similiter lapis ex se est ens possibile, & non ab omnipotentia, atque adeo neque producit in esse possibile, neque dependet à Deo. Patet consequentia primo, quia si esset possibilis per dependentiam ab omnipotentia lapidis, vel ergo ante terminationem dependentiæ erat ex se possibilis vel impossibilis? (suppono possibilitatem terminare dependentiam Dei in tempore, in hoc enim casu interrogatio locum habet, quia vel ab æterno ex se fuit impossibilis, vel possibilis; si impossibilis: ergo ex se lapis est, sicut chymæra; vnde sicut lapis ex se impossibilis ante terminationem dependentiæ divinæ post illius terminationem redditur possibilis, ita similiter poterit, & chymæra media productione divina fieri possibilis, & transiri de impossibilitate ad possibilitatem.

67 Si possibilis: ergo habet lapis possibilitatem illam absque dependentia actuali ab omnipotentia; siquidem ab æterno ante productionem, & dependentiam, & pro prior terminacionem dependentiæ, seu actionis possibilis à Deo ex se, & in se est possibilis, nec obstat dicere lapidem non in tempore: sed ab æterno dependere à Deo, & terminare dependentiam illius.

68 Sed contra, quia etiam si ab æterno terminasset possibile dependentiam divinam, potuit non terminare ab æterno; sed in tempore, quia quicquid libere dependet à Deo in vna duratione, potest non in illa, sed in alia dependere, quia potest Deus quando voluerit facere illud: sed illud possibile, quod est extra Deum, & distinctum à Deo libere producit, cum omnia quæ producit producat secundum consilium voluntatis suæ, ac proinde nihil extra se necessario: ergo sicut illud possibile productum est ab æterno, potuit non ab æterno, sed in tempore produci à Deo: sed possibili posito in actu nullum sequitur inconveniens: ergo possumus supponere non fuisse factum ab æterno, sed in tempore; tunc redit argumentum supra factum.

69 Deinde fieret impossibilitatem chymæra ad essendum refundi ultimo in omnipotentiam Dei, tanquam in virtutem non potentem terminari per veram effectonem in illam; nam per te ideo lapis est possibilis ab æterno, quia ab æterno habet aliquod esse actuale, & positivum per dependentiam possibilem à Deo: ergo è contra, ideo ab æterno erit impossibilis chymæra, quia ab æterno non habet actuale, & positivum aliquod esse per actualem dependentiam à Deo in esse possibile id per actu possibilem dependentiam; vel ergo chymæra non terminat ab æterno illam dependentiam possibilem à Deo, quia in se est quædam repugnantia ad illam terminandam, vel quia in Deo non est virtus, ut ad illam possit terminari per illam dependentiam, & influxum; non primum, quia per te ante terminationem tam impossibile est, & repugnans lapis, quam chymæra.

R. P. *Idaph. de Penafiel. Theol. Schol. Tom. I.*

ra: ergo secundum, quare ultimo refundas necesse est impossibilitatem chymæra ad impotentiam Dei, & non ad repugnantiam chymæra in se ipsa. Dicendum ergo tibi est, & chymæram ex se repugnare, esseque impossibilem, & non ab impotentia Dei, & lapidem ex se, & non ab omnipotentia ipsius Dei esse possibilem, atque adeo absque dependentia possibili à Deo: ergo lapis habet esse possibile ab æterno sine dependentia à Deo: ergo illud non est quid positivum, quia positivum & actuale independents est ipse Deus.

Vergetur amplius, quia illa actio possibilis per 70 quam possibilis lapis dependet à Deo, vel ab æterno actu fuit possibilis, & actu habuit suam possibilitatem, quatenus distinguitur ab existentia, vel non nisi in tempore habuit esse possibile; si primum, interrogo anne habeat suum esse possibilitatis ab æterno à se actu, vel actu à Deo? si habet à se: ergo iam possibile non est ab alio, sed à se; cum autem non sit maior ratio vnius possibilis, quam alterius, omne possibile habebit esse possibilitatis à se, & non à Deo, quod intendimus; si autem à Deo habeat esse possibilitatis actu: ergo illud esse possibilitatis actionis actu fluxit ab æterno à Deo: ergo aliquid creatum actu factum est ab æterno; si quidem possibilitas actionis aliquid creatum est, & actu fit, & fluit à Deo, ac per consequens etiam possibilitates dependentes per illam actionem possibilem actu fluunt ab æterno à Deo media illa possibilitate actionis: sed hæc est aperte hæresis, quia in principio creavit Deus omnia, ita ut nulla creatura facta fuerit ab æterno. Deinde si ab æterno fluunt possibilitates: ergo extra causas producuntur, quia omnis fluxus alicuius effectus à causa est, ut res fiat extra causas: sed fieri extra causa est existere, & produci ut existens: ergo possibile illud non solum productum est in esse possibilitatis, sed etiam in esse existentis; vnde infinita creaturæ actu productæ sunt simpliciter ut existentes ab æterno, quod continet duplicem errorem primum in sententia ipsa adversariorum, ipsi enim asserunt errorem esse in Philosophia asserere posse dari per potentiam Dei absolutam infinitum in actu: ergo multo minus poterit dari naturaliter ut nunc asserunt; vnde hic est primus error philosophicus, qui à Thomistis maxime fugitur, & ab omnibus Philosophis debet fugi, quod ab adversariis asseritur, quia nullus hucusque dixit naturaliter posse dari infinitum in actu productum, quod sequitur evidenter ex dicto adversariorum. Secundus error est, qui iam à nobis in lucem editus est, nimirum quod aliquid producatu actu ab æterno à Deo, & interrogo nunc.

An libere vel necessario producantur illæ possibilitates ab æterno in esse possibilitatum? si libere: ergo si Deus voluisset, non produxisset possibilitates; tunc autem creaturæ non essent possibiles (quia non haberent rationem formalem per quam constituerentur in esse possibilem, quæ nihil aliud est quam possibilitas, possibile enim à possibilitate dicitur, sicut album ab albedine) sicut non sunt existentes, dum actu non producantur existentia, per quas existentes constituuntur; si autem non essent possibiles, sine dubio impossibiles essent, quia non manerent in pura negatione possibilitatis; si autem essent impossibiles, nullo modo possent fieri possibiles, sicut quia chymæra impossibilis est, nullo modo potest reddi possibilis; vnde nulla creatura pos-

set fieri à Deo, quia omnes creaturæ essent impossibiles, ex quo sequeretur Deum esse impotentem, quod maximum continet absurdum, quia si nihil est possibile nihil Deus poterit facere, sicut non facit chimæram, quia chimæra non est possibilis, sed impossibilis.

72 S. autem necessario producit Deus illas possibilitates rerum quæ creaturæ sunt, sequitur non solum personas divinas produci necessario: sed etiam creaturas, quod est absurdum in fide; Deus enim ex eo quod infinite libere est, & infinitum Dominium habet circa omnes creaturas omnes illas cum summa libertate atque dominio producit ac proinde non potest producere aliquam creaturam, & necessario.

73 Si autem dicas possibilitates creaturarum non actu produci à Deo: sed solum possibiliter produci: ergo actu non sunt possibles ab æterno sicut actu non sunt existentes, quia actu non producantur à Deo ut existentes, licet sint possibles produci vel possibiliter producantur, ut existentes, unde si tantum sunt possibiliter producibiles seu est possibile produci, secundum possibilitatem, erit possibile tantum ut sint possibles, & sic minime actu erunt possibles, quia quod est possibile esse actu non est tale; quis enim poterit dicere parietem actu esse album ex eo quod sit possibile esse album, alias peccator qui in peccato est, ex eo quod possibile est esse iustus, erit actu iustus, & gratus Deo, quod est falsissimum: ergo si possibile actu non sit possibile ab æterno, sed tantum potest fieri possibile: ergo actu ab æterno possibile non est: sed potius erit possibile ad ensendum possibile; unde dabitur una possibilitas ad aliam possibilitatem, & una ratio formalis ad aliam rationem formalem, quod adeo absurdum est ut non compatiatur cum bona philosophia, quia sine dubio dabitur processus in infinitum possibilitatum; nam si ad hanc possibilitatem datur alia prior possibilitas, ergo ad illam priorem dabitur alia possibilitas, quia non est maior ratio huius possibilitatis, quam illius: atqui processus in infinitum est omnino vitandus, ut ipsi adversarii alserunt: ergo.

74 Sed Demus posse sibi in secunda possibilitate, de illa inquit an sit à se vel à Deo: Si à se: ergo iam possibile, de quo quærimus, est à se, & non à Deo in ratione possibili, quatenus illa distinguitur ab existentia, quia ad finem à nobis intentum nihil interest, quod hæc possibilitas sit à Deo, dum tamen aliqua detur, quæ sit à se; si autem sit à Deo vel actu erit ab æterno ab illo vel actu non ab æterno, nisi postea in tempore; nec illud, nec hoc, quia redeunt omnia argumenta supra facta: ergo.

75 Nec potest dici secundum illud supra positum, videlicet quod possibilitas possit aliquando dependere in se, & produci in esse possibilitatis, quia illud quod ab æterno habet esse à se iam non est in quo in illo esse possit dependere à Deo; non in sui productione, quia quod est positivum actuale à se, non potest in illo esse produci ab aliquo, v.g. Deus nullo tempore futuro neque per totam æternitatem potest dependere ab alio, & produci, quia habet esse à se.

76 Denique neque in sui conservatione, quia quod à se est, à se conservatur, & non ab alio, nec potest conservari ab illo: sed à quo habet esse sufficienter ab eo conservatur, & cum à se habeat illud à se conservatur possibile, & non ab

alio, præcipue quia sicut ab æterno conservatum fuit possibile sine dependentia à Deo, & per totam æternitatem non indiget, nec potest indigere conservatione alterius in tempore.

Exemplum est manifestum in Deo, qui quia 77 ab æterno habet esse à se independentem non indiget aliquo sui conservante, & sicut actu non dependet ab alio, quia à se est non potest dependere ab illo in sui esse, neque est possibilis actio per quam dependeat, neque in primo fieri neque in secundo, hoc est in conservare vlllo modo; unde cum non poterit non esse à se, quia semel à se est, ita non potest aliquando terminare actionem alterius, quia iam à se, & non à se esset, siquidem esset à se, & ab alio: ergo si possibile creaturarum est à se positivum actuale sufficienter ab æterno, & nullo modo terminat neque terminavit ab æterno; ideo nec poterit terminare vlla duratione per totam æternitatem, nec terminabit de facto actionem alterius, quare fictitia erit, & sine fundamento sententia, & impossibilis illa possibilis actio Ponze, alias esset à se, & non à se, quia essendo à se est ab alio in illo ipso esse, quod est à se.

Nec tertium potest dici, quia eo modo se habet 78 existentia, ut probavimus, quo est essentia; sed demus dependere possibile in existentia, cum existentia sit distincta ab illo esse possibili, siquidem est separata ab illo ab æterno hoc nullo modo tollit, quo minus essentia à se sit infinita, & Deus, ut probavimus supra exempli Verbi divini.

Secundo contra, quia vel possibile ut possibile 79 in actu exercito, & actualiter nihil est, vel si in actu exercito, & actualiter est, à se est, & non à Deo, à quo ut possibile dicitur non esse per actionem exercitam: sed per actionem in actu signato; si nihil est in actu exercito: ergo tantum est in actu signato, quo explicandi modo, aut significatur ratio possibilitatis ut sic, in esse intelligibilis eo modo quo dicitur ratio actionis ut sic non esse formaliter in actu exercito: sed tantum in actu signato, quia tantum significatur id quod reperitur in omnibus actionibus singularibus tantum; non vero quod in se actio revera sit ut sic abstracta ante operationem intellectus, cum ante hanc non detur formaliter ratio communis, & si hoc pacto ponitur possibile, sequetur illud non esse à parte rei, ut dicitur, & ponitur ab adversariis, quod est intentum.

Aut quando dicitur in actu signato, explicatur 80 hoc, dicendo quod possibile in se revera sit ens actu reale positivum distinctum à Deo, quamvis absque exercitio existentia, & actionis, quia pendeat, & sit à Deo, quoad actionem autem nihil dicitur; nam si actu revera est, & non per actionem à Deo, à se est, idque actualiter in esse possibile; unde necessario, licet respectu existentia actualis exercitæ non sit in actu exercito, quia caret illa, ac proinde sit in actu signato, nihilominus in ipso esse possibilitatis actualis, quatenus distinguitur ab existentia exercita, non erit in actu signato, sed potius erit in actu exercito ens reale positivum à se independentem, imparticipatum, & increatum; unde redeunt omnia argumenta facta & inconvenientia eruta.

Nec alicuius momenti est illud de actione, & 81 dependentia possibili; nam si verum debet esse, in hoc tantum sensu erit quod ens possibile postulat actionem, & dependentiam actualem à Deo, ut ponatur

ponatur existens; non vero ut sit possibile in se, & re ipsa; quare in hac ratio à Deo non pendeat, sed erit à se, idque solum existenter erit à Deo; quare terminus huius actionis non erit ipsa possibilitas, sed existentia; imo si adducta pro nobis valent, neque existentia erit dependens, quia cum possibile ut tale sit positivum actu ab aeterno à se distinctum à Deo, atque extra Deum sine dubio ab aeterno à se existit, & habet existentiam; unde nec existentia erit terminus talis actionis, omnino igitur erit à se, atque ideo iam non creatura possibilis, sed Deus actualis.

82 Imo si existentia esset terminus talis actionis, & dependentia à Deo, cum tamen possibile secundum esse possibilitatis actualis positivum in actu exercito sit à se independens, & increatum, erit Deus licet in existentia, quae illi de foris advenit, & illi vinitur sit creatura, quia in tali existentia in actu exercito producit dependenter à Deo, ut videre est in Verbo divino, qui in esse talis Verbi, est Deus, quia est à se, & independens; licet humanitas sibi unita sit creatura, quia ratio creaturae in humanitate non tollit ratione propriae dependentiae divinitatem à Verbo, ratione independentiae, quam in se habet: ergo si existentia exercita, etiam si vinitur possibilitati ratione propriae dependentiae quam habet, non ponit dependentiam in possibilitate cui vinitur, nec tollit ab illa independentiam quam habet in actu exercito in esse possibilitatis, non facit quod possibilitas non sit in actu exercito secundum proprium positivum actuale esse possibilitatis Deus.

83 Nec valet dicere actum exercitum solum dici de re producta, seu existente, non de possibili, quamvis in se possibilis actu sit; nam actus exercitus dicitur rationem, quae non solum significatur in communi: sed quae re ipsa, & de facto convenit rei singulari in qua dicitur exerceri absque vlla intellectus consideratione, aut fabricatione, v. g. animal ut sic, cum ut sic apprehenditur, quia non exercet, neque in illo statu praecisionis elicit operationes vitales, & sensitivas: sed solum signat illas, quas à parte rei exercent individua, dicitur vivens sensibile non in actu exercito, sed in actu signato, nihilominus tamen respectu communitatis quam exercet per intellectum potest dici in actu exercito universale ab exercitio illius universalitatis; itaque eadem res potest esse in actu signato respectu unius praedicati, & in actu exercito respectu alterius, dum tamen in se actu, & formaliter exerceat unam rationem, & significet aliam quam actu non exercet, ut in exemplo de animali clarum est, nam illud dicitur vivere, & sentire in actu signato, non vero in actu exercito quia de facto non exercet vitam, cum actu non vivat nec possit reduci manendo ut sic ad exercitum viventis sensibilis, licet actu signet, aut significet exercitia illa vivendi executione mandanda in individuis; si autem animal exerceat vitam ut sic praecisam, ut exercet per intellectum rationem universalem, viveret in actu exercito sicut est universale in actu exercito per intellectum: sed possibilitas Petri non repraesentat nec significat ipsam possibilitatis rationem, licet signet, & connotet existentiam: sed re ipsa, & de facto in se ipsa exercet rationem possibilitatis, & independentiae, quia actu per vos datur à parte rei sine dependentia à Deo, & distinguitur actu secundum esse possibilitatis à Deo, & à quacumque possibilitate: ergo in actu exercito, & non solum in actu

signato possibilitas est actu ens à se, & independens, increatum, & imparticipatum; ergo in actu exercito est Deus: sed hoc est absurdum: ergo nullo modo est dicendum possibilitatem esse ab aeterno ens positivum à se.

Vergetur amplius, quia vel in actu exercito negat aliquid primario, & per se possibilitas, vel non negat: sed affirmat, hoc est habet esse positivum à parte rei immediate oppositum negationi exercitae, quia non est dare medium à parte rei inter negationem, & affirmationem seu positivum esse, quia quodlibet necessario vel est vel non est, quia inter duo contradictoria nullum datur medium propter immediatam, & maximam oppositionem illorum: sed possibilitas à parte rei sine vlla fictione datur, & exercet proprium munus possibilitatis, signando, & connotando existentiam: ergo in actu exercito vel est, vel non est; hoc est vel est negatio vel positivum: sed per vos non est negatio: ergo est quid positivum; duplex enim negatio affirmat: sed ex alio capite est à se per vos: ergo in actu exercito à parte rei est positivum ens à se imparticipatum: ergo in actu exercito per vos debet esse Deus, quod est haereticum.

Quod autem possibilitas individua, v. g. Petri 85 in actu exercito, habeat esse possibilitatis, patet manifeste, quia omne quod datur à parte rei in actu exercito, habet proprium esse pro ut distinguitur ab alio quocumque, non interveniente operatione intellectus, v. g. lapsus individuus à parte rei hic adamas videlicet; item Petrus, haec arbor, & hic Angelus habent proprium esse pro ut distinguitur ab alio, non in actu signato, sed in actu exercito, quia sine vlla fictione à parte rei dantur, secundum individuationem uniuscuiusque; item quia Deus est individuus à parte rei singularis ex se negans omnem dependentiam vere, & realiter in actu exercito est à se: sed possibilitas Petri, v. g. est individua possibilitas, quae datur à parte rei sine vlla fictione intellectus, & ante omnem significationem rationis: ergo in actu exercito habet proprium individuum ac singulare esse possibilitatis pro ut distinguitur à quacumque alia possibilitate, & à quacumque existentia, cum autem illud esse possibilitatis sit à se, & independens, & ex alio capite non est negatio actualis, necessario erit à parte rei in actu exercito esse positivum à se increatum; unde solutio de actu exercito, & actu signato nullius momenti est.

Nec obstat dicere Deum, & hunc Angelum 86 esse actus, & non potentias, ac proinde posse habere in actu exercito proprium esse, quod non habet possibilitas quae tota est potentia: ac proinde non habere proprium esse in actu exercito.

Sed contra manifeste, quia possibilitas licet 87 sit potentia ad existentiam, nihilominus non est potentia ad proprium esse possibilitatis, & sic actu est possibilitas, & actu habet proprium esse possibilitatis, licet in potentia habeat existentiam: ergo licet non habet existentiam in actu exercito, nihilominus habebit in actu exercito proprium esse possibilitatis, v. g. si materia prima esset separata ab omni forma, non haberet in actu exercito formam, nec haberet esse à forma, quia solum in potentia haberet illam, nihilominus tamen proprium esse materiae primae haberet in actu exercito, quia actu esset materia prima, & actu haberet esse proprium, quia non haberet

in potentia proprium esse, prout distinctum ab esse forme; Item si intellectus nihil cogitaret ut in primo conceptionis hominis contingit, licet non esset intelligens in actu exercito, nihilominus esset intellectus, & potentia intellectiva in actu exercito, quia licet sit potentia ad intelligendum, & habeat esse intelligentis in potentia, nihilominus non est potentia ad hoc ut sit intellectus, quia actu vere intellectus est; unde nullo modo habet in potentia proprium esse intellectus, & ratio est, quia nihil est in potentia, aut potentia ad se ipsum.

88 Ergo possibilitas, licet sit potentia respectu existentie, & licet contineat in potentia esse existentis, ac proinde ab æterno non possit esse existens in actu exercito, nihilominus non est potentia ad esse possibilitatis, nec habet in potentia proprium esse possibilitatis, quia actu, & non possibiliter est possibilitas; ergo in actu exercito, & non in actu signato habet esse possibilitatis: sed illud esse possibilitatis prout distinguitur ab existentia est esse positivum à se independens, im- participatum, increatum: ergo ex vestris principiis evidenter sequitur possibilitatem esse in actu exercito Deum, quia convenit illi definitio Dei: sed hoc est summum absurdum omnino vitandum: ergo nullo modo admittenda est sententia adversariorum, ex qua huiusmodi absurdum sequitur.

SUBSECTIO IV.

Albertini, & aliorum solutiones oppugnantur.

Responderet Albertinus ubi supra disp. 1. q. 1. §. Respondetur ad argumentum primæ sententiæ, n. 4. esse positivum actuale, quod lapis habet ab æterno esse ipsam essentiam lapidis, conceditque libenter illud non esse actu efficienter à Deo, negat tamen ideo sequi tale esse dici posse primum ens sive ipsum Deum, quia esto ab æterno secundum esse essentia actuale, & positivum non pendeat efficienter à Deo, dependet tamen in genere causæ exemplaris ab ipso.

Sed contra, quia dependentia à causa exemplari vel re non differt à dependentia causæ efficientis, vel intelligi nequit actualis, & exercita, quin simul cum illa sit dependentia causæ efficientis, est enim exemplar forma quædam respectu artificis, quem suo modo informat, & constituit in suo genere in actu ut sit sufficiens ad agendum intellectualiter, cuius causalitatem docet D. Thomas consistere in actione intellectualis agentis in quantum regulata, in certumque finem directa ab eo procedit, nam proprium munus exemplaris est præstare regulam ac directionem operi efficiendo ab agente intellectuali ut non temere vel casu dicatur fieri tale opus ab ipso.

90 Unde merito dicitur à Doctoribus, actualem causam exemplarem constitui per eandem actionem intellectualis agentis, ut regulatam, & directam ab eodem exemplari, quare tanta est connexio exemplaris cum causa efficiente, ut respectu illius cuius non est causa efficiens, nullo modo detur causa exemplaris, & sic nec in Deo nec in alio distincto ab ipso dantur idæ Dei, seu causa exemplaris illius sacrosanctæ naturæ, sed solum creaturarum, quia respectu Dei non datur

causa efficiens, ex eo quod sit à se; unde sicut implicat Deum, qui est à se ex eo quod sit à se habere causam efficientem, ita similiter implicat habere causam exemplarem: sed esse positivum creaturarum possibile est à se nullamque causam efficientem habere illius esse, ac proinde nullo modo dependet à Deo, ut ipsi adversarii libenter concedunt, & nos nuper probavimus: ergo nullam causam exemplarem habet, neque vilo modo dependet in genere causæ exemplaris à Deo; prima consequentia patet, quia quæ semel sunt idem realiter, vel quæ ita inter se connexa sunt, ut necessario vnum intelligi non possit esse actu, quin simul actu sit & alterum, propter essentialium nexum ad invicem, neque divinitus separari possunt secundum esse absoluta separatione essendi, & non essendi, ut de se patet. Maior sic probatur, quia exemplar divinum, vel concurret solum directive cum omnipotentia, vel elicitive simul, & directive; si directive: ergo dirigendo aliquam operationem, & effectum actionem actualem omnipotentia, implicat enim quod noticia practica, ut est exemplar, ratione cuius idæa, & ars vocatur actu dirigat, quin per illam aliqua virtus activa, operatio, & effectus actu dirigatur, dirigere, & dirigi correlativa sunt. Item ideo ut diximus ars est propriè agentium per rationem, quia concurret cum agentibus per illam; ergo si exemplar vel idæa actu dirigat, ali- quod etiam agens per rationem actu operatur: sed omnis effectio aut operatio agentis per rationem in quantum talis est causalitas eius in genere causæ efficientis, dependentiaque actualis effectus ab illa: ergo dependendo esse essentia creaturarum possibile à Deo actu in genere causæ exemplaris, dependebit etiam necessario ita actu ab omnipotentia in genere causæ efficientis, ut implicet ipsum actu dependere à Deo in genere causæ exemplaris, & actu non dependere in genere causæ efficientis ab ipso.

Si vero concurret elicitive simul, & directive, 91 concurret simul efficiendo, & dirigendo, quia concurrere elicitive idem est, quod concurrere efficienter: ergo creatura possibile secundum esse essentia non solum dependet à Deo actualiter ut à causa exemplari, sed etiam ut ab efficiente: sed hoc est summum absurdum, ut iam demonstratum manet: ergo illud ex quo sequitur.

92 Urgetur, quia causa exemplaris est actus intellectus, & non debet esse purè speculativus, sed practicus: atqui actus merè speculativus distinguitur à practico, in hoc quod actus practicus supponit virtutè effectivam in causa ad producendum illum effectum, ut constat ex dictis ad Logicam; nam licet aliquod agens habeat cognitionem perfectissimam rerum, si non potest producere effective talem rem cognitam, illa cognitio non est practica, & per consequens non est causa exemplaris respectu rei cognitæ; nam licet Deus habeat perfectissimam cognitionem peccati, nihilominus non est causa exemplaris peccati, quia non est practica peccati, ex eo quod non possit operari, & efficere peccatum, & ratio est, quia causa exemplaris est directiva agentis intellectualis in ordine ad opus; unde si non dirigat ad tale opus, nullo modo erit causa exemplaris, ut patet ex definitione illius, causa enim exemplaris est illa quam sibi proponit artifex imitanda in opere à se faciendo, quæ imitatio in hoc consistit ut causa exemplaris dirigat ipsum agens intellectuale

Quaest II. Vtrum possibilitas sit, &c. 455

lectuale in ordine ad faciendum opus simile tali
causa exemplari: ergo causa exemplaris est dire-
ctiva operis: sed causa directiva operis est cau-
sa practica: ergo causa exemplaris est practica
cognitio, sed practica cognitio est cognitio effe-
ctiva: sed causalitas effectiva rationis est causalitas
causae efficientis: ergo tota causalitas causae
exemplaris est causalitas causae efficientis in or-
dine ad id, cuius causa exemplaris est, & ad mi-
nus est essentialiter coniuncta cum illa: sed ab
aeterno actualiter non fuit causalitas causae effi-
cientis respectu creaturarum possibilium; imo re-
pugnat respectu illatum causalitas causae effi-
cientis, quia essentialiter secundum Albertinum
possibile in illo genere est à se: ergo nec fuit cau-
salitas causae exemplaris actualiter ab aeterno il-
larum: ergo creatura possibilis secundum esse
possibilitatis, quatenus distinctum ab existentia
in nullo genere causae dependet à Deo. Ex quo
sequitur ulterius, quod creatura non sit imago
Dei secundum possibilitatem, quia ut aliquid sit
imago alterius, debet procedere ab ipso: sed pos-
sibilitas rerum non procedit à Deo: ergo non est
imago illius. Maior est certa, ideo Verbum divi-
num est imago solius Patris, & non est imago
Spiritus sancti, quia non procedit ab Spiritu san-
cto, & procedit à Patre in similitudinem naturae:
ergo omne illud, quod non procedit ab alio, non
potest esse imago illius. Antecedens est sententia
omnium Theologorum apud eximium nostrum
Doctorem *tom. 1. in 1. part. lib. 9. de Trinit. c. 9.*

93 Si autem inquiras ab Albertino, quare creatu-
ra possibilis dependeat à Deo in genere causae
exemplaris, respondet quia scilicet est imago re-
præsentativa: ei necessario, atque adeo impossi-
bile Deo essent impossibiles creaturae in quo con-
sistit illa dependentia.

94 Sed contra, quia omnis imago creata procedit
à causa efficiente in similitudinem naturae suae
causae: unde si detur aliquis homo similis alteri,
quoad naturam, & quoad accidentia, v.g. & nullo
modo producat ab ipso in genere causae effi-
cientis, nullo modo dicitur imago illius, propter
quam rationem, licet unus opus maxime assimi-
letur alteri, minime est imago alterius, quia non
producit ab ipso in genere causae efficientis,
verum est, quod licet in creatis ad rationem simi-
litudinis requiratur dependentia in genere causae
efficientis propter imperfectionem creaturae pro-
cedentis ab alia, nihilominus tamen si per im-
possibile posset dari, ut vna creatura similis alte-
ri produceretur ab alia, etiam si non fieret per
causalitatem in genere causae efficientis, nihilo-
minus esset imago alterius, quia ad rationem ima-
ginis sufficit vera, & realis similitudo, cum vera,
& reali productione: ergo si per te creatura possi-
bilis in esse possibilitatis est imago Dei, produce-
tur in genere causae efficientis à Deo, & si non
producit in genere causae efficientis, nullo mo-
do erit imago ipsius, ac proinde neque depende-
bit in genere causae exemplaris.

95 Quod amplius sic virgeo, quia causa exampla-
ris, vel est ipsa creatura possibilis, vel est cogni-
tio divina repræsentans creaturam, primum asse-
rit Scotus, secundum docuimus in physicis; si
primum dicatur, possibilitas creaturarum non
potest dependere à Deo in genere causae exem-
plaris, quia alias causa exemplaris esset causa
exemplaris sui ipsius, ac proinde idem esset causa,
& effectus respectu eiusdem, in eodem genere

causae, & per consequens idem dependeret à seip-
so, quod est falsissimum, quia dependens distin-
guitur realiter ab eo à quo dependet, ut patet ex
dictis in physicis. Item causa, & effectus oppo-
nuntur relative, quia causa refertur ad effectum
& effectus respicit causam per veram, & realem
relationem: sed ea quae vere, & realiter opponun-
tur distinguuntur realiter ut videtur est in divinis;
ubi omnia sunt vnum ubi non obviat relationis
oppositio: ergo causa, & effectus distinguuntur
realiter, ut patet ex illo axioma Metaphysico;
quidquid causatur, causatur ab alio: sed creatura
possibilis est causa exemplaris: ergo creatura possi-
bilis non dependet à causa exemplari, & si depen-
det eadem creatura possibilis dependebit à seipsa,
& ad vnam causam exemplarem dabitur alia;
unde ad rationem formalem dabitur ratio for-
malis.

Si autem exemplar sit ipsa formalis cognitio 96
Dei, non poterit creatura possibilis dependere ab
ipsa sine alia dependentia in genere causae effi-
cientis, & ratio est, quia cognitio ut distingui-
tur à causalitate causae efficientis est pure imma-
nens: sed id, quod pure immanens est, non potest
habere causalitatem transeuntem in ea ratione,
qua talis est, alias esset immanens, & transeun-
s: ergo cognitio illa non potest habere causalita-
tem in creaturam possibilem, quia causalitas in
creaturam possibilem est transeuntes, siquidem non
causat aliquid intra Deum, sed potius extra ip-
sum, quia causat in creatura, quae extra Deum est,
ideo enim omnipotentia habet causalitatem tran-
seuntem, quia non causat intra Deum: sed causat
creaturam, quae extra Deum est: sed etiam illa
cognitio divina non causaret intra Deum, sed po-
tius causaret creaturam possibilem in genere cau-
sae exemplaris, quae est extra Deum: ergo causaret
transeuntes. Exemplo demonstratur, ideo volun-
tas divina non potest immediate sine omnipoten-
tia causare aliquid in creaturis, unde solum deno-
minat extrinsece creaturas amatas, aut odio ha-
bitas, quia voluntas propter distinguitur ab omni-
potentia, per quam causat transeuntes Deus, est
omnino immanens: unde si aliquid debet causare
voluntas divina, debet esse mediante omnipoten-
tia operativa transeuntes: sed cognitio formalis
Dei ut distinguitur ab ipsa omnipotentia est om-
nino immanens sicut voluntas, & volitio divina:
ergo non potest immediate aliquid causare in
creaturas, sed solum mediante omnipotentia: unde
si mediante illa nihil potest causare, nihil po-
terit ipsa causare per se immediate, itaque cogni-
tio dicitur causare creaturas, quia dirigit omni-
potentiam omnino immanenter proponendo illi
obiecta possibilis, quae immediate, & formaliter,
vel expresse in genere causae efficientis debet
causare; quare si aliquid obiectum non potest
immediate effici ab omnipotentia cognitio ipsa
nullo modo potest dirigere obiectum ad facien-
dum illud: unde nullo modo est causa exemplaris
illius, ut videtur est in chymara, quam nullo modo
potest causare exemplariter cognitio divina, quia
illa cognitio non potest dirigere omnipotentiam
ad immediate faciendum efficienter talem chy-
meram.

Sed cognitio divina nullo modo potest dirige- 97
re omnipotentiam ad hoc ut efficienter immedia-
te producat, & causet possibilitates creaturarum,
sicut dirigit ipsam omnipotentiam, ad hoc ut
causet existentias earundem possibilitatum: ergo
licet

licet cognitio divina possit esse causa exemplaris existentiae creaturae, nullo modo poterit esse causa exemplaris possibilitatis eius.

⁹⁸ Item evidentiis, ideo per te dependent creaturae possibiles à Deo in genere causae exemplaris, quia sunt imagines necessariae Dei, quo impossibile impossibile esset creatura: ergo Verbum divinum quod est imago, ita necessario representans Patrem, ut impossibile Patre esset impossibile Verbum divinum, dependebit similiter necessario à Patre; unde Verbum divinum erit ens dependens, ac proinde participatum, & secundum, & non primum, & impatiatum, & sic non erit Deus, quod est aperte contra fidem: ergo ex eo praecise quod creaturae possibiles, ut imagines necessariae representent Deum, non potest dici illas dependere à Deo.

⁹⁹ Dices Verbum divinum representare Patrem per omnimodam identitatem in una, & eadem natura; creaturas vero per veram imitationem alicuius existentis perfectionis in Deo formaliter, vel eminenter, & per essentiam secundum rem, & actu distinctam ab essentia, & natura Dei.

¹⁰⁰ Contra primo, quia hinc solum sequitur creaturam non esse tam adequatam, & perfectam imaginem Patris, quam Verbum, non vero quod creatura dependeat à Deo; si Verbum non dependet ab ipso, quia ubi est eadem ratio formalis est idem effectus, vel quasi effectus formalis. Exemplo manifestatur, & supponamus per impossibile dari duplicem Deum actu existentem, & unum esse maxime similem alteri in omnibus perfectionibus, non aut unum produci, & dependere ab alio in genere causae efficientis; in hoc enim casu unus Deus non dependeret ab alio in genere causae exemplaris, neque unum imitaretur alterum; tum quia non esset maior ratio, quare potius unus quam alter dependeret ab alio, aut imitaretur alium; tum etiam, quia id, quod non est ab alio, sed à se non potest imitari aliud à quo non est, omnis enim imitatio unius respectu alterius fundatur in hoc quod unum accipiat esse ab altero; unde Petrus, qui non producit à Paulo non dicitur imitari in esse Paulum, licet dicatur imitari in esse Patrem proprium. Itaque in casu posito unus Deus non dependeret in genere causae exemplaris ab alio, ex eo quod uterque Deus aequaliter haberet esse à se, & non ab alio etiam si haberent maximam similitudinem inter se, & non haberent identitatem in una essentia, sicut Verbum divinum habet eandem essentiam, ac Pater; sed possibilitas creaturarum, licet habeat distinctionem secundum essentiam à Deo, ac proinde non habeat identitatem cum ipso in essentia, nihilominus in esse possibilitatis per te est tam à se sicut Deus, & non habet esse participatum à Deo, nec productum ab ipso etiam si sit maxime similis illi in perfectionibus: ergo neque imitatur Deum in esse neque dependet ab ipso in genere causae exemplaris.

SUBSECTIO V.

Solutio Scotistarum refellitur

¹⁰¹ Respondet Scotus, quod creaturae possibiles habent esse diminutum, sed productum à Deo efficienter per intellectum.

Sed contra, implicat quod Deus per intellectum producat illud esse diminutum eo modo, quo Scotus id asserit: ergo falsa est solutio. Probatur antecedens, quia vel illud esse intelligibile est aliquid distinctum ab ipsa intellectione divina, vel est ipsa divina intellectio, qua cognoscit creaturas possibiles: sed non primum, nec secundum: ergo non datur illud esse intelligibile eo modo quo Scotus posuit illud. Probatur minor quantum ad primam partem, si illud esse distinctum à Deo non solum esset diminutum, sed potius esset tota entitas rei: sed hoc negat Scotus: ergo illud non est aliquid distinctum à Deo, & à cognitione divina: probatur maior, intelligibile ut intelligibile, aut intelligibilitas rei est tota entitas rei connotans intellectum à quo intelligatur: sed producit intelligibilitas: ergo producit tota entitas rei; maior meo videri est evidens, & constat ex dictis supra, quia nihil aliud est res intelligibilis quam res capax ut intelligatur à Deo: sed tota res habet capacitatem ut intelligatur, & est capax talis intellectionis: ergo tota res est intelligibilis, ac proinde tota entitas est intelligibilitas. Probatur minor manifeste, tota entitas cognoscitur à Deo secundum omnem formalitatem, & rationem illius: sed res habet capacitatem ut intelligatur secundum omnem rationem, & formalitatem, qua cognoscitur à Deo, quia ab actu ad potentiam evidens est affirmativa consequentia; unde bene valet tota existentia creaturae produci à Deo secundum omnem formalitatem existentiae: ergo tota existentia secundum omnem formalitatem, quam habet est capax productionis, & habet capacitatem ut producat: sed per vos totum esse, quod datur in intelligitur à Deo, secundum omnem formalitatem quam habet: ergo tota res est intelligibilis, ac proinde tota res habet intelligibilitatem secundum omnem formalitatem ipsius.

Sed res fuit ab aeterno per vos secundum intelligibilitatem suam, & capacitatem, quam habet ut intelligatur: ergo fuit ab aeterno secundum totam suam entitatem, & secundum omnem formalitatem, & rationem existentiae intrinsecè in ipsa re; patet evidenter consequentia, res fuit ab aeterno secundum totam suam intelligibilitatem, & secundum totam capacitatem, quam habet ut intelligatur, hoc est secundum totum id, quod est intelligibile: sed tota capacitas quam habet res ut intelligatur, seu tota entitas ut intelligibilis est tota entitas ipsius rei: ergo res fuit ab aeterno, secundum totam suam entitatem. Consequentia patet evidenter à paritate rationis in argumentationibus similibus, quae possunt fieri, ut est haec evidens ratiocinatio contra Arianos, Verbum divinum secundum totam suam intelligibilitatem, & capacitatem quam habet ut intelligatur est Deus, & fuit ab aeterno: sed tota capacitas quam habet Verbum divinum ut intelligatur, & tota intelligibilitas illius est tota entitas Verbi divini: ergo tota entitas Verbi divini est Deus, & fuit ab aeterno, quod patet etiam in simili argumentatione, tota intelligibilitas Petri, & tota capacitas, quam habet ut intelligatur est nunc in hoc tempore: sed tota entitas Petri est tota capacitas quam habet ut intelligatur, & tota intelligibilitas illius: ergo nunc est tota entitas Petri; sed ab aeterno fuit tota intelligibilitas Petri, & tota capacitas quam habet, ut intelligatur: ergo ab aeterno fuit tota entitas Petri,

Quæst. II. Quid sit possibile, an positivum? 557

tri, & etiam tota illius existentia quia etiam existentia Petri est intelligibilis, & non repugnat existere: ergo ab æterno fuit Petrus non solum secundum esse diminutum: sed etiam secundum totum suum esse essentiale, & existientiale quod est hæreticum.

104 Deinde probatur eadem minor, quantum ad secundam partem, quia ipse actus intellectus Dei nullo modo potest dici absolute creatura, nec creatura potest dici absolute ipse actus intellectus Dei: ergo si ab æterno fuit solum ipse actus intellectus Dei non potest dici, quod ab æterno fuit creatura. Antecedens est manifestum in nostra fide ad quod suppono, quod in Conc. Constam. *scilicet* 13, faciunt tam natæ duæ propositiones V. v. ceph. & Joannis Hoz discipuli eius, propositiones autem erant huiusmodi; omnis creatura est Deus, lapis est Deus; sensus autem hæreticorum ut optime explicat P. Gabriel Vazquez *loco citato* non erat quod lapis esset formaliter Deus, aut quod omnis creatura haberet esse formale Dei, quia hoc modo nullus unquam deliravit, etiam hæreticorum antiquorum, qui ponebant multitudinem Deorum; nullus enim dixit omnem creaturam vere, & proprie esse Deum: sensus ergo hæreticorum est, quod lapis est Deus in esse intelligibilis; sicut res cognita dicitur cognitio in esse intelligibilis; sed ideo damnat Conc. ut hæreticam illam propositionem, lapis est Deus, quia ponit absolute, quia necessario debebat addi secundum esse intelligibile, & idæale, hoc est quod intellectio, & idæa divina per quam cognoscitur à Deo lapis est ipse Deus.

105 Tunc sic: ergo si ab æterno fuit creatura solum secundum esse intelligibile, hoc est, quod fuit intellectio divina non potest dici absolute, quod ab æterno fuerit creatura nisi addendo additum illud; id est secundum intellectiorem divinam, hoc est intellectio divina cognoscens creaturam; unde sequitur quod si Scotus intelligit, quando dicit quod creatura fuit ab æterno intelligibiliter, hoc est quod solum fuerit actus intellectus divini loquuntur male, & improprie, quia actus intelligendi Deo nec producit efficienter à Deo; nec est diminutum esse creaturatum: sed potius est esse perfectissimum Dei: ergo illud positivum ab Scoto positum est impossibile.

106 Confirmatur, quia vel ab æterno fuit esse cognitum, & intellectum solum actu, secundum formam vel quædam formam per quam extrinsece res, quæ ab æterno non est actu denominatur cognita, & intellecta; vel etiam fuit ipsa res intrinsece secundum suam entitatem, quæ extrinsece denominatur à cognitione: sed nec primum, nec secundum potest dici: ergo, &c. non primum, quia illa est cognitio Dei, quæ nullo modo est res, secundum esse diminutum: nec secundum, quia daretur res secundum suum esse perfectum, quia res secundum totum suum esse perfectum cognoscitur à Deo, & est cognoscibile, & intelligibile ab ipso; nihil enim est si ve perfectum, si ve imperfectum in creatura, quod lateat vel possit latere divinam cognitionem, quia est infinita, & omniscientia: ergo nullo modo datur res ab æterno secundum esse positivum actuale: ergo solum datur negatio quæ possibilis dicitur.

107 Vergetur, quia vel intellectus divinus vere producit, *R. P. Ildeph. de Peñañiel, Theol. Schol. Tom. I.*

ducit illud esse diminutum, vel non producit: sed solum cognoscit id, quod se est cognoscibile à Deo, quatenus ens positivum: si primum, vel produxit illud vere necessario, vel libere; si libere: ergo potuit Deus non producere, si vellent aut voluissent, ac proinde nihil esset possibile si voluisset Deus. Contra quod insurgunt omnia argumenta supra posita, quibus late demonstravimus possibile non dependere à Deo in esse possibilitatis; sed esse à se necessario, quod etiam postea probabitur; si autem necessario produxit Deus illud esse possibile ab æterno, sequitur duplex inconveniens supra positum contra nostram fidem; primum quod aliquid vere fecerit Deus ab æterno, & quod non fecerit omne quod fecit in tempore secundum illud, *In principio creavit Deus calum, & terram*. Secundum inconveniens est, quod Deus producat creaturam extra se necessario, & non libere, quod est aperte contra Paulum dicentem Deum facere omnia secundum consilium voluntatis suæ; unde, non solum productiones divine essent necessariae: sed etiam productiones creaturarum, quod est hæreticum. Deinde quia iam illa productio faceret creaturam existentem, quia omnis productio est positio rei extra causas: sed illa productio creaturæ esset vera productio; ergo poneret rem extra causas: ergo poneretur existens ex vi illius; unde non produceretur creatura ab intellectu divino, solum secundum esse diminutum: sed etiam secundum esse perfectum existientiale ipsius.

Declaratur amplius, quia per vos creatura producit secundum quod intelligibilis est: sed non solum est intelligibilis secundum possibilitatem: sed etiam secundum existentiam, & actualitatem, quia Deus non solum intelligit possibilitatem: sed etiam existentiam, & quicquid intelligitur à Deo est intelligibile ab ipso, ab actu enim ad potentiam recta est consequentia affirmativa, ut sæpe dixi: ergo non solum producit creatura ab æterno à Deo secundum esse diminutum: sed etiam secundum esse perfectum, & existientiale ipsius; unde sequitur manifeste, vel nihil producere Deum in tempore, vel si producit non producere de novo: sed solum reproducere aut conservare in tempore, quæ ab æterno producta sunt secundum possibilitatem, & existentiam, quia in creatura præter possibilitatem, & existentiam, nihil est quod possit produci, quæ omnia sunt absurda hæretica: ergo nullo modo dicendum est Deum ab æterno producere per intellectum vere, & realiter creaturam secundum intelligibilitatem, quam Scotus vocat perperam esse diminutum creaturæ.

Confirmatur, quia in sententia Scoti passio-
nes entis licet distinguantur ex natura rei ab ente, nihilominus non distinguuntur realiter ab illo: sed potius habent identitatem realem cum illo, ac proinde sunt inseparabiles ab ente à parte rei; unde nullo modo potest dari intelligibilitas entis sine ente, nec potest fieri, aut potest produci intelligibilitas sine ente, v. g. quia animal solum distinguitur ex natura rei à differentiis, & ex alio capite non distinguitur realiter ab illis: sed potius identificatur cum illis ab eo à quo producantur differentiæ, producit etiam realiter animal; unde, quia Pater meus produxit me in esse rationalis, produxit me in esse animalis: sed intelligibilitas omnis, quæ datur in
M m m creatura,

creatura, producit per intellectum divinum: ergo producit per intellectum divinum id quod est idem cum ipsa intelligibilitate realiter: sed tota entitas creaturæ est idem realiter cum intelligibilitate, quia tota entitas est intelligibilis, & habet pro passione, & attributo intelligibilitatem, & identificatur cum illa realiter, licet ex natura rei distinguatur: ergo producit per intellectum divinum tota entitas creaturæ: ergo non producit secundum esse diminutum, sed potius secundum esse perfectum; quapropter si non producit secundum esse perfectum, nullo modo producit secundum esse intelligibile.

109 Si autem intellectus divinus non producat vere creaturam secundum esse intelligibile, sed solum ex eo quod cognoscat illam, quæ in se est, & ex se denominet illam intelligibilem, aut intellectum perperam loquitur Scotus, quia denominare extrinsece per actum intrinsecum immanens nullo modo est producere, nec secundum esse diminutum, nec secundum esse perfectum, alias visio mea quæ denominat parietem visum, & dexteritas mea, quæ denominat extrinsece arborem dexteram, producerent parietem, & arborem secundum esse diminutum, quod est absurdum in Philosophia manifestum. Præterea creatura potest amare Deum, & de facto amat, & intelligit, ac proinde Deus à creatura denominatur amatus, & intellectus formaliter extrinsece: ergo ex vestris principiis sequitur Deum produci ab intellectu, & voluntate creatæ secundum esse diminutum intellecti, & amati, aut intelligibilis, & amabilis ab ipsa: sed hoc est periculosissimum in fide, quia Deus nullo modo producit à creatura: ergo absurda est hæc sententia ex qua hoc absurdum sequitur: ergo ex eo solum quod Deus denominet extrinsece per suam cognitionem, non potest dici creaturam produci à Deo per intellectum secundum esse diminutum intelligibilitatis.

110 Deinde supponamus produci in esse intelligibile à Deo, nihilominus Scotus non respondet ad rem, quia in hac quæstione non inquirimus, quid sit intelligibilitas creaturarum, nec interrogamus an talis intelligibilitas sit à se, vel à Deo, sed potius interrogamus hic de possibilitate ad quam consequitur intelligibilitas creaturæ producta à Deo, & quæ denominatur intelligibilis, & supra quam cadit talis denominatio an sit positiva vel negativa: si est negatio, est nostra sententia: si est positivum, & à se, quia est improducta à Deo in esse possibilitatis, licet sit producta in esse intelligibilis: redeunt omnia nostra argumenta supra facta contra Albertinum, & Basilium Ponze, quibus manifeste demonstramus esse Deum illam possibilitatem, si autem dicat Scotus talem possibilitatem in se possibilitatis non esse à se, sed à Deo productam, insurgunt omnia argumenta, quibus probamus possibilitatem esse à se, & necessario, quia possibile, & impossibile habent contrarietatem metaphysicam: sed impossibile est à se, & non à Deo: ergo possibile est à se, & non à Deo, quia contrariorum eadem est disciplina, & ratio: unde sicut hircoservus ex se est impossibilis & repugnat, ita etiam Angelus ex se est possibilis, & non repugnat. Præterea, quia hæc opinio aperte impugnatur ab Albertino loco citato, retorquendo contra Scotum argumentum quod ipse facit contra nos, inquirendo ab Scoto

cur chymaræ repugnet produci à Deo intelligibiliter, & non repugnet lapidi, sicut ipse argumentatur: quidquid autem ipse responderit huic argumento, respondebimus, & suo: ergo falsa est, & commentaria sententia Scoti de esse diminuto producta à Deo in esse intelligibilis.

Contra secundo argumentor labefactando sententiam Scoti, quia ideo Deus est ens simpliciter, & non diminutum esse, & ideo est perfectissimum, quia est ens positivum à se, & independens: ac proinde ut supra probavi infinitum, & illimitatum in omni perfectione, hoc enim est esse simpliciter ens sine aliqua diminutione in ea ratione entis: sed possibile quatenus distinguitur ab existentia est ens positivum à se independens in esse possibilis: ergo est illimitatum in omni ratione essendi, ac infinitum in omni perfectione entis, ac proinde ens simpliciter, & absolute, quod enim ens potest perfectius inveniri enti possibile, quod omnibus illis perfectionibus gaudet, & si hoc possibile ens ratione harum omnium perfectionum non meretur tali nomine insigniri entis, nimirum simpliciter, quod aliud ens invenitur, quod possit ens simpliciter appellari: certe nullum.

Contra tertio, & confirmo iam dictum, quia, quod adversarij asserunt fictitum est quomodo-
cunque à se ponatur, ponitur actuale positivum in quo distinguitur à negatione à se, quæ ex eo quod nihil positivi habeat, nullam perfectionem habet in se, & sic non est Deus, Deus enim habet in se omnem perfectionem ex eo quod semel admittit entitatem positivam habere à se, quæ est perfectionem habere à se, & non ab alio: unde necessario debet habere omnem perfectionem, quia ut iam supra dixi non est à quo possit limitari in hac potius quam in illa perfectione, & ideo erit illimitatum in omni perfectione, seu habebit omnem perfectionem sine limite, quod est divinitate constitui: unde si possibile semel admittit habere positivam perfectionem, necessario debet admitti etiam cum omni perfectione: unde illimitatum in perfectione, atque adeo infinitum in illa, ac proinde erit Deus, quia cum illam perfectionem positivam rationis non habeat dependenter ab alio, sed à se, non habebit solam illam perfectionem, sed omnem, quia non est à quo possit limitari in sola illa, nec à se nec ab alio, ut supra probavi: ex quo sequitur etiam ut habet existentiam simpliciter, ac omnimodo perfectam, ac per consequens ponitur ea ratione, quæ satis est ut ex illa oriantur cætera omnia, quæ reddunt Deum ens simpliciter: ex eo enim colligimus Deum esse tale ens, quod semel admittimus esse essenziale actuale positivum: ergo id similiter debemus colligere in essentia creaturæ possibilis, si semel admittimus esse à se positivam entitatem, quæ enim maior excogitari potest perfectio: ad constituendum ens simpliciter, & non diminutum esse quam independentia in esse positivo, ratione cuius Deus omnium maximum ac perfectissimum ens maxime distinguitur à diminuto esse, & constituitur in esse simpliciter: quare pugnantia loquuntur adversarij, nam concedendo independentiam in entitate positiva, concedunt simpliciter esse creaturæ possibili, quod postea verbis negant asserendo esse diminutum ens etiam si sit ens positivum à se independens, ac si ego dicerem, Petrus est animal rationale: sed non est simpliciter homo, in qua contradictione sine dubio

dubio ludibrium sapientibus deberem quod sine dubio debent adversarij.

Denique si possibile est, quale ab adversarijs putatur essentia distinguitur à parte rei ab existentia, non ut non ens seu negatio ab ente; sed ut positivum reale à positivo reali, quod falsum esse probabitur à nobis *dispr. sequenti* nam essentia ab aeterno est non ut adversarij asserunt, cum res possibilis sit ab aeterno, & sit essentia rei, quod enim possibile est quod potest existere, quod autem potest existere est essentia rei, nam homo est, qui potest existere nimirum animal rationale, quod est essentia hominis: sed ut possibilis est res actualis est distincta à Deo, & extra illius intellectum, & non existit actu; sed potius est separata per totam aeternitatem realiter ab exercitio existentiae, quod in tempore erit de novo, ex eo quod non fuerit ab aeterno realiter: ergo realiter distinguitur à tali exercitio existentiae, ex illo evidentissimo axioma metaphysico, ea quae separantur realiter simpliciter, distinguuntur simpliciter realiter, & non ut nihil, cum sit res praedicta, & distinguitur ab exercitio existentiae, non ut à nihilo, sed ut ab aliquo, idque ante operationem intellectus, cum rem esse possibilem non dependeat ab illo, sicut nec exercitium existentiae: ergo distinguitur sicut positivum reale à positivo reali.

Dices primo argumentum hoc fieri posse etiam in nostra sententia, quia tantum ratione distinguimus existentiam ab essentia, si possibilitatem in negatione constituerimus; nam etiam negatio distinguitur à positivo reali à parte rei, ut non ens ab ente: ergo si essentia possibilis negatio est, existentia autem positivum quid à parte rei, distingueretur essentia possibilis ab existentia, ut non ens ab ente realiter: ergo iam non sola ratione distinguuntur, sed realiter.

Contra, quia cum dicitur non distinguere essentiam ab existentia à parte rei solum debet intelligi hoc de essentia actuali, non de possibili, & si de possibili etiam intelligatur sensus erit non distinguere essentiam possibilem ab existentia actuali, ut positivum à positivo: quo etiam sensu intelligitur non distinguere essentiam, cum actu est ab existentia actuali, non vero sensus est de distinctione à parte rei ut negativi à positivo, de quo ut ad essentiam applicatur, solent aliqui dicere adhuc in hoc sensu non distinguere à parte rei, ita ut negativum, quod dicitur essentia, cum coniungitur existentiae, non distinguatur à parte rei ab ista, sicut distinguitur à parte rei privatio à subiecto in quo est, quia dicunt negativum hoc transcendere ipsam existentiam, & per transcendentiam impediri distinctionem à parte rei, quod addunt dici non posse de essentia, si ponatur res omnino positiva à Deo distincta, & ab aeterno; nam cum non sit praedicatum superius ad existentiam, nec proprietates illius, nulla ratione potest illam transcendere, cum ei coniungitur maxime cum existentia sit modus, vel quasi modus essentiae admissio positive distinguere haec duo inter se, vel positivo uno ab aeterno altero, quod adveniat in tempore cum existentia in actu esse non possit absque essentia, essentia vero actu esse dicitur ab aeterno ab eo distincta positive, quod autem transcendere negatio possit existentiam à parte rei, aiant facile posse concipi, ex eo quod illa sit non repugnans, quae inclusa videtur in ipsa existentia, v.g. hominis cum datur, quia in quocumque illius concipitur.

R.P. Ideph. de Peñafiel. Theol. Schol. Tom. I.

ceptu à parte rei concipiatur, est verum dicere non repugnare hominis existentiam, eo quod ipsam essentiam, & possibilitatem involvat; probabilis est haec responsio, sed illa non indigemus, cum quaestio solum sit de distinctione inter essentiam positivam actualem, & actu exercitum existentiam.

Dices secundo id solum probare distinguere hoc modo res possibles dum comparantur, ut sunt in statu possibilitatis ad existentiae exercitium cum actu, hoc est, non vero si comparatur res possibilis cum tantum est in statu possibilitatis ad exercitium praedictum antequam actu sit, vel cum iam coniungitur cum ipso exercitio in actu posito, nam si priori modo comparatur cum illo distingueretur ut non esse ab esse, cum antequam existat essentia non sit, & exercitium quando sumitur ut in actu est iam sit, si autem comparatur ad hoc, cum nondum est actu comparabitur ad illud ut ad quaecumque rem aliam possibilem, & ab eo distinguitur eodem modo, ac si compares Petrum possibilem cum sua possibile albedine, & hanc ab alio distinguas; nam ipsum existentiae exercitium antequam actu sit possibile, etiam est ac si comparatur ad praedictum exercitium in actu redactum cum actu coniungitur, & ex vi illius existens ponitur; iam identificatur cum illo, & tamen superest distinctio rationis secundum quam mente nostra essentiam ab existentia distinguimus, ut duo positiva realia absque ulla distinctione à parte rei.

Contra, nam eadem essentia, quae possibilis est, ponitur existens per existentiam: ergo si antequam ponatur existens, res est actu, & extra intellectum divinum positive vna, vera, & bona, & nihil horum amittit cum ponitur existens, plane ab existentia positive distinguitur à parte rei ante operationem intellectus, alias vel convertitur in existentiam, & desinit esse essentia, quae in statu possibilitatis ab aeterno erat, vel existentia in illam mutatur, quo fiet ut non existentia hominis, v.g. sed essentia tantum hominis sit, quod est omnino ridiculum, & immediate oppositum intento ipsorum; nam quicquid mutatur in aliud desinit esse ad productionem alterius, in quod mutatur, v.g. substantia panis, & vini desinit esse, & destruitur quando advenit, & reproduciatur Corpus Christi, & sanguis eius media consecratione, eo quod substantia panis, & vini mutatur, & convertitur in substantiam Corporis, & Sanguinis Christi, ratione cuius existente corpore Christi iam non est substantia panis, ac proinde evidenter colligimus distinguere realiter inter se, & nullo modo identificari: sed per vos essentia convertitur in existentia, vel è contra existentia mutatur in essentiam: ergo adveniente vna desinit esse alia, & non dantur à parte rei simul: ergo tantum abest, quod ex tali mutatione colligatur identitas, quin potius evidenter colligitur distinguere realiter inter se.

Deinde, quia summum absurdum est asserere ea, quae semel distinguuntur maxime ut negativum, & positivum, postea posse identificari inter se: sed possibilitas distinguitur à parte rei ab existentia, siquidem ab aeterno fuit separata ab ipsa existentia, & est negatio realis ut ipsi adversarij in sua solutione supponunt, & existentia est quid positivum à parte rei: ergo impossibile est quod possibilitas identificetur adveniente existentia cum ipsa. Maior est primum, & evidentissimum

M m m 2 princi

principium, quia ea quæ semel distinguuntur, dicunt inter se negationem ex vi suarum entitatum immediate fundatam in illis sine aliquo medio superaddito fundamento: sed non potest tolli tatis negatio, & separari ab ipsis entitatibus, in quibus immediate fundatur, manentibus illis, sicut non potest tolli negatio Dei, quæ est in creatura, & per quam distinguitur à Deo, quia convenit creaturæ immediate ex vi essentia, & entitatis illius, alias esset creatura, & non esset simul, & posset identificari cum Deo, sed existente tali negatione in entitatibus rerum inter se distinctarum nullo modo, nec per potentiam Dei absolutam possunt identificari, quia illa est negatio identitatis, & negatio non potest esse simul cum forma, cuius est negatio: ergo possibilitas similiter nullo modo poterit identificari cum existentia, etiam si coniungantur inter se, quia possibilitas non solum dicit negationem distinctam à se identitatis cum existentia, sed potius est ipsa negatio essendi idem cum existentia, sicut tenebræ non solum sunt negatio lucis, sed etiam sunt negatio identitatis cum aëre, ratione cuius licet variantur aëri, nullo modo possunt etiam divinitus identificari cum ipso,

119 Vergetur, quia maior convenientia datur inter duas partes quantitatis, quia sunt accidentia homogenea eiusdem speciei, & nihilominus quia semel supponuntur distinctæ à parte rei, nunquam possunt identificari realiter adhuc divinitus, item magis conveniunt inter se anima rationalis, & materia prima, quia ambæ sunt substantiæ, entitates positivæ, & partes essentielles ordinatæ ad componendum unum totum quam possibilitas, quæ est negatio, & existentia quæ est entitas positiva, sed licet detur illa maior convenientia, proportio, & similitudo, ex eo solum, quod distinguuntur inter se realiter, non possunt adhuc divinitus identificari inter se; ita ut anima aliquando sit materia prima, & materia prima simul remanendo in esse materiæ sit anima rationalis: ergo à fortiori nullo modo poterunt possibilitas, & existentia identificari inter se, quia datur in eis eadem ratio formalis propter quam materia, & forma non identificantur, distinctio videlicet à parte rei, ratione cuius debet dari in ipsis idem effectus, vel quasi effectus formalis, non identificandi, & præterea datur inter illas maxima inconvenientia positivi, & negativi, quæ nullo modo datur inter duas partes quantitatis, & inter materiam, & formam.

120 A contrario sensu evidenter confirmatur, quia una, & eadem entitas Angeli non potest distinguui, dividi, aut separari in duas Angeli entitates realiter, sicut una, & eadem anima rationalis non potest distinguui, aut dividi realiter in duas animas, aut duas partes animæ, & tota ratio est, quia, quæ semel habent identitatem in se, quæ est opposita distinctioni, nunquam possunt distinguui inter se, & amittere identitatem, & ratio à priori est, quia identitas non fundatur in principiis naturalibus, & physicis, quæ subijciuntur omnipotentia Dei potentis dispensare in illis, sed potius fundatur in principiis metaphysicis, quodlibet est, vel non est, impossibile est simul esse, & non esse, quæ quia essentialia sunt, & æternæ veritatis, sunt omnino necessaria, & immutabilia à Deo, & quia sequuntur immediate ad ens ut sic, quod est superius respectu Dei, non subijciuntur omnipotentia ipsius: ergo similiter,

quæ semel habent distinctionem realem, nunquam poterunt identificari inter se; tum quia oppositorum eadem est disciplina, & ratio; tum etiam, quia distinctio fundatur in principiis metaphysicis, & non in naturalibus sicut identitas; tum denique, quia si Deus posset facere ea, quæ sunt distincta eadem, tollendo negationem, & distinctionem ab illis, posset sine dubio postea non conservare identitatem, sed destruere illam per suspensionem concursus, quia Deus ad extra sicut libere producit, ita libere conservat ac proinde destructa identitate à Deo posset iterum Deus reducere rationes illas ad distinctionem illam pristinam, quam habebant antequam identificaret illas; unde ea quæ semel eadem supponuntur posset Deus distinguere in duo, quæ sunt maxima absurda: ergo dicendum est absolute, sicut non possunt distinguui realiter adhuc divinitus ea quæ semel identificantur, ita similiter nullo modo posset adhuc divinitus identificari realiter, ea quæ semel distinguuntur realiter; sed possibilitas distinguuntur à parte rei ab existentia per totam æternitatem, cum ab æterno fuerit separata realiter ab existentia: ergo adveniente existentia non potest identificari realiter cum illa, etiam si possibilitas intime penetraret, & transcendat totam existentiam, Deus enim magis penetrat, & transcendit quamcumque creaturam, quia magis intrinsece, & intime est in illa per essentiam, presentiam, & potentiam, quam possibilitas penetrat existentiam. Item Pater æternus ratione sacratissime circumcessionis intime est in filio, & filius in Patre, & utraque persona in Spiritu sancto, & nihilominus nec Deus identificatur cum creatura, nec personæ divinæ inter se, secundum illud Athanasij in *Symbolo*, neque confundentes personas, neque substantiam separantes, alia enim est persona Patris, alia filij alia Spiritus Sancti, neque ideo negabat Athanasius circumcessionem illarum cum apertis, ac disertis verbis asserat sapientia Patris se esse in Patre illis. Verbis: Ego in Patre, & Pater in me est: ergo similiter licet possibilitas intime penetraret seu transcendat existentiam, nihilominus non identificabitur cum illa, sicut anima rationalis intime penetrat materiam primam, & non identificatur illa.

Si autem interrogemus ab adversariis quid intelligant per illud esse diminutum, respondent esse quidditativum absolutum intrinsecum in creatura ante existentiam, non quidem extra intellectum divinum à parte rei, sed potius intra ipsum, quatenus intellectus divinus cognoscens essentiam divinam, ut exemplar creaturatum, producit illas in esse quidditativo absoluto intelligibili, in quo fundatur ratio producibilitatis ad extra secundum existentiam, esse autem actualis existentia esse ens simpliciter, quare positive debere à parte rei distinguui inter se possibilitatem, & existentiam.

Contra, quia per vos eiusmodi esse ponitur intra divinum intellectum: ergo vel intra illum est ab eo distinctum realiter, vel non est distinctum: sed potius est re idem cum illo; si est idem iam re ipsa, & ante operationem mentis nostræ possibile formaliter, & realiter nihil aliud est quam ipse intellectus divinus, & per consequens est ipse Deus, quod quam sit falsum patet ex eo manifeste, quia intellectus divinus non est obiectum divinæ omnipotentia, quia productio dictum divinæ omnipotentia ad intellectum divinum, ad extra non terminatur ad intellectum divinum,

Quaest. II. Quid sit possibile, an positivum? 461

vinum, & nihilominus terminatur ad possibile, tanquam ad proprium obiectum motivum, & terminativum: ergo possibile ut possibile, non est Deus, neque intellectus divinus, quod amplius patet ex dicendis infra. Deinde quia possibile ut possibile est creatura, quae potest produci à Deo, & possibilitas illius coniuncta cum existentia, quando actu datur illa constituit intrinsece creaturam in esse non repugnantis existere; sed intellectus divinus non est creatura producibilis à Deo; neque coniunctus cum existentia creata constituit creaturam intrinsece in esse non repugnantis, alias Deus esset de essentia intrinseca creaturae quod est falsum: ergo intellectus divinus non est idem quod possibile, aut possibilitas creaturarum. Tandem, quia si intellectus divinus est possibilitas creaturarum: ergo tota ratio quare Angelus est possibilis est intellectus divinus: ergo creatura de se non est possibilis, sed potius est possibilis ab intellectu divino. Nunc interrogo, cur intellectus divinus, qui de se infinitus est non constituit omne, quod non est possibile in esse possibile, ac proinde cur chymaram non redderet possibilem; siquidem non maior ratio datur ex parte intellectus divini ad constituendum hoc potius quam illud in esse possibile; hoc enim non potest dici fieri ex parte intellectus ratione suae infinitae perfectionis.

¹²³ Dices non deficere ex parte illius, sed deficere ex parte ipsius chymarae, ex eo quod ex se sit repugnans existere, ac proinde ex se sit impossibile. Contra: ergo impossibile ut impossibile de se est tale sine dependentia à Deo: sed possibile est oppositum, & contrarium impossibile, & contrarium eadem est disciplina, & ratio: ergo possibile etiam quatenus possibile est de se non repugnans existere, & à se habet possibilitatem suam, sine eo quod in sua possibilitate dependeat à Deo, quod amplius postea probabitur; ergo ab intellectu divino non est possibilis creatura, neque possibilitas creaturae est intellectus divinus: sed potius de se, & à se est possibilitas, quia de se, & à se est non repugnans existere creaturam, ut patet ex definitione omnipotentiae, omnipotentia enim est infinita virtus Dei ad producendum, quicquid ex se non repugnat existere; Vnde omnia, quae de se non repugnant potest facere: ergo iam possibile ut possibile de se, & non ab alio est non repugnans, ac proinde de se, & non ab alio est possibile: sed intellectus divinus est aliud à creatura: ergo creatura non est possibilis ab intellectu divino.

¹²⁴ Deinde, quia nulla potentia potest constituere suum obiectum in esse possibile, etiam si constituit in esse actuali, quia tale obiectum, aut est prius potentia, aut est simul cum ipsa potentia; siquidem saltem extrinsece intrat definitionem potentiae: sed quod constituitur ab alio, neque est prius illo neque simul eum ipso; sed potius posterius ipso constitutivo: ergo intellectus divinus non constituit suum obiectum: sed obiectum intellectus divini est intelligibile: ergo intellectus divinus non constituit intelligibile in esse intelligibile.

¹²⁵ Vergetur, non est minus infinita in esse omnipotentiae, & voluntas in esse voluntatis, quam intellectus divinus in esse talis: sed voluntas, & omnipotentia non constituunt sua obiecta in esse possibilem; vnde omnipotentia dicitur esse, quae potest facere quicquid ex se, & à se non re-

pugnat: sed quod ex se non repugnat ex se est possibile, & possibile est obiectum omnipotentiae; ergo obiectum omnipotentiae ex se est tale, & non ab omnipotentia. Item voluntas non potest amare peccatum, quia de se est odibile, & non amabile; Vnde si de se non repugnaret amari, posset amari à Deo, quare si interrogemus, cur voluntas divina cum sit infinita, amet potius amorem Dei, quam odium Dei, & quare non extendatur per odium ad amorem odiendo actum charitatis, quem creatura elicit? Respondetur, quia actus charitatis est de se amabilis, & repugnat à se odio haberi, quia est bonum supernaturale: sed amabile ut amabile, & odibile ut tale est obiectum voluntatis: ergo obiectum voluntatis non est à voluntate, sed à se ipso; vnde neque voluntas neque omnipotentia constituunt sua obiecta in esse possibilem: ergo à paritate rationis propter eandem causam non poterit intellectus constituere suum obiectum possibile; sed tale obiectum est intelligibile ut intelligibile: ergo intellectus non constituit intelligibile in esse intelligibile, & ideo intelligibile ut intelligibile non dicit relationem ad intellectum: licet contra intellectus saltem per rationem, & in sententia multorum ex Adversariis etiam realiter dicat relationem ad intelligibile, quia relatio potentiae ad obiectum quae est in tertio genere relationis, & dicitur mensurabilis ad mensuram, est non mutua: atqui si intelligibile constitueretur ab intellectu, diceret relationem ad illum, quia omne constitutum dicit relationem ad suum constitutum, quare licet intelligibile non dicat relationem ad intellectum, nihilominus obiectum ut actu cognitum, & intellectum dicit relationem ad intellectum, & cognitionem à qua constituitur in esse cogniti: ergo si intelligibile non dicit relationem ad intellectum, intelligibile non constituitur ab intellectu in esse intelligibile.

Sed demus constitui: ergo solum constituit in intellectu intelligibilitatem, & non ens possibile, quatenus ens possibile est, quia tale potius est obiectum omnipotentiae, quam intellectus: sed intelligibilitas est posterior ipso ente possibili, quia est attributum illius, essentia enim prior est attributis, & passionibus; ergo intellectus licet constituat ipsum attributum, non constituit essentiam entis possibili: ergo possibile ut possibile, & ut distinguitur ab intelligibili non est ab alio, sed à se, & ex alio capite est positivum: ergo est positivum independens, & à se: ergo Deus, quod falsum est: ergo falsa tua sententia.

Vergetur, quia nulla potentia potest tendere extra suum obiectum adaequatum, & ideo intellectus divinus non potest versari circa amabile ut amabile, constituendo illud in esse amabilis, quia amabile ut amabile est obiectum voluntatis, quae est alia potentia, saltem per rationem ab intellectu: sed possibile ut possibile est obiectum omnipotentiae, quae est potentia saltem per rationem distincta ab intellectu: ergo possibile ut possibile non potest constitui ab intellectu, ne versetur extra obiectum adaequatum, licet intelligibile ut intelligibile constituitur ab intellectu: atqui ex alio capite probatum est ex definitione ipsius omnipotentiae, sive sit intellectus divinus illa sive non possibile quod est obiectum illius, non constitui ab ipsa omnipotentia: ergo possi-

M m m 3 bil :

bile ut possibile non est ab alio, sed à se, (sed non est negatio à se, quia si talis esset, esset quid imperfectissimum à se, ac proinde non potest esse Deus, quia Deus est à se positivum ens perfectum, &c. unde si Deus licet esset à se non esset positivum ens nullo modo esset Deus, sicut vacuum quod est supra celum, licet sit à se, quia est negatio, & non positivum non potest dici quod sit Deus) & est positivum possibile: ergo Deus, quod est falsissimum.

128 Si autem illud possibile est quid realiter distinctum ab ipso intellectu divino, interrogo an sit creatura an Deus? si Deus: ergo duplex Deus realiter distinctus datur à parte rei, quorum unus sit intra intellectum alterius, quod est contra fidem catholicam dicentem: *Credo in unum Deum*, & præterea redeunt omnia argumenta, quibus demonstratur possibilitatem creaturarum non esse Deum, sive sit distinctus, sive idem, sive creatura: ergo producta à Deo per intellectum ab æterno, quod est falsum, quia omne creatum, quod fecit Deus fecit in tempore, in principio enim creavit Deus celum, & terram. Præterea quia si est creatura producta per intellectum divinum: ergo per actionem transcendentem à Deo ad creaturam producta est talis creatura: ergo talis creatura est extra causam, quia productio extrahit rem extra illam: ergo est extra Deum talis creatura, ac proinde extra divinum intellectum: ergo non est intra illum, imò si est intra Deum, & in ipso Deo non potest esse creatura, quia ut definitum est ab Eugenio in Concilio. Remensis contra Gilbertum Porretanum, omne quod in Deo est Deus est.

129 Dices esse tantum denominationem extrinsecam ab intellectu divino.

130 Contra: ergo creatura, quæ denominatur non est in ipso intellectu, alias non extrinsece denominaretur. Præterea quia denominatio extrinseca realis à parte rei non distinguitur à forma denominante, quæ intrinsece est in vno, & aliud extrinsece denominat, ut dexteritas respectu columnæ dexteræ: ergo hoc est: intelligibile, seu intelligibilitas non distinguitur à parte rei ab ipsa divina intellectione quæ intrinsece est in divino intellectu, quæque ut dicatur extrinsece denominare debet habere aliquid extra se quod extrinsece denominet supra quod cadat denominatio, & quod supponatur ad talem denominationem tanquam subiectum illius, ratione cuius subiectum talis denominationis non constituitur in suo intrinseco esse à tali forma denominante, sicut v.g. dexteritas habet extra se columnam, quæ distinguitur secundum suum esse intrinsecum ab ipsa dexteritate, & denominatione extrinseca, & supponitur tanquam subiectum materiale tali denominationi, & concreto, resultante ex ipsa, omnis enim materia præsupponitur concreto, ratione cuius non constituitur columna in esse intrinseco columnæ, licet in esse extrinseco dexteræ constituitur à dexteritate. Tunc sic, possibile per vos extrinsece denominatur in esse intelligibilis ab intellectu divino: ergo talis denominatio cadit supra ipsum possibile tanquam forma extrinseca supra subiectum extrinsecum, ut ex ipsis resultet concretum extrinsecum: ergo tale possibile ut possibile, præsupponitur tanquam subiectum materiale denominationi illi, aut esse extrinseco proveniente ab intellectu divino: ergo tale possibile, quod ita supponitur ut subiectum, licet in esse intelligibilis extrinsece constituitur

à Divino intellectu, non tamen in esse possibilis præsupposito intelligibilitati extrinsece, proveniente ab intellectu; de illo igitur possibili interrogo an sit à se, vel ab alio? non ab alio ut probatum est: ergo à se, si à se, vel positivum, vel negatio, aut non positivum; si non positivum, vel quod intendimus; si positivum: ergo datur ab æterno actu aliquid positivum à se, distinctum à Deo extra Deum, ac proinde increatum, imparticipatum, & per consequens primum, & non secundum ens: ergo distinctus Deus à Deo, quod est hæreticum.

Deinde, quia quando forma denominans extrinsece non producit, neque subiectum talis formæ producit, nullo etiam modo producit concretum ex illis, v.g. quia intellectio divina non producit, quæ est forma denominans Deum intellectum, & ex alio capite Deus, qui intelligitur ab ipso intellectu divino, non producit similiter ab intellectu divino, non producit divinam essentiam intellectu, seu Deus cognitus absolute: atqui intellectus, qui denominat possibile in esse intelligibilis nullo modo producit, neque possibile producit, quod denominatur ab intellectu: ergo totum concretum ex intellectu, & ex possibili, videlicet intelligibili nullo modo producit ab intellectu divino in esse intelligibilis.

SVBSECTIO VI.

Secunda ratio principalis ponitur.

131 **Q**uia si esse possibile creaturarum esset actu positivum, sequeretur Deum nihil creare, nec posse creare ac per consequens nihil posse annihilare: sed hoc est falsum: ergo illud ex quo sequitur. Minor est de fide, ut patet ex illo, *In principio creavit Deus celum, & terram, &c.* & ex capite *Firmiter de summa Trinitate, & fide catholica*, ubi definitur ex nihilo creatam fuisse naturam Angelicam, quod de propria creatione debet intelligi, secundum communem sensum totius Ecclesiæ. Maior sic probatur, quia Deus produciens Angelum, v.g. solum posset producere illum, secundum existentiam supponens in illo esse positivum simpliciter essentia ab æterno quod est principaliter esse: ergo non produceret quod est totaliter, & ex nihilo simpliciter, & quando destrueret aliquid illud, non destrueret in nihilum, quia remaneret post destructionem illius necessario essentia positiva actualis, nem illius necessario essentia positiva actualis, quæ possibile positivum est necessarium, quod nullo modo potest destrui: ergo res non crearetur, Paret consequentia, quia creati est ita fieri ex nihilo, ut nihil illius quod constituit intrinsece id quod creatur præsupponatur, quia alias si præsupponitur, non fit ex nihilo; sed ex aliquo ente positivo simpliciter, & absolute præsupposita fiet, id est ex essentia positiva actuali, quæ præsupponitur; essentia enim comparata, cum existentia principaliter esse est; unde si producit non producit secundum totum, quod habet, sed potius solum secundum aliquid sui minus principale, scilicet secundum existentiam: sed id quod creatur, quia totaliter producit, debet fieri secundum totum intrinsecum quod habet: ergo non creatur aliquid.

Nec annihilatur, si quidem destructa existentia

Quæst. II. Quid sit possibile, an positivum? 463

ria principaliter esse creaturæ remanet, quod est esse essentia actuale, & positivum; unde talis definitio rei, non in nihilum redit, sed potius in aliquod principaliter rei definitur: ergo nullo modo annihilaretur.

134 Confirmatur hoc totum, quia ideo non annihilatur equus, g. dum destruitur licet principaliter esse equi destruitur, quod est totum compositum, & inter partes, quæ est perfectior, nempe forma, prout vnita subiecto, quia aliquid equi, & hoc imperfectius, & minus principale, materia nimirum prima constitutiva inadæquate remanet, & persistit post corruptionem equi. Item productio equi, non est creatio, licet producatur de novo equus, & ex partibus vnio, & forma, quia non producit totaliter equus secundum omne quod datur in equo intrinsece constitutum illius, videlicet secundum materiam primam, quia illa quæ est minus principale constitutum equi præsupponitur, ac proinde non producit per illam actionem per quam producitur totus equus, & ideo non est totalis productio.

135 Evidentius videtur, definitio panis in consecratione hostiæ secundum certissima principia D. Thomæ non est annihilatio, licet destruitur tota substantia panis, tam quoad materiam quam quoad formam, & vnionem substantialem, seu nexum inter vitamque partem, & hoc ex eo tantum quod licet non remaneat aliquid substantiæ panis intrinsece constitutum illius in esse substantiæ, nihilominus remanet aliquid panis saltem accidentale, accidentia nimirum, quæ comparata cum forma, materia, & essentia positiva illius sunt maxime extrinseca, & ratio est, quia quomodocunque illa sint, sunt aliquid panis; unde quando destruitur per illam definitionem non definit omne quod pertinet ad panem quomodocunque sive accidentaliter, sive essentialiter cum remaneat aliquid pertinens ad illum, accidentia nimirum, & ideo non est destructio totalis, & per consequens non est annihilatio.

136 Atqui destructa essentia Angeli, quæ imperfectius quid est, & minus principale comparata cum essentia positiva remanet tota essentia Angeli, quæ principalior est in constitutione Angelis, sola illa essentialiter, & quidditative constituit Angelum: ergo definitio Angeli secundum vestra principia non est definitio totalis, sed solum accidentalis, & non essentialis; siquidem solum definit essentia, quæ aut est modus, aut accidens essentia in vestra sententia: ergo definitio illa non est annihilatio. Item amplius declaratur hoc, nam ex eo quod destruitur modus inhærentiæ, in quantitate Eucharistiæ, vel ex eo quod destrueretur substantia humanitatis Christi remanente tota natura, non dicitur annihilari quantitas, & naturam hominis, quia remanet essentia quantitatis, & hominis, quæ est humanitas: imo si quantitati, & accidentibus separatis in Eucharistiâ tribueret Deus per creationem vnionem accidentalem ad subiectum, vt multi neoterici probabiliter iudicant. Item si Deus poneret humanitatem Petri sine omni substantia, & potest illi tribueret substantiam per creationem, neque accidentia illa vnita, neque humanitas Petri, diceretur creata ex vi illius actionis, quia ante illam præsupponuntur accidentia, & humanitas secundum essentiam, & naturam, ratione cuius nullo modo potest dici ex vi illius actionis totaliter produci humanitatem, & acciden-

tia. Item si Petro per creationem tribueretur aliquod accidens, vel modus, non diceretur absolute Petrus creatus, sicut nec diceretur annihilatus Petrus, ex eo quod definitur existente Petro talis modus; imo qui ita loqueretur irrisione dignus esset, cuius ratio evidens est, quia ante productionem illius modi vel accidentis supponitur tota essentia, & natura Petri, quæ per talem productionem non producit: sed ante omnem productionem Dei per vos præsupponitur tota essentia rei, quæ à Deo non producit: cum solum producat modus existentia, & quando destruitur res permanet post destructionem tota essentia, & solum definit existentia, quæ est modus, aut accidens essentia: ergo nulla res potest creari à Deo, quia non potest totaliter produci, aut ex nihilo fieri ab ipso, cum ex aliquo fiat, & principaliori, scilicet ex tota essentia præsupposita. Neque vlla potest annihilari ab ipso, cum non possit totaliter destrui nec definire aut abire in nihilum; siquidem tota essentia permanet post destructionem, solum destructo modo, & accidenti essentia quod est existentia, unde in aliquid abit, & definit, scilicet in possibilitatem actualem positivam, quæ tota essentia à vobis dicitur.

Dices possibilitatem illam actualem positivam non esse aliquid simpliciter, sed solum aliquid secundum quid, & hoc sufficere vt producatur res ex nihilo simpliciter, ac proinde vt creetur, & per consequens possit annihilari.

Sed contra, si semel concedatur quod possibilitas sit aliquid positivum, sine dubio possibilitas erit aliquid simpliciter: ergo nulla est solutio. Probatur antecedens, possibilitas Petri v. g. est essentia Petri, sed essentia Petri non solum est aliquid simpliciter, sed potius principaliter esse simpliciter, imo comparatum cum existentia est totum esse simpliciter, quia existentia ex eo quod sit modus, aut accidens essentia est tantum esse secundum quid: ergo possibilitas Petri actualis positiva, est aliquid simpliciter; maior est sententia adversariorum, quam impugnamus, minor est evidens ipso lumine naturæ.

Et si dicant adversarii, quod possibilitas Petri non est essentia Petri, in primis sibi ipsi opponuntur, quia ipsi asserunt essentiam creaturæ esse ab æterno necessariam: sed possibilitas creaturæ est solum ab æterno necessaria: ergo possibilitas creaturæ est essentia illius: ergo negant id quod affirmant; deinde contra illos efficacius argumentor: ergo essentia Petri non fuit possibilis quod est absurdum, quia si non esset possibilis, vt sæpe diximus, non produci actualiter: ne ergo hæc absurda sequantur, dicendum est essentiam Petri esse possibilem, habereque suam possibilitatem: ergo possibilitas Petri est essentia Petri, quod patet manifeste, quia id quod constituit essentialiter aliquid est de essentia illius: sed possibilitas constituit essentialiter Petrum: ergo est de essentia Petri. Mino sic probatur, quia id per quod aliquid distinguitur essentialiter ab alio, constituit ipsum essentialiter: sed Petrus distinguitur à chymæra, seu re impossibili, per possibilitatem, quia possibile per possibilitatem differt ab impossibili, & constituitur in esse talis, sicut rationale differt ab irrationali & bruto, & constituitur in esse talis per rationalitatem: ergo Petrus per possibilitatem constituitur essentialiter, ac proinde possibilitas erit essentia Petri: sed essentia Petri est aliquid simpliciter: ergo possibilitas

tas Petri est aliquid simpliciter: minor est evidens, quia essentia Petri est res substantialis, actualis, & positiva: sed res substantialis, &c. est aliquid simpliciter: ergo essentia Petri est aliquid simpliciter: sed res producit ex sua essentia: ergo producit ex aliquo simpliciter, ac proinde non producit ex nihilo, & sic non creabitur.

Dices essentiam actualem esse simpliciter ens, non vero essentiam possibilem.

¹⁴⁰ Sed contra, quia per vos essentia actualis est eadem essentia possibilis formalissime: sed essentia actualis est simpliciter ens, & aliquid: ergo essentia possibilis est simpliciter ens. Maior est sententia adversariorum, & si aliquis neget illam, colligatur contradictoria eius: ergo essentia actualis, & possibilis non sunt eadem essentia formalissime: ergo est distincta essentia actualis à possibili: ergo v. l. essentia actualis fuit possibilis, vel non fuit possibilis: si fuit possibilis: ergo essentia actualis, & possibilis est eadem formalissima essentia: si non fuit possibilis: ergo repugnat produci: ergo ut hoc non dicatur dicendum est essentiam actualem, & possibilem esse eandem formalissimam essentiam: sed essentia actualis est ens, & aliquid simpliciter: ergo & essentia possibilis est ens, & aliquid simpliciter. Minor est evidens, alias enim nullum dabitur quod sit ens simpliciter, quia omne ens aut est actuale, aut possibile: sed possibile non est ens simpliciter per vos: ergo ens actuale est ens simpliciter: ergo & ens possibile est simpliciter. Patet consequentia evidenter in vestris principiis, quidquid convenit alicui essentialiter in quocumque statu illi debet convenire, & predicari de illo tale predicatum: sed essentia Petri convenit essentialiter esse ens simpliciter: ergo in quocumque statu convenit essentia Petri esse ens simpliciter: ergo essentia in statu possibilitatis convenit essentialiter esse ens simpliciter. Patet consequentia, status possibilitatis secundum adversarios est status accidentaliter respectu essentia rei, ita ut eadem essentia formalissime sit sub statu possibilitatis, & actualitatis: sed quod convenit rei essentialiter per vos convenit illi sub quocumque statu accidentali: ergo essentia Petri convenit essentialiter sub statu possibilitatis esse ens simpliciter.

¹⁴¹ Confirmatur, ideo secundum adversarios ut contra nos argumentantur esse animal rationale simpliciter convenit Petro, non solum sub statu actualitatis, sed etiam sub statu possibilitatis, quia animal rationale convenit essentialiter Petro, & ideo existentia non convenit Petro, sub statu possibilitatis, quia existentia secundum adversarios convenit accidentaliter Petro, imo ideo colligant, ut ipsi asserunt, evidenter existentiam accidentaliter convenire Petro, quia non convenit illi in omni statu in quo est ipse Petrus: sed essentia Petri convenit per vos, essentialiter esse ens simpliciter: ergo illi debet convenire sub quocumque statu, vel à contrario scilicet si essentia Petri non convenit sub quocumque statu esse ens simpliciter, non convenit illi essentialiter. Ex quo ulterius sequitur evidenter Petro non convenire essentialiter esse substantiam, corpus, vivens, animal, &c. quia quotiescunque de aliquo subiecto negatur aliqua ratio superior sub ea ratione, qua negatur de illo ratio superior, negatur de ipso omnes rationes inferiores contentae

sub illa ratione superiori: sed de essentia Petri negatur, quod sit essentialiter ens simpliciter, quod est ratio superior: ergo etiam negatur de essentia Petri quod essentialiter sit substantia, corpus, vivens, animal, homo, quae sunt rationes inferiores contentae sub ratione superiori entis. Maior est evidens lumine naturae, & ideo est evidens haec consequentia, Petrus non est animal: ergo non est homo. Minor est sententia, quam impugnamus: consequentia inferitur manifeste, & est absurdissima, quia Petrus essentialiter est animal, vivens, corpus, &c. ergo etiam est essentialiter ens simpliciter.

Et si dicas esse ens simpliciter convenire essentiae rei in statu actualitatis, & ratione illius.

Sed contra: ergo illi convenit accidentaliter esse ens simpliciter. Patet consequentia, quod convenit rei ratione status actualitatis, & existentiae convenit illi accidentaliter: sed essentia Petri convenit esse ens simpliciter ratione status actualitatis, & existentiae: ergo essentia Petri convenit accidentaliter esse ens simpliciter. Maior est evidens in sententia contraria, ideo enim contingentia convenit accidentaliter essentiae Petri, quia convenit illi ratione status actualitatis, & existentiae, & ratio est evidens in metaphisica, quia quicquid convenit alicui subiecto ratione alicuius accidentis, convenit illi accidentaliter, sicut quia Petro convenit disgregare visum ratione albedinis, quae est accidens, convenit etiam illi accidentaliter disgregare visum: sed per vos essentia Petri convenit esse ens simpliciter ratione status actualitatis, & existentiae, qui per vos est accidens respectu essentiae Petri: ergo convenit illi accidentaliter esse ens simpliciter quod est absurdum ut probatum est, qui si esse ens simpliciter non convenit Petro sub statu possibilitatis: ergo in illo statu datur negatio entis simpliciter: ergo quicquid est in statu possibilitatis, est negatio. Patet consequentia, quando in aliquo subiecto datur negatio entis simpliciter, quicquid est in illo subiecto est negatio: sed in ente possibili datur negatio entis simpliciter: ergo quicquid est in illo est negatio. Maior, meo videri, est lumine naturae nota, ideo enim quicquid est in cecitate est negatio, quia in cecitate est negatio entis simpliciter, & ideo non est negatio quicquid est in caeco, quia in caeco non datur negatio entis simpliciter, quia ad minus subiectum non dicit negationem entis simpliciter: sed in possibili est negatio entis simpliciter: ergo quicquid est in possibili est negatio, quod nos intendimus; ex quo sequitur alia implicatio interminis in sententia contraria, quia aliquid quod est actuale, non fuerit possibile, quia illud quod est ens actualiter, & simpliciter non est simpliciter quod est possibile formaliter non est simpliciter ens, quia est negatio entis simpliciter: ergo illud quod est actuale, non est illud quod fuit possibile. Patet evidenter consequentia, quando aliquibus conveniunt praedicata essentialiter distincta, actuali conveniunt praedicata essentialiter distincta: ergo distinguuntur essentialiter. Maior constat ex dictis supra: minor probata est iam: consequentia manifeste colligitur, & est contra totam doctrinam contrariorum, & contra praecipuum fundamentum, quo moventur ad asserendum ens possibile consistere in positivo.

Dices

Quæst. II. Quid si possibile, an positivum? 465

143 Dices quod possibile in quantum opponitur impossibili, est ens simpliciter; at vero in quantum opponitur enti actuali est non ens simpliciter, & negatio.

144 Sed contra primo, quia effectus rei est invariabilis quocunque modo sumatur; nam quantitas respectu cuiuscunque semper est accidens; ergo possibile, vel est positivum vel negativum, quocunque modo sumatur.

145 Contra secundo, & sumo possibile comparatum cum ente actuali; vel possibile opponitur enti actuali, privative; vel contradictorie, vel contrarie metaphysice ut opponitur equo, & homo, materia, & forma; si primum absolute, & simpliciter est quid negativum, cum quocunque comparatur. Probatur consequentia, illud quod opponitur contradictorie vel privative alicui enti positivo, est negativum formaliter, & intrinsece, & si opponitur alteri negationi non potest esse positivum, neque opponi alteri negationi contradictorie vel privative: sed possibile formaliter, & immediate opponitur contradictorie alicui positivo: ergo in se formaliter intrinsece est quid negativum, & si opponitur alicui negationi, non potest esse positivum, neque opponi illi negationi contradictorie vel privative. Maior est evidens lumine naturæ, nam quia non homo (& loquor de illo non infinitanter: sed negative) opponitur contradictorie homini qui est terminus positivus essentialiter, & intrinsece est negatio etiam si comparatur cuicumque negationi, & sic non potest esse quid positivum, neque opponi alicui negationi contradictorie, & quia cæcitas opponitur privative visui, est formaliter, & intrinsece quid negativum, & etiam si comparatur non visui quæ est negatio visus existens in lapide; non est quid positivum neque opponitur contradictorie illi, alias etiam ego dicam quod cæcitas quatenus opponitur visui, sit quid negativum, & quatenus opponitur non visui, sit quid positivum, & etiam non visus quatenus opponitur visui potest dici quod sit quid negativum, & quatenus opponitur cæcitati sit quid positivum, & sic nulla erit negatio quæ non sit quid positivum, quod falsissimum est, quia negatio, & positivum distinguuntur à parte rei, quod si aliqui dixerint quod duæ negationes possint opponi contradictorie, nihilominus de duobus positivis, nemo ita deliravit ut hoc dixerit: ergo si possibilitas opponitur contradictorie, aut privative enti actuali erit in se formaliter, & intrinsece quid negativum, & etiam si comparatur cum impossibili, non erit quid positivum, neque opponetur contradictorie illis.

146 Dices quod possibile, non opponitur contradictorie, neque privative immediate enti actuali: sed mediate, & sic poterit esse quid positivum comparatum cum impossibili.

147 Sed contra, & est secunda pars principalis consequentiæ: ergo vel possibilitas ratione sui, & immediate non opponitur enti actuali: sed ratione alicuius negationis vel privationis sibi superaddita. Tunc sic: ergo possibilitas adhuc in quantum opponitur enti actuali non est quid negativum, Patet evidenter consequentia, quia quando aliquid opponitur alicui positivo media aliqua negatione sibi superaddita, necessario illud est quid positivum adhuc comparatum illi positivo cui opponitur: sed possibilitas opponitur

enti actuali: ergo est quid positivum media aliqua negatione sibi superaddita: ergo possibile adhuc ut comparatum cum ente actuali est quid positivum. Maior meo videri est evidens; nam ideo homo est quid positivum adhuc in quantum opponitur equo, quia opponitur illi media aliqua negatione sibi superaddita, & etiam aer tenebrosus adhuc comparatus luci est quid positivum, quia opponitur luci per aliquam negationem sibi superadditam; & non dico quod aer tenebrosus in quantum tenebrosus formaliter sit quid positivum: sed aer tenebrosus materialiter sit subiectum tenebrarum, quod est aer, & ratio est, quia si subiectum tenebrarum esset quid negativum, non indigeret aliqua negatione sibi superaddita ut negaret lucem; quæ est quid positivum. Minor est sententia, quam impugnamus; asserunt enim quod negatio, quæ datur in possibili respectu actualis existentie, est privatio quæ necessario supponit aliquid subiectum: ergo possibile adhuc ut comparatum enti actuali est quid positivum: sed hoc est absurdum, ut probatum est, & quod intendunt fugere, qui ita respondent, ne cogantur dicere, quod res necessario producit ex aliquo positivo, & per consequens, quod nulla res potest creari: sed Angelus v. g. creatur: ergo possibilitas Angelus est negatio, & non aliquid positivum.

Dices, quod etiam si possibile dicat negatio 148
nem entis, nihilominus non est non ens, & negatio, sicut etiam si homo pictus dicat negationem hominis veri, nihilominus non est negatio.

Sed contra; quia ideo homo pictus non est ne- 149
gatio, quia non dicit negationem omnis entitatis: sed possibile per vos dicit negationem omnis entitatis: ergo possibile est negatio. Minor probatur, vel possibile dicit negationem alicuius entis, solum existentis in Petro, v. g. vel dicit negationem omnis entis existentis in Petro; sed non potest dicere negationem solum alicuius entis, quin dicat negationem omnis entis existentis in illo: ergo dicit negationem omnis entis existentis in Petro. Minor probatur, quod dicit negationem alicuius entis existentis in Petro: (& loquor de ente, quod sit essentia, & existentia) dicit necessario negationem omnis entis existentis in Petro; ergo si possibile dicit negationem alicuius entis existentis in Petro, dicit etiam negationem omnis entis existentis in illo: Antecedens meo videri est evidens; in principiis sententiæ, quam modo impugnamus; nam, qui ita respondet, asserunt essentiam, & existentiam non distingui: sed quod dicit negationem alicuius entis necessario dicit negationem omnium, quæ identificatur cum illo: ergo quod dicit negationem existentie Petri dicit negationem essentia ipsius; unde negatio existentie Petri erit negatio essentie ipsius: ergo erit negatio omnis entis. Patet ultima consequentia quia vel illud ens positivum quod diceret possibile formaliter remaneret producto Petro; vel non remaneret; si remaneret, ergo esset essentia Petri: ergo non diceret negationem essentia Petri, quia nihil dicit negationem sui ipsius: ergo neque diceret negationem existentie Petri propter rationem dictam: ergo non remanet posita existentia Petri: ergo non est quid positivum. Patet ultima consequentia, illud non est positivum cui repugnat existere: sed illud quod dicit possibile, & quod

N n vocatur

vocatur positivum ab adversarijs, ita se habet ut repugnet existere, quia adveniente existentia destruitur: ergo non est positivum.

150 Si autem respondeas etiam si possibile sit positivum rem creari, quia fit ex nihilo existentia, etiam si fiat ex aliquo essentia. Contra, quia esse essentia creatura ante coniunctionem cum esse existentia, vel est simpliciter nihil vel simpliciter aliquid positivum, non enim potest excogitari medium inter hæc extrema, cum opponantur contradictorie: si simpliciter aliquid: ergo nulla creatura absolute ex nihilo producta est: sed potius ex aliquo essentia, tanquam ex potentia quadam positiva existentia producta erit: unde sicut generatio hominis facta ab alio homine, non est simpliciter ex nihilo hominis: sed ex aliquo materia simul concurrente, & præsupposita ad actionem illam productivam hominis, ita similiter nec productio creaturarum, secundum esse existentia erit absoluta productio ex nihilo, sed potius ex aliquo: ne ergo hæc sequantur dicendum est possibilitatem non esse aliquid positivum, sed negationem.

SVBSECTIO VII.

Alia solutio Adversariorum oppugnatur.

151 **A**liter alij respondent dicentes absolute creaturam creari, fierique ex nihilo, esto secundum esse essentia positivum præsupponatur productioni existentia, quia quando creatio dicitur productio rei ex nihilo, solum est medio tollitur ex vi illius definitionis causa materialis receptiva, & ex qua res educatur: non vero præsuppositum esse alterius rei ad alteram quæ per actionem creativam producat, quare cum esse essentia creatura non sit potentia subiectiva vel receptiva existentia, sed solum potentia obiectiva, fit ut quantumvis esse essentia actuale, & positivum præsupponatur ad esse existentia, seu productioni illius, creatura non dicatur absolute fieri ex aliquo sui, sed ex nihilo.

Sed contra, quia existentia in sententia contraria recipitur in essentia, ac proinde est potentia receptiva, & non solum obiectiva illius: ergo nulla est solutio: antecedens constat primo, quia ideo probant adversarij essentiam, & existentiam distingui, quia si essentia, & existentia non distinguerentur, existentia esset irrecepta, quod reputant maximum absurdum ut videre est in *questione. Vtrum essentia distinguatur ab existentia*: ergo existentia recipitur in essentia: ergo essentia est causa materialis illius: ergo illud quod de novo producit non creatur, quia producit ex aliquo subiecto, unde Angelus nullo modo creabitur, quia neque creatur ratione essentia, illa enim per vos est improductibilis, neque ratione existentia, quia illa producit ex aliquo subiecto.

152 Secundo probatur idem antecedens, existentia in sententia Thomistica denominat, actuat, & perficit essentiam intrinsicè constituendo ipsam extra causas: ergo recipitur in illa intrinsicè tanquam in subiecto. Probatur consequentia, omnis actus, & perfectio recipitur intrinsicè tanquam in subiecto in re, quam perficit, actuat, & constituit: sed existentia perficit, actuat, & constituit intrinsicè essentiam extra causas: ergo recipitur in-

trinsicè in illa tanquam in subiecto dependendo ab ipsa in esse fieri, & conservari: ergo educitur, quia educio est fieri dependenter ab aliquo tanquam à subiecto.

Tertio essentia, & existentia, ut asserit Alberti-
nus, componunt: ergo existentia recipitur in essentia tanquam in causa materiali illius. Probatur consequentia, omnis compositio aut est per modum continuationis, aut est per modum actus, & potentia: non est per modum continuationis: ergo est per modum actus, & potentia: sed in compositione per modum actus, & potentia, potentia est subiectum actus, & actus recipitur in potentia tanquam in subiecto, & causa materiali, sive talis compositio sit accidentalis, sive substantialis, ut videre est in compositione equi ex materia, & forma, & in compositione albi ex albedine, & pariete. Probatur minor, compositio per modum continuationis est solum in genere intensivo, vel in genere extensivo: neque est per modum intentionis, neque per modum extensionis: ergo nullo modo est compositio per modum continuationis. Maior procedit à sufficiente enumeratione compositionum per modum continuationis: imo si in rigore esset loquendum, sola compositio extensiva, est per modum continuationis, quia intensiva reducitur ad compositum per modum actus, & potentia. Probatur minor, omnis compositio intensiva, est propria qualitatibus: sed multa componuntur ex essentia, & existentia non potest esse per modum intentionis. Maior est sententia omnium Doctorum, cum Aristotele, qui *cap. de Substantia*, asserit substantiam non suscipere magis, & minus, & *cap. de Qualitate*, asserit, qualitatem suscipere magis, & minus, & ut explicant omnes Doctores, suscipere magis, & minus nihil est aliud, quam rem esse capacem intentionis, vel dicant adversarij, quo alio argumento esset convincendus qui diceret hominem componi intensive, quatenus componitur ex natura, & substantia, & per consequens Christum Dominum esse intensive compositum: ergo compositio per modum intentionis est propria qualitatibus. Minor præcipua est evidens, quia Angelus secundum adversarios componitur ex essentia, & existentia: sed Angelus non est qualitas: ergo non omnis compositio ex essentia, & existentia est in qualitatibus.

Deinde compositio ex essentia, & existentia, non potest esse per modum continuationis, quia hæc est propria rei materialis, & ad minus est in ordine ad locum extensum in sententia ipsorum adversariorum, & ideo ipsi negant qualitates spirituales posse continuari extensive: sed Angelus non est res materialis, neque extensus in ordine ad locum: ergo non componitur extensive, quatenus componitur ex essentia, & ex existentia: ergo solum restat quod compositio per modum actus, & potentia sit, quæ sit ex essentia, & existentia, quod etiam amplius videtur, quia partes determinatæ componentes unum per modum continuationis talis conditionis sunt, ut saltem divinitus in visum divisæ, & separatæ possint conservari: sed per te, quamvis esse essentia possit separatim ab esse existentia persistere, non tamen potest nec divinitus esse existentia conservari separatim ab essentia: ergo non vniuntur inter se per modum continuationis. Maior inductione facit.

cile ostenditur in omni ente composito, per modum continuationis, quod nos cognoscimus, ut in quantitate, substantia corpora, & qualitate, quorum partes omnes integrales saltem divinitus separari, & existere possunt sine partibus quibus non communicant.

Tandem, quia nulla pars, quae per continuationem vnitur alteri, denominat alteram, actuat ipsam, ac perficit eandem, ut videre est in partibus quantitatis: sed existentia, quae vnitur essentiae, perficit, & actuat ipsam: ergo non vnitur ipsi per modum continuationis. Reliquum ergo est ut compositio ex essentia, & existentia sit compositio per modum actus, & potentiae, cum autem omnis compositio per modum actus, & potentiae fiat ex aliqua causa materiali, & de se receptiva, & ex actu determinante illam, necesse est ut compositio ex essentia, & existentia fiat ex aliqua causa materiali recipiente actum, & ex actu determinante illam: sed causa haec materialis non potest esse ipsa existentia, cum per illam perficiatur essentia, & extrahatur à possibilitate ad actum secundum existentiam: ergo essentia erit causa materialis existentiae: ergo productio creaturae, secundum esse existentiae non erit absoluta creatio, quia creatio est productio rei ex nullo praesupposito subiecto, sed ad productionem creaturae secundum esse existentiae, praesupponitur causa materialis, & subiectum receptivum existentiae: ergo.

154 Dices primo praeter compositionem per modum continuationis, & per modum actus, & potentiae passivae, seu receptivae esse aliam compositionem ex actu etiam, & potentia non receptiva: sed quam appellat Caietanus *quasi 9. ad caput quintum, de ente, & essentia, differentia octava*, compositionem cum his illamque intercedere inter essentiam, & existentiam creatam, quia proprie loquendo, ut existimat author hic, nulla res datur quae constet ex esse & essentia, sicut constant plures res, ut equus, v. g. & homo ex materia, & forma: sed essentia solum componitur cum existentia, & e converso; itaque Caietanus, & alij Neoterici ipsius vestigijs insistentes, ut subterfugerint vim argumenti, & ne contra D. Thomam lib. 2. contra Gentes, cap. 33. negarent esse, & essentiam in creatis habere rationem actus, & potentiae, commentitiam hanc solutionem excogitarunt, ut advertit P. Suarez quos manifeste falsitatis redarguit hoc modo.

155 Quia omnis compositio vera secundum diversas habitudines est compositio ex his, & cum his, vel huius ad hoc (ut proprius Durandus dixit); nam in ordine ad terminum qui ex compositione resultat, dicitur compositio ex his, quia compositum non componitur cum componentibus: sed componitur ex illis; secundum autem habitudinem componentium inter se dicitur compositio cum his, vel huius ad hoc, quia unum cum alio componitur tertium; impossibile autem est dari aliquam veram compositionem, quin detur aliquid per illam compositum, quod unitatem aliquam habeat compositioni proportionatam: ergo impossibile est dari veram compositionem, quin sit compositio ex his. Consequentia est evidens ex dictis, & ex ipsa terminorum significatione: quid enim aliud est esse compositionem ex his nisi esse compositionem unius rei constantis ex multis. Antecedens vero patet, quia omnis vera actio praesertim transiens habet aliquem ad-

R. P. Ildeph. de Penafiel. Theol. Schol. Tom. I.

quatum terminum; ergo & compositio habet adequatum terminum ad quem terminetur, qui esse non potest nisi compositum.

Item, quia omnis compositio sit per unionem componentium, ex unione autem resultat unum non simplex: sed compositum. Sic igitur, si compositio ex esse, & essentia est vera, & realis compositio, ut ipsi dicunt, negari non potest, quin sit compositio ex his, sicut etiam negari non potest quin ex ea resultet una res composita; nam si haec non datur, quid quaeso est, quod ex esse, & essentia componitur?

Item Caietanus nullam rationem affert, neque afferre potest cur ex esse, & essentia non componatur una res. Item alioqui pari ratione diceret ex subsistentia, & natura non fieri unum quid, quod est plane falsum, quia suppositum substantiale est vere unum. Sequela patet, quia etiam haec compositio non est ex partibus substantiabilibus: sed ex essentia, & termino, seu modo essentiae.

Secundo sic argumentor, quia vel existens est unum, vel plura: sed non plura: ergo unum simpliciter. Probatur minor manifeste in Christo Domino, qui in sententia Caietani componitur ex essentia humana, & existentia Verbi divini: sed Christus Dominus ut fides catholica docet, est unus simpliciter ut habetur in Symbolo sancti Athanasij, ibi: qui licet Deus sit, & homo, non duo tamen, sed unus est Christus, &c. ergo existens seu compositum ex essentia, & existentia, est unum simpliciter: sed illud est unum tertium distinctum à quolibet extremo; ergo, &c. Probatur minor, illud est tertium, quod resultat post compositionem, & quod includit utrumque extremum, & distinguitur à quolibet illorum; sed existens post compositionem includit essentiam, & existentiam, & distinguitur à quolibet illarum: ergo existens est unum tertium compositum ex essentia, & existentia, v. g. Christus Dominus est unum tertium compositum distinctum à natura humana, & existentia Verbi scilicet sumptis, ex quibus componitur ut loquuntur Concilia, & sancti Patres: unde qui oppositum assereret, faceret contra modum loquendi sacrorum Canonum, decernentium Christum Dominum ex duabus, & in duabus naturis subsistere. Item alias quilibet fingeret etiam quod materia, & forma non componunt unum tertium, quod est falsissimum praeterquam quod ad nostrum argumentum sufficit, quod existentia recipiatur in essentia, quod concedit Caietanus, quia ex hoc sequitur manifeste actionem productivam creaturae non esse creationem, quia est productio ex praesupposito subiecto.

Dices secundo, quod ut actio non sit creativa debet esse ex praesupposito subiecto existente.

Sed contra evidenter in sententia Thomistica, 159 quia actio quae producta fuit forma ignis, non fuit creatio: sed illa non fuit ex praesupposito subiecto existente; ergo, &c. maior est certa apud adversarios, quia forma ignis educitur in eorum sententia, quod late probatum est in Physicis. Probatur minor, forma ignis fuit producta ex materia prima: sed materia prima non fuit praesupposita ut existens, ad illam formam, quia existit per existentiam ipsius formae; ergo forma ignis, & quaecumque alia substantialis non fuit producta ex praesupposito subiecto existente, & nihilominus multae formae substantiales in sententia

Nun 2 tentia

tentia adversariorum educuntur, & non creantur: ergo ut aliqua res non creetur non est necesse ut producat ex subiecto existente.

160 Aliter respondent adversarij, dicentes animum rationalem absolute creati etiam si producat in materia de se receptiva, & quæ illi secundum rem præsupponatur: ergo similiter creatura dicitur absolute creati etiam si actus existentie producat in esse essentie, & hæc sit causa materialis, & subiectum receptum illius.

161 Sed contra, quia productio animæ rationalis esto ex lege ordinaria sit in materia prima quam est informativa, est tamen simpliciter independens ab illa, ut ostendit firma eius persistens per modum conservationis, adhuc animo separato à materia, destructoque composito; sed productio existentie non est independens ab essentia: sed potius est dependens omnino ab illa, à qua nec divinitus potest separari ut docent ipsi adversarij, ex quo manifeste colligitur existentiam dependere ab essentia in esse fieri, & conservari, ratione cuius existentia educitur, & non creabitur, quia definitio eductionis est productio dependens à subiecto: ergo quamvis productio animæ rationalis in materia sit absoluta creatio productionis, tamen existentia in essentia non erit absoluta creatio: sed potius ut dixi quædam eductio, cum productio existentie non solum sit in essentia, tanquam in materia, seu potentia passiva, & receptiva, quatenus terminus per illam productus, non distat præsentialiter ab illa, ut illi substantialiter uniatur sine ulla dependentia, sed etiam quatenus ab illa dependet ut à causa influente, substantante, & materiali quam supponit necessario, quod non contingit eodem modo in animo rationali.

162 Ad hæc ut aliquod compositum dicatur absolute creati, non solum opus est ut aliqua ex partibus, quibus constat, simpliciter creetur: sed etiam omnes, & unio, vel vinculum, quo illæ inter se connectuntur, cum actio productiva compositi in quantum talis sit actio ipsa unitiva partium eius, ut late probat *libri de celo*: ergo ut compositum ex essentia, & existentia creetur, non sufficit creati esse existentie, si ipsum esse essentie sit improductum, & increatum, & ex ipso per modum causæ materialis producat unio, & compositum existens.

163 Si respondeas Deum posse producere formam lapidis à materia per actionem dependentem ab illo; imo, & formam actu pendente à materia, seu illi inhaerentem unire eidem materiæ per actionem creativam, & compositum illud vocaretur simpliciter creatum.

164 Sed contra manifeste, quia negandum est compositum illud absolute vocandum creatum, quia dicit dependentiam. Tum in unione, tum in forma à subiecto, & causa materiali, ratione cuius probabilissimum existimo nullum posse dari compositum essentiale, quod possit appellari creatum, quia licet materia, & forma creentur, ut videre est in homine, unio tamen nullo modo adhuc divinitus potest creatione produci, quia est modus informationis, & quatenus talis dependet necessario ab una parte tanquam à subiecto, & causa materiali quod opponitur creationi, quæ petit esse productionem rei independentis à subiecto.

SVBSECTIO VLTIMA.

Postremum argumentum principale ponitur.

OVia si possibile ab æterno est actu positivum, existeret ab æterno: sed non existit ab æterno, ut est certissimum in nostra fide, quia quicquid existit extra Deum existit, & est productum in tempore: ergo ens possibile non est quid positivum. Probatur maior, illud est existens, quod habet esse actu vere, & extra causas, quia non continetur intra illas: ergo esset existens.

Dices, quod illud est extra causas, quod actu producat ab ipsa causa.

Sed contra: ergo Deus non existit. Probatur 165 consequentia, Deus non producat ab aliqua causa, imo neque potest produci: sed illud quod non producat non est extra causas, & per consequens non existit: ergo Deus non existit; sed hoc est hæreticum: ergo Deus existit; sed ideo Deus existit, quia habet esse actuale positivum, & quia habet illud independentem ab alio, habet illud à se, & necessario: sed possibile ab æterno habet esse actuale verum, & reale distinctum à Deo: ergo est existens ab æterno.

Confirmatur, & sumo existentiam ut sic, quæ 166 tenus præcendit ab existentia creata, & increata. Conceptus essentialis existentie ut sic est solum, quod opponitur non enti, & quod sit ens reale, quia quicquid addatur non pertinet ad conceptum existentie ut sic; sed potius ad conceptum talis, & talis existentie: sed ens possibile ab æterno est verum ens reale positivum, & oppositum nihilo: ergo est existens. Maior probata est; minor est sententia, quam oppugnamus; consequentia patet evidenter, quia cuiusque convenit definitio essentialis existentie, convenit existentie; sed enti possibili convenit definitio essentialis existentie: ergo convenit existentia. Alia argumenta videantur apud Patrem Hurtado, ut est illud de actu assensus, & dissensus quod actualiter essent in eodem intellectu, & actualiter esset peccatum, & gratia, & actualiter salvaretur, & condemnaretur; & ego actu essem in pluribus locis, quia habeo plures per essentias locales, secundum suum esse essentiale, & actuale, & solum ponderabo hic, quod simul esset in eadem materia privatio, & forma illius; sed hoc est impossibile, quia privatio, & forma opponuntur: ergo, &c.

Dices quod privatio non opponitur possibili 167 tati formæ: sed existentie illius exercitæ provt exercitæ, quæ tunc non datur, quando datur privatio. Bene respondes, sed contra omnia tua principia: ergo privatio actualiter connotat, quod non est actualiter. Patet consequentia, privatio actualiter connotat existentiam formæ exercitam provt exercitam; sed existentia formæ exercita provt exercita, non est actualiter quando connotatur à privatione: ergo connotat aliquid actualiter, quod actualiter non est. Tunc sic, illud etiam quod connotat actualiter privatio, connotat quod actualiter materia prima, quando est sub privatione formæ, quia connotat id per quod actualiter simpliciter destruitur in illa privationem: sed id per quod actualiter destruitur materia, & quod destruit privationem est existentia formæ exercita provt exercita, quæ actualiter non datur: ergo

ergo bene potest aliquid connotare actualiter id, quod actualiter non datur: sed potius quando datur negatio illius: ergo ex eo quod omnipotentia divina connotet actualiter essentiam creaturæ ab æterno, non est necessarium quod ab æterno datur actualiter essentia creaturæ; sed poterit ab æterno dari negatio totius essentia creaturæ connotata ab omnipotentia.

168. Dices quod datur existentia formæ possibiliter.

169. Sed contra, quia privatio non opponitur existentia possibili formæ: ergo nulla est solutio. Probat antecedens: si privatio opponeretur existentia possibili formæ, nunquam daretur privatio; sed hoc est falsum: ergo, &c. Probat maior, quia non possunt dari simul privatio, & forma, cuius est privatio: sed per vos forma, quam privat privatio est possibilis forma, & possibilis forma semper datur secundum possibilitatem in materia prima, & ideo est verum dicere semper materia prima potest recipere formam: ergo si privatio illa datur in materia prima, dabuntur simul privatio, & forma cuius est privatio in eodem subiecto, quod est falsum; ideo enim nunquam datur impossibilitas Petri, ita ut Petrus sit impossibilis, quia secundum adversarios impossibilitas Petri opponitur possibilitati illius, quæ semper datur: sed privatio formæ iuxta dictam solutionem opponitur possibilitati formæ: ergo nunquam datur privatio formæ.

SECTIO VLTIMA.

Argumenta adversaria solvuntur.

170. Ad primum respondeo interrogationem illam non esse ad rem, quia ego etiam rogabo, quare lapis in sententia Albertini habeat illud esse positivum, & chymæra non habeat, & quare homo sit rationalis, & equus non, & quare Deus sit à se, quæ interrogationes sunt impertinentes, quia prædicata essentialia sunt talis conditionis, ut non possit de illis reddi aliqua ratio à priori; alias illud non erit prædicatum essentialiale, sed passio, seu proprietas; nam ideo risibilitas in homine non est essentia illius, quia datur aliquod prædicatum prius, quod potest assignari, tanquam ratio propter quam homini conveniat risibilitas, & ratio est manifesta, quia in demonstrationibus tandem sistendum est in aliquo prædicato ultimo, & indemonstrabili à priori, quia scientia debet reducere suas conclusiones usque ad prima principia demonstrabilia, ut in homine sistitur in rationalitate, & sic responderetur interrogationi, quod ideo lapis non habet repugnantiam, & quod habet illam chymæra, quia unaquæque negatio ex illis à se sine aliqua causa est talis natura per quam in esse possibilitatis, & impossibilitatis constituuntur connotationes ex vi propriorum principiorum existentiam, vel repugnando illi; unde non opus est ut recurrat ad virtutem primæ causæ, ad hoc ut asseras possibilem esse lapidem, & impossibilem chymæram, in essentijs enim, & connexione prædicatorum essentialium præcipue in ipsa possibilitate eorum, non est recurrendum ad causas extrinsecas, sicut in connexione rationalis cum animali non recurrit ipse Albertinus ad causam aliquam, & ideo interroganti cur homo sit ani-

mal rationale, nullus cordatus respondebit, quia Deus vult, imo ideo Deus vult producere hominem, qui sit animal rationale, quia homo ex se petit habere naturam viventem sensibilem rationalem.

Et ut evidenter hoc pateat, demus & concedamus adversarijs possibilitatem esse positivam entitatem, sine dubio connectetur cum existentia, connotabitque illam, quia possibilitas sit, vel non sit positiva in ordine ad existendum est. Tunc sic, de hac possibilitate positiva interrogo ab adversarijs, cur connotet existentiam, & dicat non repugnantiam ad illam, impossibilitas autem non connotet: sed potius repugnet existentia? Ecce quomodo si alicuius momenti est argumentum Albertini in tali interrogatione fundatum, non solum est solvendum à nobis, sed etiam ab ipso; quare solutio eius non dependet ab hoc quod asseratur possibilitatem esse negativam vel positivam, siquidem omnibus quacumque ex illis opinionibus amplectentibus incumbit solutio illius argumenti; ex quo evidenter colligitur nullius momenti esse interrogationem illam, & ratiocinationem, tali interrogationi innitentem, licet magni fiat ab Albertino, quia argumentum quod multum probat nihil probat, ut est tritum axioma in omni schola: atqui hoc argumentum probat contra omnes cum non probet possibilitatem esse quid positivum: sed vel non dari possibilitatem in rerum natura, vel dependere in sua constitutione, & formalissima ratione possibilitatis; imo, & omnes essentias in connexione prædicatorum essentialium ab aliqua causa extrinseca, & libera, quod quam sit absurdum ipsi cæcutientes viderint: ergo inutilissimum est argumentum quod talia absurda intendit probare: solutio igitur illius est à nobis tradita; reliqua vero quæ in illo argumento ponuntur, tanquam crepundia puerorum, & quæ minime adversus nostram sententiam pugnant, relinquuntur; solum advertas licet aliud esse omnipotentia esse causam possibilitatis logici lapidis, aliud vero intelligi non posse possibilitatem logicam lapidis actu, non cognita simul omnipotentia propter connexionem essentialiam, ac necessariam, quæ reperitur in possibilitate respectu omnipotentia, primum enim falsum est, ut ex sæpe dictis constat, secundum autem verum, ut patebit ex infra dicendis.

Ad secundum respondeo, sensum illius propositionis actualiter provt ab æterno nihil aliud esse, quam dari possibilitatem hominis ad hoc ut possit creari secundum id quod petit natura hominis; scilicet animal rationale, & hoc ita necessario, ut non possit vlllo modo aliter fieri; sed potius omnino implicet, & repugnet posse fieri non animal rationale, quia esse animal rationale in homine non per unionem: sed per quidditativam, & essentialiam identitatem inter prædicatum, & subiectum inter hominem videlicet, & animal rationale, nam licet Deus non possit necessitari ad producendum hominem, quia est infinite liberum agens; nihilominus ex suppositione, quod producat illum necessario debet producere ipsum animal rationale, nam Deus non potest separare quæ identificantur: sed homo, & animal rationale identificantur omnino essentialiter: ergo non potest Deus separare hominem ab animali rationale, producendo illum sine hoc.

Quam veritatem per hanc conditionalem propositionem explicat Divus Thomas, si homo creandus est, qui non repugnat creati necessario producendus est animal rationale in quo distinguitur à pariete albo, vel homine risibili, nam quotidie paties est sine albedine, & homo potest creati à Deo sine risibilitate, quia essentialiter, & quidditative non identificatur homo cum risibilitate, sicut identificatur cum animali rationali.

174 Sed adverte, quod quando dicitur ab æterno, homo est animal rationale, non significat illa propositio hominem esse actu talem, ita ut ab æterno detur homo actu cum positiva essentia animalis rationalis, quia ut bene advertit P. Suarez in metaphysica, disp. 31. sect. 2. num. 8. negandum est imprimis illas enuntiationes, quas vocamus æternæ veritatis, & absolutas à tempore in se ab æterno fuisse veras actu, & formaliter tam veritate transcendentali, quam formali, & propria enuntiationis, reddi que manifestissimam rationem, quia illæ propositiones ab æterno in se nihil erant actu, & solum incipiunt habere existentiam in tempore beneficio alicuius intellectus creati actu illas efformantis, unde ab æterno, neque vere fuerunt transcendentaliter, quia huiusmodi veritas uti connexa necessario cum ente non convenit actu, nisi entibus etiam in actu, & veritas formalis, & logica, vel se non distinguitur ab entitate actuali ipsius enuntiationis, propterea connotat obiectum extrinsecum, ita esse in se sicut actu per enuntiationem illam profertur, vel saltem sequitur entitatem actualem rei.

175 Dicuntur ergo esse ab æterno, quatenus ipsæ sunt in mente divina obiective, vel quatenus ex se habent potentialitatem logicam.

176 Deinde de illas enuntiationes ab æterno habuisse actualem veritatem saltem formalem, nego tamen in se futurum obiectum illarum actualiter esse debere ens, v.g. de hanc enuntiationem, Petrus est animal rationale, ab æterno actu fuisse veram veritatem formalem, & nego ex illa colligi Petrum ab æterno actu esse animal rationale, sive actu habere propriam essentiam positivam, quia ut iam dixi, enuntiationes istæ licet absolute proferantur, virtute tamen continent conditionem, si pro lucatur à Deo, vel quando à Deo producat, itaque idem est absolute enuntiare hominem esse animal rationale, ac dicere ipsum necessario ita futurum, quoties Deus illum produxerit; unde ut docet Divus Thomas prima parte, quæst. 10. art. 3. ad tertium, ab æterno non fuisse veritatem in illis propositionibus, nisi quatenus erant obiective, ut supra dixi in mente divina, quia subiective, vel realiter, non erant in se, nec obiective in alio intellectu, ut autem vera scientia sit, qua Deus ab æterno cognovit hominem esse animal rationale, non oportuit essentiam hominis habere ex æternitate aliquod esse reale in actu, quia illud esse non significat actuale esse, & reale, sed solum connexionem intrinsecam talium extremorum; hæc autem connexio non fundatur in actuali esse, sed potentiali; si autem obijcias per illam scientiam non cognosci hominem posse esse animal rationale, sed necessario esse animal rationale: ergo solum esse potenziale non est sufficiens fundamentum eius.

77 Respondio negando absolute consequentiam, quia illa necessitas non est absoluta essendi, secundum aliquod esse reale in actu, sed quoad est

possibilitas tantum includit tamen supradictam necessitatem conditionalem, quæ nihil aliud est, quam identitas quædam obiectiva hominis, & animalis, quam identitatem Deus simplicissime cognoscit; nos autem per compositionem, quæ significatur per verbum est, quando dicimus homo ab æterno est animal rationale, quod illud esse pertinet ad tertium modum quod dicitur esse significare interdum veritatem compositionis, quæ veritas fundatur in connexionem intrinsecam, ac determinatam prædicatorum essentialium inter se, ratione cuius licet Petrus actu non sit ab æterno animal rationale, dicitur absolute tale, quia ita necessario petit Petrus connexionem illorum prædicatorum essentialium, animal videlicet, & rationale, ut adhuc divinitus non possint separari, neque Deus possit dispensare in illa connexionem, nec aliter se habere circa productionem Petri, nisi illum producendo animal rationale, & è contra hæc propositio non est vera ab æterno homo est albus, quia homo ex natura sua non petit necessario albedinem, cum passim videamus homines nigredine imbutos.

178 Sed huic communi, atque subtilissimæ doctrinæ existimat Albertinus obviam ire, asserendo conditionalem illam posse etiam competere rei secundum prædicatum, cum quo non habet necessariam connexionem, indeque fore propositionem efformatam ex re, & ex illo prædicato esse veram ab æterno vocandamque etiam propositionem æternæ veritatis, quod affirmari non potest sine gravi inconveniente, nam sicut prædicatum illud non convenit rei, nisi cum actu res, & prædicatum existunt, ita neque propositio affirmans tale prædicatum de re potest esse vera, nisi dum utrumque actu existit, quia ab eo quod res est, vel non est, propositio dicitur vera, vel falsa, quod vero possit conditionalis illa convenire rei secundum prædicatum, cum quo non habet necessariam connexionem, probat hac propositionem quæ semper vera est si homo existit necessario subsistit, (atque se sumere subsistentiam late vel pro aliena vel propria,) sine quarum una, vel altera, constans est Theologorum sententia, non posse naturam substantialem à parte rei existere; sed subsistentia, seu propria, seu aliena non est prædicatum habens necessariam connexionem, cum natura substantiali: ergo.

179 Sed obiectioni facile respondebis, si neges illam conditionalem posse convenire rei, secundum prædicatum, cum quo non habet necessariam connexionem, & ad illam propositionem, qua id probat, responde verum, ac necessarium esse hominem, si existat subsistere, & nega subsistentiam comparatione hominis, quatenus homo est, & in quantum hac voce significatur, non habere necessariam cum illo connexionem, quia respectu illius ut sic, non est prædicatum quarti, vel quinti prædicabilis, sed potius tertij, vel ad modum illius, quia cum homo secundum quod talis, & quatenus per hanc vocem hominis exprimitur, non solum dicat naturam substantialem, sed potius naturam personatam, alias non homo, sed potius natura humana vocaretur, sit illi secundum quod tali, & quatenus per nomen concretum, & suppositum importatur, ut conveniat essentialiter actum includere personalitatem, seu propriam, seu alienam, quæ est ultima ratio constitutiva personæ in quantum personæ.

Si vero compares subsistentiam non ad hominem, nem,

Quaest. II. Quid sit possibile, an positivum? 471

nem, sed ad humanitatem fateor quidem non habere necessariam, & essentialem connexionem cum illa, quia probabilissimum existimo, & inferius probō efficacissime substantialem naturam singularem extrahi posse extra causas, divinitusque conservari absque actuali aliqua substantia propria, vel aliena, per quam intrinsece compleatur in hoc autem sensu respondeo primo negando propositionem illam conditionalem esse veram, si de actuali vera convenientia, & coniunctione substantiae propriae, vel alienae, cum natura singulari humana à parte rei loquamur; concedi tamen illa potest de aptitudinali, quo pacto substantia non est praedicatum accidentale comparatione naturae substantialis, sed quidditativum, & essentialiter, est enim ipsa naturae substantialis quidditas, quae essentialiter postulat in actu primo, seu secundum aptitudinem compleri per substantiam, seu personalitatem.

181 Secundo potest responderi probabiliter cum aliquibus, quod propositiones aeternae veritatis non solum possunt fieri in praedicatis essentialibus, sed etiam in praedicatis accidentalibus, quae sunt proprietates, quae necessario connectuntur cum essentia rei, unde non solum est aeternae veritatis haec propositio, homo est rationalis: sed etiam haec, homo est risibilis, & solum distinguuntur quod praedicatum primae propositionis convenit subiecto non in secundo modo: sed in primo essendi per se, praedicatum vero secundae propositionis convenit solum subiecto in secundo modo essendi per se, atque ideo cum substantia sit proprietates naturae substantialis, haec propositio est vera, & aeternae veritatis natura humana subsistit, hoc est, est independens à subiecto, quia illud subsistit sumitur ut ait Albertinus latissime, prout significat propriam vel alienam substantiam, vel aliquid proportionale, cuiusmodi esset si natura conservaretur per novum influxum suppletentem omnem substantiam, nam in omnibus casibus natura constitueretur independens à subiecto, unde necessario semper ei convenit talis independentia à subiecto, quae est propria rei substantis, unde talis propositio necessario dicit conditionalem implicite, id est si natura humana existit, & producit, necessario subsistit; aut est independens à subiecto, si autem sumatur pro substantia propria, vel aliena, quatenus distinguitur à novo influxu supra dicto, haec necessitas est physica, & non metaphysica; necessitas autem physica dicitur, quando taliter praedicatum convenit subiecto, ut non possit non convenire loquendo physice, & ex natura rei, potest tamen impediri saltem per potentiam Dei absolutam, necessitas autem metaphysica versatur inter praedicatum, & subiectum quando ita convenit praedicatum subiecto, ut implicet contradictionem non convenire, atque ideo nec per potentiam Dei absolutam non potest impediri talis convenientia; regula igitur ad cognoscendas propositiones aeternae veritatis haec est, quando praedicatum convenit subiecto habens necessariam connexionem cum illo: videatur eximius noster Doctor loco citato *scilicet* 12. à *nam* 38. *usque* ad 47. ubi soluit etiam aliam objectionem de existentia, in hac propositione, homo existit, ubi asserit quod in re est etiam propositio aeternae veritatis: sed in modo loquendi est falsa, quia verbum *existit* sumitur semper cum actualitate ex parte subiecti.

182 Ad primam confirmationem respondetur pri-

mo concedendo maiorem, & negando minorem; & ad probationem illius negatur quod magis nihil sit chymæra quam creatura possibilis, quia possibile formaliter est negatio sicut impossibile, & solum distinguuntur, quia una est pura negatio, & alia per modum privationis. Secundo respondetur negando maiorem, quia unum nihil potest esse magis nihil quam aliud, quia unum potest esse purum nihil, & aliud per modum privationis, quae non dicitur pura negatio.

Ad secundam confirmationem respondetur 183 negando maiorem, quia id pertinet ad omnipotentiam divinam quae ex nihilo producit rem; sed quando dicitur quod unum contradictorium convertitur in aliud, non est intelligendum quod convertitur remanendo ipsum contradictorium, vel aliquid illius: sed solum est sensus quod unum contradictorium fit ex alio, tanquam ex termino à quo, per destructionem ipsius contradictorii.

Ad tertiam confirmationem respondetur con- 184 cedendo primum antecedens, & primam consequentiam, & concedendo secundum antecedens, & negando consequentiam, quia proportio illa tantum est in ratione intellectus, & intelligibilis; hoc est quod obiectum sit intelligibile, eo modo quod intelligitur, & si hoc argumentum aliquid probaret, probaret etiam quod creatura possibilis deberet esse actu existens & infinita, quia intellectus divinus est actu existens, & infinitus, & etiam probaret quod actio, quo ego cognosco substantiam, deberet esse substantia, quia actus, & obiectum debent habere proportionem, qui modus arguendi est falsissimus, ut constat ex dictis.

Ad 3. concedo maiorem, & nego mino- 185 rem, obiectum enim formale sub quo non est necesse ut terminet actionem potentiae, imo in aliquibus non potest terminari illam in suo esse formalissimo, ut latissime exemplo visibilitatis, & amabilitatis probavimus in Logica in notabili quaestione quod sit obiectum formale Logicae, cum autem possibilitas sit obiectum formale non terminativum, nec motivum propter quod, sed sub quo, non producit, nec potest in se produci, quia est ratio formalis producendi alia, & ratio quare creatura terminat actionem, ipsa autem in se independens, & increata est.

Dices: ergo est Deus, quia quicquid increatum 186 est, Deus est.

Respondeo negando Deum esse talem possibi- 187 litatem, quia Deus non quaecumque ratio increata est, sed positiva, & perfecta, ex quo sequitur quod sit infinite perfectus Deus: nam si semel admittimus Deum habere perfectionem positivam, admittendum nobis erit necessario esse sine limite, ac termino perfectionum, ac proinde esse infinitam, Deumque infinite perfectum, cum illam positivam perfectionem non habeat ab alio participatam, à quo possit limitari in illa: sed habeat illam à se, non quia habeat illam à seipso, tanquam à causa influente, sed quia non habet ab alio, dicitur habere à se, ratione cuius nec à seipso potest limitari in perfectione. Tum quia idem non se limitat in perfectionibus, quia idem appetit habere omnes perfectiones quas potest; tum etiam quia, ut dixi, non est causa sui ipsius; ex alia autem parte possibilitas non consistit in positivo, sed in negativo; unde in imperfectione, seu in ratione imperfecta consistit, & licet ali-

qualis

qualis possit concipi perfectio in possibilitate, quam non habet impossibilitas, quia autem talis perfectio non est à se, sed desumpta à connotato, scilicet existentia, & existentia est ens participatum, & creatum; inde evenit, quod possibilitas in se, & respectu sui nullam habeat perfectionem, nisi involvendo existentiam creatam, & ideo licet sit à se talis, negatio erit imperfectio à se, quia negatio ut dixi imperfectio est, aut dicit admittam imperfectionem, & sic non erit Deus, Deus enim necessario perfectio infinita, & summa esse debet.

188 Ad primam confirmationem respondeo distinguendo maiorem, id ipsum cuius possibilitas fuit ab æterno est, quod nunc producitur in tempore concedo; id ipsum numero, quod nunc producitur realiter, eo modo quo producitur fuit possibile ab æterno, nego: hoc est fuit ipsum esse possibile, seu ipsa possibilitas, ita ut hoc, quod producitur in tempore sit idem, quod possibilitas, quæ fuit ab æterno, nego: ad probationem antecedentis distinguo, secundum omnia quæ habet, fuit possibilis creatura, id est nihil est actu in illa, cuius possibilitas non præcesserit ab æterno concedo, idem ipsum realiter est possibile, quod fuit ab æterno, & quod nunc producitur, vel ut melius loquar existentia, quæ nunc producitur est ipsa possibilitas reperta ab æterno, nego existentiam, quæ positivum ens reale est, & quæ nunc producitur realiter distinguitur à possibilitate, quæ ab æterno fuit, quia illa est negatio formalis nihil habens positivæ rationis; contra vero existentia est quid positivum absolute, ac simpliciter, nihilominus tamen existentia hæc, quæ nunc producitur, licet nullo modo extiterit ab æterno, denominatur ab æterno possibilis propter suam possibilitatem, quæ ab æterno extitit; possibile enim est concretum quoddam, resultans ex possibilitate, & ex existentia, sicut futurum est concretum quoddam resultans ex futuritione, & entitate quam connotat talis futuritio, quæ concreta in hoc conveniunt, ut existentia connotata à possibilitate, & futuritione possit denominari, & de facto denominetur à formalitate propria futuritionis, vel possibilitatis, quando actu non datur in rerum natura talis existentia quod aliter contingit in alijs concretis, quæ actu non possunt denominari de præsentia, nisi actu datur secundum materiale, & formale, v. g. visum, aut album non denominatur actu ab albedine, & visione; si actu non datur; è contra vero contingit in nostro casu, quia existentia connotata per possibilitatem actu denominatur, & constituitur possibilis, & futura ab æterno, licet ab æterno actu non datur talis existentia, in hoc tamen differunt denominationes futuri, & possibili; nam futuritio necessario requirit ad hoc ut denominet suum materiale, ut actu non datur illud, quia quando actu datur existentia, quæ denominabatur à futuritione, nullo modo actu de præsentia denominatur futura; existentia autem ut denominetur actu possibilis non est necesse ut non sit actu; quia si non sit si sit, denominatur possibilis actu, ut patet ex supra dictis *quest. 1. de possibilitate*. Vnde hæc propositiones sunt veræ, Philippus quartus ab æterno est possibilis licet ab æterno non existeret Philippus quartus, actu quando existit, est possibilis, & ratio est manifesta, quia tum aliquid est

possibile actu, quando actu non repugnat existere: sed ab æterno, & in tempore quando existit, & quando non existit Philippus quartus, actu non repugnat existere: ergo actu denominatur possibilis; vnde triplex est genus formarum, aliud quod ut denominet actu petit actu dari existentiam ut vnio, albedo, actio, &c. secundum genus formarum est quæ ut actu denominent necessario petunt, ut existentia non sit actu ut futuritio, mors, &c. nam illud est actu mortuum, quod actu non est, & fuit, & illud est actu futurum, quod actu non est: sed erit.

Ultimum genus formæ est, quod est indifferens ad denominandum de præsentia, tam quod est quam quod non est actu, & hæc est possibilitas ut dixi; vnde non mirum ut existentia, quæ ab æterno non fuit ab æterno denominata fuerit actu possibilis, quia possibilitas denominatur tamquam forma existentiam in quacunque duratione detur ipsa possibilitas, quare nihil aliud est existentiam fuisse ab æterno possibilem, nisi ab æterno extitisse possibilitatem connotantem ipsam existentiam, quæ ratione talis possibilitatis non repugnabat existere, & ratione talis non repugnantia potuit ab æterno produci, quia omnipotentia divina est virtus, quæ potest producere, quicquid non implicat contradictionem, itaque non dicitur existentia possibilis, eo quod totum concretum possibile fuerit ab æterno secundum materiale, & formale: sed quia tantum fuit formale illius concreti, à quo ex tunc denominatur existentia possibilis, quæ potest terminare actionem omnipotentia divini, v. g. existentia Philippi quarti, quæ nunc est, & ab æterno non erat, ut dixi ab æterno denominata fuit possibilis, seu non repugnans produci, & sic in hoc sensu est verum dicere, id ipsum, quod aliquando sit est, quod est possibile siue actu existat, siue non existat, dum tamen possibilitas actu sit quæ possit denominare actu.

Ad secundam confirmationem distinguo antecedens, ens possibile secundum omne, quod habet tam materiale, quam formale connotatur tamquam effectus cum sua causa nego, ratione materialis, concedo; nam in possibili, formale, quod est possibilitas non connotatur cum omnipotentia ut effectus cum causa, quia non est obiectum terminativum omnipotentia; quæ est obiectum terminativum omnipotentia: vnde possibilitas cum non sit effectus omnipotentia, neque fiat ab ipsa, non est quid positivum; è contra vero, quia existentia est effectus omnipotentia, & producitur; vnde possibilitas in hoc sensu dicitur terminus omnipotentia, quatenus terminatur omnipotentiam, ut ratio sub qua fiat, vel possit fieri existentia, quæ est terminus factus, vel factibilis ab omnipotentia; quare illa propositio ultima universalis, scilicet quod nihil possit connotari cum potentia effectiva nisi ut fiat, vel producat, falsa est ut patet ex dictis.

Ad ultimam replicam respondemus distinguendo maiorem, actualis in actu exercito nego, actualis in actu signato concedo, id est existentia connotata non est actu producta; nec actu existens: sed illa secundum se considerata, vel ut clarius loquar, quæ si producat actualis erit, & quæ postquam producitur actualis positiva est, ut videre est in omnipotentia, quæ habet pro

pro obiecto producendo existentiam, & conno-
tat, ut obiectum terminativum illam, & essen-
tiam actualem quod obiectum producendum non
est possibilitas existentia, nec ipsa existentia
ab æterno existens actu, hoc est in actu exercito,
sed potius in actu signato, idest existentia illa,
quæ pos. nam producitur actualis positiva est,
& quæ si producat talis erit; unde existentia
ratione cuius, convenit creaturis possibilibus, fa-
ctib. itas est existentia actualis, non propterea actua-
lis, sed propterea exercita reduplicative, quia per
hanc reduplicationem significatur non solum
actualitas, & realitas existentia, sed etiam actua-
lis eius effectus, vel quasi effectus formalis, atque
adeo essentia realiter, & a parte rei actu existens
est ipsa actualis existentia, quæ est terminus pos-
sibilitatis per quam formaliter constituitur crea-
tura possibilis in ratione entis possibilis, quam
propterea erit terminus actionis per quam creatura
possibilis extrahitur à potentia causarum ad rea-
le esse proprium extra causas, quo sensu intelli-
gendos existimo eos, qui dicunt existentiam actua-
lem importari ab ente possibili non in actu exer-
cito, sed signato intelligere; aut significare per
actum exercitum non solum existentiam specifi-
cative exercitam, sed ipsam propterea exercitam, si-
ve propterea actualiter extrahit rem extra causas ipsa
existentia, per actum vero signatum explicare
existentiam actualem, non sub ea ratione qua
actu extrahit rem extra causas, sed sub ratione
termini realis tam negationis, quam actionis
omnipotentia; unde inter existentiam possibi-
lem, & inter ipsam propterea exercitam in ordine ad
hoc negotium explicandum designari poterit per
conditionalem supra positam medium, ipsam
scilicet existentiam actualem secundum se, non
exprimendo an sit producenda, vel sit potens
produci, sed solum cognoscendo illam secundum
se, quatenus ex se, & in se propterea est terminus ta-
lis negationis, & actionis divina, quando exer-
cetur est positiva entitas, quæ licet ab æterno non
sit actu, nihilominus ita ut ac producitur est po-
sitiva entitas actualis, idest est actualitas positi-
va, per quam terminat creatura actionem divi-
nam producentem quod non est novum, nec solum
secundum nostra principia dicta; si quidem
in ipsa omnipotentia, & in scientia divina potest
fieri eadem interrogatio, cui non solum nos, sed
etiam ipsi adversarii debent respondere; nam cer-
tum est omnipotentiam quatenus est virtus pro-
ductiva connotare existentiam, de ipsa enim exi-
stentia connotata ab omnipotentia quæro, an sit
possibilis vel actualis; si possibilis est solum ne-
gatio; si dicatur esse actualis est falsum loquen-
do ab æterno, quia ab æterno existentia actu non
est nec potest dici connotare existentiam; solum
ratione possibilitatis, quia omnipotentia ut dixi-
mus, diverso modo connotat existentiam, ac pos-
sibilitatem; nam possibilitatem non respicit ut
faciat, & producat, quia possibilitas in vestra sen-
tentia est improductibilis, & independens à Deo,
ac proinde nullo modo potest produci in se, quæ
possibilitas ut distinguitur ab existentia non
respicitur ab omnipotentia, nisi sub ratione ob-
iecti formalis sub quo; existentia autem respicitur
vel connotatur ab omnipotentia tanquam
terminus, qui in se potest produci à Deo, & de-
pendere ab omnipotentia divina; ergo non solum
ratione possibilitatis, sed ratione propriæ entita-
tis connotatur ab omnipotentia, non tanquam

R. P. Ideph. de Peñafiel, Theol. Schol. Tom. I.

quid negativum, sed potius tanquam quid posi-
tivum, quod secundum se tale est, licet actu non
sit, quia licet aliqua entitas positiva actu non sit,
non ideo est ipsa negatio sui, quia idem non po-
test esse contradictorium sui ipsius, quia talis
transitus aut conversio in sui contradictorium,
hoc est, quod fiat ipsum contradictorium est im-
possibile ut supra vidimus, quare dicendum est
omnipotentiam connotare existentiam, quæ licet
ab æterno non fuerit, nihilominus ex se, & secun-
dum se positiva actualitas est, quæ propositio, ut
potest æternæ veritatis explicanda est per condi-
tionales supradictas eo modo, quo supra data
opera, explicuimus propositiones æternæ veri-
tatis.

QVÆSTIO III.

Cuius negatio sit possibilitas formaliter.

SECTIO I.

Sententia adversariorum proponitur.

PRIMA sententia asserit possibilitatem
reum formaliter immediate esse nega-
tionem repugnantiam; unde formaliter,
& primario in hac sententia est non repugnan-
tia ad existendum, & ideo vocatur negatio non
pura. Probatur hæc sententia, quia creatura im-
mediate, primario, & formaliter ratione possibi-
litaris est non repugnans existere; ergo possibili-
tas est non repugnantia ad existendum, quia eo
modo est forma, ac est effectus formalis illius, sed
non repugnantia ad existendum est negatio rep-
ugnantia, sicut non visus est negatio visus; ergo
possibilitas primario, & formaliter.

Secunda sententia est, possibile, seu quod non
implicat contradictionem formaliter esse meram
& puram negationem; sic P. Vazq. & P. Suarez
diverso tamen modo explicantes suam mentem,
P. Suarez sic suam sententiam exponit, dicendo
possibilitatem nihil esse aliud, quam negationem
puram, excludentem repugnantiam terminorum
positivorum, quos si Deus operetur realiter inter
se coniungentur eo quod inter se non repug-
nent, & post multa sic concludit n. s. sect. 3. disp.
31. mer. fatendum ergo necessario esse seclusa enti-
tate existentia quæ per effectum aliquam
comunicatur, ipsam entitatem essentiam omnino
nihil esse, & in principio sectionis sic ait, præciso
esse existentia essentiam non esse rem aliquam,
sed omnino esse nihil; non autem repugnantiam
his verbis tribuit possibilitati num. 3. ex mente
Capreoli, (quam sequitur) ex parte creatura di-
cit, quandam aptitudinem, seu potius non repug-
nantiam ut in tali esse à Deo producatur, & in
principio illius sectionis, sic ait obiectum huius om-
nipotentia, quasi motivum, sub quo, seu ratio
propter quam existentia non repugnat esse, non
est aliquid sed pura negatio alicuius, hoc est pu-
rum, & omnino nihil, quatenus ex se excludit
omnem entitatem, quam includit esse positivum:
hæc omnia docet P. Suar. com. 2. mer. disp. 31. sect. 2.
& 4. & tom. de Deo, tract. 1. lib. 3. cap. 9. num. 16.

Probatur sic primo Verbis P. Suarez, creatura;

ooo &

& illius essentia de se prius quam à Deo acta fiat, nullum habet in se verum esse reale, ac proinde præcisa existentia est purum nihil: sed non nihil, quod implicet; ergo quod non repugnat esse, ergo possibilitas creaturæ est purum nihil, & pura negatio; sed non ita pura ut est illud, quod repugnat.

4. Confirmatur, quia si possibilitas non esset purum nihil, Deus rem aliquam non posset in nihilum redigere; quia semper maneret aliquid rei, scilicet essentia, & similiter non creasset Deus omnia ex nihilo: sed ex vno esse transmutasset illa in aliud.

Secundo; nam vel talis potentia manet in re producta, vel non manet; si non manet, nihil reale esse potest, quomodo enim illud ens, quaecumque esse fugitur, si aliquid positivum, & reale esset, destrueretur per productionem entis in actu; si vero illa potentia manet in re producta, iam illa potentia non est obiectiva tantum: sed etiam subiectiva, nec res fierent ex nihilo: sed ex præsupposita potentia tanquam ex subiecto, vel materia ex qua fit res.

5. Pater autem Vasq. 1. p. disput. 104. cap. 6. à n. 27. sic suam mentem reterat, dicendo possibile, seu quod non implicat contradictionem sumi posse dupliciter formaliter, & materialiter; priori modo significari ait meram, & puram negationem; posteriori entitatem aliquam illa negatione explicatam, cui negatio formalis veluti innititur, & in hac negatione dicit consistere rationem formalem eius, quod non implicat contradictionem, & possibile nominatur in quantum tale est, & ut est obiectum divinæ omnipotentiae.

6. Probat sic; Dei omnipotentia non pender à rebus, & intelligi potest atque explicari solum per hoc, quod dicitur esse attributum seu potentiam quæ possit facere, quicquid non implicat contradictionem: ergo id solum est formaliter obiectum illius potentiae, quod possibile dicitur, quæ nihil aliud est quam pura negatio, itaque conveniunt Suares, & Vasques in hoc, quod possibilitas sit pura negatio, in quo distinguitur eorum opinio à prima, quæ asserit possibilitatem non esse puram negationem, addit P. Suarez, in quo differt à P. Vasquez, possibilitatem eo quod pura negatio sit, esse purum nihil.

SECTIO II.

Nostra sententia ponitur, & probatur.

7. Prima conclusio: possibilitas non consistit, in immediata, & primaria negatione repugnantiae; id est non est contradictorium primum, & immediatum repugnantiae.

8. Probat primo, quia contradictoria sunt immediate, & maxime opposita: sed possibilitas non potest maxime opponi repugnantiae: ergo possibilitas non est contradictorium immediatum repugnantiae: nec immediata ac primaria negatio illius: maior est ipsa definitio contradictoriorum; minor probatur, illa quæ maxime conveniunt essentialiter non possunt maxime opponi inter se essentialiter: sed possibilitas, si negatio formalis est, & non positivum ens, ratione cuius vocatur ab adversarijs negatio non pura, maxime convenit essentialiter cum repug-

nantia, quæ etiam negatio est, & ideo vocatur negatio pura: ergo non possunt opponi maxime. Maior sic probatur, quia oppositio est non convenientia in quantum oppositio est, quia oppositio est repugnantia, & repugnantia est non convenientia; Vnde maxima oppositio maxima non convenientia est, & ideo solet poni maxima oppositio seu repugnantia, quæ contradictio est communiter à Doëtoribus inter duos terminos, quorum unus est positivus, & alter negativus; inter quos nulla potest dari convenientia in ratione superiori essentiali, & si aliqua datur est longissima, & remotissima in aliqua denominatione; nullo autem modo in ratione essentiali, utriusque communis, quia cum vnum contradictorium sit non esse alterius, & vnum destruat per aliud non potest per suum ipsum esse, quo vnum contradictorium destruitur ab altero, convenire maxime cum illo, quia iam idem maxime conveniret, & non conveniret maxime cum eodem, vnde idem esset, & non esset.

Illam minor sic probatur, ea quæ sunt duæ species, & conveniunt in generica ratione immediata, maxime conveniunt essentialiter: sed negatio pura, & non pura sunt duæ species negationis ut sic, & conveniunt in negatione tantum in genere immediato: ergo negatio pura, & non pura, quæ idem sunt quod repugnantia, & non repugnantia ad existendum, conveniunt maxime essentialiter: ergo non possunt opponi maxime essentialiter.

Confirmatur, quia quando duo conveniunt, 10 in aliqua ratione communi, etiam si differant per differentias essentialiter oppositas non possunt opponi contradictorie: sed possibile, & impossibile conveniunt intrinsece in ratione negationis ut sic: ergo, &c. Maior est evidens, & à me probata: minor etiam est evidens, quia possibile ut concedunt adversarij, & etiam impossibile essentialiter sunt negatio: ergo conveniunt intrinsece in ratione negationis: ergo possibile immediate, & per se ipsum non opponitur contradictorie impossibili: sed ratione sui debet ita opponi alicui termino: ergo assignandus est huiusmodi terminus positivus cui opponatur: sed non est alius nisi existentia, quod est contra adversarios.

Dices convenientiam illam repertam inter repugnantiam, & possibilitatem, non esse maximam convenientiam, quia datur alia maior, scilicet duorum individuorum in eadem specie, ut est convenientia, quæ reperitur inter Petrum, & Paulum in eadem specie hominis.

Sed contra, quia licet illa non sit maxima, cum specifica, nihilominus est maxima generica, quia est convenientia in ultimo genere negationis, & etiam est maxima inter alias, ut est inter duas res diversi gradus, & ordinis, ut est convenientia, inter accidens & substantiam, inter modum & rem, inter Deum & creaturam: sed demus non esse maximam in eo sensu, nihilominus non potest negari, quin sit maxima ut non possit fundari contradictionem, & ut opponatur maximæ disconvenientiæ repertæ inter duos terminos contradictorios quod sufficit ad nostram conclusionem, ut videre est inter duas species positivas, v. g. inter hominem, & leonem, quæ ex eo quod conveniunt in genere, licet distinguantur specie, non sunt contradictoriæ, nec possunt

possunt fundare contradictionem immediatam, & primariam, inter se, quia illa est maxima convenientia ad hunc finem: ergo si illæ duæ negationes specie distinctæ habent maximam convenientiam genericam, non poterunt fundare oppositionem contradictoriam, quia rationes eiusdem ordinis ut duo accidentia, duæ substantiæ minime fundant illam.

13 Nam sicut duæ species, quæ ambæ positivæ sunt, ut leo, & equus, non possunt dicere immediatam, & primariam contradictionem, quia maxime conveniunt genericæ, cum assimilentur in ratione animalis quæ est genus immediatum ad tales species, omnis enim contradictio regulatur cum illis principiis impossibile est idē simul esse, & non esse, quodlibet necessario vel est, vel non est, quæ principia compacta atque composita sunt ex duobus terminis, vno positivo, & altero negativo immediate, & essentialiter eiusdem positivi, ita ut nullo modo possint componi ex utroque termino positivo, vel ex utroque negativo, nam improprie perperam, ac frigide diceremus, impossibile est idem simul esse, & esse, vel idem simul non esse, & non esse, tale enim principium esset falsissimum, quia falsum est dicere, impossibile esse, quod simul Petrus habeat esse, & sit; neque possumus etiam dicere, quodlibet est, vel est, quodlibet non est vel non est, ita etiam duæ species ambæ negativæ formaliter non possunt esse contradictoriæ immediate, & primariæ inter se propter eandem rationem, propter quam non possunt esse contradictoriæ duæ species positivæ, ut equus, & taurus, quia non datur maior ratio vnius, quam alterius; unde sequitur necessario quod vñ contradictorium ita immediate, & primario repugnet alteri, & removeat illud secundum se totum, ut sint sine aliqua convenientia in aliqua ratione intrinseca utrique communi, hoc est sine identitate cum altero, vel realiter, fundamentaliter, vel formaliter per rationem.

14 Quia cum contradictorium, v.g. negativum sit primario, & totaliter non esse alterius, necessario est ut in nulla ratione communi convenient, & secundum totam suam adæquatam rationem, tam superiorem, quam inferiorem, dividantur, & separantur: sed vna negatio eiusdem generis cum alia, non totaliter, & adæquate disconveniunt, dissimulantur, dividuntur, ac separantur, siquidem identificantur fundamentaliter à parte rei, & formaliter per intellectum, in ratione superiori genericæ immediatæ negationis in qua assimulantur, & conveniunt essentialiter, quæ est fundamentalis identitas, quia fundat formalem identitatem per rationem: ergo impossibilis est ut vna negatio sit à parte rei contradictorium, immediatum, & primarium alterius: ergo non potest esse negatio primaria, & immediata alterius negationis; sed repugnantia formalissime per vos est negatio: ergo possibilis, quæ etiam per vos est negatio, non est immediata, & primaria negatio repugnantia; ratio autem à priori est, quia oppositio contradictoria, est affirmatio, & negatio eiusdem de eodem eisdem servatis: ergo oppositio contradictoria debet constare ex terminis affirmativis, & negativis, ita ut ex vna parte propositio sit tota affirmativa, & ex altera parte sit tota negativa, ratione copulæ negantis, ut v.g. Petrus est homo Petrus, non est homo; quare si ambæ propositiones simul sint, vel affirmativa vel negativa, nulla datur oppositio contradictoria in-

ter illas; quare sicut hæ duæ propositiones non sunt contradictoriæ, Petrus est homo, Petrus est homo, aut hæ duæ Petrus est homo, Petrus currit, ita similiter hæ duæ non sunt contradictoriæ, Petrus non est lapis, Petrus non est lapis, &c. ut ex dictis in summulis est evidens, itaque, semper inter propositiones contradictorias, vna debet esse affirmativa, & altera negativa.

Sed propositio affirmativa debet habere obiectum sibi proportionatum quod immediate, & contradictoriè opponatur obiecto propositionis negativæ, ideo enim propositiones opponuntur, vel eo modo se habent propositiones inter se, si sint veræ, quo se habent obiecta earum inter se: ex eo enim quod res est vel non est propositio dicitur vera, vel falsa; sed obiectum proportionatum propositioni affirmativæ, est positivum identitas videlicet inter prædicatum, & subiectum, & obiectum proportionatum propositioni negativæ est negativum, negatio videlicet identitatis eiusdem inter prædicatum, & subiectum: ergo obiecta contradictoriæ primariæ, maxime, & immediate opposita à parte rei inter se, debent talis esse conditionis, ut vnum necessario sit à parte rei positivum, & alterum totalis adæquata primaria, & immediata negatio talis positivi.

Nam oppositio contradictoria est maxima omnium oppositionum essentialiter, ita ut neque naturaliter, neque divinius possit esse alia maior eas; nam si alia maior posset esse oppositio contradictoria essentialiter non esset maxima, sicut Deus est summum, & maximum, quia eo aliud maius esse non potest: sed opposita immediate, & maxime, totaliter, & adæquate sunt pure adæquate opposita: ergo omne quod datur in vno opposito contradictoriè debet esse oppositum omni quod datur in alio; sed omne oppositum alteri in ea ratione qua oppositum est illi, est dissimile, disconveniens, ac proinde non simile neque conveniens eidem, quia dissimilitudo, & disconvenientia in ea ratione, qua talis est excludit convenientiam, & similitudinem negando illam, v.g. albedo in ea ratione qua opponitur nigredini disconvenit cum illa, dissimilatur ipsi ac per consequens non convenit cum illa, nec assimilatur illi negatque convenientiam, & similitudinem, cum eadem: ergo omnis formalitas quæ est in vno contradictorio nullo modo convenit cum alia formalitate, quæ est in alio, & sic nullo modo vnum contradictorium potest convenire cum alio in aliqua ratione, & formalitate existente in illo: sed duæ species, siue sint negativæ, siue positivæ, non disconveniunt nec dissimulantur in omnibus formalitatibus, quas habent; sed solum in differentiis specificis, quia præter illas in omnibus gradibus superioribus à genere immediato usque ad summum prædicatum conveniunt; quare magis conveniunt quam disconveniunt; siquidem per solam differentiam individualement, & specificam differunt, & per gradus omnes superiores conveniunt: ergo duæ species siue positivæ siue negativæ non opponuntur contradictoriè, ac per consequens vna non est primaria, & immediata negatio alterius: sed possibilitas, & impossibilitas, seu repugnantia ad existendum, sunt per vos duæ negationes specie differentes contentæ sub negatione necessaria ut sic, tanquam sub ratione genericæ immediatæ: ergo possibilitas non potest esse primario, & immediate impossibilitatis, aut repugnantia ad existendum: ergo alterius rationis positivæ im-

possibile, & dicitur;

diatē, & primario negatio est licet secundario, & mediatē, neget repugnantiam, & impossibilitatem, ut videtur in cæcitate & morte, quæ quia duæ species privationis sunt immediate, & primario vna non negat aliam, licet mediatē, & secundario neget illam ratione distinctionis, quam habent inter se, & sic est verum dicere mors non est cæcitas, nec cæcitas est mors, alias nullus cæcus viveret.

17 Quod autem duo opposita contradictorie ex eo quod maxime opposita sint debeant totaliter, & adæquate opponi inter se contradictorie est evidens in his, homo non homo, equus non equus, nihil enim est in homine quod conveniat cum negatione hominis, quia totum quod est in homine quatenus oppositum contradictorie non homini est positivum; unde si aliquid est in homine, quod non sit positivum, nullo modo erit contradictorium non hominis propter rationes supradictas: sed positivum, ut positivum in ea ratione, quæ tale est, nullo modo convenit cum negatione quæ talis est: ergo nihil est in homine, quatenus contradictorium est non hominis, quod est negatio hominis, per quod conveniat cum non homine: ergo nihil est in vno contradictorio per quod conveniat cum altero, & per quod non opponatur alteri: ergo vnum contradictorium totaliter, & adæquate, opponitur alteri, & non convenit cum ipso, ratio à priori est quia id quod summum, & maximum est in aliqua ratione, est purum in illa ratione; unde quia Deus summe perfectus, & summe actus est, pure perfectus, & pure actus est, ac proinde totaliter, & adæquate perfectus, & actus est sine vlla potentialitate, & imperfectione, sicut quod in creatis summus spiritus est, ut est Angelus pure spiritus est, ac proinde totaliter, & adæquate spiritus est; e contra, quia homo non est intellectivus pure non est maxime intellectivus nec totaliter, & adæquate intellectivus, quia secundum quod sentit non intelligit, sicut quia non est summe corpus, seu summe materialis non est pure materialis, ac tandem non est totaliter, & adæquate materialis sicut est lapis, quia est summe, & pure materialis: sed vnum contradictorium est summe, & maxime oppositum alteri: ergo est pure oppositum illi, ac per consequens totaliter, & adæquate oppositum ipsi, & sic omne quod est in vno contradictorio opponitur alteri, disconvenit cum illo, & non convenit nec assimilatur ipsi.

Tandem, quia si daretur aliqua contradictio, quæ adæquate, & totaliter non opponeretur alteri, & non disconveniret cum illo, non esset maxima, siquidem daretur alia maior, videlicet oppositio, quæ datur inter cæcitatem, & visum quæ totaliter opponuntur, & nihil est in cæcitate, quod conveniat cum visu: ergo oppositio privativa, quæ est inper dicta, & est alia ab oppositione contradictoria, erit maior ipsa, quod est falsissimum, alias hæc, & non illa summa esset: ergo ex his omnibus evidenter sequitur vnum oppositum contradictorie debere ita adæquate, & totaliter opponi alteri, ut nihil sit in illo per quod non opponatur illi, ac proinde nullo modo per aliquam formalitatem existentem in ipso conveniat cum eodem, quapropter si possibilitas est negatio formalis, & repugnantia est etiam negatio formalis inter illas, non dabitur oppositio contradictoria, neque vna erit negatio immediata, & primaria alterius.

SVBSECTIO VIII.

Secundum principale argumentum ponitur.

18 Via ideo per vos possibilitas opponitur contradictorie impossibilitati, & repugnantia, & contra, quia possibilitas non est pura negatio, seu est non pura negatio, & impossibilitas, seu repugnantia est pura negatio: sed pura, & non pura negatio non possunt opponi contradictorie: ergo possibilitas, & impossibilitas, ratione puritatis, & non puritatis, non possunt opponi contradictorie. Maior est ipsa conclusio adversariorum, Minor in qua est tota difficultas sic demonstratur, quia negatio non pura, neque est contradictorium respectu negationis puræ: ratione proprii connotati, nec propter taleitatem per quam constituitur in ratione negationis non puræ, & per quam differt essentialiter à negatione puræ, nec propter rationem superiorem negationis, ut sic genericè constituentem illam: ergo nullo modo contradictorie opponitur negatio non pura negationi puræ. Antecedens quoad connotatum sic probatur, quia vnum contradictorium per se ipsum esse, & non per aliud esse distinctum à se opponitur alteri contradictorio: sed connotatum possibilitatis distinguitur ab esse formali negationis non puræ tanquam positivum à negativo, propter quod etiam distinguitur à negatione puræ: ergo negatio non pura non opponitur contradictorie per connotatum negationi puræ. Maior sic probatur, quia vnum contradictorium opponitur alteri immediate, & non mediate, quia oppositio contradictoria est immediata, & maxima: sed si contradictorium opponeretur non per se ipsum esse, sed per aliud esse distinctum à se, non opponeretur immediate, sed mediate: ergo vnum contradictorium non per aliud esse à se opponitur alteri.

Minor in qua est difficultas sic probatur, quia tunc opponitur aliquid mediate, & non immediate, quando opponitur per aliquid, quod mediat inter utrumque oppositum: sed si vnum contradictorium opponeretur alteri non per se ipsum, sed per aliquid distinctum à se ipso, opponeretur per aliquod medium inter ipsum, & alterum oppositum: nam opponeretur per aliquid distinctum à se, & distinctum ab altero opposito, quia vnum oppositum non opponitur alteri per ipsum esse alterius oppositi cui opponitur; alias alterum oppositum sibi ipsi per se ipsum immediate opponeretur, & sic idem esset distinctum à se ipso: illud enim per quod vnum alteri opponitur, si distinguatur ab utroque opposito, mediat inter utrumque, & est medium, in quo ambo extrema opponuntur, v. g. quia quantitas alba, vel frigida in summo opponitur quantitati nigræ, aut calidæ in summo per albedinem vel frigiditatem distinctam à quantitate nigræ, vel calidæ; hæc quantitas non opponitur alteri immediate, sed mediate, quia opponitur per id quod neque est vnum nec alterum extremum, & est ratio, quæ immediate attingit utrumque extremum oppositive. Item rationale non opponitur contradictorie irrationali, ac proinde neque immediate, quia opponitur illi per negationem distinctam à rationalitate, & irrationalitate, eo quod ipsæ sint entitates positivæ, in cognitionibus etiam evidenter constat, nam cog-

nitio abstractiva vocatur mediata, quia attingit Deum non ratione sui, sed ratione creaturae cognita, quae est distincta ab ipsa cognitione, & à Deo cognito: ergo si unum contradictorium opponitur alteri non ratione sui, sed ratione alicuius distincti à se, & ab alio extremo, & quod non est unum neg alterum oppositum, non opponitur immediate, sed mediate illi.

19 Videntur quia si possibilitas, quae est negatio non pura, negaret negationem puram, aut opponeretur illi per aliquid distinctum à se, non esset negatio immediata negationis purae aut repugnantiae, quia illud negat aliquid immediate quod remouet sine medio: sed quod remouet sine medio non est per aliquid distinctum à se, sed per se ipsum immediate, v. g. non homo remouet immediate hominem, quia per se ipsum sine medio negat hominem, non homo enim secundum totam suam rationem immediate est negatio hominis. Vnde si possibilitas non per se ipsam: sed per suum connotatum remouet repugnantiam, tota contradictio non erit inter possibilitatem, & repugnantiam, sed inter repugnantiam, & connotatum possibilitatis, cum inter hæc solum detur immediata remotio quod erit contra ipsos aduersarios: ergo possibilitas seu negatio non pura non opponitur repugnantiae per suum connotatum, ratione cuius sit contradictorium repugnantiae, nec etiam opponitur per rationem negationis, ut sic contradictorie negationi purae, vel repugnantiae, quia ratio superior indifferens respectu aliquarum specierum, non opponitur contradictorie alicui ex illis speciebus, quia identificatur cum illis, ut animal identificatur cum homine, & leone, quibus non potest opponi villo modo, totum enim potentiale non opponitur contradictorie, & maxime suis partibus potestatis, nec potest esse ratio formalis, quare una species contradictorie opponatur alteri, quia ratio formalis vniendi aliqua non potest esse ratio formalis diuidenti illa maxime secundum summam diuisionem, quae oppositio contradictoria est; item quia ratio communis constituit essentialiter species contentas sub illa secundum illud dici de omni, &c. sed unum contradictorium non constituit essentialiter sibi alterum contradictorium, nec ratio constituendi unum in esse contradictorium potest esse ratio constituendi essentialiter alterum in suo esse, ergo ratio superior, quae essentialiter constituit omnes species contentas sub illa, non potest esse contradictorium alicuius ex illis; sed negatio ut sic est superior respectu negationis purae, & non purae, & utramque constituit essentialiter, & est utrique communis: ergo negatio ut sic nullo modo potest esse contradictorium respectu negationis purae, nec potest esse ratio constituendi negationem puram in ratione contradictorii respectu non purae, vel e contra, quia iam idem esset oppositum respectu sui ipsius, nam superior est idem cum inferioribus; vnde si superior opponitur alicui inferiori opponetur illi, quod est idem secum, vnde si bi ipsi opponeretur.

20 Nec etiam taleitas, & differentia specifica negationis non pura potest esse ratio opposita contradictorie negationi purae, quia illa taleitas est negatio intrinseca, & essentialiter, & nihil habet admixtum positivi: sed negatio ut negatio, ut late probatum manet, non opponitur contradictorie alteri negationi: ergo illa taleitas, quae simpliciter, & absolute negatio est sine aliquo

positivo non potest esse ratio opposita contradictorie alteri negationi: maior est certa, quia differentia est eiusdem rationis cum suo genere, ita ut ad genus positivum sequatur, & contrahat illud differentia positiva, ita ut si genus positivum sit, minime possit contrahi per differentiam negatiuam, & ad genus negatiuam differentia negatiua sequitur, ut videre est in cæcitate, & tenebris respectu negationis ut sic; sed illa falsitas negationis non pura est differentia contractiva generis negatiui, negationis scilicet ut sic: ergo illa taleitas est negatio absolute, & simpliciter: ergo non potest opponi contradictorie alteri negationi, nec potest dici quod detur aliquid positivum in illa, quia si illa taleitas habere aliquid positivum, iam possibile constitueretur à positivo actu sive actualiter, saltem inadæquate; vnde ab æterno aliquid actu positivum esset, contra quod insurgunt omnia argumenta nuper facta.

Dices negationem non puram per se ipsam immediate remouere posse puram seu meram negationem. Sed contra, quia negatio non pura, vel potest remouere immediate, vel per se ipsam negationem puram, quia præcisè quædam negatio est, vel qua non pura negatio est; non primum, alias quæcumque negatio posset remouere quancumque negationem, ut terminum sibi contradictorium; si secundum: ergo non remouet, quia negatio est; sed qua quid positivum importat connotatum; probatur consequentia, quia non dicitur non pura nisi per positivum, quod connotat, & determinat: quia secundum ea per quae essentialiter constituitur, tam in ratione generica, quam in ratione specifica, cum nihil includat positivum, necessario negatio quædam pura erit, id est non permixta intrinsece realitate, & negatione: sed per te negat suum contradictorium repugnantiam scilicet, quae non pura negatio est; ergo qua permixta positivo: ergo positivum est, quod remouet repugnantiam, non autem ipsa negatio. Patet vltima consequentia, quia negatio illa secundum quod non pura negatio est, reduplicat supra rationem formalem constituentem ipsam in ratione non purae negationis, id est contra positivum, quod permixtum negationi efficit illam non puram negationem: sed per te remouet qua non pura negatio est repugnantiam: ergo quare duplicat rationem formalem constituentem illam non puram: ergo qua reduplicat positivum: ergo positivum est quod remouet repugnantiam non negatio.

Dices negationem illam non puram non remouere repugnantiam per positivum: sed per se ipsam connotationem ad positivum constitutam, possibilitas enim constituitur in esse negationis non purae per positivum connotatum: sed per connotationem ad illud, itaque negatio connotans positivum est immediatam contradictorium repugnantiam, seu negationis purae.

Contra primo, quia vel illa connotatio quae formaliter intrinsece constituit possibilitatem in esse termini contradictoriae repugnantiae est aliquid positivum vel negativum; si negativum: ergo potest esse ratio formalis talis oppositionis, quia una negatio non opponitur contradictorie alteri negationi propter rationes iam supra factas: nec potest esse ratio formalis constituendi in oppositione contradictoria negationem respectu alterius negationis, sicut v. g. una species positiva non potest esse contradictoria alterius speciei positivae.

fitivæ ratione alicuius formalitatis positivæ, quia sicut primam positivum, quia positivum est, & convenit maxime in ratione positivi, ut sic, non potest opponi alteri positivo, propter se ipsum; nec propter rationem formalem positivam sibi additam poterit opponi, quia illa ratio formalis addita est intra rationem, & gradum positivum, & convenit maxime cum altero in ratione superiori positivi ut sic; unde illa ratio formalis addita alteri, vel si ita per vos, ut opponatur illi contradictorie est ratio conveniendi cum altero in ratione positiva ut sic, concretum enim ex ratione formali, & materiali positiva convenit cum altero positivo in ratione positiva ut sic, v.g. Pater convenit cum alio Patre in ratione positiva ut sic, non solum ratione materialis, sed etiam ratione formalitatis, quia talis formalitas est ratio positiva, & constituit in esse positivi concretum, atque adeo in esse convenientis cum altero concreto positivo, & per consequens non potest rationi illius formalitatis positivæ, v.g. ratione Paternitatis, pater opponi contradictorie alteri concreto positivo, v.g. Patri aut filio, & ceteris propter rationem dictam, quia tali relatione constituitur in esse positivi concreti, ac per consequens in esse convenientis cum altero in ratione positiva ut sic: ergo ipsa ratio formalis non potest constituere idem subiectum respectu eiusdem in esse maximi oppositi, & repugnantis, quia iam constitueret in esse repugnantis, & non repugnantis idem: ergo similiter si possibilitas in quantum negatio est, non potest esse contradictorium repugnantia, quæ etiam altera negatio formalis est, quia oppositio contradictoria, nec potest esse inter duos terminos positivos: sed necessario petit ut unus sit positivus, & alter negativus, nec propter rationem termini contradictorii repugnantia, siquidem ex vi illius connotationis, non extrahitur possibilitas à ratione negationis, quia talis connotatio per vos non est positiva: sed negativa formalitas, & sic constituit ipsam possibilitatem in statu concreti negativi, sicut paternitas, quia est formalitas positiva constituit patrem in esse concreti positivi; unde ex vi illius connotationis, quæ formalitas negativa est constituitur possibilitas in esse convenientis in negatione ut sic, cum repugnantia in esse speciei negationis participantis eandem rationem genericam negationis, quam participat repugnantia, ac per consequens constituitur in esse habentis identitatem fundamentalem realem, & formalem unitatem rationis in negatione ut sic cum repugnantia: ergo nullo modo ex vi illius connotationis constitui in esse termini contradictorii, respectu repugnantia, quia termini contradictorii nullam habent, nec identitatem realem fundamentalem inter se, nec unitatem rationis formalem, cum habeant maximam, & immediatam omnium oppositionem inter se, quæ contradictoria est, ratione cuius in omnibus distinguuntur, secernuntur, ac dividuntur, sine aliquo consortio identitatis, aut unitatis inter se, & etiam à paritate rationis repetæ inter duas species positivas, & inter duas species negativas.

Secundo contra, quia illa negatio, quæ contradictorium est alterius, per id contradicit illi, per quod est immediate negatio illius, quia negatio in tantum contradictorium alterius est, in quantum illud primario, & immediate negat, v.g. non homo

est contradictorium hominis, quia immediate primario, & formaliter negat hominem: ergo si repugnantia est terminus contradictorius possibilitatis, & possibilitas repugnantia, per id constituetur in esse contradictorii, vel ex eo quod sit primaria, & formalis negatio repugnantia, & ex eo quod immediate, & primario negat illam, ita ut omnia quæ reperiuntur in possibilitate, & quæ non fuerint formalissima ratio negationis alterius, neque poterunt conducere ad rationem contradictorii, nec poterunt constituere illud extremum formaliter in ratione contradictorii alterius, v.g. in tenebris, quatenus sunt non lux, illa enim non constituuntur in esse contradictorii, lucis enim non constituuntur ad parietem in quo positis esse, quia etiam possunt esse in aëre, quia talis connotatio, quatenus expresse hoc conceptum connotationis significatur, non est ipsa formalissima ratio expresse negationis lucis, sed potius videretur supponere illam, privatio enim lucis quatenus talis est, connotat parietem, aërem, &c. sed connotatio possibilitatis, vel quæ est in possibilitate respectu existentia formaliter, & expresse non est negatio primaria, & immediata repugnantia, talis enim connotatio, quatenus hoc expresse conceptum connotationis exprimitur, non tendit, nec dirigitur immediate, & primario ad remotionem, seu negandam repugnantiam, sed potius directæ, & primario tendit in aliquid positivum directæ, & primario realiter à repugnantia, & quod à se remouet essentialiter ipsa repugnantia, quod nihil aliud est quam existentia, ideoque talis connotatio concipitur, quasi respectus, tendentia, & connotatio cum existentia, & ad illam; unde expresse negatio cum existentia, & ad illam, & expresse possibilitas non constituitur formaliter, & expresse in esse negationis repugnantia per ipsam ptesse in esse negationis repugnantia, quod nihil formalissimam expresse connotationem ad existentiam, ergo per ipsam connotationem formaliter, & expresse non constituitur in esse termini contradictorii repugnantia, quia contradictorium quatenus tale constituitur formaliter in illo esse tendentiam remotivam seu per expresse, & formalem negationem sui contradictorii, ratione cuius immediate, & primario tendit in contradictorium, ut illud destruat, negando ipsum, cum autem illa connotatio ad existentiam non sit formalis, illa connotatio ad existentiam, ac directæ tendentia ad suum contradictorium per modum formalis remotionis illius, sed potius sit tendentia prius remotionis illius, sed potius connectiva, & quasi contradictorii, sed potius connectiva, & quasi unitiva cum proprio actu perfectivo possibilitatis, sequitur necessario, & evidenter quod ipsa connotatio non constituat possibilitatem in esse contradictorii immediati, & formalis repugnantia.

Si talis connotatio est quid positivum: ergo vel à se vel ab alio, & quodcumque dixeris redeunt omnia argumenta, quæ à nobis facta sunt contra Basil. Ponze, & quæ ab adversariis contra ipsum facta fuerunt.

Deinde: ergo possibilitas formaliter, & expresse constituitur intrinsece, & essentialiter non per ordinem ad positivum solum, sed etiam per aliquod intrinsecum, & essentialiter prædicatum positivum intrinsece, & essentialiter constitutum illius, intrinsece, & essentialiter ipsi adversarij, ac maximum absurdum iudicabant, dum nobiscum, ac pro nobis in circo nostræ secundæ conclusionis pugnabant contra Basil. Ponze. Tandem sequetur aliud

aliud maximum absurdum, possibilitatem nimirum esse mixtam essentialiter ex positivo, & negativo, quod nullus usquam dixerit, ex quo eveniet manifestè, ut adversarius incidet in Syl- lam cupiens vitare Caribdim.

SUBSECTIO I.

Primum argumentum principale ponitur, & probatur.

27 **V**ltimo sic probatur, quia in sententia ad- versariorum duæ negationes affirmant, ita ut negatio negans negationem proprie, & for- maliter non sit negatio, sed potius positivum: atqui possibilitas est negatio formalis: ergo non potest esse negatio repugnantia, quia iam pos- sibilitas non esset negatio: sed positivum, quæ con- sequentia probatur, quia repugnantia est nega- tio: sed possibilitas per se negat primatio, & im- mediate repugnantiam quæ etiam est negatio formalis: ergo possibilitas est negatio formalis, negationis formalis: ergo possibilitas est positi- vum, siquidem per vos negatio negationis posi- tivum quid est, quod est contra vos: & si non est positivum, ut asserunt, non erit negatio imme- diate, & primatio repugnantia, quæ formalis negatio est: sed alterius positivi; vel duæ nega- tiones non affirmant, & negatio negans nega- tionem, non est positivum: vel si negatio ne- gans negationem est positivum, possibilitas quæ talis erit, erit positivum, quod est summum ab- surdum in sententia adversariorum.

28 Nec valet dicere negationem non puram posse negare immediate negationem puram: non inquam valet, tum propter dicta supra; tum etiam, quia negatio non pura negatio est, & ex eo quod sit non pura, id est ex eo quod connotet positivum non definit adæquate, & totaliter esse negatio intrinsecè, & formaliter, v. g. ex eo quod cæ- citas connotet positivum oculi, cui inhæreat, tanquam subiecto, & ex eo quod tenebræ con- notent aërem tanquam positivam entitatem in qua sunt, & quia formalitas peccati commissio- nis connotet materiale illius peccati quod, infi- ciat, & contaminet, non delinunt esse adæqua- tæ, & totaliter intrinsecè, & formaliter nega- tionis, & repugnantia, seu pura negatio etiam totaliter, & adæquate negatio est: ergo si non pura negatio est, negatio repugnantia sine du- bio erit negatio negationis: ergo erit non nega- tio, sed positivum; ideo enim in aëre non tene- bræ, non est negatio: sed positivum lux scilicet, & non cæcitas, in animali non est negatio formalis: sed potius positivum, in eorum sen- tentia, quia est negatio negationis, & negatio negationis est quid positivum; unde non cæci- tas quæ est negatio negationis erit positivum id est visus: sed possibilitas est negatio alterius negationis immediate, & primario, hoc est re- pugnantia: ergo non est negativum: sed positi- vum, & si negativum, seu negatio est, non erit negatio repugnantia: sed alterius rei posi- tivæ.

29 Dices non puram negationem æquivalere po- sitivo, & ideo posse facere, quod positivum fa- ceret id est negare negationem, manendo in esse negationis, sicut res spiritualis, & indivisi- bilis, quia æquivaler divisibili, & extenso potest

facere quod extensum, sicut anima rationalis, quæ spiritualis, & indivisibilis est, quia æquiva- let formæ divisibili; potest informare corpus divisibile, sicut illa: ergo similiter poterit pos- sibilitas licet sit negatio, negare alteram negatio- nem, quia æquivaler positivo.

Contra primo, quia licet res superioris ordi- nis, possit æquivalere rei inferioris ordinis pro- pter perfectionem eminentiæ, quæ reperitur in re superioris ordinis, ratione cuius quasi conti- net in virtute vel eminenter rem inferioris ordi- nis; res autem inferioris ordinis nullo modo potest æquivalere rei superioris ordinis, quia non continet perfectionem eminentiæ rei superioris ordinis: nec superant in perfectione illam, & ideo non possunt illam eminenter, seu virtuali- ter continere; ratione cuius non possunt æqui- valere res inferioris ordinis rebus ordinis supe- rioris; exemplis evidentibus, tam in physicis quàm in moralibus illustratur: intellectus divinus, & voluntas, licet habeant summam identitatem inter se propter summam simplicitatem suam, ni- hilominus, quia propter infinitam perfectionem quam habent, habent æquivalentiam respectu intellectus, & voluntatis distinctorum inter se, ut sunt intellectus, & voluntatis creatura, ra- tione cuius possunt se habere in suis productio- nibus, sicut & voluntas & intellectus in creat- is, & ideo sicut est verum dicere quod intelle- ctus creatus producit Verbum mentis, quod non producit, voluntas creata, & hoc propter distin- ctionem expressam, & formalem, quæ reperi- tur à parte rei inter illas potentias, ita similiter intellectus, & voluntas divina propter distin- ctionem non formalem realem: sed æquivalen- tem, aut eminentialem, possunt se ita habere ut intellectus divinus producat Verbum, voluntas autem non producat; item, quia Deus æquiva- let rebus extensis, est in hoc toto mundo ex- tensio, licet formaliter sit omnino indivisibilis, quod etiam habet Angelus, & anima rationalis, hæc ad informandam materiam extensam, ille ad habendam præsentiam in loco extenso determi- nato; contra vero res corporea non potest æquivalere neque Deo, neque Angelis, neque animæ rationali, quia est inferioris ordinis, res- pectu rei spiritualis, & sic non potest res corpo- rea extensa naturaliter esse in loco indivisibili, & indivisibiliter, ut Angelus, & anima rationa- lis; illi enim non solum existunt divisibili præ- sentia in loco divisibili, & extenso: sed & in- divisibili etiam in indivisibili loco.

Item, quia causa efficiens spiritualis, ut Deus & anima rationalis, æquivalent causis corporeis efficientibus, & sic producant Deus substantiam corpoream, accidentiaque materialia, anima ra- tionalis operationes corporeas, ut sunt visio, & auditio mediantibus potentijs corporeis auditi- va scilicet, & visiva; nulla autem entitas creata corporea potest æquivalere entitatibus spiritua- libus, & ideo propria virtute non potest producere effectus spirituales, quod non contingit pro- pter aliam rationem, nisi quia res corporea est inferioris ordinis respectu spiritualis, & ideo non potest æquivalere illi. Deinde sensus com- munit æquivaler sensibus inferioribus, & ideo potest attingere objecta illorum, ut sensus, v. g. auditus, &c. sensus autem inferiores quia sunt imperfectiores sensu communi, non æquivalent illi: & ideo non attingunt perfectiorem, opera- tionem,

tionem, & obiectum formale illius sensus, quod evidencius patet in intellectu respectu omnium sensuum corporum; intellectus enim attingit omnia obiecta sensuum; nullus autem sensus attingit Deum qui est obiectum intellectus, quia non aequivaleret illi propter suam imperfectionem qua superatur ab intellectu. Item Rex in moralibus aequivalet omnibus dignitatibus inferioribus, ut Proregum, Gubernatorum, Generalium, Ducum, & Admirantium, & sic per se potest facere quaecunque operationem illorum; nullus autem ex illis potest attingere operationem propriam Regis, quia illi non aequivalent, & hoc contingit, quia est superioris ordinis Rex, & isti sunt inferioris ordinis, & idem est in summo Pontifice respectu ceterorum Episcoporum propter eandem rationem superioritatis, & inferioritatis in perfectione, & ordine; sed negatio formalis est inferioris ordinis respectu rei positivae, & res positiva magis superat in perfectione, & excellentia negationem quam una res positiva aliam: ergo negatio formalis non potest aequivalere rei positivae: ergo non potest facere quod illa: ergo non potest opponi contradictorie negationi, quia deficit illi ratio formalis positiva, ut de se patet, & aequivalentia ad illam, ut probatum est.

Secundo contra, quia quando convenit alicui aliqua ratio formalis, quatenus tale est, tanquam propria ipsius, non potest eadem ratio formalis convenire opposito ipsius, nec formaliter, nec aequivalenter: sed negatio formalis opponitur positivo formali, & positivum formale, quatenus tale, & quatenus opponitur negationi habet tanquam proprium praedicatum conveniens ei ex natura sua quod opponatur negationi: ergo non potest convenire hoc ipsum praedicatum opposito ipsius positivo, negationi nimirum formali, nec formaliter, nec aequivalenter; unde licet negatio possit aequivalere in alijs positivo, non autem hac ratione propter dicta. Maior est certissima, non solum in formaliter, & proprie oppositis: sed etiam in his, quae non habent veram & propriam oppositionem; sed solum aliqualem, inter opposita enim vera, & propria sunt relativa, v.g. Paternitas, & filiationem, nam quia Paternitas habet pro suo termino, aut filiationem aut entitatem filij, & hoc habet quatenus opponitur filiationi, ideo filiationi non potest convenire, quod habeat pro termino, nec formali, nec aequivalenter aut ipsa filiationem, aut entitatem genitum filij, & quia tenebrae opponuntur luci, & luci convenit quatenus tenebrarum opposito illuminare, aut calorem producere non potest tenebris, nec aequivalenter, nec formaliter convenire illuminare subiectum, & idem est in visu respectu caecitatis, & in albedine respectu nigredinis, cui nullo modo nec aequivalenter, nec formaliter potest convenire disgregare visum, quia tale praedicatum convenit albedini, quatenus opponitur nigredini, & idem est in oppositis contradictorijs; nam quia homini, quatenus homini convenit esse animal rationale formaliter, non potest non homini convenire haec definitio, nec formaliter nec aequivalenter, quod non solum contingit in rationalitate: sed etiam in risibilitate, in capacitate scientiae & disciplinae, quia haec praedicata conveniunt homini, quatenus opponitur non homini, accidens autem licet non proprie, aliquo modo tamen opponitur substantiae, in hoc quod accidens est ens in alio, & non in se, & substantia est ens in se

& per se, sive subsistens, & quia substantia convenit substantiae, quatenus opponitur suo modo accidenti, nec formaliter, nec aequivalenter potest ipsa convenire accidenti.

Ratio autem universalis horum est, quia si quod uni opposito, quatenus tale est, convenit formaliter alteri opposito, conveniret vel aequivalenter vel formaliter, nullo modo proprie opponeretur inter se, v.g. quia luci convenit producere calorem, & calori etiam convenit, licet luci conveniat aequivalenter in ea ratione producendi calorem, nullo modo opponuntur, sed potius conveniunt: ergo si id quod opposito, quatenus opposito, tanquam proprium, & peculiare praedicatum convenit formaliter, conveniret etiam alteri opposito, quatenus tali, aut aequivalenter, aut formaliter in ea ratione, nullo modo opponeretur; ex quo sequeretur opponi, & non opponi eadem sub eadem ratione formalis; unde idem esset, & non esset simul, quod est contra evidentissimum omnium axioma, videlicet impossibile est idem simul esse, & non esse, opponeretur quidem, quia supponimus esse opposita, non opponeretur, quia iam convenirent, ut vos nunc asseritis in habendo eandem rationem formalem: sed negatio quatenus est non positiva ratio opponitur contradictorie positivae rationi: ergo quod convenit per se, & ex sua natura rationi positivae, scilicet opponi negationi per seum esse, ex natura ipsius rei positivae non poterit convenire opposito ipsius, scilicet negationi: atqui possibilitas per vos est negatio formalis: ergo non potest aequivalere rei positivae in opponendo se negationi per seum ipsum esse propter rationem dictam.

Item, & interrogo a vobis, cur duae entitates positivae nunquam se contradicant immediate rationem tribuatis dicendo ad contradictionem necessario requiri, ut ambo extrema non sint positiva, sed potius ut vnum sit positivum, & alterum negativum.

Sed contra, quia etiam non debet esse utrumque extremum negativum, ut datur contradictio, & nihilominus asseritis posse duo extrema negativa immediate opponi contradictorie ex eo solum quod dicatis vnum aequivalere positivo, etiam si formaliter sit negativum: ergo & similiter nos possumus dicere duo extrema positiva posse immediate contradictorie opponi, quia vnum ex illis licet sit positivum, aequivalet negationi, quia non est maior ratio, cur negatio possit aequivalere positivo, & positivum non possit aequivalere negationi; imo maior ratio datur in nostro casu, quam in vestro, quia, ut patet ex supradictis, hoc quod est aequivalere, potius convenit superiori respectu inferioris, quam e contra; sed positivum est superius respectu negationis: ergo potius positivum debet aequivalere negationi (ut identitas divina inter absoluta, quae est positiva, aequivalet distinctioni, quae est negatio per vos, quam e contra), & nihilominus non potest dari oppositio contradictoria inter duo extrema positiva: ergo a fortiori non poterit dari inter extrema negativa, etiam si datur ficta vestra aequivalentia.

Urgeo, quia ut quoad modum loquendi duntaxat, & contradictoriae in his terminis, v.g. tenebrae, & non tenebrae termini ipsi quoad modum loquendi ita se debent habere ut vnum sit positivum, & non negativum, v.g. tenebrae, & non substantia, quod sit solum terminus aequivalenter positivus,

tivus, & alter terminus debet esse necessario formaliter negativus, v. g. non tenebræ, ut patet ex illa particula *non*: ergo ut à parte rei deat oppositio contradictoria quoad rem ipsam, non sufficit quod vnum extremum sit æquivalenter positivum: sed necesse est ut sit formaliter tale.

SVBSECTIO II.

Conclusio ponitur.

33 Possibilitas ex parte creaturæ non est adæquate totaliter denominatio extrinseca ab omnipotentia Dei: sed potius dicit aliquid intrinsecum ex parte sui, ratione cuius distinguitur à chimera, & explicatur per aptitudinem, seu non repugnantiam ad existendum; unde Doctores solent communiter duplicem ponere possibilitatem, aliam remotam, proximam aliam; proxima appellatur ab eis denominatio quædam extrinseca proveniens ab omnipotentia Dei, & cadens supra remotam, quam non habet à se creaturæ: sed formaliter accipit à virtute effectiva Dei, & de hac non controversatur apud Doctores in quo consistat; unde tota quaestio eo tendit ut explicetur quid sit possibilitas remota, supra quam cadit proxima, & hæc remota non potest esse denominatio pure extrinseca: sed potius intrinseca, quam aptitudinem ad existendum intrinsecam vocat Pater Hurtado, his verbis in metaphysica, disput. 8. sect. 1. num. 13. in medio: [ita homo habet intrinsecam aptitudinem ad existendum ab aliò, in qua connotatur potentia Dei, & hæc habet potentiam producendi aliud, à qua terminus denominatur extrinsece possibilis, à se autem dicitur intrinsece aptus ad existendum per quam intrinsecam aptitudinem terminat extrinsecam possibilitatem.] sic idem, ubi clare distinguit duplicem possibilitatem, aliam intrinsecam, & à se; aliam extrinsecam ab omnipotentia; quare immerito ab aliquibus asseritur Patrem Hurtado solum posuisse omnem possibilitatem in denominatione extrinseca ab omnipotentia, cuius falsitatis fundamentum fuit conclusio prima huius auctoris §. 3. posita his verbis. [Dico primo,] denominationis possibilis sumitur formaliter ab omnipotentia Dei, in qua conclusione, licet obscure loquatur, & videatur totam possibilitatem refundere in omnipotentiam Dei, nihilominus tamen ibi solum loquitur de possibilitate proxima, ut patet ex verbis nuper adductis ex §. 3. seu n. 13. ubi se clare explicat hic Auctor.

34 Probatur nostra conclusio primo, quia omnis forma tribuens denominationem subiecto, & constituens ipsum in esse talis petit ex parte subiecti capacitatem seu aptitudinem ad talem denominationem, & constitutionem: sed creaturæ per vos denominantur possibiles ab omnipotentia Dei, tanquam à forma extrinseca: ergo creaturæ ex se habent capacitatem, & aptitudinem, ut denominentur possibiles ab omnipotentia: atqui hæc capacitas nihil est aliud, quam aptitudo seu non repugnantia ad existendum: ergo hæc aptitudo præsupponitur ex parte creaturæ ad ipsam denominationem, quam recipit ab omnipotentia; hæc autem aptitudo, seu non repugnantia ad existendum est quam appellant auctores.

R. P. Ildeph. de Peña, Theol. Schol. Tom. I.

doctores possibilitatem remotam, quia illa ordinatur ad proximam possibilitatem, & est per quam res definitur in esse possibilis, nam quando interrogamus, quid sit possibile, dicimus quod est aptum, vel quod non repugnat existere, & per hanc rationem ultimo distinguitur res possibilis ab impossibili, & est prima radix existentie passive sumpta, quare hæc aptitudo præcipua possibilitas est, non autem quam vocant proximam, ut videre est in materia prima, quæ licet extrinsece denominetur in vestra sententia extrinsece informabilis à forma, nihilominus ipsa materia prima præsupponit capacitatem, seu aptitudinem intrinsecam ut possit recipere formam, & ratione huius est capax denominationis extrinsece à forma, & ab informatione possibilis, à qua informabilis dicitur extrinsece, quæ denominatio extrinseca nihil habetur à Doctoribus; neque de illa controversatur: sed solum tota controversia dirigitur ad explicandam primam aptitudinem intrinsecam materiæ, quæ est fundamentum denominationis extrinsece, & si ipsa deficeret, sine dubio corrueret denominatio extrinseca à forma, & esset impossibilis informatio talis materiæ, imò & forma ipsa, quatenus actus, seu perfectio materiæ, unde in sententia eorum, qui dicunt materiam sublunarem, & cælestem distingui specie, ac proinde materiam cælestem nullo modo posse denominari extrinsece informabilem à forma equi, & informatione possibili illius, esse tamen informabilem à forma cælesti, sicut è contra materiam sublunaris est capax denominationis extrinsece (informabilis videlicet à forma equi, & non à forma cælesti, cuius rationem, & causam discriminis, si quaeramus à priori radicaliter seu fundamentaliter, sine dubio hanc tribuent omnes, videlicet quod materia sublunaris ex se, & ab intrinseco habet aptitudinem ad hoc ut recipiat formam equi, quam non habet materia cælestis: sed potius habet repugnantiam ad recipiendum formam equi: ergo hæc aptitudo in materia sublunari intrinseca præsupponitur ex parte materiæ sublunaris, ut denominetur informabilis extrinsece à forma qua deficiente in materia cælesti, non est capax illa talis denominationis; itaque omnis denominatio extrinseca in subiecto præsupponit aptitudinem, & capacitatem intrinsecam in illo, ut recipiat talem denominationem.

Sed creatura denominatur possibilis extrinsece ab omnipotentia non solum in tempore: sed ab æterno: ergo ex parte sua datur capacitas seu aptitudo intrinseca ad talem denominationem, & hanc vocamus possibilitatem remotam, seu intrinsecam, & de hac interrogamus in quo consistat formalissime.

Vergetur, ac declaratur evidenter, quia ideo chimæra non est denominabilis extrinsece in esse possibilis ab omnipotentia, quia non habet aptitudinem, & capacitatem ex se ad talem denominationem possibilis, & quia habet ex se repugnantiam intrinsecam ad existendum: sed contrariorum eadem est disciplina, & ratio opposito modo, & creatura possibilis est contraria chimære, seu impossibili, possibile enim, & impossibile eo modo opponuntur contraria metaphysice sicut animatum & inanimatum, corporum & incorporeum, rationale, & irrationale; ergo creatura ideo denominatur possibilis ab omnipotentia,

Ppp

mutabiliter denominatur possibilis: ergo omnipotentia non est causa extrinseca libera denominandi: sed necessaria sine vilo discrimine ex parte sua denominans quidquid est capax possibilitatis; quia omnipotentia in sua formali ratione per quâ denominat est omnino invariabilis, & immutabilis; ac proinde semper eadem, ac eodem modo se habens; ideoque ex se eodem modo denominans; quia idem in quantum idem, semper est natum facere idem: Jergo si aliqua differentia datur, & aliquod discrimen reperitur in denominatione passiva, ita ut vnum subiectum denominetur possibile, ut omnis creatura; & aliud non denominetur possibile ut chimera, non provenit tale discrimen ex parte omnipotentia: sed potius ex parte subiectorum, quia nimirum vnum ex se ab intrinseco est capax, & non repugnat denominari propter aptitudinem quam habet ab intrinseco, & non repugnantiam ad existendum, & alterum subiectum ex se repugnat denominari, & habet incapacitatem ab intrinseco ad talem denominationem ratione intrinsece repugnantia ad existendum, quam habet, quapropter omnipotentia divina supponit ex parte subiectorum talem capacitatem, & incapacitatem ab intrinseco convenientes ipsis, & sic supponit radicem in illis discriminis ad denominandum, & non denominandum ipsam si per illa quæ non denominantur possibilia non staret aut ex parte illius non daretur incapacitas intrinseca, & repugnantia intrinseca ad talem denominationem, non supponeretur sine dubio omnipotentia quantum est ex se, ratione suæ necessitatis, & quia infinita est in ratione potentia, & ideo omnipotentia dicitur omnia denominare possibilia; nam eadem potentia est, quæ potest producere ea quæ possibilia sunt, ac quæ denominat, & constituit possibilia: sed omnia, quæ ex se non repugnant existere potest producere, & eis potest tribuere existentiam, quia infinita est.

Vnde si interrogamus, quare Deus possit producere hominem, & non possit producere chimera hunc defectum non refundimus in omnipotentiam, sed potius in incapacitatem, & repugnantiam, quam habet chimera ex parte sua, quamque si non haberet, sine dubio consequetur posse produci à Deo, seu beneficium possibilitatis, in quo maxime differt omnipotentia à potentia creaturæ ratione illius infinitatis, & finitudinis istius, nam hæc quia finita, & limitata est ab intrinseco, etiam si ex se sit aliquid possibile non potest producere ipsum; è contra vero omnipotentia quidquid est producibile potest producere, alias si aliquid non repugnet ex se, & illud non posset facere omnipotentia, sine dubio omnipotentia esset finita, & limitata ut est creatura: ergo si est infinita, & illimitata, ita est disposita ut quantum est ex se omnia, quæ non repugnant possit producere sine vilo discrimine: ergo eadem omnipotentia sine vilo discrimine potest denominare quidquid non repugnat; vnde si datur discrimen, & differentia in denominando, & non denominando obiecta in esse possibile, hoc non est ex parte omnipotentia; sed ex parte illorum, videlicet, quia vnum est aptum ex se ab intrinseco, & non repugnat intrinsece denominari, quia ex se non repugnat intrinsece existere, & habet aptitudinem intrinsecam, & ab intrinseco, & non aliunde emendicatum ad existendum, & aliud habet repugnantiam, & incapacitatem ad existendum, sed talis capacitas, & non repug-

nantia ad existendum est possibilitas fundamentalis præcipua, & radicalis, de qua est quæstio, supra quam cadit alia possibilitas extrinseca, sicut è contra illa incapacitas ab intrinseco, & repugnantia intrinseca ad existendum est impossibilitas in chimera: ergo falso asserunt adversarij dicentes omnem possibilitatem esse denominationem extrinsecam, cum ex demonstratione facta pateat præcipuam, fundamentalem, & radicalem possibilitatem esse à se intrinsecam, sicut impossibilitas in chimera est à se intrinseca; vnde possibilitas prima, & præcipua non provenit formaliter ab omnipotentia Dei, sed à se ipsa, alioquin ut iam probavi, nulla esset ratio, ut potentia infinita Dei potius denominaret Angelum, quam hircoservum possibilem, si in illis non assignaretur differentia intrinseca, ratione cuius vna posset subesse tali denominationi, sicut in simili diximus amabilitatem primam, & radicalem, & fundamentalem ac præcipuam veritatem obiecti non posse desumi formaliter illam ab ipso amore possibili, & à voluntate, hanc ab intellectu; & à cognitione possibili; sed ab intrinseca perfectione, & bonitate, ratione cuius hoc obiectum potest amari, non vero illud carens tali bonitate: ergo similiter in nostro casu primo; & præcipue seu fundamentaliter res possibilis non est ab omnipotentia formaliter, sed à se ipsa, non enim dicimus ideo res est possibilis, quia potest à Deo fieri, sed ideo à Deo potest fieri, quia in se ipsa non repugnat, quod in sententia adversariorum, quos impugno est certius, & evidentius, ipsi enim docent omnipotentiam Dei esse omnino absolutam ab omni connexionem, & relationem transcendentali ad possibilitatem creaturæ; ideoque si creaturæ in se non repugnent Deum eundem mansurum, etiam si non possit producere ipsas, quia hoc non provenit ex defectu omnipotentia, sed potius ex repugnantia illarum; quod vero repugnent, vel non repugnent, hoc non habent à Dei omnipotentia, sed à se ipsis, hæc illi: vnde ergo hæc non repugnantia, seu fundamentalis primaria ac præcipua possibilitas, ratione cuius omnipotentia potest extendi ad creaturas non desumitur ex ipsa omnipotentia: sed est quid ipsam obiective antecedens, vel minimum concomitans.

Tertio principaliter sic arguuntur contra adversarios ex ipso principio, nam ut ipsi asserunt, possibilitas nihil aliud est, quam aptitudo ad existendum, quam convertunt cum ipso ente; vnde sicut ens præscinditur à Deo, & à creatura, ab omnipotentia, & ab effectibus illius, ita etiam præscinditur ab illis aptitudo ad existendum, sed ens ut sic, quia præscinditur ab omnipotentia, & à creaturis est prius ac superius illis, ac proinde non potest constitui ab omnipotentia aut à creaturis, quia superius non constituitur ab inferiori, nec prius dependet à posteriori, sicut animal non constituitur ab homine licet è contra, inferius constituitur à superiori: ergo non aptitudo ad existendum ut sic, quæ est idem, quod ens ut sic, ac per consequens præcipua, & superior respectu omnipotentia, & creaturarum potest constitui in suo esse ab omnipotentia, aut à creaturis: sed aptitudo ad existendum est possibilitas per vos, quæ convenit æqualiter Deo, & creaturis: ergo possibilitas non constituitur ab omnipotentia, sed potius à se ipsa est.

Declaro amplius hoc, nam in conceptu entis 40
P p p a scilicet

scilicet quod potest existere concipio aequaliter Deum, & creaturas, & tunc concipio logicam possibilitatem ad existendum, hanc autem non possum explicare per ordinem ad omnipotentiam Dei, quia abstractio tunc ab hoc, & Deus qui etiam ibi comprehenditur non est producibilis a se; ergo in eo primo conceptu de possibilitate non concipitur omnipotentia Dei: ergo neque possibilitas prima, & fundamentalis, in qua consistit illa ratio entis communis omnipotentiam Dei, sed in se ipsa concipitur, & inde postea nos deducimus an Deus possit talem rem producere, & tunc ab omnipotentia Dei accipit ea res denominationem aliam proxime possibilis, quæ præsupponit primariam possibilitatem, quæ ideo talis dicitur, quia non repugnat existere, aut quia illa res non includens duo prædicata contradictoria in suo conceptu possit absolute poni extra causas, & quæ adhuc licet sit in creatura nullo modo potest formaliter & essentialiter constitui ab omnipotentia, nam si ab illa constitueretur essentialiter non posset præscindi ab ipsa omnipotentia, nec posset intelligi sine illa, quia effectus formalis non potest præscindi à forma, quia forma est essentia illius, & res non potest præscindi à sua essentia neque intelligi sine illa, quia definitio essentiae est, sine qua neque esse, neque intelligi potest res: atqui possibilitas creaturæ, vel quæ est in creatura contracta præscinditur ab omnipotentia, quia præscinditur ab illa, & à creaturis per vos possibilitas, ut sic, qui postea contrahitur ad omnipotentiam, & ad creaturam: ergo sicut ratio possibilitatis, quæ est in Deo non est per ordinem ad omnipotentiam, ita ut ab ipsa formaliter constituitur, ita similiter possibilitas, quæ est in creatura non constituitur ab omnipotentia, alias non præscinderetur possibilitas à Deo, & à creatura, quæ de se non constituitur ab omnipotentia formaliter, ut patet ex ratione nuper posita.

41 Dices creaturas possibiles, dicere essentialem ordinem ad Deum: ergo non possunt intelligi ut possibiles sine omnipotentia.

42 Sed contra etiam si res possibiles dicant ordinem ad omnipotentiam Dei, ut contendit obiectio, ideoque qui intuitive, & adæquate eas cognosceret, necessario simul deberet cognoscere omnipotentiam Dei: unde etiam rursus sequitur, in re non esse priorem possibilitatem ullam quam omnipotentiam Dei, sicut nec è contrario omnipotentia est prior quam possibilitas creaturæ: at vero in ordine ad inadæquatos nostros conceptus possumus concipere rem aliquam non dicere in se duo contradictoria, aut dicere non repugnantiam seu aptitudinem logicam ad existendum, priusquam quidquam cogitemus de omnipotentia Dei; imò & præscindendo ab eo quod illa res sit producibilis, vel existat à se ipsa, cuius rationem in hunc modum conficio;

43 Argumentando ultimo principaliter: nam omnipotentia in sua definitione, saltem in obliquo petit necessario possibilitatem seu non repugnantiam ad existendum, unde nullo modo potest definiti omnipotentia, nisi ponatur non repugnantia creaturarum, ut liquet evidenter ex hac definitione omnipotentiae, quam ipsi adversarii tradunt & concedunt, [omnipotentia est quæ potest producere quicquid non repugnat existere, aut quicquid non implicat contradictionem.] Ecce quomodo ponitur in definitione omnipo-

tentiae necessario non repugnantia creaturarum, seu possibilitas earum, ut patet ex illis verbis, quicquid non repugnat existere: ergo nullo modo absolvitur omnipotentia à connexionione fundamentalis possibilitatis, seu cum illa vel à cognitione illius, fundamentalis autem possibilitas non dependet in sua præcisa, & metaphysica definitione ab omnipotentia Dei; quare si interrogas quid sit possibilitas, non dico quæ est ab omnipotentia seu quæ potest fieri ab illa: sed potius dico; est capacitas logica ad existendum: ergo possibilitas intentionaliter, & obiective est prior omnipotentia, & ratio est manifesta, quia omne obiectum est prius in ea ratione qua obiectum non terminativum est potentia, cuius est obiectum, & ratio est, quia potentia in sui cognitione dependet ab obiecto, obiectum autem in sui cognitione est independentes ab illa; unde verificatur hæc causalitas; ideo potentia potest, quia obiectum est possibile; unde si interrogas cur Deus potest amare hoc obiectum, respondebis, quia ex se est bonum, & ideo non potest amare peccatum formaliter, quia ex se est malum; & contra vero non bene valet cur obiectum est bonum, quia potest amari à Deo: ergo omne obiectum se habet quasi causa respectu potentiae; patet manifeste, quia quando ex vno ad alterum verificatur propositio causalitas, vnum se habet quasi effectum, & alterum quasi causa: sed omnis causa, vel quasi causa est prior suo effectu: ergo omne obiectum in sua prima ratione propter quam verificatur causalitas à potentia ad ipsum, & in qua non dependet à potentia, nec terminat actionem illius, & si est productiva talis potentia non producit ab illa, est prius tali potentia: sed quod est prius non constituitur à posteriori formaliter: ergo obiectum omnipotentiae, quatenus est non repugnans existere, quia in illa ratione non producit ab omnipotentia; sed se habet tantum quasi obiectum motivum, & ratione talis non repugnantiae verificatur hæc causalitas, ideo omnipotentia potest producere creaturam; & non chimeram, quia creatura ex se ab intrinseco est non repugnans existere, seu est capax existentiae quod non habet chimera; unde si creatura repugnaret sicut chimera, non daretur omnipotentia in Deo ad illam, sicut non datur ad chimeram, alias posset Deus producere, quia omnipotentia, & posse producere sunt idem; sed non potest producere obiectum repugnans: ergo non datur omnipotentia, nec daretur ad id quod repugnat: ergo non repugnans, secundum quod est non repugnans in obiecto omnipotentiae, non constituitur ab omnipotentia formaliter, & essentialiter, quia quod est prius non dependet à posteriori; sed non repugnans existere est fundamentale possibile, & capacitas logica existentiae quæ explicatur per non repugnantiam, quæ secundario illi convenit, ut patet ex dicendis, est fundamentalis, & præcipua possibilitas: ergo possibilitas præcipua non constituitur ab omnipotentia: sed potius est à se intrinseca, & ab intrinseco, prior ipsa omnipotentia intentionaliter & obiective, & ideo ut sic præcise immediate potest concipi sine omnipotentia, licet omnipotentia non possit concipi sine illa, quod docere voluit Aristoteles prædicamento de relatione, agens de tertio genere relationis mensurabilis, videlicet ad mensuram, quod genus dixit esse relationis non mutuae, quia mensurabile refertur ad mensuram,

mensuram, mensura autem non refertur ad mensurabile, & inter has relationes ponit relationem potentiae ad obiectum, quia potentia quasi mensuratur ab obiecto, & ideo aliquomodo dicitur dependere ab ipso, saltem in sui cognitione; obiectum autem non dependet à potentia in ea ratione, quia est mensura, vel quasi mensura potentiae, quia in illa ratione praecedit obiective ipsam, unde absolute vocat Aristoteles obiectum prius potentia: ergo similiter obiectum omnipotentiae licet in ratione possibilitatis extrinsecae proveniente ab omnipotentia non sit prius ipsa: sed potius posterius, nihilominus tamen secundum intrinsecam, & fundamentalem possibilitatem obiective, & intentionaliter est prius omnipotentia; color, v. g. in ratione visibilis extrinsecae non est prior quam potentia visiva; at vero in esse coloris, & secundum capacitatem intrinsecam, seu non repugnantiam supra quam cadit visibilitas extrinsecae est prior potentia visiva; ergo idem erit in ente factibili comparato omnipotentiae Dei.

44 Respondet Pater Hurtado his verbis [nego consequentiam, quia discrimen est praesto, obiectum potentiae intentionalis est in suo esse independentens ab ea potentia, vt praecise est intentionalis, imo potentia est ab eo pendens, color enim non pendet à visu vt illum terminat, hic autem pendet à colore, à quo speciem sumit, estque propterea color prior visu, quia dependentia fundat prioritatem; at entitas, quae est terminus potentiae physicae, pendet ab eadem potentia essentialiter, ac consequenter illam connotat in sua entitate, quia illa entitas pendet à denominatione, quam dat potentia, vt esse informativam est de essentia formae à qua materia dicitur informabilis per extrinsecam denominationem, quam connotat materia in suo conceptu quidditativo, qui est esse receptivam formae; ita homo habet intrinsecam aptitudinem ad existendum ab alio, in qua connotatur potentia Dei, & haec habet potentiam producendi aliud, à qua terminus denominatur extrinsecae possibilis, à se autem dicitur intrinsecae aptus ad existendum per quam intrinsecam aptitudinem terminat extrinsecam possibilitatem, & illa non fundat prioritatem, sed simul denominatur possibilis, & vt talis concipitur si recte concipitur.

45 Sed contra hanc solutionem sic insurgo, ideo color per se praecedit potentiam visivam in esse coloris, quia in esse coloris non dependet, neque producit à potentia visiva, & potentia visiva dependet à colore, sed in obiecto possibili, licet detur dependentia ab omnipotentia in secunda, & extrinsecae possibilitate, nihilominus obiectum non pendet à potentia, in prima, & fundamentali capacitate logica ad existendum, quae prima possibilitas dicitur, quia neque producit illa ab omnipotentia, ac proinde in genere causae efficientis non dependet, neque dependet in genere causae formalis, quia non constituitur ab ipsa extrinsecae vt secunda possibilitas, neque in genere causae materialis, vt de se patet, neque in ratione finis, quia potius obiectum est quasi finis potentiae, cum sit terminus connexionis, vel relationis illius, quam è contra, quia nullo modo est potentia finis obiecti, &c. ergo nullo modo dependet prima, & radicalis possibilitas obiecti ab omnipotentia; unde si connotat illam, non est ratione sui vt ipsa fiat ab omnipotentia, sed ratione

existentiae quam habet pro termino, quia existentia dependet necessario ab omnipotentia; neque quaecumque connotatio arguit posterioritatem in connotante respectu connotati, nam essentia connotat passionem, substantia accedens, omnipotentia existentiam quam producit, & nihilominus essentia non est posterior passioni; cum haec non sit causa illius, neque omnipotentia est posterior existentia; quia nullo modo existentia est causa omnipotentiae, nam huiusmodi connotatio est ad quid posterius: sed omnipotentia nullo modo est causa fundamentaris ac primae possibilitatis, & ideo possibilitas illa non dicit relationem ad omnipotentiam, sed solum explicatur per non repugnantiam: ergo licet connotet omnipotentiam ratione existentiae, non connotabit illam vt quid prius se, sed potius vt quid posterius ipsa, vt patet ex ratione ultima pro nobis adducta: ergo sicut color, quia in sua entitate intrinsecae est independentens à potentia visiva, & in illa ratione est obiectum potentiae visivae, sine quo, nec esse nec intelligi potest potentia visiva, in illa ratione est prior color ipsa potentia visiva; ita similiter obiectum possibile fundamentale secundum aptitudinem intrinsecam logicam, seu non repugnantiam intrinsecam ad existendum, erit prius ipsa omnipotentia obiective, & intentionaliter, quia in illa ratione est obiectum primum omnipotentiae, omnino independentens ab illa, sine quo neque intelligi, neque esse potest omnipotentia, quia à priori connectitur cum illo: ergo nullum est discrimen quod Pater Hurtado adducit inter colorem, & possibile, neque bene salvat circulum vitiosum n. 4. à se adductum exemplo materiae primae, & formae, quia maximum discrimen datur inter materiam, & formam ex vna parte, & inter potentiam, & obiectum ex alia, nam circulus inter materiam, & formam (casu negato quod detur) non est vitiosus, quia materia prima essentialiter, & primario dicit relationem ad formam, quia dicit potentiam, & aptitudinem physicam ad recipiendam formam, sicut forma etiam dicit relationem ad materiam, quia dicit aptitudinem physicam, & potentiam ad informandam materiam; unde, non mirum, vna definiatur per ordinem ad aliam sine vllò vitio; atque licet potentia ordinetur ad obiectum primario, nihilominus obiectum nullo modo ordinatur ad potentiam, cuius manifestum argumentum est quod supra adduximus ex Arist. nimirum quod relatio potentiae ad obiectum est mensurabilis ad mensuram, & sic non est mutua; unde licet omnipotentia sit vera omnipotentia ad obiectum, nihilominus obiectum non habet potentiam physicam ad omnipotentiam, sed solum quandam capacitatem logicam, seu non repugnantiam, quae indicat obiectum esse omnino absolutum à potentia, quapropter si potentia definiatur per obiectum, & obiectio per potentiam, erit circulus sine dubio vitiosus.

SECTIO III.

Conclusio ponitur.

Possibilitas non est purum nihil in toto rigore. 46
Patet primo, quia quod est purum nihil est negatio totius latitudinis entis, & nullam connexionem dicens cum ente, ac proinde contradictorium omnis entis: sed existentia est aliquod

ens: ergo purum nihil est negatio existentiae, & repugnantia illius: ergo possibilitas non est purum nihil. Patet consequentia, quia possibilitas non est repugnantia existentiae contradictorie, ut late supra probavimus. Antecedens primum patet manifeste ex ipso nomine puri ac simpliciter nihili, quod significat purum simpliciter, & absolute non esse, ac proinde contradictorium totius esse, nam sicut nihil hominis est negatio illius, ita nihil absolute negatio totius esse, &c.

47 Secundo probatur, quia purum nihil est quod nullam habet connexionem cum ente reali positivo, & non potest illo modo coniungi, cum illo, & ideo vocatur purum nihil, quia nec connotative, nec intrinsece, & formaliter dicitur positivum; sed possibilitas habet necessariam connexionem, vel connotat necessario positivum existentiae tanquam actum perfectivum ipsius, & etiam connectitur necessario cum omnipotentia Dei: ergo non est purum nihil.

48 Item purum nihil non est obiectum nec ratio formalis obiectiva omnipotentiae, ut tribuat esse creaturae Deo: sed possibilitas est ratio formalis obiectiva, ratione cuius tribuit Deus creaturae suam esse actualem: ergo possibilitas non est purum nihil; maior patet ex dictis, quia purum nihil non potest coniungi cum ente reali, nec potest esse ens reale, quia maxime repugnat, & opponitur cum ente reali; sed obiectum omnipotentiae est, vel quod potest coniungi cum omnipotentia, & cum existentia vel ipsa existentia: ergo purum nihil non est obiectum omnipotentiae.

49 Ultimo sic probatur, si possibile esset purum nihil, non posset esse obiectum propositionis affirmativae vere, & proprie; sed est obiectum illius: ergo maior patet, nam propositio formalis, si vera esse debet obiectivi debet correspondere: ergo si haec nihil habet affirmationis, sed pura negatio est affirmativa formalis, de illa esse non potest. Minor constat nam de possibili multae verae propositiones affirmativae quae nullo modo negativae equivalent, sunt.

50 Nec obstat etiam fieri de puro nihilo similes, ut cum dicimus, nihil est negatio, nihil est destructivum positivum.

51 Non enim hoc obstat dicere, quia omnes istae, & similes equivalent negativis, nam dicere nihil est negatio, est dicere nihil non est aliquid, seu non est dicere nihil est destructivum positivum est dicere nihil est non positivum, seu negatio rei positivae, & sic de ceteris.

SECTIO ULTIMA.

Vbi nostra praecipua ac principalis conclusio ponitur, & probatur.

52 **V**ltima conclusio, possibilitas creaturae, ut talis est negatio positivae aptitudinis ad existendum, cum connotatione ad existentiam, quae non repugnantia ad illam dicitur; ita ut terminus primarius negatus per negationem est aptitudo positiva ad existendum ut est possibilitas divina, de qua latius agemus in tractatu de Deo: secundarius autem terminus negatus per possibilitatem est repugnantia ad existendum, v.g. caecitas negat immediate, ac primario positivam entitatem, id est visum, secundario autem negat aliam negationem scilicet tenebras, quia verum est dicere, caecitas

non sunt tenebrae seu privatio lucis: explicatur breviter haec conclusio, possibilitas negat se esse positivam aptitudinem in ordine ad existentiam, ut ex positiva aptitudo materiae ad formam, intellectus ad intelligendum, omnipotentia ad operandum, quae aptitudines intrinsece positivae sunt, & per positiva praedicata constituuntur; possibilitas autem negat illa praedicata positiva a sua constitutione, & ut melius loquar, negat se esse similem possibilitati divinae, quae positiva est, dicitque non repugnantiam ad existendum, sicut unitas divina in essentia negat se esse plures, seu esse acervum plurium entitatum, sic similiter negat possibilitas creata in se rationem entis positivi, & ideo vocatur aptitudo negativa, seu logica, a differentia illarum, quae physice aptitudines, seu potentiae vocantur, quia positivae sunt, quod non habet possibilitas ex eo quod sit negatio formaliter, sed non est ita negatio positivum, ut sit in pura negatione, quia connectitur necessario cum omnipotentia Dei, connotando ipsam existentiam quae est terminus omnipotentiae, & actionis illius ut ratio formalis sub qua utriusque omnipotentiae videlicet & existentiae illius, ut productivae, id est sub qua potest producere huius ut producendae, ratione cuius capax est, ut producat ab omnipotentia, respectu cuius existentiae nimirum dicit coniungibilitatem, ut ex ipsa possibilitate, & existentia constituitur absolute res creata, v.g. paries constituitur in esse visibilis per visibilitatem, id est in esse capax ut videatur a potentia visiva, ita ut ipsa visibilitas, sit ratio formalis sub qua paries videatur a potentia visiva, & ut potentia visiva videat illum: haec conclusio sic explicata, probatur.

Primo quoad primam partem, quia possibilitas non est positivum, ut probavimus latissime conclusionem secundam, sed est negatio, & non negatio existentiae primario, & per se ut ex prima conclusione constat, nec est negatio repugnantiae primario adaequatae, & totaliter, ut tertia conclusione confirmavimus. Item non est negatio totius latitudinis entis, ita ut sit purum nihil, tandem non est negatio possibilitatis, quia idem non potest esse negatio sui ipsius; alias idem esset, & non esset simul, quod est impossibile: ergo si est negatio alicuius positivi debet esse negatio, quia immediate, & primario, ut probavimus non negat alteram negationem: atqui non negat positivum ut sic, tum quia iam negaret omne positivum contentum sub positivo ut sic, quia quod repugnat superiori, repugnat omni contento sub illo; unde negaret totam latitudinem entis realis, ut positivum, & sic esset purum, & absolute nihil, ut probavimus falsum esse conclusionem quartam; tum etiam, quia negatio in particulari, & determinata aliquod positivum particulare debet negare primario, & non est aliud in particulari, ut discursivo, & non est aliud in particulari, ut discursivo, per omnia patebit: sed positivum aptitudinis dicitur propter rationem supra positam: ergo primario negat aptitudinem positivam, in ordine ad existentiam, id est se esse aptitudinem positivam ad existendum.

Confirmatur, interroganti an possibilitas, quae aptitudo logica est sit aptitudo positiva. Respondendum non esse positivam: ergo negativam aptitudinem: ergo negationem aptitudinis positivae ad existendum; nam haec vocatur aptitudo negativa, sicut negatio entis realis solet appellari ens negativum reale, id est non ens positivum, sed

sed negatio entis positivi à parte rei: sed hæc aptitudo logica vocatur aptitudo negativa: ergo est negatio positiva aptitudinis ad existendum. Hæc minor sic explicatur, quia duplex datur aptitudo, una positiva quæ vocatur potentia siue pure activa, vt omnipotentia Dei, siue pure passiva vt potentia materiæ primæ ad recipiendam formam, siue mixta ex passiva, & activa, vt potentia intellectus, quæ activa est, quia producit intellectionem, & passiva etiam, quia recipit illam, quæ omnes physice vocantur, quia positivæ sunt, & propriæ potentie, siue formaliter, siue eminenter ordinate primario ad sua objecta, potentia autem logica negat, & removet à suo esse positivam aptitudinem ad existendum. Explicatur hoc exemplo veritatis, & intelligibilitatis, & omnium rationum formalium potentiarum ex parte objecti, quæ in suo esse per negationes constituuntur in sententia communi, vt allerunt Connimbricenses nostri *tom. 1. Logica, in præfatione Porphyrij, q. 3. art. 2. 8. tamen communis, in fine*, his verbis, & quod maius est objecta potentiarum, vt visibile, & intelligibile, &c. non per modos positivos: sed per negationes constituuntur vt est non modo ad veriorum, sed omnium communis sententia; quid clarius, quæ negatio est negatio aptitudinis, & potentie positivæ vt intelligatur, & videatur objectum, &c. & ideo nullum objectum dicit relationem ad scientiam, & ad potentiam vt supra *quæst. 1. de veritate, ex D. Thoma*, & ex Aristotele latissime probatur manet; sed possibilitas est ratio formalis potentie Dei productivæ ad extra; ergo est potentia logica, & sic est negatio primarie positivæ, & physice aptitudinis, & secundario est negatio repugnantie, &c.

¶ Dices non posse esse aptitudinem logicam vltimo modo possibilitatem ex eo solum quod negatio positivæ aptitudinis sit sicut negatio potentie materiæ primæ, ex eo præcise quod negatio illius est, non est aptitudo logica.

Sed contra, quia verum est, quod pura & sola negatio aptitudinis sistendo in pura negatione illius, & ex vi illius negationis præcise non sit aptitudo logica ad existendum, est autem aptitudo logica illa possibilitas, quia non solum est negatio positivæ aptitudinis ad existendum: sed quia simul elicit connotationem ad existentiam tanquam ad terminum cum quo debet coniungi vt constituat rem absolutè, coniungitur autem cum ea tanquam ratio formalis sub qua accipit creatura suum esse, & etiam, quia connectitur necessario cum omnipotentia Dei, tanquam ratio etiam sub qua formalis illius; itaque hæc negatio vocatur capacitas passiva, ratione cuius existit creatura existentiaque ipsius accipit esse ab omnipotentia Dei, quare ex hac tanquam à ratione formali sub qua, & ab entitate creaturæ constituitur, quod conflatum ex ratione materiali terminativa, vt est ipsa existentia, & ex ratione formali terminandi actionem omnipotentie, & ideo vocatur possibilitas, seu aptitudo, logica ad existendum, vt amabilitas vocatur ratio formalis amandi, & aptitudo logica, vt ametur objectum; veritas autem vocatur intelligibilitas, loquor enim de veritate transcendentali ex parte objecti, & aptitudo logica, vt intelligatur ipsum, quia sunt rationes formales, sub quibus potentia amativa, & intellectiva terminantur, ad objecta, ita necessario vt sine illis non pos-

sint terminari potentie ad illa; unde licet amabilitas, & intelligibilitas primario dicant negationem aptitudinis physice seu positivæ, cum tamen non solum sit, ita pura negatio illius: sed etiam dicat connexionem ad intellectionem, & ad objectum, quod potest intelligi, & etiam dicat connexionem, cum potentia intellectiva, vt ratio formalis, sub qua tendit illa in aliud obiectum, ideo vocatur aptitudo logica, & negativa vt intellectus intelligat obiectum, & obiectum intelligatur ab ipso, & hoc dicimus esse intelligibilitatem, sic similiter negatio illa aptitudinis positivæ ad existendum ex hoc præcise non diceretur aptitudo logica: sed quia præter hoc dicit etiam connotationem ad existendum tanquam ratio formalis cum suo termino existentia nimirum, à qua constituitur ipsa existentia, vt capax produci, hoc est possibilis vt producatur, & connectitur necessario cum omnipotentia Dei, tanquam ratio formalis, sub qua illius, ideo possibilitas dicitur aptitudo logica creaturæ vt existat, & non pura negatio.

¶ Vergetur, quia in conceptu suo primario possibilitas, aut est positiva actualis aptitudo primario, & essentialiter, aut primario, & intrinsecè non est talis, aut denique neque est vnum, nec alterum: sed aliquid distinctum ab utraque: sed non est aliquid distinctum vt ratione prima probatum manet à partium distributione, & etiā, quia inter positivam aptitudinem, & non positivam; sed negativam non est dare medium, quia opponuntur contradictoriè vt de se pater: ergo vel est primum vel secundum primario; si hoc secundum erit in quo primario conceptu obiectivo non aptitudo positiva ad existendum: ergo est negatio aptitudinis positivæ ad existendum primario, & per se, quia esse in primario conceptu suo non aptitudo ad existendum, est esse negationem illius aptitudinis primario, sicut, v. g. quia purum nihil in suo conceptu primario est non positivum, est negatio primario in suo conceptu intrinsecò positivæ entitatis secundum totam suam latitudinem, & quia repugnat ad existendum, seu impossibile est in suo conceptu primario non existentia positivæ; ideo est in suo formalissimo, & primario conceptu negatio existentie: sed possibile in suo primario conceptu est non actualis positivæ aptitudo ad existendum; ergo est negatio actualis aptitudinis ad illam: ergo constituitur per negationem positivæ aptitudinis, quia per illud constituitur res, quod in suo formalissimo conceptu dicit: sed in suo formalissimo conceptu dicit negationem talis aptitudinis positivæ: ergo per negationem illius constituitur, ita vt illud contradictorium aptitudo nimirum positivæ ad existendum sit impossibilis illi, quia negatio illius necessaria, & indefectibilis est, vt supra explicavimus agentes de unitate transcendentali.

¶ Si primum illud dicatur: ergo ab æterno, & à se est aliquid actuale positivum independens à Deo, & distinctum ab illo; unde alius Deus distinctus ab eo, & consequenter omnia inconvenientia contra Basil. Ponze conclusionem secunda eruta.

¶ Dices possibilitatem, nec esse positivam aptitudinem ad existendum essentialiter, & primario, nec essentialiter, & primario negationem aptitudinis positivæ ad existendum, sed ab illa præferre essentialiter, v. g. homo essentialiter non est albus

albus ex quo non debet colligi: ergo essentialiter includit negationem albedinis, alias nec accidentaliter esset albus, solum enim est homo animal rationale essentialiter, cui accidit tam ipsa albedo, quam carentia albedinis.

⁵⁹ Sed contra primo, quia conceptus primarius possibilitatis, vel est positiva ratio, ita ut participet rationem positivam ut sic, vel non est positiva: sed negatio, ita ut participet negationem ut sic quæ est alter terminus contradictorius positivi, ut sic à quibus nullo modo potest præscindere essentia possibilitatis, quia sunt termini universalissimi transcendentes omnes rationes essentialiter particulares, & quia sunt transcendentes sunt universalissimæ rationes, sub cuius potestate omne quod quomocunque est, necessario debet includi, ita ut unus, vel alterius contradictorius ratio necessario participet propter amplitudinem, & universalitatem eorum, in quo fundatur veritas illius evidentissimi, omniumque certissimi principij, & axiomatis necessario, quodlibet est, vel non est, ita ut non possit præscindi ab utroque exemplum est manifestum in ipso homine, de quo essentialiter verificandum est aliquod ex illis contradictorijs universalissimis positivum scilicet, & negatio ut sic; nam si homo non est negatio essentialiter: ergo essentialiter est positivum, & contra si per impossibile non esset positivum essentialiter, esset negatio essentialiter, sicut sunt cæcitas, & tenebræ, & licet verum sit quod aliquod subiectum possit præscindere in sua essentia à positivo particulari, & negatione singulari ut v. g. à positivo lucis, vel Angeli, & à negatione visus vel lucis, sicut v. g. lapidis essentia, nec est in suo formalissimo conceptu lux, neque est in suo formalissimo conceptu negatio lucis tenebræ videlicet, sed potius præscindit ab utraque; unde essentia illius nec est lux, nec tenebræ; at vero nullo modo potest aliqua essentia præscindere in suo conceptu ab ente, seu positivo ut sic, & à negatione ut sic, ita ut nec sit unum, nec alterum ut patet ex principio nuper adducto, nam quælibet essentia, vel est propriè, vel non est propriè; si est: ergo essentia positiva; si non est: ergo essentia negativa, quod adeo evidentissimum est, ut nullus unquam etiam rationis splendore, ac lumine destitutus contrarium, & oppositum huius aliquando ausus fuerit asserere: ergo si possibilitas est, quodlibet idest aliqua ratio formalis in rerum natura: ergo sub conceptu essentiali, & præcisissimo illius à quacunque ratione materiali, & accidentali necessario debet vel esse, vel non esse, hoc est necessario debet esse vel positiva ratio, vel negatio participando positivum ut sic, & si hoc non negationem ut sic, ita ut in hoc casu nulla possit dari tergiversatio, aut dubitatio: sed possibilitas in suo primario, & præcisissimo conceptu non est positiva ratio, ut supra latissime demonstratum manet: ergo est negatio particularis, & participat negationem ut sic, de qua participat etiam aliæ negationes particulares, ut cæcitas, tenebræ, formalitas peccati, vacuum supra cælum, &c. sed non est negatio totius latitudinis entis positivi, alias esset purum nihil, nec est negatio existentia, nec repugnantia, & non est aliud, cuius negatio primario possit esse nisi aptitudo positiva ad existendum, ut discutienti per omnia patebit: ergo possibilitas in suo præcisissimo, ac formali conceptu non præscindit à negatione, sed potius includit illam essentialiter, ac formaliter.

Secundo contra, quia illa quæ rebus conveniunt beneficio intellectus, tribuitur eisdem rebus ante omnem intellectus operationem, quia unam rationem præscindere ab altera, & illam de se non negare, est opus intellectus, reique illius beneficio attribuitur: sed hanc attribuitur enti possibili in suo esse, quod habet ante omnem intellectus operationem: ergo. Quod vero unam rationem præscindere ab altera, & illam non negare sit opus intellectus, aperte inde demonstro, quia præcisio alicuius rationis ab altera sine negatione, & exclusionem illius convenit rei habenti utranque rationem cum identitate à parte rei, alias si non esset cum identitate à parte rei una ratio non præscinderet ab altera: sed illam negaret, quia quæ à parte rei non sunt idem realiter à parte rei invicem sunt divisa, sed quæ invicem à parte rei sunt divisa, invicem à parte rei remouentur, & negantur, cum divisio à parte rei dicat distinctionem, & negationem unius extremi ab alio: ergo mera præcisio unius rationis ab alia sine exclusionem, & negationem, est solum opus intellectus; tum sic, formalis ratio constitutus ens possibile in esse talis, vel habet identitatem realem cum negatione aptitudinis positivæ, ad existendum, vel ab illa differt; si primum: ergo non præscindit ex se, & realiter à negatione aptitudinis positivæ ad existendum, sed illam potius includit, quare ens possibile secundum quod possibile est à se, & necessarium erit negatio aptitudinis positivæ ad existendum; si vero ab illa differt: ergo ab illa dividitur illamque negat, quia distinctio non est sine negatione illius à quo distinguitur.

⁶¹ Dices verum esse in hoc sensu possibilitatem in suo formalissimo conceptu negare negationem aptitudinis positivæ ad existendum, ita ut talis negatio non sit primarium, ac formalissimum constitutum possibilitatis, sed solum secundum quod ad primarium, ac formale constitutum possibilitatis, sicut essentia hominis negat primario, & formaliter se esse albedinem, idest negat suum primarium constitutum esse tale accidens, & nihilominus illa negatio non est primarium, ac formale constitutum illius: sed potius consequitur ad primariam constitutionem hominis.

⁶² Sed contra, quia si possibilitas non est formalissima negatio aptitudinis ad existendum: ergo in illa formalissima ratione possibilitatis, vel est aliquid positivum, vel est negatio non positivum propter rationes supra late positas: ergo est negatio; sed non est negatio ut sic v. g. Petri, cum sit possibilitas Petri negatio individua, & specialis distincta à cæcitate, tenebris, & vacuo, de quibus nullo modo prædicatur possibilitas Petri, quod non ita contingeret, si possibilitas Petri esset negatio ut sic, prædicaretur enim de illis, quia negatio ut sic necessario debet prædicari de quolibet negatione in particulari, ut est cæcitas, tenebræ, vacuum, &c. ergo debet esse aliqua negatio specialis, & particularis debet immediate, & primario negare aliquod determinatum positivum saltem in specie. Dicant mihi adversarij quod sit hoc positivum particulare negatum à possibilitate, certum nullum aliud assignabunt præter positivam aptitudinem ad existendum, quia certe nullum est quod possit ab illis assignari: ergo possibilitas formalissime in suo præcisissimo conceptu

cepta essentiali, est negatio positivæ aptitudinis ad existendum, & non purum nihil; neque negatio existentia, nec repugnantia negatio, ut patet ex dictis.

63 Ultimo principaliter probatur, quia positivum ens, v. g. Angelus ante sui creationem non præsupponit aliquid esse proprium positivum ideoque creatio eius ex nihilo productio dicitur, quia ex negatione positivi fit: sed fit ex possibili præsupposito, quia si Angelus ante sui creationem ab æterno non fuisset, nec præsupponeretur possibilis, non crearetur: ergo possibile, quod præsupponitur, & ex quo producit, & reducitur ad existendum est negatio positivi: sed non negatio positivæ existentia primario; & formaliter, licet pro illo statu dicat illam separabiliter, & accidentaliter: ergo est negatio positivæ aptitudinis ad existendum.

64 Quod sic efficaciter convincitur, quia educio in hoc distinguitur à creatione, quod educio est ex præsupposita potentia positiva reali, & actuali, ideo enim gratia educitur, & non creatur in Angelo, quia fit ex præsupposita potentia positiva Angeli ad recipiendam gratiam, & forma equi ex potentia positiva materię primæ, creatio autem ex opposita ratione formaliter, id est ex præsupposita capacitate seu potentia non positiva, sed negativa; omnis enim actus qualis est terminus creatus, seu creatio debet præsupponere potentiam, seu capacitatem sui, quia sine potentia, & capacitate ex parte illius non posset creari, & ideo non potest creari chymæra, quia non præsupponit capacitatem, seu potentiam, ut creetur: sed illa capacitas, quæ præsupponitur ad creationem non est positiva, alias ut dixi non esset creatio, sed educio; ergo debet esse potentia negativa; unde erit ex negatione præsupposita potentia passiva; & per consequens minime ex non existentia gratiæ, seu non existentia Angeli, quia in hoc convenit creatio cum educatione, quia etiam educio fit ex non existentia gratiæ educatæ, sicut Angelus per creationem fit ex non existentia Angeli: sed dicitur creatio propriè, & formaliter, quia fit ex non præsupposita potentia positiva, quacum viatur, & fiat unum: sed formaliter fieri ex non potentia positiva reali est formaliter fieri ex negatione potentia positivæ præsuppositæ, quia non potentia positiva est negatio potentia positivæ, sicut non lux in aëre negatio lucis est, & non visus in oculis negatio illius est in illis: ergo si tota ratio formalis rei creatæ, ut talis, & creationis ut sic fiat in hoc, quod fiat non ex non existentia, quia hoc etiam educationi convenit, à qua formaliter distinguitur creatio: sed ex non potentia positiva reali præsupposita, cui viatur res producta: ergo fiat in hoc quod fiat ex negatione positivæ aptitudinis ad existendum: sed illa negatio præsupposita est solum possibilitas: ergo possibilitas formaliter est negatio positivæ aptitudinis ad existendum.

65 Dices educationem etiam præsupponere possibilitatem, quia si non esset possibilis res educi, non educeretur: ergo etiam educio præsupponit illam negationem positivæ aptitudinis ad existendum: ergo in hoc non distinguitur à creatione.

66 Sed contra, quia nos non asserimus esse adæquatam distinctionem creationis ab educatione, quia in creatione præsupponatur possibilitas, & R. P. Ildeph. de Penafiel. Theol. Schol. Tom. I.

in educatione non præsupponatur: sed dicimus educationem esse actionem præsupponentem potentiam positivam; ex quo arguo quod si possibilitas est potentia positiva, & præsupponitur necessario ad omnem actionem, iam præsupponetur etiam ad creationem potentia positiva; unde nulla dabitur creatio: sed omnis actio erit educio, siquidem omnis actio etiam quæ vocatur creatio necessario præsupponit possibilitatem, & possibilitas in vestra sententia est positiva aptitudo; quia certissimum est possibilitatem esse potentiam passivam, seu capacitatem ut res producat, & in statu actualitatis constituitur, sicut visibilitas est capacitas passiva, ut videatur obiectum, & intelligibilitas est capacitas passiva ut intelligatur, quia non est maior ratio illius, quam harum, cum hæc veritas in primo fronte, seu in ipso nomine elucescat possibilitatis: ergo vel illa possibilitas, quæ capacitas seu potentia passiva est, est positiva, & in eo casu nulla actio erit creatio: sed omnis erit educio, seu generatio, quia omnis actio in eo casu adhuc ea quæ vocatur, habet id quod formalissimum constitutum educationis est, videlicet esse ex præsupposita potentia positiva passiva; quod inconveniens est, quod in hac ultima ratione erimus contra adversarios, ut scientiæ nostræ magis splendeat; si autem non est positiva aptitudo, quia necessario debet esse aptitudo, seu capacitas, ut diximus, erit sine dubio aptitudo negativa ad existendum, id est negatio aptitudinis positivæ, sicut ens negativum est negatio entis: ergo veritas nostræ conclusionis firmissima stat.

Item, quia hoc modo defendendi constitutio- nem possibilitatis, solvuntur omnia inconve- nientia, imo nullum inconveniens est contra il- lum, & si aliquid insurgit, insurget etiam con- tra veritatis, & bonitatis constitutionem, ad qua- rum lucem cuiuscumque difficultatis obscura ne- bula, tanquam ad solis aspectum evanescet sine dubio: ergo cum probabilitate potest collocari possibilitas in negatione aptitudinis positivæ ad existendum.

Secunda pars nostræ conclusionis sic proba- tur breviter, quia possibilitas, & impossibili- tas sunt duæ species negationis, quæ opponun- tur, & distinguuntur inter se; ut duæ species po- sitivæ distinguuntur sub animali, v. g. animal ra- tionale, & irrationale; unde hæc oppositio re- ducitur ad contrarietatem, quia est cum aliqua convenientia; in ratione superiori: sed non di- stinguntur, & opponuntur in ratione communi utrique in negatione, videlicet ut sic, quia in illa viuntur, & conveniunt: ergo distinguuntur & opponuntur penes connotata, & penes conno- tationem ad illa, id est impossibile removel exi- stentiam cum summa repugnantia, & negat con- nexionem cum omnipotentia, possibile autem è contra connotat existentiam, & dicit coniun- gibilitatem cum illa removendo repugnantiam illius, connectitur etiam cum omnipotentia ne- cessario, ut postea videbitur, quia si nullam di- ceret connectionem, & connotationem ad exi- stentiam, non esset ratio formalis necessaria ad hoc, ut existentia habeat esse ab omnipotentia, & etiam non opponeretur impossibilitati: ergo ut illi opponatur debet dicere talem connectionem.

Secundo, omne id quod est potentia vel im- potentia ad aliquid connotat illud, necessario in or-

dine ad quod est potentia, vel impotentia; si est potentia, ut illi coniungatur; si impotentia ut illud removeat, vel propter aliam rationem: sed ens possibile, secundum quod tale est, est potentia logica ad existendum, teste Aristotele *1. me.* ergo connotat illam v.g. materia prima. Probatur maior, quia materia prima est potentia ad formam, connotat illam, & quia visibilitas est capacitas seu potentia logica ad visionem, connotat visionem: ergo possibilitas quæ est potentia logica, seu capacitas ad existendum connotabit existentiam, præcipue quia non quomodocumque est potentia: sed etiam ratio formalis essentialis, sub qua existentia, quæ ex eo quod talis est, connotat obiectum cuius ratio formalis est. & ratio evidens à priori huius est, quia omnis potentia, quatenus potentia est creata, habet suum esse in ordine ad actum: sed habere esse in ordine ad actum est connotare actum, quia habere esse in ordine ad actum est dicere relationem in ordine ad actum: sed relatio est quædam species connotationis: ergo potentia, quæ refertur ad actum connotat illum: atqui possibilitas est potentia ad existentiam, & in ordine ad illam: ergo connotat existentiam.

70 Ultimo, quia impossibile, est pura negatio, & est talis, quia repugnat existentia, & quia non connotat illam in suo conceptu, & quia in ipso, & in connotato est negatio, ac proinde, quia est adæquate, & totaliter, tam in suo intrinseco, quàm in suo extrinseco est negatio: possibile autem est negatio non pura, sed de ratione negationis non pura est connotare positivum vel ut subiectum, vel ut terminum, vel ut obiectum: ergo possibile quod negatio non pura est, connotat existentiam positivam: sed non ut subiectum, quia nullum supponit, in quo fundetur, cum ipsa sit ratio totius positivi creati, & quasi radix illius, cum præsupponatur possibilitas ad omne positivum creatum: ergo possibilitas connotat ipsam existentiam, vel ut terminum, vel ut obiectum.

71 Vergetur hoc, quia tum negatio est intrinseca, & formaliter possibilitas sicut impossibilitas, quia possibilitas adæquate & totaliter, secundum omne intrinsecum ac formale constitutum illius, est negatio, quia nec in se tota positiva est intrinseca, nec mixta ex negatione, & positivo aliquo, ut patet ex rationibus supra latissime traditis; unde in se intrinsece, absolute, & totaliter negatio est, in quo non differt ab impossibilitate: ergo si secundum aliquod, quod ad ipsam pertinet, non esset positiva, absolute esset sicut impossibilitas, id est esset negatio totaliter, & adæquate in se, & in suo connotato; siquidem ipsa, & connotatum eius essent negatio. Deinde, quia si aliquod extrinsecum pertinet ad possibilitatem non esset positivum tam intrinsece, quam extrinsece esset negatio, unde esset pura negatio: ergo ne sit talis, cum absolute in toto suo intrinseco sit negatio, saltem in aliquo suo extrinseco, debet esse positiva, id est aliquod ipsius possibilitatis debet esse positivum; sed non potest esse aliquod illius positivum, si non pertineat ad ipsam aliquo modo: a qui non pertineret ad ipsam, nec esset aliquid illius per remotionem, vel oppositionem, quia unum oppositum non est aliquid alterius: sed neque est aliquid illius, quia intrinsece constituit illud cum possibilitas non constituitur intrinsece à positivo: ergo, quia connotat positivum: ergo possibilitas connotat illud.

Ultimo vergetur, quia vel illa negatio, quæ possibilis est repugnat coniungi cum existentia, & sic non possibilitas, sed potius impossibilitas erit, quia impossibilitas est repugnantia ad existendum; vel non repugnat existere, & coniungi cum existentia: ergo connotat existentiam, & dicit non repugnantiam ad illam.

SECTIO ULTIMA.

Argumenta Adversaria solvuntur.

Ad argumentum primæ sententiæ nego antecedens, ut patet ex dictis in nostra præcipua conclusione, ubi probavimus non repugnantiam ad existendum, non primario, & formaliter, sed secundario convenire rei possibili; item hoc ipsum demonstratum manet prima *conclusione huius questionis.*

Ad primum argumentum sententiæ Patris Suarez, concedo creaturam antequam fiat nullum esse positivum habere, negamus tamen ex hoc esse purum nihil, ut patet ex dictis supra *secunda conclusione.*

Ad confirmationem negatur antecedens, quia ad hoc ut aliqua actio sit creatio, non impedit ut ante illam actionem præsupponatur negatio aliqua, dum tamen non præsupponatur aliquid positivum, à quo dependeat actio productiva, nam in omnium sententia ante productionem Angelis præsupponitur negatio existentia Angelis, & nihilominus actio illa creatio dicitur, & propter eandem rationem definitio alicuius non definit esse annihilatio, ex eo quod sequatur post illam negatio aliqua, alias nulla esset annihilatio, siquidem post omnem definitionem debet sequi negatio existentia præsupposita & destructa, imò pediret autem, si post destructionem maneret aliqua entitas positiva, à qua constitueretur, & dependebat res antequam destrueretur, ut videtur est in Eucharistia, in qua destructio substantiæ panis non est annihilatio, quia remanet post destructionem substantiæ aliquid panis, scilicet accidentia. Item quæcumque corruptio equi, vel hominis non est annihilatio, quia remanet aliquid à quo dependebat compositum, & actio conservativa illius, & à quo tanquam à parte positiva constitueretur compositum, quod destruitur, itaque ut aliqua non sit annihilatio, debet remanere post illam aliqua entitas positiva, quæ fuerat aliquid destructi, & à quo dependebat actio conservativa compositi, antequam destrueretur, & ratio est, quia debet esse totalis destructio destructibilis pertinentis ad id, quod destruitur; cum autem id quod remanet post corruptionem sit negatio, quæ est possibilitas, ut patet ex dictis, ideo non definit esse annihilatio, sicut non definit esse creatio, etiam si præsupponatur possibilitas, quia talis possibilitas præsupposita non est positivum, sed negatio.

Ad secundum respondetur negando, quod licet permaneat illa potentia logica sit potentia subiectiva, talis enim est positiva. Item negamus ultimum illius, ut ex dictis patet.

Ad ultimum conceditur maior, & prima pars minoris ultima negatur cum consequentia: ad probationem minoris, dicimus illam potentiam logicam esse improductam, non tamen esse Deum propter rationes supra positas.

Ad

Quæst. IV. Vtrum possibilitas sit, &c. 491

Ad primum argumentum P. Vasquez responde-
tur concedendo totum antecedens, & primam
partem consequentis, negatur vltima vbi dicitur,
quod sit pura negatio, conceditur etiam quod si
per impossibile nullum possibile foret, remanere
perfectam omnipotentiam, quod etiam probabili-
ter potest negari cum P. Suarez.

79 Ad secundum concedo totum antecedens, &
nego consequentiam; negatur item quod obie-
ctum omnipotentis sit purum nihil, & negatur
etiam quod si creaturæ essent necessariae, vt Deus
haberetur esse, dependeret Deus ab illis; nam ad hoc
vt Verbum diuinum sit, est necessarius Pater æter-
nus, & nihilominus Verbum diuinum non de-
penderet à Patre, sufficeret enim necessaria conne-
ctio inter Deum, & creaturas posibles.

QVÆSTIO IV.

*Vtrum creatura possibilis, vel possibilitas
eius sit ens simpliciter, & sit ita ne-
cessarium sicut Deus.*

SECTIO I.

Sententia aduersariorum proponuntur.

P R I M A sententia asserit ens possibile
non esse ens secundum quid, sed simpli-
citer pro materiali, ad quod supponunt
ens dupliciter considerari; & pro ratione forma-
li existendi, & pro subiecto, quod per illam exi-
sit, ens igitur in potentia pro formali est non ens,
quia dicit carentiam existendi, quæ est non ens:
at subiectum illud esse ens pro materiali, qua-
propter à Beato Thoma, & Aristotele negatur
ens in potentia esse ens simpliciter.

1 Probatur primo, ens rationis dicitur ens se-
cundum quid; sed ens possibile est magis ens,
quam ens rationis: ergo ens possibile est ens sim-
pliciter.

2 Secundo, hæc vox *ens simpliciter* usurpatur
pro ente in potentia, vt opponitur chymaræ,
ens enim nominaliter sumptum significat res ab-
stractas ab existentia, participat autem signi-
ficat easdem existentes live entes actu: sed possi-
bile est ens in potentia: ergo possibile est ens sim-
pliciter nominaliter.

4 Secunda sententia asserit magis necessarium esse
Deum dari, quam possibile esse possibile, sic Sco-
tus in 2. dist. 43. quæst. 1. Basilius Ponze relect. cita-
ta quæst. præcedenti §. quod sit prius, vers. mihi ali-
quanto, P. Vasquez 1. part. disp. 104.

5 Probatur primo, quod in creaturis possibilibus
sit necessitas excludens omnem rationem con-
tingentis, non obstat quominus vna res dicatur
alia magis necessaria, id quod ostenditur impri-
mis multis exemplis, in quibus sine admixtione
formæ contrariæ vna forma magis, vel minus
participari dicitur. Constat hoc primo in boni-
tate, & malitia, nam etiam exclusa omni ratione
boni in actu malo, & ratione materiali in actu
bono, neque recte facta, neque prave operata sunt
patia, etiam si sit indivisibilis linea rectitudinis,
& prauitatis; ergo sine admixtione formæ con-
R. P. Ildaph. de Peñafiel, Theol. Schol. Tom. I.

trariæ potest aliqua magis vel minus participari.
Antecedens notum est contra Stoicos, quorum
erat axioma omnia peccata esse æqualia, omnia
recte facta esse paria, vt constat ex Seneca *epist.*
66. virtutes inter se pares sunt, & opera virtutum,
quia vna inducitur virtutibus regula, virtutibus
humanis regula, & vna est ratio recta, & simpli-
citer, vt idem dicit Sen. *epist.* 65. addens quod
omnis virtus perfecta sit, perfectio autem nihil est
maius, aut melius esse potest; & tandem quamvis
omnis virtus sit mensura, quamvis vna ratio, quā-
vis perfecta non omnia recte facta sunt æqualia,
neque peccata paria: ergo etiam si duo extrema
necessario excludant contingentiam omnem, po-
test vnum altero esse magis necessarium: ergo li-
cet possibilia, & Deus excludant contingentiam,
nihilominus poterit Deus esse magis necessarius,
quam creaturæ posibles.

Confirmatur id testimonio Aug. *epist.* 29. hoc
ipsum agentis contra Stoicos, quia distorto in-
quit aliquid distortius est summe rectum, quamvis
nulla in eo rectitudo, vnus tamen alio magis di-
stortus est, & obliquus, quatenus à rectitudine
discedit magis: ergo etiam quatenus aliquid ma-
gis à contingentia recedit, etiam si omnem exclu-
dat, potest dici magis, vel minus necessarium ens;
idem ostenditur in veritate, & falsitate; nam est
aliquid alio verius, etiam si nulla sit admixtio fal-
satis, & aliquid alio falsius sine vlla veritatis ad-
mixtione: ergo similiter, &c. antecedens autem
probatu concediturque in metaph.

Præterea inter contingentia omni ratione ne-
cessitatis exclusa vnum alio magis contingens est,
magis enim contingens est Petrum cras legere
quam esse Regem, & tamen nullum est in vtroque
necessitatis vestigium: ergo è contrario sine vlla
contingentia ratione vnum potest esse altero ma-
gis necessarium, idem quoque habet probabilior
opinio in vnitatem vel distinctionem, nam sine vlla
admixtione vnitatis formalis quæ in re nulla est,
aliqua dicuntur magis vel minus vna, vel diuersa,
quam alia.

Secundo probatur principaliter necessitas ob-
iectiva, quam certitudinem appellamus, oritur ex
necessitate in esse, certitudo namque & infallibili-
tas nihil aliud esse videtur quam incapacitas fal-
satis, aut quædam necessitas cognitionis attingentis
obiectum sicuti est, quod quidem contin-
git cum cognitio huiusmodi obiectum formale
necessario habet connexum cum materiali cogni-
to, ex hoc enim efficitur vt cognitio quæ ex tali
obiecto specificatur eam naturam habeat, quæ
necessario, & infallibiliter attingat rem materia-
lem, quare certitudo, & infallibilitas, quæ in cog-
nitione est, nascitur ex penetrata coniunctione ne-
cessaria obiecti materialis, cum obiecto formali,
atque adeo ex ipsa necessitate in esse, sed in cog-
nitione, quæ est omnino certa & incapax fal-
satis, & dubitationis vna cognitio est certior alia,
vt patet in demonstrationibus, in quibus certior
est prima demonstratio, quam secunda, quæ il-
lam supponit, cum prima oriatur ex primis, &
maxime necessariis vt docet communis sententia,
& quod negari non potest omni dubitatione ex-
clusa, certior est secundum se cognitio fidei quam
cognitio evidens scientiæ naturalis; loquor enim
de fide supernaturali vt tradunt omnes scholasti-
ci, & omnes Patres cum quibus Basil. *epist.* 25, ad
Gregorium fratrem, & Chrysostomus, nec de hoc
dubium esse potest: ergo & fatendum necessario

est vnum ens remota omni admixtione contingentiae esse magis necessarium, quam aliud; nec enim si les alia ratione certior est, quam scientia, nisi quia magis necessaria veritas est aut magis connexum huiusmodi praedicatum veritatis divinae cum natura divina, quam animalis rationalis cum homine, neque apparet qua ratione qui vnam cognitionem admittunt certiorum alia, quando in cognitione nullum est vestigium formidinis negare possint esse vnum obiectum alio magis necessarium, cum ex magis vel minus extremorum necessaria connectione talis certitudo derivetur ad cognitionem, si illam secundum se spectemus.

Tertio sic probatur a priori, quia Deus est primum ens a se, creatura autem est esse participatum, & ab alio quomodocumque consideretur: ergo Deus est ens magis necessarium quam creatura cum hac ab eo dependeat.

- 9 Explicatur magis ratio ista propter quod vnumquodque tale, & illud magis iuxta Aristotelem, sed in rebus sunt aliqua magna, vera, bona, nobilia entia quae sunt ab aliquo vero, magno, bono, nobili, & ente: ergo illud a quo sunt magis bonum, verum, magnum, nobile, & ens est, cum sit a se & non per aliud, omne enim id quod per aliud est minus est eo quod per se est, ait Anselmus qui hac ratione utitur *cap. 1. 2. 3. 4. & 5. in monologio*: ergo si creatura possibilis sunt necessaria ab alio illud aliud magis necessarium erit.
- 10 Urgetur hoc amplius, quia ubicumque reperitur contingentia in actualitate implicat esse ens summe necessarium; ens autem creaturarum possibile, & existens, tantum distinguuntur, secundum diversos status vnius, & eiusdem entitatis: ergo haec entitas, quae hanc statum varietatem sortiri potest ex se non est summe necessaria, sicut est Dei entitas ex se, in qua non potest separari entitas actualis a possibilitate.
- 11 Quarto sic probatur, in rebus invenitur aliquid magis, & minus bonum, & verum, & nobile, est igitur aliquid, quod est verissimum ac proinde maxime ens, ita est maxime necessarium, & creatura possibilis inferior illo in necessitate.
- 12 Urgetur maior, veritas est, Deus est, quam creatura est, & Deus est possibilis quam creatura est possibilis: ergo magis necessarius est Deus quam creatura possibilis.

SECTIO II.

Nostra sententia ponitur, & probatur.

- 13 Prima conclusio, possibile ut possibile, non est actu simpliciter ab aeterno ens, loquor enim de possibili, quatenus non habet actualem existentiam: haec sententia est communis inter omnes pene scholasticos.
- 14 Probatur primo auctoritate Divi Anselmi in *Monologio*, *cap. 8.* ubi sic ait: hoc igitur modo non inconvenienter intelligi potest si dicitur creatrix essentia univ ersa fecisse de nihilo, sive quod univ ersa per illa facta sunt de nihilo, id est quae prius nihil erant nunc sunt aliquid, quibus consonant verba D. Thomae, *1. p. q. 9. art. 2.* ubi sic ait, omnes creaturae antequam essent, non erant possibiles esse per aliquam potentiam creatam, cum nullum creatum sit aeternum, sed per solam potentiam Divinam in quantum Deus potest eas in esse

producere; ex quibus sic argumentor, creatura ut ait Anselm, & D. Thomae, nihil sunt reale, & positivum, positivum enim ens simpliciter est: ergo possibile ut possibile, seu possibilitas creaturarum, non est ens simpliciter in sententia D. Anselmi, & D. Thomae, quia si esset ens simpliciter, possibilitas creaturarum creaturae antequam producerentur, non dicerentur a D. Anselmo fuisse nihil, cum antequam producerentur erant possibiles, & ut possibiles erant ens simpliciter per vos, quod adeo verum est ut propter hoc dixerit D. Thomae, ut patet ex eius verbis relatis, creaturam ab aeterno non esse possibilem per aliquam potentiam creatam, quia tantum abest ut creaturae in sua possibilitate sint ens simpliciter, ut potius eis deneganda sit te sint ens simpliciter, ut potius eis deneganda sit non solum ratio perfectissima entis, seu simpliciter, & absolute talis, sed etiam ratio imperfectissima entitatis, qualis esset potentia passiva, materia enim prima minima entitatis dicitur ac prope nihil a Divo Aug. quia totum esse materiae prima, est potentia passiva: ergo minime potest in sententia horum Doctorum possibilitatem esse ens simpliciter, & absolute, cum illi nec minimum entitatis concedant ipsamque possibilitatem nihil esse fateantur, ut patet ex verbis D. Anselmi, id aperte affirmantibus, quibus consonant verba D. Thomae, *quest. 3. de potentia, art. 5. ad 2.* ubi eisdem pene verbis, quibus utitur D. Anselm, ad hanc veritatem declarandam hanc sententiam confirmat ex hoc ipso inquit, quod quidditas esse tribuitur non solum esse: sed ipsa quidditas, creati dicitur, quia antequam esse habeat nihil est nisi forte in intellectu creatis, ubi non est creatura: sed creatrix essentia quae verba maximam conformitatem habent cum principijs fidei, quia solus Deus est ens simpliciter ex se necessarium, & sine ipso factum est nihil, & sine effectione eius nihil positivum est, aut ens simpliciter, unde recte dicunt sancti Patres, quicquid a Deo factum non est vel Deum esse vel nihil esse, Iustinus in expositione fidei Cyril. *lib. 1. in Ioann. cap. 6.* Aug. *lib. 1. de Trinitate, cap. 6.* est autem de fide certum Deum non fecisse essentias creatas ut possibilitates ab aeterno, ut argumentabor supra contra Basil. Ponz. cum de fide sit Deum nihil agere necessario simpliciter, neque ex libera voluntate, sic enim de fide est in tempore coeppisse operari, nec potest in mentem alicuius Doctoris scholastici catholici venire quod essentia creaturae ex se, & absque efficientia libera Dei sit simpliciter ens, habeatque aliquid verum esse reale distinctum ab esse Dei, cum quicquid est simpliciter, aut sit ipsa Dei essentia aut sit quid productum a Deo per veram efficientiam, sique dependens ab ipso vere, & realiter; urget hoc ipsum verba ipsius Angelici Doctoris *3. p. q. 10. art. 2. in corp.* ubi dupliciter inquit dicitur aliquid ens vno modo simpliciter, quia scilicet est ens actu, alio modo secundum quid, quia est ens in potentia non sunt simpliciter, & sicut excluduntur a numero entium, ita excluduntur a numero omnium.

Hanc sententiam amplectitur Aristoteles *lib. 1. de generatione, c. 2. 8. Phys. cap. 3. 1. 2. 3. & 4. Met. sed praecipue 9. cap. 5.* his verbis, non entibus non attribuitur ipsum moveri, sed alias quidam praedicationes, ut intelligibilia desiderabilia esse, non entium enim quaedam potentia sunt, non autem sunt, quoniam enelechia id est actu non sunt, quibus verbis aperte, & expresse Philosophus ea solum vocat

cat entia simpliciter quae endelechia sunt, id est quae actu existentia sunt; possibilis autem, seu impotens, licet actu sint desiderabilia, & intelligi- lia aut minime vocanda esse entia simpliciter: sed potius non entia, quod confirmat verbis his paulo post, in potentia enim entia non quidem simpliciter, actu quidem simpliciter produci necesse est; ac si aperte diceret entia possibilis, quae quatenus talia praecise ex vi possibilitatis non sunt entia simpliciter, simpliciter entia redduntur, dum actu producuntur, & quatenus ex vi productionis actu existunt: ergo in sententia tam Philosophi, quam Doctorum Ecclesiae certissimum debet iudicari entia possibilis quatenus possibilis, ac praecise existentia non esse ens simpliciter.

16 Secundo probatur haec sententia ratione, quia ens simpliciter tale, est ens positivum, sed possibilitas, vel ens possibile, quatenus possibile non est ens positivum: ergo possibile quatenus possibile non est ens simpliciter. Minor haec sic probatur, quia in possibili duplex ratio potest considerari, aut possibilitas ipsa, aut existentia, quam connotat: sed possibilitas actu non est ens positivum, ut ex supradictis latissime patet, & existentia, licet quando producatur futura sit positiva, nihilominus antequam producatur, & ab aeterno actu non fuit; unde nec positiva actu fuit: ergo possibile, quatenus possibile non est positiva entitas. Maior sic probatur, quia illud est simpliciter tale in aliquo genere, & per anthonomasiam, quod est perfectius simpliciter, & absolute omni alio intra illud genus: sed inter omnes rationes quae a parte rei dantur sine fictione intellectus solum dantur, aut negationes, aut positiva entitates comprehendendo sub ratione negationis etiam privationes: sed inter negationem, & positivam entitatem, etiam si concedamus negationem, & privationem esse entia negativa simpliciter, & absolute perfectius, ac principalius est ens positivum, quam privatio, seu negatio, quae ens negativum est: ergo simpliciter, & absolute ens non erit negatio, aut privatio: sed positivum ens.

17 Urgetur rationibus omnibus, quibus id supra agentes de unitate transcendentali probavimus, ibi enim demonstratum a nobis fuisse synonyma ens simpliciter, & positivum: ergo si possibilitas non est ens positivum, non erit ens simpliciter & absolute. Praeterea, quia privatio, & negatio ut patet ex dictis in Logica disp. de antepredicamentis, minime possunt vocari entia, cum proprietate: sed cum improprietate, vel per analogiam ad ens positivum, quia si negatio, & privatio potius sunt destructiones entis, v.g. caecitas est destructio visus, & tenebra destructio lucis, quae sunt entia: ergo negatio, & privatio non possunt entia dici: sed quando comparantur duo, quorum unum dicitur per analogiam ad aliud, & cum improprietate illud quod fuerit analogatum principalius, & in ordine ad quod per analogiam dicitur, aliud est simpliciter tale, ut videre est in sano dum dicitur de homine, & de alimento, & in pede, respectu hominis, & montis: ergo ens positivum dicitur simpliciter ens, negatio autem secundum quid, convincitur hoc evidenter, quia illud quod dicitur cum addito tale praecipue si additum sit diminuens, & quod non potest dici sine addito, non est simpliciter tale: contra vero, quod sine addito aliquo absolute dicitur tale est simpliciter, & absolute, ut dicitur, sed privatio, & negatio non dicuntur sine addito entia, sed solum dicuntur en-

tia negativa cum addito illo diminvente, & entitas positiva absolute, & sine aliquo addito dicitur ens, ut videre est in Deo, in homine, Angelo, & ceteris: ergo ens positivum est simpliciter ens, negatio, & privatio non potest esse simpliciter ens: sed possibile intrinsece, & formaliter, & secundum omne quod actu habet ab aeterno est negatio, & non positiva entitas: ergo possibile ut possibile non est ens simpliciter.

Secundo probatur, illud est, & dicitur simpliciter tale, quod est tale per continentiam actualem formae, quae constituit rem in esse talis: sed existentia actualis constituit ens in ratione entis simpliciter: ergo id solum erit ens simpliciter, quod continuerit actualiter existentiam actualem: sed res solum existens in actu exercito continet actualiter existentiam actualem, ens vero possibile solum in potentia ab aeterno: ergo possibile non est ens simpliciter ab aeterno actu, cum ens possibile non existat actu ab aeterno. Maior primi syllogismi est de se nota, ideo enim verus homo est, & dicitur simpliciter homo, quia actu continet rationale, quod est forma constitutiva hominis, secundum quod talis: homo vero pictus dicitur secundum quid homo, quia illam formam non continet actu, sed solum figurative, & in ratione imaginis obiectivae, seu signi instrumentarii. Minor etiam constat ex dictis, breviterque in hunc modum declarari potest ens simpliciter, ut modo illud usurpamus, est illud quod verum, & intrinsecam rationem entis actu participat, sed ea solum, quae actualem habent existentiam, per ipsam existentiam participant actu verum, & intrinsecam rationem entis, ea enim solum sunt entia positiva, & realia, quod est conceptus veri, & intrinseci entis: ergo existentia actualis constituit ens in ratione entis simpliciter: ergo res solum existens erit ens simpliciter, res vero possibilis ens secundum quid, & simpliciter non est.

Confirmatur, ideo chymæra, relationes rationis, negationes, & privationes sunt non entia simpliciter, quia remouent pro omni statu existentiam actualem suarum rationum: ergo a contrario sensu illa erunt simpliciter entia quae actu coniuncta sunt cum actuali existentia. Tunc sic, ens possibile non est actu coniunctum cum actuali existentia ab aeterno: ergo ens possibile vel sic non est ens simpliciter.

Dices primo: ergo ens possibile in ratione entis positivum non dicitur ab ente impossibile, licet utrumque sit non ens simpliciter.

Respondetur concedendo consequentiam, loquendo de formalibus, & intrinsecis rationibus, per quas utrumque constituitur, sunt enim ut constat ex dictis duae species negationum ut sic, quare quantum ad rationem entis, aequae sunt non entia simpliciter, quamvis ens possibile dicatur ens in potentia, quia est in potentia ad actualem existentiam.

Dices secundo, ens rationis dicitur ens secundum quid, & accidens dicitur etiam ens secundum quid; quo ergo pacto ens possibile ens erit secundum quid, an eo modo, quo ens rationis, an potius sicut accidens, sed neutro modo: ergo in primis non eo modo, quo ens rationis, homo enim simpliciter est ens factum, & a parte rei impossibile, neque item ut accidens, quia hoc ut existens veram rationem entis participat.

Sed contra, quia *secundum quid* sumi potest dupliciter, vel ut additum contrahens, vel ut

Q99 3 diminuens,

diminuens, seu extrahens id quod afficit à vera ratione illius, sub qua afficit, accidenti autem convenit, ut additum contrahens communissimam rationem entis ad particulares rationes entium in alio, quæ entia secundum quid dicuntur, non quia deficient simpliciter à ratione entis: sed quia non attingunt perfectionem substantiæ, suntque natura sua, & quidditate ordinata, ut illam tanquam finem, & subiectum perficiant per intrinsecam adhesionem, vel inhesionem per modum conceptus supervenientis.

23 Entibus vero rationis convenire, ut sunt additum diminuens, quare per illud denotamus minime participare illa intrinsecam, & veram rationem entis, sed similitudinariam quandam, & fictitiam ob proportionem solum, & analogiam, quam servat, & attendit mens recipiendo ad entia realia, ad quorum similitudinem efformantur quando illa fingit, & fabricatur, quare si stricte loquendum esset, neque uno, neque altero modo *secundum quid* entis possibili convenire potest. Non primo, quia accidentibus existentibus actu convenit intrinsecam, & vera ratio entis, & ob id solum, quia per se non existunt: sed natura, & quidditate sua connotant substantiam, ut subiectum inhesionis, vel ut terminum adhesionis, dicuntur entia secundum quid, & entis entia.

24 Neque item secundo modo, quia sub ea ratione, qua ens possibile dicitur ens secundum quid, non pendet à ratione, non enim possibilitas lapidis est aliquod rationis figmentum. Dicitur ergo possibile ens secundum quid, non ita ut *secundum quid* sit additum contrahens veram, & intrinsecam rationem entis, diximus enim possibilitatem esse negationem, & non positivum; nec ut additum diminuens in usurpatione, quæ tribuitur entibus rationis, & significatione qua ea appellamus: sed in alia diversa, videlicet, quatenus *secundum quid* denotat naturam entis possibilem simpliciter non esse ens, & positivum quid, neque esse meram, & puram negationem: sed negationem connotantem essentialiter terminum positivum, existentiam scilicet actualem extra causas producendam, quo sensu *secundum quid* dici etiam potest differentia contrahens non intrinsecam rationem entis positivi: sed communissimam rationem negationis ad rationem particularem negationis intrinsecam connotantem positivum, ut terminum ponendum, vel ad negationem quam alij vocant non puram, idem & dici potest differentia distinguens, quia per illud fecerimus negationem illam à mera negatione entis impossibilis; itaque sicut accidens dicitur ens secundum quid, quia non attingit rationem substantiæ, quæ est perfecta, & absoluta entitas, ita similiter possibilitas vocatur ens aliquo modo, quia superat negationem puram, scilicet repugnantiam in hoc, quod non habet repugnantiam, scilicet in connotatione ad positivum, & ut significemus excessum hunc vocamus possibilitatem ens secundum quid.

25 Sic probatur principaliter, quia existentia in potentia retinet conceptum existentie possibilis; sed existentia in potentia non est simpliciter existentia, sed tantum secundum quid: ergo rem esse possibilem non facit illam simpliciter talem: ergo possibile, ut possibile, seu possibilitas non est absolute ens, siquidem non est simpliciter res, quæ est synonymum entis. Hæc secunda con-

sequentia ex prima est manifesta cum sit eadem ratio in illis, prima certissima est ex præmissa secunda, & prima, scilicet ex maiori, & minori.

Minor est tum de fide qua certum est nullam rem præter Deum existere ab æterno aut habere existentiam simpliciter, aut simpliciter esse, à cuius probatione merito ait Hurtado se abstinere, cum non sit inter catholicos quæstio de ea re, tum ex philosophia, quia si ego ab æterno habeo existentiam existentiam simpliciter, & eam necessario sum habiturus per æternitatem, quid mihi deest ut absolute sim, & sim æternus, & immortalis? est ergo certum existentiam in potentia esse existentiam secundum quid, & non absolute, nec illi convenire prædicatum existentie commune existentie actuali. Maior propositio est ex terminis nota, quia quando ego modo concipio possibilem existentiam alius mundi, formo conceptum de existentia, sicut formo conceptum de illius mundi essentia.

Dices existentiam esse ita actualiter, ut non sit in potentia, quia de eius quidditativo conceptu est esse, & facere rem existentem non posse, sicut de essentia hominis esse rationale, & quemadmodum repugnat apprehendi hominem, quin apprehendatur rationale, ita repugnat apprehendi existentiam, quin apprehendatur ut exercita.

Sed contra, Deus nunc habet potentiam producendi Gabrielem, quem pono nunquam productum, nec producendum: ergo habet potentiam producendi existentiam Gabrielis. Antecedens est certum tam in fide, quam in Theologia, consequentia patet, quia Gabriel produci potest existens propria sua existentia, sicut nunc Michael est productus existens sua propria: ergo Deus habet virtutem producendi eam existentiam, nam quando res producitur, producitur eius existentia si eam habet propriam ut eam habet Gabriel, vel saltem produci potest: sed illa existentia Gabrielis non est producta nec existens vlla temporis differentia: ergo existentia Gabrielis est in potentia tantum, & non in actu.

Deinde ante creationem mundi nulla fuit existentia, & tunc potuit Deus facere, ut essent exercitæ rerum existentie: ergo existentie rerum fuerunt aliquando possibiles, & non existentes actu, & illæ existentie de illo statu translatæ sunt per liberam productionem Dei ad statum exercitij actualis. Item existentie potuerunt libere à Deo non esse: ergo existentie hæc individua, & singulares secundum ultimas differentias, & individuas sunt possibiles, & possunt desinere esse sicut essentia Petri, & in esse possibili non sunt existentie simpliciter: ergo res possibilis non est simpliciter ens.

Ratio autem à priori est, quia prædicata, quæ rei conveniunt in potentia, non conveniunt simpliciter: sed essentia hominis antequam existat, & quatenus dicit possibilitatem est tantum ens in potentia: ergo non est ens simpliciter. Maior patet, tum quia esse in potentia tantum est posse esse, esse in actu est esse, posse autem esse non est esse, sicut posse dormire non est dormire, nec posse vigilare est vigilare, alioquin simul dormiremus, & vigileremus, quia ea possumus simul: minor autem patet, quia homo in potentia nullum habet esse actuale: sed tantum possibile, sive actum existere.

Ultimo probatur, quia repugnat assensum simpliciter,

pliciter, & dissensum simpliciter convenire eidem intellectui circa idem obiectum simul: sed illi conveniunt secundum essentias in potentia existentes: ergo assensus, & dissensus existentes in potentia non sunt simpliciter assensus, & dissensus. Minor est vera, quia in potentia intellectus continentur nunc virtualiter assensus, & dissensus, & nunc sunt absolute possibiles: Maior est etiam certa, quia nullus potest sibi persuadere rem simul esse, & non esse.

32 Secunda conclusio, possibile non est secundum quid ens si illud secundum quid denotet aliquid entitatis habere actu; unde negatur possibilitas entitatis in eo sensu, quo de Æthiopo dicitur quod sit albus secundum quid, qui ita appellatur, quia in aliqua parte habet albedinem, & quia comparata illa albedo cum nigredine, qua toto corpore afficitur, est parvissima, dicitur subiectum illa affectum nigrum simpliciter, & album secundum quid, quæ albedo licet parvissima sit, ut dixi, nihilominus vere proprie, & actualiter albedo est, in hoc inquam sensu dicimus possibilitatem non esse ens secundum quid, quod sic patet manifeste.

33 Nam possibilitas intrinsece adæquate, & secundum omne quod in se ab æterno habet, est negatio, ac proinde nihil habet positivæ entitatis: ergo non est secundum quid ens, quia si tale est, haberet actu aliquid entitatis; sed nihil habet illius, ut quæstione præcedenti latissime probavimus: ergo in eo sensu non potest dici ens secundum quid ens sicut subiectum illud quod nulla, etiam minima imbueretur albedine, nullo modo posset dici album etiam secundum quid.

34 Tertia conclusio: in alio sensu dicitur possibilitas ens secundum quid, scilicet in quantum est ens in potentia, seu dicit potentiam ad existendum vniendo se cum existentia, à qua constitui potest existens, vocatur enim ens secundum quid, quatenus opponitur impossibilitati, cui omnino repugnat coniungi cum existentia, & cum entitate simpliciter. Hæc conclusio latissime explicata manet supra in solutione obiectionis secundæ contra primam conclusionem, qua explicatione sufficienter manet comprobata hæc sententia, & non indiget nova probatione.

35 Quarta conclusio: possibilitas est ita necessaria in suo esse, aut in sua ratione formali possibilitatis, sicut Deus in suo esse. Probatur hæc conclusio.

36 Primo, quia Deus ea necessitate gaudet in suo esse, ut oppositum eius nulla facta suppositione implicet contradictionem: sed oppositum creaturarum possibilem sui possibilitatis nulla facta suppositione implicat, in hoc enim sensu absolute solet dici tam impossibile esse Deum non esse, ac possible non esse possible, & è contra: ergo æqua necessitate gaudet possibilitas in sua ratione possibilitatis, ac Deus fruatur in esse Dei.

37 Secundo, quia ideo Deus est in summo gradu necessitatis, quia est à se sine dependentia ab alio: sed possibilitas creaturarum in ratione possibilitatis est à se sine dependentia ab alio, ut patet ex dictis supra quæstione præcedenti: ergo ea possibilitas creaturarum est in summo gradu necessitatis quo est Deus: ergo æqua, ac Deus gaudet necessitate essendi.

38 Confirmatur, quia illud quod nihil habet contingentis, est in summo gradu necessitatis; ideo-

que Deus est in summo gradu necessitatis, quia nihil habet contingentia in esse Dei: sed creaturæ possibile in suo esse possibilitatis nihil continent contingentia, nec villo modo sunt obnoxia illi: ergo sunt in gradu necessitatis, quo Deus est, & sic erunt in quodam gradu necessitatis, quo non est alius maior; unde nullo modo poterit negari tam necessariam esse possibilitatem creaturarum, sicut esse Dei.

SECTIO VLTIMA.

Argumenta adversaria solvuntur.

Ad primum patet, ex supra dictis in solutione 39 ne obiectionis secundæ contra primam conclusionem.

Ad secundum optime respondet Pater Hurta-⁴⁰ do in sententia Divi Thom. & Arist. isti enim auctores ex negatione entis participialiter inferunt ens nominaliter non esse ens simpliciter: sed esse ens secundum quid, etenim ex negatione entis in actu inferunt tale ens non esse simpliciter ens; aut ergo inferunt de omni ente simpliciter etiam nominaliter; sic autem habeo intentum, aut inferunt negationem entis simpliciter participialiter tantum, & hoc esset ridiculum, quia redderet hunc sensum ens non existens non est ens existens, quia non est existens, igitur quia non est ens in actu inferunt negationem entis simpliciter, adde ut ens distinguatur à chimæra non esse opus, ut sit ens simpliciter: sed sufficit esse ens secundum quid, & in potentia, sic Aristoteles distinguit inter non entia, quia alterum potest, alterum non potest existere, nam chimæra repugnat existere, possibile cuius nullam dicit repugnantiam ad existendum, repugnantia autem & non repugnantia sine dubio opponuntur, & distinguuntur: ergo ad absolutam distinctionem à chimæra non requiritur ens simpliciter, sed in potentia.

Ad secundum negatur illud, ad exempla con-⁴¹ cedo, nec actus omnes pravos, nec studiosos omnes esse æquales in honestate & malitia, quia non omnes honesti æqualia secundum perfectionem obiecta tam materialia, quam formalia respiciunt, à quibus obiecta ve propriam honestatem participant, nec omnes actus pravi æquali honeste, aut perfectione actibus honestis debita privant: sed inæquali, iuxta inæqualitatem perfectionem obiectorum formalium, & materialium, in quæ deberet operans tendere; at vero necessitas creaturarum, & Dei utraque simpliciter remouet eandem contingentiam in essendo, & dependentiam ab alio.

Ad confirmationem ex Augustino desumptam⁴² eodem modo respondetur.

Ad secundam confirmationem respondetur⁴³ necessitatem possibilitatis, sicut etiam necessitatem Dei, non consistere in hoc quod excludant contingentiam, sed principaliter in hoc quod habeant esse à se sine dependentia ab alio. Ex quo sequitur exclusio contingentia, quæ tanquam minus principale in hac necessitate debet reputari, cum autem ita sit possibilitas à se, & independens sicut Deus: inde evenit quod in formalissima ratione necessitatis æqualitatem habeat, ac per consequens sit ita necessaria possibilitas sicut Deus.

Deinde

- 44 Deinde etiam in exclusione contingentiae sunt aequales Deus, & possibilitas, quia cum haec exclusio oriatur ab independentia tanquam à radice, & in illa dicant aequalitatem, etiam debent habere eam in dicta exclusione, quae ab independentia fluit, & ratio est, quia possibilitas non excludit aliquam contingentiam, admittendo aliam, quia tunc posset excludere minorem contingentiam non excludendo maiorem, & sic posset superari ab alia ratione, quae excluderet maiorem contingentiam; sed omnem contingentiam quomodocumque illa sit excludit sicut Deus, & cum in omni exclusione contingentiae non detur magis, vel minus; inde est quod non possit dari maior exclusio contingentiae, quam ea quae reperitur in possibilitate; unde nec in Deo potest dari maior, cum ultra omnem contingentiam, quam negat possibilitas non possit amplius, vel plus negare Deus, quia non datur amplius ultra omne.
- 45 Explicatur exemplo poenae damni, qua cruciantur damnati ad inferi ergastula, nullus enim damnatus habet maiorem poenam damni quam alius, quia cum poena damni consistat in exclusione, & privatione omnis, ac totius visionis beatificae, & in excludendo omnem visionem non datur magis, & minus, inde est quod idem ipsum quod una poena damni excludit, excludat & alia; nam si una excludit omnem, alia eodem modo, & similiter omnem excludit, unde excludit tantum quantum alij, in quo indivisibiliter se habent damnati, & nihilominus in visione ipsa beatifica datur magis, & minus, & sic Divus Petrus magis beatus est, quam puer, qui solo baptismo animam efflavit, ac per consequens magis videt Deum, sic similiter licet contingentia una maior sit quàm altera, nihilominus necessitas Dei non est maior, quam necessitas possibilitatis, quia necessitas possibilitatis non est exclusio alicuius contingentiae: sed omnis, & cum ultra omne non possit dari amplius ac magis, inde evenit, quod Deus non excludat magis, quam excludit possibilitas contingentiae nimirum, & per consequens evenit ut non habeat Deus maiorem necessitatem, quam possibilitas creaturarum in formalissima ratione possibilitatis.
- 46 Ad secundum argumentum Respondeo nos nunquam negare omnem obiectum esse magis necessarium, quam aliud, nam certissimum est magis necessarium esse Deum existere, quam cras solem illuminaturum, licet utrumque esse necessarium certum sit, solum enim negamus Deum in suo esse debere dici magis necessarium, quam possibilitatem creaturarum, & ratio evidens est, quia ut supra dixi tota ratio formalis quare Deus est in eo gradu necessitatis, quo non sit alius maior est, quia Deus est à se, & independens: sed creaturae possibilitas habet aequalem rationem formalem necessitatis ac Deus, quia etiam est à se, & independens ab omni alio: ergo habebit necessarium aequalem necessitatem.
- Ad tertium concedo libenter quod Deus sit à se; nego tamen creaturarum possibilitatem in esse possibilitatis non esse à se, sed ab alio; unde in hac consideratione est independens à Deo, in ratione formali possibilitatis est aequae necessaria ac Deus.
- 48 Ad explicationem, seu confirmationem dico verum esse quod in antecedenti ponitur ab adversarijs, nego tamen quod ab adversarijs suppo-

nitur in consequenti, scilicet quod possibilitates in esse possibilitatum sint à Deo, & sic corrumpit vis illius argumenti.

Ad quartum concedo primam partem argumenti; nego tamen secundam, ubi asseritur creaturarum possibilitates inferiores esse Deo in necessitate possibilitatis.

Ad ultimum responderetur negando maiorem soveritatem esse Deum esse possibilem quam creaturae esse possibilem, nam licet Deus excedat creaturas in existentia, quia existentia earum dependet à Deo, non tamen excedit possibilitates, quia possibilitas non est à Deo in esse possibilitatis.

QVÆSTIO VLTIMA.

Aliqua alia expediuntur de possibilitibus.

PRIMA conclusio: possibilitas creaturarum, & Deus sunt simul cognitione, in eodemque rationis signo reperiuntur, & Probatur.

Primo, quia cognita omnipotentia Dei cognoscitur possibile, quia omnipotentia terminatur, ut ad obiectum ad possibile. Deinde cognitio possibili cognoscitur omnipotentia Dei, quia possibile est illud quod potest fieri ab omnipotentia; unde in sua cognitione involvit necessario omnipotentiam Dei, & omnipotentia etiam involvit possibile, quia est potentia, quae potest facere quicquid non repugnat, & implicat fieri est quicquid non implicat, & non repugnat fieri est possibile: ergo possibile cognoscitur simul cum Deo omnipotenti, & Deus omnipotens simul cum possibili: ergo sunt simul.

Secundo, quia Deus est in eodem signo cognitionis cum possibilitate creaturarum: ergo sunt simul cognitione: antecedens sic patet, quia Deus est in primo omnium signo, ita ut nullum aliud prius signum possit cognosci, quam signum in quo est Deus, & Deus est in illo signo, quia est à se, & summe necessarius: sed possibilitas creaturarum est summe necessaria, quia est à se, ergo est in primo signo: ergo in eodem ac Deus: ergo simul cognoscuntur in eodem signo, si adaequate tale signum percipiatur secundum omne quod in eo continetur.

Deinde, quia Deus non potest concipi ut prior possibilitate, cum possibilitas non dependeat à Deo in sua ratione formali: ergo simul cognoscuntur esse Deus, & creaturae: ergo sunt in eodem signo rationis.

Tertio, quia divina essentia est eminenter omne possibile: ergo cum est eminenter illud, illud non implicat esse in suo conceptu, & in sua connectione praedicatorum: ergo tunc est in esse possibili: ergo est simul cum essentia divina, quare illa non est eo prior, sicut hoc prius ea non est, nam cum possibile sit quod implicat fieri ab alio, tunc cum conceptus possibilis est, tunc conceptibiliter etiam esse debet id à quo potest fieri, hoc autem nullum aliud est praeter Deum, cui status possibilitatis praecise ab existentia convenit nequit, cum illius essentia, tum re, tum conceptu sit exercitium actualis existentiae: est ergo tunc

Quaest. IV. Vtrum possibilitas sit, &c. 497

tunc conceptibiliter Deus, ita ut sit existentia ipsius actus: ergo Dei existentia ratione posterior non est rerum possibilitate simul igitur aeternitate, & ratione Deus, & illius omnipotentia, quae illius essentia formaliter est, & possibile omne sunt.

6 Neque valet obijcere Deum esse primum ens, quare debere procedere, quoniam hoc tantum probat debere procedere entia, non vero negationes, qualia sunt possibilia, quanquam connotent actualitatem, quam Deus praecedat in exercitio, nam Deus actu est cum nondum actualitas possibilibus adveniat.

7 Ex his non licet inferre falsam esse propositionem illam, quia res non implicat fieri à Deo. Probatur, nam ut illius veritas constet satis est ut ex parte Dei sit ita infinita potentia, ut omnipotens facere, ut bene inferri possit est possibile: ergo Deus potest facere illud; unde quia, & si non repugnat fieri à Deo potest fieri, quia si ex sua parte non repugnat, non potest repugnare ex parte omnipotentiae, & sic optime responderemus interroganti, quare chimeram non possit facere Deus, & possit facere angelum; si dicamus, quia chimera ex se repugnat, & homo ex se non implicat, & omnipotentia est infinita, & ratio, quia ad illationem sufficit quod possibile sit obiectum omnipotentiae, & quid omnipotentia non possit facere nisi circa suum obiectum.

8 Secunda conclusio: possibile ita necessarium connexionem dicitur cum omnipotentia, ut si haec esset impossibilis, possibile per locum intrinsecum esset impossibile.

9 Primo probatur, quia possibilitas creaturarum constituitur formaliter in negatione connotante essentialiter actualem existentiam: ergo impossibili Deo impossibilis esset possibilitas. Patet consequentia, quia impossibili existentia connotata esset impossibilis negatio connotans illam, vel saltem illam non posset connotare ut ponendam: sed potius ut repugnantem, quod est proprium negationis per quam formaliter constituitur impossibilitate in ratione impossibilitatis, ideo enim negatio illa connotat existentiam rei impossibilis, ut repugnantem, quia existentia rei impossibilis est impossibilis: sed impossibili Deo impossibilis etiam esset existentia connotata à creatura possibili: ergo, & impossibilis etiam esset ipsa creatura possibilis secundum esse possibile, &c. Minor illa sic probatur, existentia connotata à creatura potenti, sive per negationem per quam constituitur formaliter ens possibile, est existentia entis secundi, & participati essentialiter exigentisque aliud à quo sit, cum à se esse non possit: sed existentia entis secundi, & participati essentialiter, exigentisque aliud à quo sit, repugnat, ut de se patet, in potenti alio, quod connotat essentialiter, ut principium à quo sit, & à quo participetur, si enim repugnat fons, & rivuli etiam ortum ab ipso capientes repugnent necesse est, sicut v. g. in possibili Patre aeterno, quia est principium Verbi Divini, & quia est fons, & origo perfectissima illius, sine dubio impossibile esset Verbum Divinum: ergo in possibili Deo peccemini, ac infinito rerum omnium fonte: at qui principio repugnabunt sine vlla tergivergatione, ac dubitationis umbra, vestigioque existentiae creaturarum possibilium; explicatur eadem minor, quia actualitas, & existentia.

R. P. Ideph. de Penafiel. Theol. Schol. Tom. I.

stentia, de qua sermo est in praesenti, nequit actu esse à se, nec se ipsam actu ponere alias esset Deus: ergo petit necessario aliud à quo ponatur, hoc autem nihil est praeter omnipotentiam: ergo si haec non esset actualitas, ista esset impossibilis: ergo ut sic necessarius connexionem dicit ad omnipotentiam: sed possibile dicitur necessarium connexionem cum existentia; ergo de primo ad ultimum possibile dicit sine dubio necessarium connexionem cum omnipotentia, cum per connexionem istam nihil aliud explicare velimus, quam ita connecti per connotationem essentialiter cum existentia, quae essentialiter connectitur cum omnipotentia, ut possibile, quod nunc possibile est futurum fore impossibile, si omnino potentia non esset.

Secundo, effectus, qui essentialiter pendet à sua causa, & nullo alio modo esse potest, nisi ab illa implicat esse si causa non sit: sed actualitas creaturae est effectus omnipotentiae, à qua essentialiter pendet, & implicat esse ab alio: ergo esset impossibilis si omnipotentia non est: ergo necessarium connexionem cum hac dicit: ergo, & possibile quod necessarium connotationem, & connexionem ad eiusmodi actualitatem dicit.

Confirmatur, creatura possibilis est essentialiter in ordine ad participationem omnipotentiae divinae: ergo si esset impossibilis omnipotentia, impossibilis esset ipsa creatura possibilis. Patet consequentia, nam pars est impossibilis impossibili eo cuius est pars, & participatio impossibili illo, cuius est participatio, alias quae ratione participatio eius est quod nec est, neque est possibile. Probatur antecedens, omnis creatura est naturae divinae participatio: sed omnipotentia est ipsa natura divina: ergo omnis creatura est participatio omnipotentiae.

Denique existente impossibili potentia, existit actus impossibilis, & actu existente impossibili, potentia existit impossibilis: sed actualitas est actus possibilitatis, quae veluti potentia passiva est: ergo actualitate impossibili manente, possibilitas etiam esset impossibilis, existente autem impossibili omnipotentia, potentia maneret impossibilis actualitatis, quae est veluti actus omnipotentiae: ergo, & possibilitas: ergo haec necessarium ordinem dicit ad omnipotentiam, & quidem causalitatis passivae in hoc sensu quod apta sit ut coniungatur per omnipotentiam cum actualitate facienda ab ipsa omnipotentia, quod veluti passivum quid est.

Tertia conclusio: possibilitas non dicitur connexionem cum Deo involventem dependentiam aliquam ab ipso, & probatur.

Primo, quia omnis dependentia debet esse in genere aliquo causa: sed possibile non dicitur connexionem cum Deo in aliquo genere causa: ergo nullam dependentiam dicit.

Minor haec patet de causa materiali, Deus enim nullius causa materialis est, quia imperfectio maxima causa materialis nullo modo cadere potest in Deum.

De causa formali sic probatur, quia possibile vetam rationem formalem à se intrinsece, & essentialiter habet cum ordine ad actualitatem, quam veluti sui specificativum, & quasi formam extrinsecam ad modum quo scientia suam obiectum respicit, aut motus, aut actus terminum

R r r

à quo speciem sumunt, sic communiter Theologi: ergo non habet causam formalem sibi superadditam. Patet hoc, quia vnaqueque res se ipsa est ens formaliter, & non alio superaddito: ergo, & ens possibile; ergo non aliqua alia ratione superaddita, vt forma, esset enim processus in infinitum, nam de illa alia superaddita rogarem, per quam sit possibilis, nec dici potest per Deum, qui est à se rem constitui in esse possibilis, quia quo pacto formaliter Deus hanc rationem tribuit, cum se ipsum rei possibili non det, vt ita sit forma illius, atque ita vt non se det eodem modo impossibilibus, vt ea possibilia reddat, si possibilitatis ratio ab hac datione provenit.

17 Dicitur, quia invenit repugnantiam in impossibilibus, quam in his quæ possibilia sunt non invenit; vnde ergo possibilibus non repugnantia provenit à se? at hæc est ratio possibilis: ergo à se formaliter res possibilis, possibilis est. Explicatur hoc magis sumo rem possibilem, quam concipimus (secluso quovis aliquo alio superaddito) seu non repugnantiam, vt fiat res vel illa fieri potest, & produci ab agente, vel non; si potest: ergo secluso quovis alio possibilis est; si non potest: ergo intelligitur res secunda vt secunda, & non producibilis, atque adeo vt sit independentens, quod est non esse secundum ens, intelligi enim non potest secundum ens vt secundum, & vt participabile sine possibilitate, & sine dependentia in suo fieri actuali à primo, atque adeo sine possibilitate.

18 Denique, quia omnis causa formalis est incompleta essentialiter si sit substantia; sed Deus est substantia, & per vos est causa formalis possibilitatis: ergo Deus habet imperfectionem incomplementi: sed Deus, quia infinite perfectus est nullam potest habere imperfectionem: ergo Deus non potest esse causa formalis possibilitatis.

19 Secundo probatur, quod possibile non dicat connexionem cum Deo, vt cum efficiente, aut quasi efficienti causa suæ possibilitatis; sed hanc illud sic habet à se, & in se, vt à nullo eam, vt ab efficiente, vel quasi efficiente habeat, & probatur.

20 Quia vel Deus est proprie causa efficiens possibilis rei vt talis, vel quasi neutro modo: ergo probatur minor, & ostenditur eam proprie efficientem esse non posse Deum rei possibilis in esse talis, nam ex opposito fieret ab æterno Deo aliquid effectiſſe proprie, idque omnino extra se, cum intra non potuerit, & satis explosum illud esse diminutum ab intellectu Divino productum superius iam sit, at ab æterno nihil Deus fecit proprie, in principio enim Deus omnia operatus est, vt fides docet: ergo.

21 Præterea si possibile à Deo, vt ab efficiente accipit esse possibilitatis, cur tantum ea quæ possibilia sunt illud acceperunt, non vero quæ sunt impossibilia, cum ex parte divinæ potentie non desit virtus, & efficacia.

22 Dices, quia impossibilia de se repugnant, non vero possibilia: ergo possibilia de se non repugnant fieri, & à se habent non repugnantiam: ergo id non sumunt à Deo, vt ab efficiente; sed hoc est possibile esse: ergo esse possibile non est à Deo vt ab efficiente.

23 Ais possibilia non repugnare de se sumpto illo de se in genere rationis formalis, vt sit sen-

sus ad hoc vt non repugnent non requirere aliquam formam à qua illis hoc proveniat, non vero inde fieri, vt non requirant possibilia efficientem causam, à qua illam non repugnantiam accipiant, vt ab efficiente, quemadmodum anima de se in genere rationis formalis est actus, quod non excludit postulare causam efficientem à qua rationem actus, vt ab efficiente accipiat.

Contra: ergo positum est in voluntate Dei, vt actus sit aliquid possibile, vt positum est in illius arbitrio animam, actus esse habentem rationem actus; ergo si velit ipse actus nihil erit possibile, idque ab æterno sicut nulla erit actus anima si voluerit nullam esse.

Nisi dicas ferri Deum necessitate in effectione possibilis in esse talis, quod cum extra Deum sit, fiet aliquid necessario fluere à Deo ad extra in genere cause efficientis quod est contra fidem.

Dices non esse Deum proprie causam efficiens rem possibilis in esse talis: sed ad instar, seu quodammodo, istaque ratione inconueniens non esse ferri necessario in quasi effectiōnem possibilis in esse talis.

Contra, nam quid est esse ad instar, seu quodammodo efficientem causam possibilis in esse talis, etenim vel hoc est à parte rei, vel tantum consideratione mentis; si hoc dicatur non est ad rem, cum debeat esse ens rationis, de quo nunc non agimus; si detur illud rogo an extra Deum ponatur ab ipso met Deo possibile in esse talis vel non? si non, habeo intentum: si ponitur, aut communicatur illi aliquid esse, aut nullum; si nullum non ponitur, si aliquid verum; vera etiam effectiōne, vere igitur erit causa efficiens: non ergo ad instar: si ad proprie, nam quod vere causa efficiens est, proprie causa efficiens est, sicut qui verè est homo, proprie est homo, aut si non vera effectiōne illud ponitur, illud non ponitur; vnde neque vlla ratione causa efficiens est.

Præterea, vel habere se instar efficientis circa possibile, vt tale reddat Deum efficientem eius metaphoricum, vel absolute verum; si prius admittitur, sit tantum voce convenire illi efficienti rationem in hoc casu si posterius conceditur, redeunt omnia argumenta iam facta.

Nec valet vocari Deum efficientem causam possibilis in esse talis, eo quod efficere possit, vt illud actualitati coniungatur, nam hoc pacto omnium eorum possibilium, quæ à me actualitati coniungi possunt diceret causa efficiens in esse talium, quo quid stultius? à se igitur possibile in esse talis est, & non ab alio, quod Deo non derogat, aut rationi primi entis, aut causæ à qua omnes sint, & esse debeant si sunt cum possibile in esse talis intrinsecum tantum negatio sit; non positivum ens, hoc enim si participatum est esse nequit, nisi à Deo, vt ab efficiente derivatum.

Nihilominus res possibilis potest aliquo modo dici ordinari in Deum, vt finem, quia cum ad actualitatem fuerit reductum suæ nature res possibilis in Deum tendit per actualitatem, id est, respicit actualitatem tendentem in Deum vt in finem propter quem possibile actualitati coniungendum sit quovis illi coniunctum fuerit.

Probatur, quia omnis existentia creata est participatio Dei: sed omnis participatio tendit in id,

Quæst. IV. Vtrum possibilitas sit, &c. 499

id, quod fuerit totum illius, seu in id à quo est participatio: ergo existentia creata, quæ est participatio Dei, tendit in Deum, à quo participat: sed possibile tendit, vt in finem, & terminum in existentiam: ergo possibile de primo ad vltimum tendit in Deum tanquam in vltimum finem.

32 Quarta conclusio: possibilitates sunt actiue finitæ in merito; hæc est verissima conclusio communis inter omnes Doctores.

33 Demonstratur sic, quia Deus potest facere infinitas entitates saltem sine categoriæ, & successive sine eo quod possit dari finis, & terminus per totam æternitatem in producendis rebus, alias potentia Dei non esset omnipotentia, nec infinita potentia; nam si illa limitem haberet in productionibus, signum evidens est ipsam esse limitatam, quod adest; maxima enim imperfectio est, imo pro certo habetur ab omnibus non solum Deum posse facere infinita sine categoriæ, sed etiam Angelum, virtus enim intellectiva Angeli per totam æternitatem potest sine dubio sine fine, & termino cogitationes, & intellectiones producere, quanto magis Deus: sed vnaqueque ex illis rebus producendis aliqua differentia temporis habet ab æterno actu sua possibilitas, ratione cuius ab æterno constituitur, ac denominatur possibilis, & per consequens omnes illæ infinitæ res successive producendæ habent ab æterno suas possibilitates: ergo si istæ res successive producendæ sunt sine termino, & limite, ac infinitæ actu ab æterno infinitæ possibilitates erunt, quod adeo verum est, vt omnes Doctores asserant non solum omnes esse infinitas: sed etiam solum homines, & Angelorum possibilitates esse actu infinitas, & sic de cæteris speciebus, & in vnaqueque specie esse infinita individua possibilia, vnde non solum dabuntur actu possibilitates infinitæ, & vnum infinitum ex illis: sed multa millia infinitorum ex possibilitatibus constatorum.

34 Quinta conclusio: possibile, primo dividitur in naturale, & supernaturale; supernaturale est, quod est supra omnia intrinseca principia eius, cui convenit, vt possibilitas gratiæ respectu animæ rationalis, & lumen gloriæ respectu intellectus creati; imprimis enim, quod supernaturale secundum rationem indebiti est supra omnia intrinseca principia eius, cui convenit quantum ad exigentiam, & innatum postulationem est, cum illud principia illa non postulent iure aliquo; vnde de supra ea hoc sensu est quod vero supernaturale est, quantum ad modum effectiōis clarius patet supra interna omnia principia explicata esse quoad modum illum; siquidem ipsa non postulant causam extraordinariam, vt sic dicam effectiōis rationem: sed illam dumtaxat quam sua sponte, atque inclinatione naturæ lex præscribit. Denique quod secundum entitatem supernaturale dicitur aperte supra eadem principia est, quandoquidem à nullo eorum provenire potest secundum aliam potentiam, quam obedientialem, quæ longe alia est à naturali ipsius principis infra, in his autem tribus supernaturalium generibus, seu rationibus communibus aperte recipitur relatio, eaque in vltimis differentiis, per quas constituuntur in esse supernaturalium imbibita, vnde transcendentalis esse debet.

35 Naturale autem est è contra illud quod est secundum intrinseca principia eius, cui convenit, vt intellectus respectus animæ, substantia respectu naturæ.

R. P. Ildeph. de Peñafiel, Theol. Schol. Tom. I.

Supernaturale dividitur in substantiale, & accidentale; substantiale supernaturale est vniō huius postatica, & ipse Deus communicat cum materiali vniōne. Accidentale est, vt gratia sanctificans, & habitus per se infusus, vt fides catholica, &c. iterum accidentale supernaturale, dividitur in actuale, & habituale; actuale, vt visio beatifica, actus fidei, & actus charitatis, &c. Divisiones autem rerum naturalium silentio involvo, quia in prædicamentis, & in philosophia latissime de illis agitur, v. g. vt de vivente, & non vivente, de intellectivo, & sensitivo, de materiali, & spirituali.

Solet dubitari ab aliquibus an possit dari aliqua potentialis substantia creata realis absolute, & non modalis, quæ possit esse supernaturalis; Communis sententia asserit nullo modo posse dari; an vero hæc communis sententia vera sit, prima parte à nobis latissime ad lidum lapidem examinabitur, pro nunc autem communis sententia, reiectis alijs rationibus nullius efficacia, hæc probatur desumpta ex definitione supra dicta.

Quia si supernaturale est quod alteri supra illius principia interna convenit, nulla est, aut esse potest possibilis substantia creata, quæ ita possit alteri convenire, non enim accidenti, cum non substantia accidenti, sed hoc substantiæ conveniat, & præterea non possit esse accidens, nisi, vel supra, vel infra substantiam, si supra, erit supernaturale, vnde ei illa non erit supernaturalis; si vero infra, & hoc quantum ad perfectionem, omnia nunc naturalia infra illius perfectionem sunt, quod nihilominus non inducit supernaturalitatem substantiæ: ergo nunquam induceret. Quidquid accidens illud infra substantiam essentialiter ex natura sua ordinem ad illam diceret, & ex alio capite ipsa substantia suapte natura capax esset illius cum esset superior in perfectione: ergo naturaliter: ergo ex nullo capite esset aliquid supra naturam: ergo substantia illa non esset supernaturalis; ergo nulla substantia potest supernaturaliter convenire accidenti, ita vt huius ratione substantia in se supernaturalis sit, vt nec potest substantiæ alteri creatæ convenire supra illius principia; quare nec erit supernaturalis comparatione illius, & in sua entitate, nam vel convenire deberet per terminationem secundum substantiā, & hoc non, cum implicet creatum substantiam terminare alienam naturam, nec vt materia, nec vt forma, cum istæ dicant ordinem mutuum primo, & per se natura sua, quo fit vt neutra conveniat alteri supra illius principia, quod autem substantia creata vnius non possit terminare alienam naturam, patet, quia modus vnius non potest esse modus alterius, vt de se patet, quia esset modus, & non modus; modus quia supponitur, & probabitur infra latissime; non esset modus, quia modus consistit in vltima actualitate, sine potentialitate; atqui illa substantia dum terminat vnam naturam haberet potentialitatem ad terminandam alteram, quam vt supponitis nunc terminat: ergo non esset modus: ergo non potest terminare: ergo nec completa, nec incompleta substantia supernaturalis in entitate sua esse potest: ergo nulla, quando nulla datur, quæ non sit, aut completa, aut incompleta, quod autem materia, & forma substantialis ordinem dicant mutuum primo, & per se invicem natura sua, patet, quoniam alias id, quod ex vtraque proveniret per accidens esset quando non esset coniunctio simpliciter per se, sed ex vna parte

R r r 2 p e f

per accidens; siquidem neque essentialem neque primarium per se ordinem vel materiam, vel formam haberent.

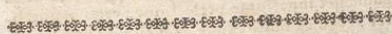
39 Deinde, quia forma ex natura sua respicit materiam, & materia ex natura sua respicit formam, & unaqueque est entitas incompleta, petens coniungi cum altera: sed quando naturaliter petitur aliquis finis ab aliquibus non potest talis esse supernaturalis in sua entitate, ideo enim visio beatifica, & unio hypostatica non possunt peti ex natura sua ab aliqua creatura, quia in sua entitate sunt supernaturales, & ratio est, quia id quod est supra omnia intrinseca principia, nullo modo potest esse debitum illi respectu cuius est supra omnia principia, sed id quod petitur est debitum, & ideo intellectus est debitum naturaliter animæ, & substantia naturæ, & forma materiæ quia petitur ex natura rei ab illis: ergo supernaturale non potest peti à natura, quia deberetur id quod est supra omnia principia intrinseca: sed forma cum qua componit unum ens per se materia respicitur à materia ex natura sua, & essentialiter, & potest essentialiter recipere, quia respicit ut recipiat: ergo non potest esse supernaturalis, quia supernaturale non potest recipi naturaliter ab aliquo.

40 Tunc sic, sed una pars per se, ut est natura, aut forma petit naturaliter alteram: ergo illa non est supernaturalis illis, nec coniunctio illorum inter se.

DISPUTATIO VIII.

De Antepredicamentis.

QVÆSTIO I.

Quid sit Predicamentum, & quotuplex?

SECTIO I.

Proœmium, & sententiæ Adversariorum.

1 **P**REDICAMENTUM latinè-græce vocatur *categoria*, teste Isidoro lib. 2. *originum*. Divo Augustino lib. de *decem categoriis*, sive *catorema*, à verbo græco *catoreo*, quod idem sonat ac verbum latinum *prædico*, sive *enuntio*. Hebræe דִּבְרֵי *dibber*, unde idem est *categoria* ac *enuntiatio*, sive *prædictio*, quod in sacra lingua dicitur à verbo קָרָא *Karâ*.

2 Vocabulum *categoria* Porphyrius, & Desipus traductum credere ab Aristotele à forensi usu ad gymnasium, *categoria* enim publicam accusationem significat, quæ criminando in iudiciis versatur, nam κατηγορο, *accuso* significat, nec est inusitatum magnis Philosophis, inquit Porphyrius, ut cum aliquid ignotum patefaciant; aut vocabula innovent, aut usitata transferant, & nova significatione afficiant iuxta illud Ciceronis 1. de *natura deorum*, nova sunt rebus novis ponenda nomina, quod his verbis dilucide aperuit, sibi que concedendum pronuntiavit lib. 1. *academicarum questionum*, ipse eloquentiæ Patens, aut enim

nova sunt rerum novarum facienda nomina, aut ex aliis transferenda, quod si græci faciunt qui in his rebus tot iam sæcula versantur, quanto id magis nobis concedendum est, qui hæc nunc primum tractare conamur. Divo Augustinus lib. 10. *categoriarum*, sic ait, appellatas vero *categorias* constat propterea quod non possunt nisi ex subiectis agnoscere, nisi aliquem sibi hominem ponat ante oculos, quasi subiectum homini, itaque ex subiectis, & prædicatis conficiuntur *categoriae* secundum dispositionem, & ordinem.

Ammonius apud Fonseca bene advertit in his, quæ ad Ilagogen Porphyrij præfatur τὰς κατηγορίας, recte dictas paulum immutato verbo, quasi κατηγορίας τῶν τινῶν, id est de quibus attributiones, & enuntiationes, quo pacto verbum proprie non figurate usurpabitur, quia autem, ut asserunt Combricenses, res in his decem classibus ideo disponuntur, ut superiora de inferioribus iuxta naturæ ordinem enuntientur, & affirmantur, merito ipsæ classes græce *categoriae* nomine insigniuntur, quæ latine ut diximus *predicamenta* appellantur, cuius vocabuli inventor fuisse videtur Boëtius.

Sumitur *predicamentum* aliquando pro tota serie ex superioribus, & inferioribus cõstitutis; aliquando pro supremo tantum genere cuiuscumque ordinis, seu *predicamenti* ut asserit Divo Thomas opusc. 49. de *predicamentis*, dum ait, ens autem reale dividitur in decem prædimenta, quæ sunt decem genera suprema rerum.

Fonseca vero erudite satis advertit, quod quia familiaris est non philosophis modo, sed vulgo etiam ut verba quæ actionem significant sæpe numero sumantur pro iis, quæ modo aliquo sub actionem cadunt, quo pacto homines congregatos in unumque convenientes, congregationem conventumque, res, ex quibus fit mixtio mixtionem, & id quod concipimus conceptionem, conceptumque appellamus: Hinc effectum est ut nomen τὰς κατηγορίας αὐτῶν τῶν κατηγορουμένων, id est, pro eo quod prædicatur, & enuntiatur, de aliquo accipi consueverit, hac ratione vocat Augustinus in lib. *categoriarum*, animal *categoria* substantiæ, & disciplinam *categoria* qualitatis.

Damasceus autem in lib. de *dialectica*, *catoregias* inde nuncupatas affirmat quod de aliquo dicantur, & Cicero idem confirmat lib. 4. *Tusculanarum questionum*, definiens esse id quod de aliquo aut aliquibus dicitur; apud nos autem *predicamenti* nomen non pro ipsa prædicatione, sed pro rebus ipsis sumitur, quæ prædicantur cum ordine, & dispositione superiorum, & inferiorum sub aliquo supremo genere usque ad individua, ut ait Porphyrius in Ilagoge his verbis, in singulis prædicamentis esse singula summa genera, esse item quædam subalterna, quæ & genera sunt, ac species; deinde alia quæ sunt species; non item genera sub quibus sola individua collocantur. Imo etiam Aristoteles in ipsa prædicamentorum inscriptione, nam cum singula seorsim prædicamenta exposuisset, ita concludit, atque hæc de propositis generibus sint satis, ubi haud obscure innuit se in hac significatione prædicamentorum inscriptionem intellexisse; sumit enim genus pro tota collectione ex genere, & ex his quæ ab eo quasi oriuntur, ut sunt species, &c. quod posse fieri his verbis confirmat Divo Augustinus lib. de